

აკაცმან ვით პოოს, ღმრთისაგან რაც არა დანაბადია!
 მით გული ჩემი სახმილმან აწ ასრე დანაბა ღია,
 ბვლა გზასა მიკრავს, მიჭირავს, მითქს ბადე დანაბადია;
 აწ ღსინთა ნაცვლად სოფლისა ჩალა მაქვს და ნაბადია.

ატკეთა ყვირილი, ჭახილი ჭეცამდის აიწეოდა;
 მათისა ლახტის ცემითა ქვეყანა შეირეოდა;
 მცე დაბნელეს მტვერითა, აღვის უტო შეირსეოდა,
 ასი ერთ პერძთა მომიზღეს, დავფხრნიწე, დაისეოდა.

ტირს, იტყვის: ადაღა კუშანი ლახვარმან ჩემთვის ათმანო;
 ინდოთა რაჭმი ჩემად კლვად თქვა, ესეიტყვრი ფთხა, თმანო.
 თვალთა გიშერი აშვენებს, სათმან რად მომკლა, სათმანო!
 ბაგე, კბილო და თვალ-წარბი, მომცემდი პატიეთა, თმანო!

აქა, მხატვარო, დახატე, ძმად უმტკიცესად ძმობილნი,
 იგი მიჯნურნი მნათობთა, სხვისა ვერვისგან სწრობილნი,
 ორნივე გმირნი, მოყმენი, მამაცობისა ცნობილნი,
 რა ქაჯეთს მივლენ, გასინჯოთ ომი ლახვართა სობილნი.

გაეხარნეს მათ ვაჭართა ინდოეთით მომავლობა,
 მაგრა თავი უმეცარ ჰყვეს, არა მისცეს ყოლა გრძნობა;
 უცნოურად ეუბნების, მათ ვერა ქმნეს მათი ცნობა,
 არ ესმოდა ინდოური, არაბულად ყვეს უბნობა.

1589

მომკალ, ქალსა თავსიშველსა თუ მზე ვითა ეურჩოსა;
 სული ვარდსა დავამსგავსე, თავმობლილი ყაყაროსა;
 თუ ბრძენიცა მატეხარი მისი იხმობს ვირებ „ჩოსა“,
 ჰბავს, თუ ტყუბი მარგალიტი ზის ბროლისა ხარხაროსა.
 ... ბუთბულისა მსგავსია.

1596

„მუნა მყოფსა ყველაკასა შეეკერა, ჩვენცა, შავი;
 რამაზს წინა გამოვედით, მისრულად ვთქვით ჩვენი თავი;
 მეფე ჩვენი დიდი არის, მათ ეწადა მისი ზავი,
 გამოგვიშვა, წამოვედით, არა გვიყო ყოლა ავი“.

1614

ბრძენთა ვინმე მოსწავლემან საკითხავი ესე პოვნე:
 ესეაო მამაცისა მეტის მეტი სიგულოვნე;
 „ოდეს მტერსა მოერიო, ნულარ მოჰკლავ, დაიყოვნე;
 გინდეს სრული მამაცობა, ესე სიტყვა დაიხსოვნე“.

1617

ტარიას ნახვად მოსრული მუშთარი ახლოს მჭვრეტია;
 რისხვისა ცეცხლი ტარიელს სიტკბოთა დაუშრეტია;
 მოვიდეს, ნახეს; რამაზის ლაშქარი ძლივ და ეტია,
 ინდოეთს ზეცით სინათლე ჩადგა, მართ ვითა სვეტია.

1624

რა ნახნა ხასნი, ვაზირნი ფლასითა დამოსილნია,
 კვლა დაიზახნა ტარიელ, უფროსნი დანაკივლნია;
 სისხლი და ცრემლი თვალთაგან სდის და მიწყოებით მილნია.
 მოვიდეს, ყელსა მოეჭვდნეს, ვითა ძმანი და შვილნია.

შოთა რუსთაველი

ვეფხისტყაოსანი

1949 წლის გამოშვებისათვის პასუხისმგებელი: **დ. მაისურაძე**
ხელმეორე გამოშვების ავტორ-გამომცემელი: **რ. ხვედელიძე**
დამკაბადონებელი: **ე. ოქროპირიძე**

© რ. ხვედელიძე, 2016

ISBN 978-9941-0-9260-2

დასაწყისი

1

რომელმან შექმნა სამყარო ძალითა მით ძლიერითა,
ზეგარდმო არსნი სულითა ყვნა ზეცით მონაბერითა,
ჩვენ, ვაცთა, მოგვცა ქვეყანა, გვაქვს უთვალავი ფერითა,
მისგან არს ყოვლი ხელმწიფე სახითა მის მიერითა.

2

ჰე, ღმერთო ერთო, შენ შექქმენ სახე ყოვლისა ტანისა,
შენ დამიფარე, ძლევა მეც დათრგუნვად მე სატანისა,
მომეც მიჯნურთა სურვილი, სიკვდიმდე გასატანისა,
ცოდვათა შესუბუქება, მუნ თანა წასატანისა.

3

ვის შვენის, – ლომსა, – ხმარება შუბისა ფარ-შიმშერისა,
მეფისა მზის თამარისა ღანვ-ბადახშ-თმა-გიშერისა,
მას, არა ვიცი, შევჰკადრო შესხმა ხოტბისა შე-რისა,
მისთა მჭვრეტელთა ყანდისა მირთმა ხამს მართ მი-შერისა.

4

თამარს ვაქებდეთ მეფესა, სისხლისა ცრემლ-დათხეული,
ვთქვენი ქებანი ვისნი მე, არ ავად გამოორჩეული,
მელნად ვიხმარე გიშრის ტბა და კალმად მე ნა რხეული,
ვინცა ისმინოს, დაესვას ლახვარი გულსა ხეული.

5

მიბძანეს მათად საქებრად თქმა ლექსებისა ტკბილისა,
ქება წარბთა და წამწამთა, თმათა და ბაგე-კბილისა,
ბროლ-ბადახშისა თლილისა, მით მიჯრით მიწყობილისა,
გასტეხს ქვასაცა მაგარსა გრდემლი ტყვისა ლბილისა.

6

ან ენა მინდა გამოთქმად, გული და ხელოვანება.
ძალი მომეც და შენევნა, შენგნით მაქვს, მივსცე გონება,
მით შევეწივნეთ ტარიელს, ტურფადცა უნდა ხსენება,
მათ სამთა გმირთა მნათობთა სჭირს ერთმანერთის მონება.

7

მო, დავსხდეთ ტარიელისთვის ცრემლი გვდის შეუშრობილი;
მისებრი მართ დაბადებით ვინმცა ყოფილა შობილი!
დავჯე, რუსთველმან გავლექსე, მისთვის გულ-ლახვარ-სობილი,
აქამდის ამბად ნათქვამი, ან მარგალიტი წყობილი.

8

მე, რუსთველი, ხელობითა ვიქმ საქმესა ამა დარი:
ვის ჰმორჩილობს ჯარი სპათა, მისთვის ვხელობ, მისთვის მკვდარი;
დავუძღურდი, მიჯნურთათვის კვლა წამალი არსით არი,
ანუ მომცეს განკურნება, ანუ მიწა მე სამარი.

3

9

ესე ამბავი სპარსული, ქართულად ნათარგმანები, ვით მარგალიტი ობოლი, ხელის-ხელ საგოგმანები, ვპოვე და ლექსად გარდავთქვი, საქმე ვქმენ საჭოჭმანები, ჩემმან ხელმქმედმან დამმართოს ლაღმან და ლამაზმა ნები.

10

თვალთა მისგან უნათლოთა ენატრამცა ახლად ჩენა; აჰა, გული გამიჭნურდა, მიჰხდომია ველთა რბენა. მიაჭეთ ვინ, ხორცთა დანვა კმა არს, მისცეს სულთა ლხენა სამთა ფერთა საქებელთა ლამის ლექსთა უნდა ვლენა.

11

რაცა ვის რა ბედმან მისცეს, დასჯერდეს და მას უბნობდეს: მუშა მინცივ მუშაობდეს, მეომარი გულოვნობდეს; კვლა მიჭნურსა მიჭნურობა უყვარდეს და გამოსცნობდეს, არცა ვისგან დაიწუნოს, არცა სხვათა უწუნობდეს.

12

შაირობა პირველადვე სიბრძნისაა ერთი დარგი, საღმრთო საღმრთოთ გასაგონი, მსმენელთათვის დიდი მარგი, კვლა აქაცა იამების, ვინცა ისმენს კაცი ვარგი, გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმის, შაირია ამაღ კარგი.

13

ვითა ცხენსა შარა გრძელი და გამოცდის დიდი რბევა, მობურთალსა მოედანი, მართლად ცემა, მარჯვედ ქნევა, მართ აგრეთვე მელექსესა ლექსთა გრძელთა თქმა და ხევა, რა მისტირდეს საუბარი და დაუწყოს ლექსმან ლევა.

14

მაშინლა ნახეთ მელექსე და მისი მოშაირობა, რა ველარ მიჰხვდეს ქართულსა, დაუწყოს ლექსმან ძვირობა, არ შეამოკლოს ქართული, არა ქმნას სიტყვა-მცრობა, ხელ-მარჯვედ სცემდეს ჩოგანსა, იხმაროს დიდი გმირობა.

15

მოშაირე არა ჰქვიან, თუ სადმე თქვას ერთი, ორი, თავი ყოლა ნუ ჰგონია მელექსეთა კარგთა სწორი; განადა თქვას ერთი, ორი, უმსგავსო და შორი-შორი, მაგრა იტყვის: „ჩემი სჯობსო“, უცილობლობს ვითა ჯორი.

16

მეორე ლექსი ცოტაი, ნაწილი მოშაირეთა, არ ძალ-უც სრულ-ქმნა სიტყვათა გულისა გასაგმირეთა, – ვამსგავსე მშვილდი ბედითი ყმანვილთა მონადირეთა: დიდსა ვერ მოჰკვლენ, ხელად აქვს ხოცა ნადირთა მცირეთა.

მესამე ლექსი ვარგია სანადიმოდ, სამღერელოდ,
სააშიკოდ, სალაღობოდ, ამხანაგთა სათრეველოდ;
ჩვენ მათიცა გვეამების, რაცა ოდენ თქვან ნათელოდ.
მოშაირე არა ჰქვიან, ვერას იტყვის ვინცა გრძელოდ.

ხამს მელექსე ნაჭირვებსა მისსა ცუდად არ აბრკობდეს,
ერთი უჩნდეს სამიჯნურო, ერთსა ვისმე აშიკობდეს,
ყოვლსა მისთვის ხელოვნობდეს, მას აქებდეს, მას ამკობდეს,
მისგან კიდე ნურა უნდა, მისთვის ენა მუსიკობდეს.

ჩემი ან ცანით ყოველმან, მას ვაქებ, ვინცა მიქია;
ესე მიჩნს დიდად სახელოდ, არ თავი გამიქიქია!
იგია ჩემი სიცოცხლე, უწყალო ვითა ჭიქია;
მისი სახელი შეფარვით ქვემორე მითქვამს, მიქია.

ვთქვა მიჯნურობა პირველი და ტომი გვართა ზენათა,
ძნელად სათქმელი, საჭირო გამოსაგები ენათა;
იგია საქმე საზეო, მომცემი აღმაფრენათა;
ვინცა ეცდების, თობამცა ჰქონდა მრავალთა წყენათა.

მას ერთსა მიჯნურობასა ჭკვიანნი ვერ მიხვდებიან,
ენა დაშვრების, მსმენლისა ყურნიცა დავალდებიან,
ვთქვენ ხელობანი ქვენანი, რომელნი ხორცთა ხვდებიან;
მართ მასვე ჰბაძვენ, თუ ოდეს არ სიძვენ, შორით ბნდებიან.

მიჯნური შმაგსა გვიქვიან არაბულითა ენითა,
მით რომე შმაგობს მისისა ვერ მიხდომისა წყენითა;
ზოგთა აქვს საღმრთო სიახლე, დაშვრების აღმაფრენითა,
კვლა ზოგთა ქვე უც ბუნება კეკლუცთა ზედან ფრფენითა.

მიჯნურსა თვალად სიტურფე მართებს, მართ ვითა მზეობა,
სიბრძნე, სიმდიდრე, სიუხვე, სიყმე და მოცალეობა,
ენა, გონება, დათმობა, მძლეოთა მებრძოლთა მძლეობა;
ვისცა ეს სრულად არა სჭირს, აკლია მიჯნურთ ზნეობა.

მიჯნურობა არის ტურფა, საცოდნელოდ ძნელი გვარი;
მიჯნურობა სხვა რამეა, არ სიძვისა დასადარი:
იგი სხვაა, სიძვა სხვაა, შუა უზის დიდი მზღვარი,
ნურვინ გარევთ ერთმანერთსა, გესმას ჩემი ნაუბარი!

25

ხამს მიჯნური ხანიერი, არ მეძავი, ბილწი, მრუში,
რა მოშორდეს მოყვარესა, გაამრავლოს სულთქმა, უში,
გული ერთსა დააჯეროს, კუმტი მიხვდეს, თუნდა ქუში;
ძძულს უგულოდ სიყვარული, ხვევნა, კოცნა, მტლაშა-მტლუში.

26

ამა საქმესა მიჯნური ნუ უხმობს მიჯნურობასა:
დღეს ერთი უნდეს, ხვალე სხვა, სთმობდეს გაყრისა თმობასა.
ესე მღერასა ბედითსა ჰგავს ვაჟთა, ყმანვილობასა,
კარგი მიჯნური იგია, ვინ იქმს სოფლისა თმობასა.

27

არს პირველი მიჯნურობა არ დაჩენა, ჭირთა მალვა,
თავის-წინა იგონებდეს, ნიადაგმცა ჰქონდა ხალვა,
შორით ბნედა, შორით კდომა, შორით დაგვა, შორით ალვა,
დათმოს წყრომა მოყვრისაგან, მისი ჰქონდეს შიში, კრძალვა.

28

ხამს თავისსა ხვაშიადსა არვისთანა ამჟღავნებდეს;
არ ბედითად ჰაი ზმიდეს, მოყვარესა აყივნებდეს;
არსით უჩნდეს მიჯნურობა, არა სადა იფერებდეს,
მისთვის ჭირი ლხინად უჩნდეს, მისთვის ცეცხლსა მოიდებდეს.

29

მას უშმაგო ვით მიენდოს, ვინ მოყვარე გაამჟღავნოს,
ამის მეტი რამცა ირგო, მას ავნოს და თვითცა ივნოს,
რათამცადა ასახელა, რა სიტყვითა მოაყივნოს,
რა ჰგავა თუ მოყვარესა კაცმან გული არ ატკივნოს!

30

მიკვირს, კაცი რად იფერებს საყვარლისა სიყვარულსა!
ვინცა უყვარს, რად აყივნებს მისთვის მკვდარსა, მისთვის
წყლულსა!
თუ არ უყვარს, რად არა სძულს, რად აყივნებს, როცა სძულსა?!
ავსა კაცსა ავი სიტყვა ურჩევნია სულსა, გულსა.

31

თუ მოყვარე მოყვრისათვის ტირს, ტირილსა ემართლების;
სიარული, მართლობა შვენის, გაჭრად დაეთვლების;
იგონებდეს, მისგან კიდე ნურაოდეს მოეცლების,
არ დააჩნდეს მიჯნურობა, სჯობს, თუ კაცსა იახლების.

ამბავი
როსტევეან არაბთა მეფისა

32

იყო არაბეთს როსტევეან, მეფე ღმრთისაგან სვიანი, მაღალი, უხვი, მდაბალი, ლაშქარ-მრავალი, ყმიანი, მოსამართლე და მოწყალე, მორჭმული, განგებიანი, თვით მეომარი უებრო, კვლა მოუბარი წყლიანი.

33

სხვა ძე არ ესვა მეფესა, მართ ოდენ მართლ ასული, სოფლისა მნათი მნათობი, მზისაცა დასთა დასული; მან მისთა მჭვრეტთა წაუღის გული, გონება და სული, ბრძენი ხამს მისად მაქებრად და ენა ბევრად ასული.

34

მისი სახელი თინათინ, – არს ესე საცოდნარია! რა გაიზარდა, გაივსო, მზე მისგან საწუნარია. მეფემან იხმნა ვაზირნი, თვით ზის ლალი და წყნარია, გვერდსა დაისხნა, დაუწყო მათ ამო საუბნარია.

35

უბრძანა: „გკითხავ საქმესა, ერთგან სასაუბნაროსა: რა ვარდმან მისი ყვავილი გაახმოს, დაამჭნაროსა, იგი წავა და სხვა მოვა ტურფასა საბაღნაროსა; მზე ჩავგისვენდა, ბნელსა ვსჭვრეტთ, ღამესა ჩვენ უმთვაროსა.

36

„მე გარდასრულვარ, სიბერე მჭირს, ჭირთა უფრო ძნელია, დღეს არა, ხვალე მოვკვდები, სოფელი ასრე მქმნელია; რაღაა იგი სინათლე, რასაცა ახლავს ბნელია! ჩემი ძე დავსვათ ხელმწიფედ, ვისგან მზე საწუნელია“.

37

ვაზირთა ჰკადრეს: „მეფეო, რად ბრძანე თქვენი ბერობა! ვარდი თუ გახმეს, ევრეცა გვმართებს მისივე ჯერობა: მისივე ჰმეტობს ყოველსა სული და ტურფა ფერობა, მთვარესა მცხრალსა ვარსკვლავმა ვითამცა ჰკადრა მტერობა!

38

„მაგას ნუ ბრძანებთ, მეფეო, ჯერ ვარდი არ დაგჭნობია, თქვენი თათბირი ავიცა სხვისა კარგისა მჭობია; ხამს განაღამცა საქმნელად, რაცა თქვენ გულსა გლმობია; სჯობს – და მას მიეც მეფობა, ვისგან მზე შენაფლობია.

39

„თუცა ქალია, ხელმწიფედ მართ ღმრთისა დანაბადია; არ გათნვით, იცის მეფობა, უთქვენოდ გვითქვამს კვლა დია; შუქთა მისთაებრ საქმეცა მისი მზებრ განაცხადია; ლეკვი ლომისა სწორია, ძუ იყოს, თუნდა ხვადია“.

40

ავთანდილ იყო სპასპეტი, ძე ამირ-სპასალარისა,
საროსა მჭობი, ნაზარდი, მსგავსი მზისა და მთვარისა,
ჯერ უწვერული, სადარო ბროლ-მინა საცნობარისა;
მას თინათინის შვენება ჰკლევდის წამწამთა ჯარისა.

41

გულსა მისსა მიჯნურობა მისი ჰქონდა დამალულად;
რა მოჰშორდის, ვერ მჭვრეტელმან ვარდი შექმნის
ფერნაკლულად;
ნახის, ცეცხლი გაუახლდის, წყლული გახდის უფრო წყლულად.
საბრალოა სიყვარული, კაცსა შეიქმს გულ-მოკლულად!

42

რა მეფედ დასმა მეფემან ბრძანა მისისა ქალისა,
ავთანდილს მიჰხვდა სიამე, ვსება სჭირს მას ამ ალისა;
თქვა: „ზედაზედა მომხვდების ნახვა მის ბროლ-ფიქალისა,
ნუთუ მით ვპოვო წამალი მე ჩემი, ფერ-გამქრქალისა!“

43

არაბეთს გასცა ბრძანება დიდმან არაბთა მფლობელმან:
„თინათინ ჩემი ხელმწიფედ დავსვი მე, მისმან მშობელმან;
მან გაანათლნეს ყოველნი, ვით მზემან მანათობელმან!
მოდიოთ და ნახეთ ყოველმან შემსხმელმან, შემამკობელმან!“

44

მოვიდეს სრულნი არაბნი, ჯარი განმრავლდა ხასისა.
ავთანდილ პირ-მზე, სპასპეტი ლაშქრისა ბევრ-ათასისა,
ვაზირი სოგრატ, მოახლე მეფისა დასთა დასისა;
მათ რომე დადგეს საჯდომი, თქვეს: „უთქმელია ფასისა!“

45

თინათინ მიჰყავს მამასა პირითა მით ნათელითა,
დასვა და თავსა გვირგვინი დასდგა თავისა ხელითა;
მისცა სკიპტრა და შემოსა მეფეთა სამოსელითა,
ქალი მზებრ უჭვრეტს ყოველთა ცნობითა ზე-მხედველითა.

46

უკუდგეს და თაყვანი სცეს მეფემან და მისთა სპათა,
დალოცეს და მეფედ დასვეს, ქება უთხრეს სხვაგნით სხვათა,
ბუკსა ჰკრეს და წინწილანი დაატკობდეს მათთა ხმათა;
ქალი ტირს და ცრემლსა აფრქვევს, ჰხრის ყორნისა ბოლო-
ფრთათა.

47

მამისა ტახტსა საჯდომად თავი არ ეღირსებოდა,
ამად ტირს, ბალი ვარდისა ცრემლითა აივსებოდა;
მეფე სწვრთის: „მამა ყოველი ძისაგან ითავსებოდა,
ამისად ქმნამდის დამწველი ცეცხლი არ დამეფსებოდა“.

უბრძანა: „ნუ სტირ, ასულო, ისმინე ჩემი თხრობილი: დღეს შენ ხარ მეფე არაბეთს, ჩემგან ხელმწიფედ ხმობილი, აქათგან ესე სამეფო შენი არს მართ მონდობილი, ხარმცა ბრძნად მქმნელი საქმისა, იყავ წყნარი და ცნობილი!

„ვარდთა და ნეხვთა ვინათგან მზე სწორად მოეფინების, დიდთა და წვრილთა წყალობა შენცა ნუ მოგენყინების; უხვი ახსნილსა დააბამს, იგი თვით ების, ვინ ების. უხვად გასცემდი, ზღვათაცა შესდის და გაედინების.

„მეფეთა შიგან სიუხვე ვით ედემს ალვა რგულია; უხვსა ჰმორჩილობს ყოველი, იგიცა, ვინ ორგულია; სმა-ჭამა, – დიდად შესარგი, დება რა სავარგულია? რასაცა გასცემ – შენია, რას არა – დაკარგულია!“

ამა მამისა სწავლასა ქალი ბრძნად მოისმინებდა, ყურსა უპყრობდა, ისმენდა, წვრთასა არ მოიწყინებდა, მეფე სმასა და მღერასა იქმს, მეტად მოილხინებდა; თინათინ მზესა სწუნობდა, მაგრა მზე თინათინებდა.

მოიხმო მისი გამზრდელი, ერთგული, ნაერთგულევი, უბრძანა: „ჩემი საჭურჭლე, შენგან დანაბეჭდულევი, მომართვი, ჩემი ყველაი, ჩემი ნაუფლისწულევი“. მოართვეს; გასცა უზომო, უანგარიშო, ულევო.

მას დღე გასცემს ყველაკასა სივაჟისა მოგებულსა, რომე სრულად ამოაგებს მცირესა და დიდებულსა. მერმე ბრძანა: „ვიქმ საქმესა, მამისაგან სწავლებულსა, ჩემსა ნუ ვინ ნუ დაჰმალავს საჭურჭლესა დადებულსა“.

უბრძანა: „წადით, გახსენით რაცა სად საჭურჭლენია! ამილახორო, მოასხი რემა, ჯოგი და ცხენია!“ მიიღეს; გასცა უზომო, სიუხვე არ მოსწყენია. ლარსა ჰხვეტდიან ლაშქარნი, მართ ვითა მეკობრენია.

ალაფობდეს საჭურჭლესა მისსა, ვითა ნათურქალსა, მას ტაიჭსა არაბულსა, ქვე-ნაბამსა, ნასუქალსა, რომე ჰგვანდა სიუხვეთა ბუქსა, ზეცით ნაბუქალსა; არ დაარჩენს ტარიელსა არ ყმასა და არცა ქალსა.

56

დღე ერთ გარდახდა; პურობა, სმა-ჭამა იყო, ხილობა, ნადიმად მსხდომთა ლაშქართა მუნ დიდი შემოყრილობა. მეფემან თავი დაჰკიდა და ჰქონდა დაღრეჯილობა, „ნეტარ რა უმძიმს, რა სჭირსო?“ შექმნეს ამისი ცილობა.

57

თავსა ზის პირ-მზე ავთანდილ, მჭვრეტთაგან მოსანდომია, სპათა სპასპეტი, ჩაუქი, ვითა ვეფხი და ლომია, ვაზირი ბერი სოგრატი თვით მასთანავე მჭდომია, თქვეს თუ: „რა უმძიმს მეფესა, ანუ რად ფერი ჰკრთომია?“

58

თქვეს თუ: „მეფე ცუდსა რასმე გონებასა ჩავარდნილა, თვარა აქა სამძიმარი მათი ყოლა არა ქმნილა“. ავთანდილ თქვა: „სოგრატ, ვჰკითხოთ, გვითხრას – რაცა შეგვეცილა; ვჰკადროთ რამე სალალობო, რასათვისმცა გაგვანბილა?“

59

ადგეს სოგრატ და ავთანდილ ტანითა მით კენართა, თვითო აივსეს ჭიქები, მივლენ ქცევითა წყნართა; წინა მიუსხდეს მუხლ-მოყრით, პირითა მოცინართა, ვაზირი ლალობს ენითა, წყლიანად მოუბნართა:

60

„დაგიღრეჯია, მეფეო, აღარ გიცინის პირიო! მართალ ხარ, წახდა საჭურჭლე თქვენი მძიმე და ძვირიო; ყველასა გასცემს ასული თქვენი საბოძვარ-ხშირიო, ყოლამცა მეფედ ნუ დასვი, თავსა რად უგდე ჭირიო?“

61

რა მეფემან მოისმინა, გაცინებით შემოხედნა, გაუკვირდა, ვით მკადრაო, ან სიტყვანი ვით გაბედნა? „კარგა ჰქმენო“, დაუმადლა, წყალობანი უიმედნა; ჩემი ზრახვა სიძუნწისა, ტყუის, ვინცა დაიყბედნა!“

62

„ეგე არ მიმძიმს, ვაზირო, ესეა რომე მწყენია: სიბერე მახლავს, დავლიე სიყმანვილისა დღენია, კაცი არ არის, სითგანცა საბრძანებელი ჩვენია, რომე მას ჩემგან ესწავლნეს სამამაცონი ზნენია.“

63

„ერთაი მიზის ასული საზარდი სათუთობითა, ღმერთმან არ მომცა ყმა-შვილი, ვარ საწუთროსა თმობითა, ანუმცა მგვანდა მშვილდოსნად, ანუ კვლა ბურთაობითა; ცოტასა შემწვეს ავთანდილ ჩემგანვე ნაზარდობითა.“

ყმა მეფისა ბრძანებასა ლაღი წყნარად მოისმენდა, თავ-მოდრეკით გაიღიმნა, გაცინება დაუშვენდა, თეთრთა კბილთათ გამომკრთალსა შექსა ველთა მოათენდა. მეფე ჰკითხავს: „რას იცინი, ანუ ჩემგან რა შეგრცხვენდა?“

65

კვლა უბრძანა: „თავსა ჩემსა, რას იცინი, რად დამგმეო?“
 ყმამან ჰკადრა: „მოგახსენებ და ფარმანი მიბოძეო, რაცა გკადრო, არ გენყინოს, არ გარისხდე, არ გასწყნეო, არ გამხადო კადნიერად, არ ამიკლო ამათვეო“.

66

უბრძანა: „რადმცა ვინყინე თქმა შენგან საწყინარისა!“
 ფიცა მზე თინათინისა, მის მზისა მოწუნარისა.
 ავთანდილ იტყვის: „დავინყო კადრება საუბნარისა: ნუ მოჰკვებ მშვილდოსნობასა, თქმა სჯობს სიტყვისა წყნარისა!“

67

მინაცა თქვენი ავთანდილ თქვენს წინა მშვილდოსანია; ნაძლევი დავდვით, მოვასხნეთ მონმად თქვენნივე ყმანია; მოასპარეზებდ ვინ მგავსო? – ცუდნილა უკუთქმანია, გარდამწყვეტელი მისიცა ბურთი და მოედანია!“

68

„მე არ შეგარჩენ შენ ჩემსა მაგისა დაცილებასა, ბრძანე, ვისროლოთ ნუ იქმო შედრევილობა-კლებასა, კარგთა ყმათასა ვიქმოდეთ მონმად ჩვენთანა ხლებასა, მერმე გამოჩნდეს მოედანს, ვისძი უთხრობდეს ქებასა!“

69

ავთანდილცა დაჰმორჩილდა, საუბარი გარდანყვიტეს, იცინოდეს, ყმანვილობდეს, საყვარლად და კარგად ზმიდეს. ნაძლევიცა გააჩინეს, ამა პირსა დაასკვნიდეს: „ვინცა იყოს უარესი, თავშიშველი სამ დღე ვლიდეს!“

70

კვლა უბრძანა: „მონა თორმეტი შევსხათ ჩვენთანა მარებლად; თორმეტი ჩვენად ისრისა მომრთმევლად, მოსახმარებლად; – ერთაი შენი შერმადინ, არს მათად დასადარებლად, – ნასროლ-ნაკრავსა სთვალვიდენ უტყუვრად, მიუმცდარებლად“.

71

მონადირეთა უბრძანა: „მინდორი მოიარენით, დაცვეთ ჯოგი ნადირთა, თავნი ამისთვის არენით“. ლაშქარნი სამზოდ აწვივნეს: მოდით და მოიჭარენით“. გაყარეს სმა და ნადიში, მუნ ამოდ გავიხარენით.

როსტევეან მეფისაგან
და
ავთანდილისაგან ნადირობა

72

დილასა ადრე მოვიდა იგი ნაზარდი სოსანი,
ძონეულითა მოსილი, პირად ბროლ-ბადახშოსანი,
პირ-ოქრო რიდე ეხვია, ჰშვენოდა ქარქაშოსანი,
მეფესა გასლვად აწვევდა, მოდგა თეთრ-ტაიჭოსანი.

73

შეეკაზმა მეფე, შეჯდა, ნადირობას გამოვიდეს;
მგრგვლივ მინდორსა მოსდგომოდეს, ალყას გარე შემოჰკრვიდეს;
ზეიმი და ზარი იყო, სპანი ველთა დაჰფარვიდეს;
ნაძღვევისა მათისათვის ისროდეს და ერთგან სრვიდეს.

74

უბრძანა: „მონა თორმეტი მოდით, ჩვენთანა ვლიდითა,
მშვილდსა ფიცხელსა მოგვცემდით, ისარსა მოგვართმიდითა,
ნაკრავსა შეადარებდით, ნასროლსა დასთვალვიდითა“.
დაიწყო მოსლვა ნადირმან ყოვლთა მინდორთა კიდითა.

75

მოვიდა ჯოგი ნადირთა ანგარიშ მიუწთომელი,
ირემი, თხა და კანჯარი, ქურციკი მალლა მსლტომელი;
მას პატრონ-ყმანი გაუხდეს, ჭვრეტადმცა სჯობდა რომელი!
აჰა მშვილდი და ისარი და მკლავი დაუშრომელი!

76

ცხენთა მათთა ნატერფალნი მზესა შუქთა წაუხმიდეს;
მიჰხოცდეს და მოისროდეს, მინდორს სისხლთა მიახხმიდეს;
რა ისარი დაელივის, მონანიყე მოართმიდეს,
მხეცნი, მათგან დაკოდილნი, წაღმა ბიჯსა ვერ წასდგმიდეს!

77

იგი ველი გაირბინეს, ჯოგი წინა შემოისხეს,
დახოცეს და ამონყვიდეს, ცათა ღმერთი შეარისხეს,
ველნი წითლად შეედებნეს, ნადირთაგან სისხლი ისხეს;
ავთანდილის შემხედველთა: „ჰგავსო ალვას, ედემის ხეს“.

78

იგი მინდორი დალივეს, მართ მათგან განარბენია,
მინდორსა იქით წყალი დის და წყლისა პირსა კლდენია;
ნადირნი ტყესა შეესწრნეს, სადა ვერა რბის ცხენია,
იგი მაშვრალნი ორნივე მოსწყდეს, რაზომცა მხნენია.

ერთმანერთსა თუ: „მე გჯობო“, სიცილით ეუბნებოდეს,
 ამხანაგობდეს, ლაღობდეს, იქით და აქათ დგებოდეს,
 მერმე მოვიდეს მონანი, რომელნი უკან ჰყვებოდეს,
 უბრძანა: „თქვითო მართალი, ჩვენ თქვენგან არ გვეთნებოდეს“.

80

მონათა ჰკადრეს: „მართალსა გკადრებთ და ნუ გემცთარებით:
 მეფეო, ყოლა ვერ ვიტყვით შენსა მაგისა დარებით,
 აწვეცა დაგვხოც, ვერა ჰგავ, – ვერად ვერ მოგვხმარებით;
 ვისგან ნაკრავნი გვინახავნ მხეცნი ვერ წაღმა წარებით.

81

ორთავე ერთგან მოკლული ყველაი ასჯერ ოცია,
 მაგრა ავთანდილს ოცითა უფროსი დაუხოცია;
 არ დასცთომია ერთიცა, რაც ოდენშეუტყ ორცნია,
 თქვენი მრავალი მიწითა დასვრილი დაგვიხოცია“.

82

მეფესა ესე ამბავი უჩნს, ვითა მღერა ნარდისა.
 უხარის ეგრე სიკეთე მისისა განაზარდისა,
 აქვს მიჯნურობა ამისი, ვითა ბულბულსა ვარდისა,
 სიცილით ლაღობს, მიეცა გულით ამოსლვა დარდისა.

83

იგი ორნივე საგრილად გარდახდეს ძირსა ხეთასა;
 ლაშქართა შექმნეს მოდენა, მოდგეს უფროსი ბმეთასა;
 ახლოს უთქს მონა თორმეტი, უმხნესი სხვათა მხნეთასა:
 თამაშობდეს და უჭვრეტდეს წყალსა და პირსა ტყეთასა.

ნახვა არაბთა მეფისაგან
მის ყმისა ვეფხისტყაოსნისა

84

ნახეს უცხო მოყმე ვინმე, ჯდა მტირალი წყლისა პირსა,
შავი ცხენი სადავითა ჰყვა ლომსა და ვითა გმირსა;
ხშირად ესხა მარგალიტი ლაგამ-აბჯარ-უნაგირსა.
ცრემლსა ვარდი დაეთრთვილა, გულსა მდუღრად ანატირსა.

85

მას ტანსა კაბა ემოსა, გარე-თმა ვეფხის ტყავისა,
ვეფხის ტყავისა ქუდივე იყო სარქმელი თავისა,
ხელთა ნაჭედი მათრახი ჰქონდა უსხოსი მკლავისა;
ნახეს და ნახვა მოუნდა უცხოსა სანახავისა.

86

წავიდა მონა საუბრად მის ყმისა გულ-მდუღარისად,
თავ-ჩამოგდებით მტირლისა, არ ჯვრეტით მოლიმღარისად;
მუნვე წვიმს წვიმა ბროლისა, ჰგია გიშრისა ღარი სად;
ახლოს მივიდა, მოსცალდა სიტყვისა თქმად აღარისად.

87

ვერა ჰკადრა საუბარი, მონა მეტად შეუზარდა,
დიდხან უჯვრეტს გაკვირვებით, თუცა გული უმაგარდა,
მოახსენა: „გიბრძანებსო“, ახლოს მიდგა, დაუნყნარდა.
იგი ტირს და არა ესმის, მისგან გაუუმეცარდა.

88

მის მონისა არა ესმა სიტყვა, არცა ნაუბარი,
მათ ლაშქართა მახილისა იყო ერთობ უგრძნობარი,
უცხოდ რადმე ამოსკვნოდა გული ცვეცხლთა ნადებარი;
ცრემლსა სისხლი ერეოდა, გასდის, ვითა ნაგუბარი.

89

სხვაგან ქრის მისი გონება, მისმან თავისა წონამან!
ესე მეფისა ბრძანება ერთხელ კვლა ჰკადრა მონამან.
არცა დააგდო ტირილი, არცა რა გაიგონა მან,
არცა გახლიჩა ბაგეთათ თავი ვარდისა კონამან.

90

რა პასუხი არა გასცა, მონა გარე შემობრუნდა;
როსტანს ჰკადრა: „შემიტყვია, იმას თქვენი არა უნდა;
თვალნი მზეებრ გამირეტდეს, გული მეტად შემიძრწუნდა,
ვერ ვასმინე საუბარი, მით დავყოვნე ხანი მუნ, და“.

მეფე გაკვირდა, გაცანყრა, გული უც მისთვის მწყრომარე:
გაგზავნა მონა თორმეტი, მისი წინაშე მდგომარე,
უბრძანა: „ხელთა აიღეთ აბჯარი თქვენ საომარე,
მიდით და აქა მომგვარეთ, ვინ არის იქი მჯდომარე“.

მონანი მიდგეს, მივიდეს, გახდა აბჯრისა ჩხარია;
მაშინლა შეკრთა იგი ყმა, ტირს მეტად გულ-მდუღარია,
თვალნი მოარნა ყოველგან, ნახა ლაშქართა ჯარია;
ერთხელ ესე თქვა: „ვა მეო!“ სხვად არას მოუბარია.

თვალთა ხელი უკუივლო, ცხელნი ცრემლნი მოიწურნა.
ხმალ-კაპარტი მოიმაგრა, მკლავნი გაიმამაცურნა;
ცხენსა შეჭდა, – მონათამცა საუბარნი რად იყურნა, –
სხვასა მხარსა გაემართა, მათი ჭირი არ განკურნა.

მონათა ხელი გამართეს მის ყმისა შესაპყრობელად;
მან, გლახ, იგინი დახადნა მტერთაცა სანყალობელად;
ჰკრა ერთმანერთსა, დახოცნა თავსა ხელ-აუპყრობელად,
ზოგსა გადაჰკრის მათრახი მკერდამდის გასაპობელად.

მეფე განყრა, გაგულისდა, ლაშქარნიცა შეუმახნა,
მან მდევართა მიწვენამდის არ უჭვრიტნა, არცა ნახნა,
რაზომნიცა მიეწივნეს, ყოვლნი მკვდართა დაასახნა,
კაცი კაცსა შემოსტყორცნა, როსტან ამაღ ივაგლახნა.

შესხდეს მეფე და ავთანდილ მის ყმისა მისანვევლად;
იგი ლალი და უკადრი მივა ტანისა მრხეველად;
ტაიტი მიუქს მერანსა, მიეფინების მზე ველად;
შეიგნა მისლვა მეფისა მისად უკანა მდეველად.

რა ცნა, მეფე მოვიდაო, ჰკრა მათრახი მისსა ცხენსა,
მასვე წამსა დაიკარგა, – არ უნახავს თვალსა ჩვენსა; –
ჰგვანდა ქვესკნელს ჩაძრომილსა, ანუ ზეცად ანაფრენსა.
ეძებდეს და ვერ ჰპოებდეს კვალსა მისგან წანარბენსა.

კვალი ძებნეს და უკვირდათ ვერ პოვნა ნაკვალევისა,
აგრე კვალ-წმიდად წარხდომა კაცისა, ვითა დევისა;
ლაშქარნი მკვდართა სტიროდეს, სწრაფა აქვთ წყლულთა ხვევისა.
მეფემან ბრძანა: „ვნახეო მიზეზი ლხინთა ლევისა“.

99

ბრძანა: „ღმერთსა მოენყინა აქანამდის ჩემი შვება,
ამად მიყო სიამისა სიმნარითა დანავლლება,
სიკვდილამდის დამანყლულა, ვერვის ძალ-უც განკურნება;
მასვე მადლი, ესე იყო წადილი და მისი ნება“.

100

ესე თქვა და შემობრუნდა, დაღრეჯილი წამოვიდა;
არცალა ჰკრა ასპარეზსა, ვამი ვამსა მოურთვიდა;
ყველაკაი მოიშალა, სადაცა ვინ მხეცთა სრვიდა;
ზოგთა თქვეს თუ: „მართალია“, ზოგი „ღმერთო“! უზრახვიდა.

101

მეფე საწოლს შემოვიდა სვედიანი, დაღრეჯილი;
მისგან ვიდე არვინ შეჰყვა, ავთანდილ უჩნს ვითა შვილი.
ყველაკაი გაიყარა, ჭალაბი ჩანს არ დაჭრილი,
გაბედიტდა სიხარული, ჩაღანა და ჩანგი ტკბილი.

102

თინათინს ესმა მამისა ეგეთი დაღრეჯილობა;
ადგა და კარსა მივიდა, ჰქონდა მზისაცა ცილობა;
მოლარე იხმო, უბრძანა: „ძილია თუ ღვიძილობა?“
მან მოახსენა: „დაღრეჯით ზის, სჭირსო ფერ-შეცვლილობა“.

103

„ერთილა ახლავს ავთანდილ, წინაშე უზის სკამითა;
უცხო ყმა ვინმე უნახავს, ასრე დაღრეჯით ამითა“.
თინათინ ბრძანა: „ ან წავალ, შესვლა არ ჩემგან ჟამით-ა,
მიკითხოს, ჰკადრე იყო-თქო აქა ერთისა წამითა“.

104

ხანი გამოხდა, იკითხა: „ნეტარ რასა იქმს ქალიო,
ჩემი ლხინი და ჭავარი, ჩემი სოფლისა წყალიო?“
მოლარე ჰკადრებს: „მოვიდა ანელა ფერ-ნამკრთალიო,
დაღრეჯით გცნა და მიბრუნდა წინაშე მომავალიო“.

105

უბრძანა თუ: „წადი, უხმე, უმისობა ვით გავძლეო!
მოახსენე, რად დაბრუნდი, შენ, მამისა სიცოცხლეო?
მოდი, ჭმუნვა გამიქარვე, გულსა წყლულსა მენამლეო,
გითხრა ჩემი სამიზგო, მე თუ ლხინთა რად დავლეო“.

106

თინათინ ადგა, მივიდა, მიჰყვა მამისა ნებასა;
უგავს პირისა სინათლე მთვარისა მოვანებასა;
მამამან გვერდსა დაისვა, აკოცა ნება-ნებასა
უბრძანა: „მახლავ რად არა, რად მეღი მოყვანებასა?“

ქალმან ჰკადრა: „ხელმწიფეო, დაღრეჯილსა ვინცა გცნობდეს, ვინმცა გნახა კადნიერად, რაზომ გინდა ამაყობდეს! თქვენნი აგრე დაღრეჯანი მნათობთაცა დაამხობდეს, კაცმან საქმე მოიგვაროს, ვეჭვ, ჭმუნვასა ესე სჯობდეს“.

უბრძანა: „შვილო, რაზომცა მჭირს საქმე სავაგლახია, შენი ჭვრეტა და სიახლე ლხინადვე დამისახია, მომაქარვები სევდისა, მართ ვითა მუფარახია, ვეჭვ, რა სცნა, შენცა მამართლო, ჩემი სულთქმა და ახია.

„უცხოლა და საკვირველსა ყმასა რასმე გარდევიდე; მისმან შუქმან გაანათლა სამყარო და ხმელთა კიდე. რა უმიძიდა, არ ვიცოდი, ან ტიროდა ვისთვის კიდე; ჩუმად ნახვად არ მოვიდა, გავგულისდი, წავევიდე“.

„მე რა მნახა, ცხენსა შეჭდა, თვალთა ცრემლნი მოიხოცნა; შესაპრობლად შეუზახენ, სპანი სრულად დამიხოცნა, ვითა ეშმა დამეკარგა, არ კაცურად გარდამკოცნა, ჭერთცა ესე არა ვიცი, ცხადი იყო, თუ მეოცნა“.

„ან ესე მიკვირს, რა იყო, ანუ რა ვნახე და რული; მან დამიხოცა ლაშქარი, სისხლი ადინა ღვარული; კაცად, ხორცისად, ვით ითქმის, ისრე თვალთაგან თარული, უცილოდ ღმერთსა მოვსძულდი აქამდის მე მხიარული“.

„ტკბილნი მისნი წყალობანი ბოლოდ ასრე გამემწარნეს, დამავინწყდა, რაცა დღენი მხიარულსა წამეარნეს, ყოვლმან პირმან ვაგლახ მიყოს, ველარავინ მინეტარნეს, სადამდისცა დღენი მესხნენ, ველარამაც გამახარნეს!“

ქალმან ჰკადრა: „მოგახსენებ მე სიტყვასა დანაყბედსა: ჰე, მეფეო! რად ემდურვი ანუ ღმერთსა, ანუ ბედსა, რად დასწამებ სიმწარესა ყოველთათვის ტკბილად მხედსა? ბოროტიმცა რად შეექმნა კეთილისა შემოქმედსა?“

„მე ამას ვარჩევ: მეფე ხარ, მეფეთა ზედა მფლობელი, შორს არის თქვენი საზღვარი, ბრძანება-მიუთხრობელი, გაგზავნე კაცი ყოველგან მისთა ამბავთა მცნობელი, ადრე სცნობ, არის იგი ყმა შობილი, თუ უშობელი“.

115

მოასხნეს კაცნი, გაგზავნეს ოთხთავე ცისა კიდეთა;
უბრძანეს: „წადით, პატიჟთა თავიმცა რად დაჰრიდეთა!
მონახეთ, ძებნეთ იგი ყმა, სხვად ნურად მოიცილიდეთა,
მისწერეთ წიგნი, სადაცა ვერ მისწვდეთ, ვერ მიხვიდეთა“.

116

კაცნი წავიდეს, იარეს მათ ერთი წელიწადია,
მონახეს, ძებნეს იგი ყმა, იკითხეს კვლა და კვლა დია,
ვერ ნახეს მისი მნახავი ღმრთისაგან დანაბადია,
ცუდად მაშვრალნი მოვიდეს, მათსავე გულსა ზადია.

117

მონათა ჰკადრეს: „მეფეო, ჩვენ ხმელნი მოვიარენით,
მაგრა ვერ ვპოვეთ იგი ყმა, მით ვერა გავიხარენით,
მისსა მნახავსა სულდგმულსა კაცსა ვერ შევეყარენით,
ჩვენ ვერა გარგეთ, საქმენი სხვანი რამ მოიგვარენით“.

118

მეფე ბრძანებს: „მართალ იყო ასული და ჩემი ძეო,
ვნახე რამე ეშმაკისა სიცრუვე და სიბილწეო,
ჩემად მტერად წამოსრული, გარდმოჭრილი ზეცით ზეო,
გამიშვია შეჭირვება, არა მგამა ყოლა მეო“.

119

ესე თქვა და სიხარულით თამაშობა ადიადა,
მგოსანი და მოშაითი უხმეს, პოვეს, რაცა სადა;
დია გასცა საბოძვარი, ყველა დარბაზს შემოხადა,
მისი მსგავსი სიუხვითა ღმერთმან სხვამცა რა დაბადა!

თინათინისაგან
ავთანდილის გაგზავნა
მის ყმის საძებრად

120

ავთანდილ ჯდა მართო საწოლს, ეცვა ოდენ მართ პერანგი,
იმღერდა და იხარებდა, წინა ედგა ერთი ჩანგი,
შემოვიდა მას წინაშე თინათინის მონა ზანგი;
მოახსენა: „გიბრძანებსო ტანი ალვა, პირი მანგი“.

121

ავთანდილს მიჰხვდა მოსმენა საქმისა სანატრელისა,
ადგა და კაბა ჩაიცვა, მჯობი ყოვლისა ჭრელისა;
უხარის შეყრა ვარდისა, არ ერთგან შეუყრელისა.
ამოა ჭვრეტა ტურფისა, სიახლე სიახლე საყვარელისა!

122

ავთანდილ ლაღი, უკადრი, მივა, არვისგან ჰრცხვენოდა,
მას ნახავს, ვისთა ვამთაგან ცრემლი მრავალ-ჯერ სდენოდა.
იგი უებრო ქუშად ჯდა, ელვისა მსგავსად შვენოდა,
მთვარესა მისთა შუქთაგან უკუნი გარდაჰფენოდა.

123

გადრცვილსა ტანსა ემოსნეს ყარყუმნი უსაპირონი,
ებურნეს მოშლით რიდენი, ფასისა თქმად საჭირონი;
ჰშვენოდეს შავნი წამწამნი, გულისა გასაგმირონი,
მას თეთრსა ყელსა ეხვივნეს გრძლად თმანი არ უხშირონი.

124

დაღრეჯით იყო მჯდომარე ძონეულითა რიდითა;
ავთანდილს უთხრა დაჯდომა წყნარად, ცნობითა მშვიდითა.
მონამან სელნი დაუდგნა, დაჯდა კრძალვით და რიდითა;
პირის-პირ პირსა უჭვრეტდა, სავსე ლხინითა დიდითა.

125

ქალმან უბრძანა: „ზარი მლევს მე ამისისა თხრობისა;
მწადდა არა თქმა, რომლისა ღონე არა მაქვს თმობისა;
მაგრა იცია მიზეზი შენისა აქა ხმობისა,
რად ვზი ქუშად და დაღრეჯით ასრე მიხდილი ცნობისა?“

126

ყმამან ჰკადრა: „საზაროსა ჩემგან თქმაღა ვით იქმნების?
მზესა მთვარე შეეყაროს, დაილევის, დაცაჭნების;
აზრად არად აღარა მცალს, თავი ჩემი მეგონების,
თქვენვე ბრძანეთ, რაცა გიმძიმს, ანუ რაცა გეკურნების.“

127

ქალმან უთხრა საუბარი კეკლუც-სიტყვად, არ დუხტირად;
იტყვის: „თუცა აქანამდის ჩემგან შორს ხარ დანამტირად;
გიკვირს, მოგხვდა წამის ყოფით საქმე შენგან საეჭვი რად,
მაგრა გითხრა პირველ ხვალმე სენი მე მჭირს რაცა ჭირად.“

128

„გახსოვს, ოდეს შენ და როსტანს მინდორს მხეცი დაგეხოცა.
ყმა გენახა უცხო ვინმე, რომე ცრემლი მოეხოცა,
მას უკანით გონებამან მისმან ასრე დამამხოცა,
შენ გენუკვი მონახვასა, კიდით კიდე მოლახო ცა.“

129

„აქანამდის ნაუბარსა თუცა ვერას ვერ გეტყვია,
მაგრა შორით სიყვარული შენგან ჩემი შემიტყვია,
ვიცი, რომე გაუწყვედლად თვალთათ ცრემლი გისეტყვია,
შეუპყრიხარ სიყვარულსა, გული შენი დაუტყვია“.

130

„ასრე გითხრა, სამსახური ჩემი გმართებს ამად ორად:
პირველ ყმა ხარ, ხორციელი არვინა გყვავს შენად სწორად,
მერმე ჩემი მიჯნური ხარ, დასტურია, არ ნაჭორად;
წადი, იგი მოყმე ძებნე, ახლოს იყოს თუნდა შორად“.

131

„შენგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო გაამყარე,
რომე დამხსნა შეჭირვება, ეშმა ბილწი ასაპყარე.
გულსა გარე საიმედო ია შორგე, ვარდი ყარე,
მერმე მოდი, ლომო, მზესა შეგეყრები, შემეყარე“.

132

„სამსა ძებნე წელიწადსა იგი შენი საქებარი;
ჰპოო, მოდი გამარჯვებით, მხიარულად მოუბარი:
ვერა ჰპოებ, დავიჭერებ, იყო თურე უჩინარი,
კოკობი და დაუფრჭვენელი ვარდი დაგხვდე დაუმჯნარი“.

133

„ფიცით გითხრობ: შენგან კიდე თუ შევირთო რაცა ქმარი,
მზეცა მომხვდეს ხორციელი, ჩემთვის კაცად შენაქმარი,
სრულად მოვსწყდე სამოთხესა, ქვესკნელს ვიყო დასანთქმარი,
შენი მკლვიდეს სიყვარული, გულსა დანა ასაქმარი“.

134

მოახსენა ყმამან: „მზეო, ვინ გიშერი აწამწამე,
სხვა პასუხი რამცა გკადრე, ანუ რამცა შევიწამე,
მე სიკვდილსა მოველოდი, შენ სიცოცხლე გამიწამე,
ვითა მონა, სამსახურად გაღანამცა წავე, ნა, მე!“

20

კვლაცა ჰკადრა: „აჰა, მზეო, რათგან ღმერთმან ზედ დაგბადა, მით გმორჩილობს ზეციერი მნათობია რაცა სადა; მე რომ თქვენგან მოვისმინე წყალობანი, მედიიდა, ვარდი ჩემი არ დაჭნების, შუქი შენი იფედა-ა“.

კვლა შეჰფიცეს ერთმანერთსა, დააპირეს ესე პირი; გასალდეს და გაამრავლეს საუბარი სიტყვა-ხშირი, გაადვილდა, აქანამდის გარდებდა რაცა ჭირი, თეთრთა კბილთათ გამოჰკრთების თეთრი ელვა ვითა ჭვირი.

ერთგან დასხდეს, ილაღობეს, საუბარი ასად აგეს; ბროლ-ბადახში შეხვეული და გიშერი ასადაგეს; ყმა ეტყვის თუ: „შენთა მჭვრეტთა თავი ხელი ა სად აგეს, ცეცხლთა, მანდით მოდებულთა, გული ჩემი ასადაგეს“.

ყმა წავიდა, სიშორესა თუცა მისსა ვერ გასძღებდა; უკუღმავე იხედვიდა, თვალთა რეტად აყოლებდა. ბროლსა სეტყვს და ვარდსა აზრობს, ტანსა მჭევრსა ათრთოლებდა, გული ჰქონდა გულისათვის, სიყვარულსა ავალებდა.

თქვა: „მზეო, ვარდსა სიშორე შენი დამაჩნდეს ეს ადრე, ბროლი და ლალი გასრულვარ ქარვისა უყვითლესადრე; მაშინ რაღა ვქმნა, ვერ ჭვრეტა რა მომხვდეს კვლა უგრძესადრე! ხამს მოყვრისათვის სიკვდილი, ესე მე დამიც წესადრე“.

საწოლს დაწვა, ტირს, მტირალსა ცრემლი ძნელად ეხოცების, ვითა ვერხვი, ქარისაგან ირხვეის და იკეცების; რა მიჰლუნის, სიახლევე საყვარლისა ეოცების, შეკრთის, დიდი დაიზახის, მით პატიჟი ეოცების.

მოშორვება საყვარლისა მას შეჰქმნოდა მისად ღაზოდ; ცრემლსა, ვითა მარგალიტსა, ჰყრის ვარდისა დასანაზოდ; რა გათენდა, შეეკაზმა მისთა მჭვრეტთა სალამაზოდ, ცხენსა შეჭდა, გაემართა, დარბაზს მივა სადარბაზოდ.

დარბაზს ეჯიბი შეგზავნა, მართ მისგან შენარონია, შესთვალა: „გკადრებ, მეფეო, მე ესე გამიგონია: ყოველი პირი მიწისა თქვენ ხრმლითა დაგიმონია, ან თუ სჯობს, ესე ამბავი ცნან რაცა გარემონია“.

143

„მე წავიდე, მოვიარო, ვილაშქრო და ვინაპირო,
თინათინის ხელმწიფობა მტერთა თქვენთა გულსა ვჰგმინო,
მორჩილ-ქმნილი გავახარო, ურჩი ყოვლი ავატირო,
ძღვენნი გკადრე ზედა-ზედა, არ სალაში დავაძვირო“.

144

მეფესა ეთქვა ამისი დიადი მადრიელობა,
ებრძანა: „ლომო, არა გჭირს შენ ომთა გარდუხდელობა,
ან მაგა შენსა თათბირსა ჰგავსო შენივე ქველობა,
ნა, მაგრა მომხვდეს, რაღა ვქმნა, თუ სიშორისა გრძელობა!“

145

ყმა შევიდა, თაყვანი სცა, მადლი რამე მოახსენა:
„ხელმწიფეო, მიკვირს, ქება რად იკადრეთ ჩემი თქვენა,
ან ნუთუმცა კვლა ნახვითა ღმერთმან ბნელი გამითენა,
პირი თქვენი მხიარული მხიარულსა კვლა მიჩვენა“.

146

მეფე ყელსა მოევიდა, გარდაკოცნა ვითა შვილი,
სხვა მათებრი არ ყოფილა არ გამზრდელი, არ გაზრდილი.
ყმა ადგა და წამოვიდა, მას დღე მათი ჩანს გაყრილი;
როსტან მისთვის აატირა გონიერი გული, ლბილი.

147

გამოემართა ავთანდილ, მოყმე მხნე, ლაღად მავალი.
ოც დღე იარა, ღამეცა დღეზედა წართო მრავალი.
იგია ლხინი სოფლისა, იგია ნივთი და ვალი,
არ მისცილდება თინათინ მისი მას, ვისგან სწვავ ალი.

148

რა მოვიდა, სიხარული შიგან გახდა სამეფოსა;
მოეგებნეს დიდებულნი, ძღვენსა სძღვნიდეს იეფოსა;
იგი პირ-მზე არ მოსცთების სიარულსა სასწრაფოსა,
მიჰხვდეს მყოფნი მას წინაშე სიხარულსა სადაფოსა.

149

ქალაქი ჰქონდა მაგარი საზაროდ სანაპიროსა,
გარე კლდე იყო, გიამბობ, ზღუდესა უქვითკიროსა,
ყმამან მუნ დაყო სამი დღე ამოსა სანადიროსა,
გაზრდილი მისი შერმადინ დაისვა სავაზიროსა.

150

ესეა მონა შერმადინ, ზემოთცა სახელდებული;
თანაშემრდილი, ერთგული და მისთვის თავდადებული;
მან არ იცოდა აქამდის მის ყმისა ცეცხლი დებული,
ან გაეცხადა სიტყვები მის მზისა იმედებული.

უბრძანა: „აჰა, შერმადინ, ამაღ მე შენგან მრცხვენნიან, ჩემნი საქმენი ყოველნი გცოდნიან, გაგივლენიან, მაგრა არ იცი, აქამდის რანიცა ცრემლნი მდენიან! მე ვისგან მქონდეს პატიჟნი, ან მასვე მოულებნიან.“

„მოუკლავარ თინათინის სურვილსა და სიყვარულსა; ცრემლი ცხელი ასოვლებდის ნარგისთაგან ვარდსა ზრულსა; ვერ ვაჩენდი აქანამდის ჭირსა ჩემგან დაფარულსა, ან მიბრძანა საიმედო, ამაღ მხედავ მხიარულსა“.

„მიბრძანა: „მიცან ამბავი მის ყმისა დაკარგულისა, მოხვიდე, სრულ-ვემნა მაშინლა შენი წადილი გულისა, ქმარი არ მინდა უშენოდ, მომხვდეს ხისაცა რგულისა!“ მომცა წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა.“

„პირველ ყმა ვარ, წასლვა მინდა პატრონისა სამსახურად; ხამს მეფეთა ერთგულობა, ყოფა გვმართებს ყმასა ყმურად; მერმე ცეცხლი დაუვსია, აღარა მწვავს გულსა მურად, ხამს, თუ კაცი არ შეუდრკვს ჭირს, მიუხდეს მამაცურად.“

„ვართ უმოყვრესნი მე და შენ ყოველთა პატრონ-ყმათასა, ამისთვის გნუკვე სმენასა შენ ამა ჩემთა ხმათასა; ჩემ წილ დავაგდებ პატრონად, თავადად ჩემთა სპათასა, ამა საქმესა ვერა ვიქმ მე განდობასა სხვათასა.“

„ლაშქართა და დიდებულთა ალაშქრებდი, ჰპატრონობდი; დარბაზს კაცსა გაგზავნიდი და ამბავსა მათსა სცნობდი; წიგნსა სწერდი ჩემ მაგიერ, უფასოსა ძღვენსა სძღვნობდი, აქა სადმე არ-ყოფასა ჩემსა მათმცა რად აგრძნობდი!“

„ლაშქრობა და ნადირობა შენი ჩემსა დაასახე, აქათ სამ წელ მამიცადე: ხვაშიადი შემინახე, მე ნუთუმცა შემოვბრუნდი, ალვა ჩემი არ დაჭნა ხე, არ მოვბრუნდე, მომიგლოვე, მიტირე და მივაგლახე.“

„მაშინლა ჰკადრე მეფესა არ საქმე სასურვალთა, აცნობე ჩემი სიკვდილი, იყავ მართ ვითა მთრვალთა; მიხვდა-თქო საქმე, რომელი ყოვლთათვის გარდუვალთა, გლახაკთა მიეც საჭურჭლე, ოქრო, ვერცხლი და რვალთა.“

159

„მაშინ უფრო მომეხმარე ამისგანცა უფრო მხნედრე,
ნუ თუ ადრე დამივიწყო, მახსენებდე ზედა-ზედრე!
მეტად კარგად დამიურვე, სული ჩემი შეიფედრე,
ზრდანი ჩემნი მოიგონენ, გული შენი მოიმდედრე“.

160

რა მონამან მოისმინა, გაუკვირდა, შეეზარა,
თვალთათ, ვითა მარგალიტი, ცრემლი ცხელი გარდმოყარა;
მოახსენა: „უშენომან გულმან რამცა გაიხარა!
ვიცი, რომე არ დასდგები, მაგას გიშლი ამაღ არა.

161

ჩემად ნაცვლად დაგაგდებო, – ესე სიტყვა ვით მიბრძანე?
რა გვარა ვქმნა პატრონობა? რამც გიფერე, რამც გიგვანე?
შენ მარტოსა გიგონებდე, მემცა მიწა ვიაკვანე!
სტობს ორნივე გავიპარნეთ, წამოგყვები, წამიტანე.

162

ყმამან უთხრა: „მომისმინე, მართლად გითხრობ არა ჭრელად;
რა მიჯნური ველთა რბოდეს, მარტო უნდა გასაჭრელად;
მარგალიტი არვის მიჰხვდეს უსასყიდლოდ, უვაჭრელად,
კაცი ცრუ და მოღალატე ხამს ლახვრითა დასაჭრელად.

163

„ვისმცა უთხარ ხვაშიადი, შენგან კიდე არვინ ვარგა,
უშენოსა პატრონობა ვის მივანდო, ვინ იქმს კარგა?
სანაპირო გაამაგრე, მტერმან ახლოს ვერ იბარგა,
კვლა ნუთუმცა შემოვიქეც, ღმერთმან სრულად არ დამკარგა.

164

„ფათერაკი სწორად მოჰკლავს, ერთი იყოს, თუნდა ასი;
მარტოობა ვერას მიზამს, მცავს თუ ცისა ძალთა დასი;
აქათ სამ წელ არ მოვიდე, მაშინ გმართებს გლოვა, ფლასი,
წიგნსა მოგცემ, გმორჩილობდენ, ვინცა იყოს ჩემი ხასი“.

წიგნი ავთანდილისა
თავის ყმათა თანა

- 165
დაწერა თუ: „ჩემნო ყმანო, გამზრდელნო და ზოგნო ზრდილნო, ერთგულნო და მისანდონო, ამასზედა გამოცდილნო, თქვენ ჩემისა სანადლისა მიდგომილნო, ვითა ჩრდილნო, წიგნი ჩემი მოისმინეთ, ყოვლნო, ერთგან შემოყრილნო!
- 166
„მიწაცა თქვენი ავთანდილ, ისმინეთ, გიწერ მე რასა, თვით ვიქმ ხელითა ჩემითა ამა წიგნისა წერასა; ცოტასა ხანსა ვარჩივე გაჭრა სმასა და მღერასა, პურად და საჭმლად მივენდე ჩემსა მშვილდსა და ცერასა.
- 167
„საქმე რამე მიც თავისა ზე სადმე გარდსახვეწელი, დავყო მართოდ და ღარიბად ესე წლეული მე წელ, გემუდარები ამისთვის, ვარ თქვენი შემომხვეწელი, მე დამახვედროთ სამეფო მტერთაგან დაუღწეწელი.
- 168
„მე შერმადინ დამიგდია, ჩემად ვერძად პატრონობდეს, სიკვდილსა და სიცოცხლესა სადამდისცა ჩემსა სცნობდეს, ყოვლთა მზეებრ მოგეფინოს, ვარდს არ ზრვიდეს, არ აჭნობდეს, შემცოდესა ყველაკასა, ვითა ცვილსა, დაადნობდეს“.
- 169
„თქვენცა იცით, გამიზრდია, ვითა ძმა და ვითა შვილი; ამას ასრე ჰმორჩილობდით, არს ვითამცა ავთანდილი; ბუკსა იკრას, აქმნევინეთ ყოვლი საქმე, ჩემგან ქმნილი; მე თუ დრომდის არ მოვიდე, გლოვა გამართებს, არ სიცილი“.
- 170
ესე წიგნი გაასრულა წყლიანმან და სიტყვა-ნაზმა; წელთა ოქრო შემოირტყა, საღარიბოდ მოეკაზმა, ბრძანა: „მინდორს შევჯდებიო“, ლაშქარიცა დაერაზმა; მასვე წამსა წამოვიდა, შინა ხანი არა დაზმა.
- 171
ბრძანა: „წადით ყველაკაი, აქა მომხრედ არვინ მინა“. მონებიცა მოიშორვა, თავი გაითავისწინა, მართო გარე შემობრუნდა, შამბი შიგან გაირბინა, მიწყვი მისად საგონებლად მისი მკლველი თინათინ-ა.

172

იგი ველი გაირბინა, ლაშქართაგან გაევიდა.
ვინმცა ნახა სულიერმან, ანუ ვინმცა გაევიდა?
ვის მახვილი ვერას ავნებს, მისი მკლავი გაევიდა,
მისგან ტვირთი კაეშნისა ტვირთად ვარგად გაევიდა.

173

რა ლაშქართა ინადირეს და პატრონი მოითვალეს,
იგი პირ-მზე ველარ პოვეს, პირი მათი იფერმკრთაღეს;
მათსა დიდსა სიხარულსა სამძიმარი ანაცვალეს,
ყოვლგან რბოდეს საძებარად, ვინცა იყო უცხენმალეს.

174

„ღმერთი, ლომო, შენად ნაცვლად სხვასა ვისმცა დანერგვიდეს!“
დარბოდეს და სხვაგნით სხვათა მოამბეთა მოასხმიდეს;
ველარა ცნეს მისი საქმე, გაიარა აქათ კიდეს,
მისნი სპანი გულ-მოკლულნი ცრემლსა ცხელსა გარდმოჰყრიდეს.

175

შერმადინ ერთგან შეყარნა ხასნი და დიდებულები,
უჩვენა იგი უსტარი, ამბავი მისი თქმულები;
რა მოისმინეს, ყველაი დარჩა გულ-დანანწყლულები,
თავსა იცემდეს, არ იყო გული უცრემლო, ულები.

176

ყოვლთა ჰკადრეს: „თუცა ყოფა ჩვენ უმისოდ გვეარმისცა,
უშენოსა საჯდომი და ტახტი მისი ვისმცა მისცა?
განაღამცა გმორჩილობდით, თუ გვიბრძანო რაცა ვისცა!“
იგი მონა აპატრონეს, ყველაკამან თაყვანი სცა.

ავთანდილისაგან
მის ყმისა ძებნად წასლვა

177

ამ საქმესა მემონუმების დიონოსი ბრძენი, ეზროს:
საბრალოა, ოდეს ვარდი დაეთრთვილოს, დაცაებროს;
ვის ბადახში არა ჰგვანდეს და ლერწამი ტანად ეზროს.
იგი სადმე გაღარიბდეს, სამყოფთაგან იაბეზროს.

178

ავთანდილ იგი მინდორი ოთხ-ახმით გარდაიარა,
დააგდო მზღვარი არაბთა, სხვათ მზღვართა არე იარა,
მაგრა მის მზისა გაყრამან სიცოცხლე გაუზიარა;
თქვა: თუ მე მასმცა ვვახელ, ან ცხელსა ცრემლსა ვღვრი არა“.

179

ახალმან ფიფქმან დათოვა, ვარდი დათრთვილა, დანასა
მოუნდის გულსა დაცემა, ზოგჯერ მიჰმართის დანასა;
თქვის: “ჭირი ჩემი სოფელმან ოთხმოცდაათი ანასა,
მოვშორდი ლხინსა ყველასა, ჩანგსა, ბარბითსა და ნასა“.

180

ვარდი მის მზისა გაყრილი უფრო და უფრო ჭნებოდა,
გულსა უთხრის თუ: „დათმეო“, ამაღ არ დია ბნდებოდა.
უცხო უცხოთა ადგილთა საძებრად იარებოდა,
მგზავრთა ჰკითხევდის ამბავთა, მათ თანა ემოყვრებოდა.

181

მუნ ეძებს, ცრემლი მტირალსა სდის ზღვათა შესართავისად.
უჩნდის ქვეყანა ტახტად და მკლავი სადებლად თავისად.
თქვის: „საყვარელო, მოგშორდი გული შენ დაგრჩა, ვთქვა, ვისად?
შენთვის სიკვდილი მეყოფის ლხინად ჩემისა თავისად“.

182

ყოვლი პირი ქვეყანისა მოვლო, სრულად მოიარა,
ასრე რომე ცასა ქვეშა არ დაურჩა, არ იარა;
მაგრამ იგი მის ამბისა მსმენელსაცა ვერ მიმხვდარა,
ამაშიგან წელიწადი სამი სამ თვედ მიიყარა.

183

მიჰხვდა რასმე ქვეყანასა უგემურსა, მეტად მქისსა,
თვე ერთ ვაცსა ვერა ნახავს, ვერას შვილსა ადამისსა;
იგი ჭირი არ უნახავს არ რამინს და არცა ვისსა,
დღე და ღამე იგონებდა საყვარელსა მასვე მისსა.

184

მას მიჰხვდა წვერი სადგურად მალღისა მთისა დიდისა,
გამოჩნდა მუნით მინდორი, სავალი დღისა შვიდისა;
მის მთისა ძირსა წყალი დის, არად სანდომი ხიდისა,
ორგნითვე ტყესა შეეკრა ნაპირი წყლისა კიდისა.

185

ზედ წაადგა, შეეცყვის, დროთა, დღეთა ანგარიშობს;
თქვენი ესხნეს ორანილა, ამად სულთქვამს, ამად იშობს;
„ვა თუ საქმე გამიმუღავნდეს,“ – კვლავ ამისთვის გულმოშიშობს. –
„ავსა კარგად ვერვინ შესცვლის, თავსა ახლად ვერვინ იშობს“.

186

საგონებელი შეექმნა, დადგა საქმისა მრჩეველად.
თქვა: „თუ დავბრუნდე, ეზომი ხანი რად დავყავ მე ველად?
ჩემსა რა ვჰკადრო მნათობსა, ვიყავ რად დღეთა მღეველად,
მისი ვერა ვსცნა ჭორადცა, ვარ ვისთა გზათა მკვლეველად?“

187

„თუ არ დავბრუნდე, საძებრად დავყვენ სხვანიცა ხანანი,
რომელსა ვეძებ, ვერა ვცნნე ამბავნი მე მისთანანი,
დრო გარდაუწყდეს შერმადინს, შეჰრჩეს ღაწვისა ბანანი,
მივიდეს, ჰკადრნეს მეფესა საქმენი დასაგვანანი!“

188

„უამბოს ჩემი სიკვდილი, თვით ჩემგან დავედრებული;
მათ შექმნან გლოვა-ტირილი, ქმნან საქმე გამწარებული;
მერმე მივიდე ცოცხალი, სადმე სხვაგან მე რებული!“
ამას იგონებს ტირილით გონება-შეიწრებული.

189

იტყვის: „ღმერთო, სამართალნი შენნი ჩემთვის რად აბრუდენ,
მე ეზომი სიარულნი კიდე რად, გლახ, გამიცუდენ!
გულით ჩემით სიხარულნი აღჰტხვრენ, ჭირნი დააბუდენ;
დღეთა ჩემთა ცრემლნი ჩემნი ვერა ოდეს დავიყუდენ“.

190

კვლაცა იტყვის: „დათმობა სჯობს“, და თავსავე ეუბნების:
„დღეთა მეტად ნუ მოჰკვდები, გული ჩემი ნუ დადნების,
უღმრთოდ ვერას ვერ მოვანვე, ცრემლი ცუდად მედინების,
განგებასა ვერვინ შესცვლის, არ-საქმნელი არ იქმნების“.

191

თავს უთხრა: „მოკვე, გიჯობსო სიცოცხლეს აუგიანსა;
მიხვალ, დაგხვდების თინათინ, ანათებს დღესა მზიანსა;
გკითხოს მის ყმისა ამბავი, რა გმართებს ვაგლახიანსა?“
იგონებს წამ-წამ, მიჰყვების ტყის პირსა შამბნარ-წყლიანსა.

192

„ყოფლნი არსნი ცათ ქვეშეთნი ერთობ სრულად მომივლიან,
მაგრა საქმე მის კაცისა ვერა სადა შემიგიან;
უღონიოდ მართალ იყვნეს, რომელთაცა ქაჯად თქვიან,
ან ტირილი არას მარგებს, ცუდად ცრემლნი რასა მდიან!“

193

მთით ჩამოვიდა ავთანდილ, გავლო წყალი და ტყენია;
მინდორს აცორვებს ტაიჭსა, შეჟღერენით მონაწყენია:
გასცუდებოდეს მკლავნი და მისნი სიამაყენია,
ბროლისა ველსა სტურფობდეს გიშრისა მუნ საყენია.

194

მობრუნება დააპირა, სულთქნა, მერმე ივაგლახა,
მას მინდორსა დაემართა, გზა თვალითა გამოსახა;
თვესა ერთსა სულიერი კაცი არსად არ ენახა,
მხეცნი იყვნეს საშინელნი, მაგრა არა შეუმახა.

195

თუცა მხეც-ქმნილი ავთანდილ გულ-ამოსკვნით და კვნესით-ა,
ეგრეცა ჭამა მოუნდის ადამის ტომთა წესითა,
ისრითა მოკლის ნადირი, როსტომის მკლავ-უგრძესითა,
შამბისა პირსა გარდახდა, ცეცხლი დააგზო კვნესითა.

196

ცხენსა მისცა საძოვარი, ვირე მწვადი შეინოდეს;
ექვსნი რამე ცხენოსანნი, ნახა, მისკენ მივიდოდეს;
თქვა თუ: „შგვანან მეკობრეთა, თვარა კარგი რამც იცოდეს!
აქა კაცი ხორციელი კვლა ყოფილა არაოდეს“.

197

ხელთა ჰქონდა მშვილდ-ისარი, მათკენ მივა მხიარული.
ორთა კაცთა წვეროსანთა ყმა მოჰყვანდა უწვერული;
თავსა იყო დაკოდილი, შეებნიდა სისხლსა გული;
ტიროდეს და იჭირვოდეს, ცოტა ედგა მას, გლახ, სული.

198

უყვილა თუ: „ძმანო, ვინ ხართ? მეკობრეთა დაგამსგავსენ!“
მათ მიუგეს: „დაგვიწყნარდი, გვიშველე რა, ცეცხლნი ავსენ;
ვერა გვარგო, მოგვიმტკივნე, ჭირნი ჭირთა მოგვისავსენ,
სატირელნი მოგვიტირენ, დაწვნი შენცა დაიმხავსენ“.

199

ავთანდილ მიდგა, ეუბნა მათ კაცთა გულ-მდულარეთა;
მათ უთხრეს მათი ამბავი ტირილით მოუბარეთა:
„ჩვენ ვართო ძმანი სამნივე, მით ვიდენტ ცრემლთა მწარეთა,
ღია გვაქვს ციხე-ქალაქი ხატაეთს არე-მარეთა.“

200

„კარგი გვესმა სანადირო, ნადირობას წამოვედით;
გვეყვას ლაშქარნი უთვალაფნი, წყლისა პირსა გარდავხედით;
სანადირო მოგვეწონა, თვესა ერთსა არ წავედით,
ვხოცეთ მხეცი უსაზომო მინდორით და მთით და ქედით.

201

„ჩვენ სამთა ძმათა ჩვენთანა მესროლნი დავაზბილენით;
მით ერთმანერთსა სამნივე ჩვენ კიდე დავეცილენით;
„მე უკეთ მოვჰკლავ, მე გჯობო,“ სიტყვანი ვავაქილენით;
ვერ გავაჩინეთ მართალი, ვისარჩლეთ, ვითაკილენით.

202

„დღეს ავეყარენით ლაშქარნი, სავსენი ირმის ტყავითა,
ვთქვით: „გავაჩინოთ მართალი, ვინ ვსჯობთ თავისა მკლავითა,
თავსა ვეახლნეთ მარტონი, დავდგეთ თავისა თავითა,
თვით დანახულსა მოვჰკვლიდეთ, ნუ ვესრვით დამნახავითა.

203

„ჩვენ ვიახლენით სამთავე სამნივე მებაჭრენია,
ლაშქართა წასლვა ვუბრძანეთ, მით არას მოაზრენია;
მოვინადირეთ მინდორი, ისი ტყენი და ღრენია,
დავხოცეთ მხეცი, მფრინველი, რაცა ზე გარდაგვფრენია.

204

„ანაზდად მოყმე გამოჩნდა კუშტი, პირ-გამქუშავია;
ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, – მერანი რამე შავია;
თავსა და ტანსა ემოსა გარე-თმა ვეფხის ტყავია,
ჯერ მისი მსგავსი შვენება კაცთაგან უნახავია.

205

„ვუჭვრიტეთ, მისთა ელვათა შუქნი ძლივ გავიცადენით;
ვთქვით თუ: „მზელო ქვეყანად, ნუ ვეუბნებით ცად ვნით!“
მისი მოგვინდა შეპყრობა, ვჰკადრეთ და შევეცადენით,
ასრე სულთქმით და ვაებით მით ვართ, ცრემლისა დადენით.

206

„მე უხუცესმან უმცროსთა კაცი დავსთხოვე ქენებით;
ჩემმან შემდეგმან ტაიჭი მისი მით აქო ხსენებით;
ამან მართ ოდენ მორევნა გვითხრა, ვუალეთ ჩვენებით,
მივჰმართეთ, იგი აგრევე წყნარად მივა და შვენებით.

207

„ბროლმან, ლალსა გარეულმან, ვარდნი თხელნი ანატიფნა;
იგი ტკბილნი გონებანი ჩვენთვის მეტად გაამყიფნა;
არ აგვიხვნა, არცა დაგვსხნა, ყოლა არად ამოგვკრიფნა,
მისნი მკვახედ მოუბარნი მათრახითა შეგვამწიფნა!“

„უმცროსსა ძმასა მივეცით, უფროსსა დავეზიდენით;
ხელი მოჰკიდა, „დადეგო!“ ესეცა ჰკადრა კიდ ენით;
მან ხრმალსა ხელი არ მიჰყო, ჩვენ ამაღ დავერიდენით,
თავსა გარდაჰკრა მათრახი, ვნახეთ სისხლისა კი დენით“.

„მით ერთითა მათრახითა თავი ასრე გარდაჰტრინა,
ვითა მკვდარი უსულო ქმნა, ვითა მინა დაამინა,
მისი რასმე მკადრებელი მოამდაბლა, მოამინა,
თვალთა წინა წაგვივიდა ლალი, კუშტი, ამაყი, წა!“

„აღარ დაბრუნდა, წავიდა წყნარად და აუჩქარებლად;
აგერა მივა, ნახეო, იგი მზეებრ და მთვარებლად“.
შორს უჩვენებდეს ავთანდილს მტირალნი გაუხარებლად,
ოდენ ჩნდა შავი ტაიჭი მისი მის მზისა მარებლად.

აჰა მიჰხვდა ავთანდილსა ღაწვთა ცრემლით არ დათოვნა,
რათგან ცუდად არ წაუხდა მას ეზომი გარეთ ყოვნა;
კაცსა მიჰხვდეს სანადელი, რას ეძებდეს, უნდა პოვნა,
მაშინ მისგან აღარა ხამს გარდასრულთა, ჭირთა ხსოვნა.

უთხრა თუ: „ძმანო, ვარ ვინმე ღარიბი უადგილოსა,
მე იმა ყმისა საძებრად მოვჰშორდი საგამრდილოსა,
ან თქვენგან მივჰხვდი საქმესა ყოლა არ საადვილოსა,
ღმერთიმცა ნურას ნულარ იქმს თქვენსა დასაღრეჯილოსა!“

„ვითა მე მივჰხვდი წადილსა, ჩემის გულისა ნებასა,
აგრემცა ღმერთი ნურას იქმს ძმისა თქვენისა ვნებასა!“
უჩვენა მისი სადგომი: „მიდითო ნება-ნებასა,
ჩრდილსა გარდასვით, მაშვრალნი მიეცით მოსვენებასა“.

ესე უთხრა და წავიდა, ცხენი გაქუსლა დეზითა,
ვითა გავაზი გაფრინდა, არ გაშვებული ხეზითა,
ან მთვარე, მზისა შემყრელი, მზე სინათლითა ზეზითა;
დაივსო ცეცხლი შემწველი მისითა მან მიზეზითა.

მიეწურა, იგონებდა, ახლოს შეყრა ვითა აგოს:
საუბარმან უმეცარმან შმაგი უფრო გააშმაგოს!
ხამს, თუ კაცმან გონიერმან ძნელი საქმე გამოაგოს.
არ სიწყნარე გონებისა მოიძულოს, მოიძაგოს.

216

„რათგან ისი არის სადმე უცნობო და ისრე რეტად, რომე კაცსა არ მიუშვებს საუბრად და მისად ჭვრეტად, მივწენვი, შვიციყრებით ერთმანერთის ცემა-ჟლეტად, ანუ მომკლავს, ანუ მოვკლავ, და იმაღვის მეტის-მეტად“.

217

ავთანდილ იტყვის: „ეზომნი ჭირნიმცა რად ვაცუდენი, რაცალა არის, არა არს, თუმცა არ ედგნეს ბუდენი; სადაცა მივა, მივიდეს, რაზომც მოვლიდეს ზღუდენი, მუნითგან ვძებნე ღონენი ჩემნი, არ დასამრუდენი.“

218

წინა-უკანა იარეს ორნი დღენი და ღამენი, დღისით და ღამით მაშვრალნი, არ შეჭამადთა მჭამენი; არსადა ხანი არ დაჰყვეს, ერთნი თვალისა წამენი, მათ თვალთა ცრემლნი სდიოდეს, მინდორთა მოსალამენი.

219

დღისით ვლეს და სალამო-ჟამ გამოუჩნდეს დიდნი კლდენი, კლდეთა შიგან ქვაბნი იყვნეს, ძირსა წყალი ჩანადენი, წყლისა პირსა, არ ითქმოდა, შამბი იყო თუ რასდენი, ხე დიდრონი, თვალ-უნდომი, მალლა კლდემდის ანაყრდენი.

220

მან ყმამან ქვაბსა მიჰმართა, გავლნა წყალნი და კლდენია; ავთანდილ ცხენსა გარდახდა, მონახნა დიდნი ხენია, მას ზედა ჭვრეტად გავიდა, ძირსა დააბა ცხენია, მუნით უჭვრეტდა; იგი ყმა მივა ცრემლ-მინადენია.

221

რა ტყენი გავლნა მან ყმამან, მოსილმან ვეფხის ტყავითა, ქვაბისა კარსა გამოდგა ქალი ჯუბითა შავითა, ატირდა მალლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა, იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, ყელსა მოეჭდო მკლავითა.

222

ყმამან უთხრა: „დაო ასმათ, ხიდნი ზღვასა ჩავვიცვივდეს; ვეღარ მივხვდით ჟამიერად ჩვენ ვისიცა ცეცხლნი გვწვიდეს“; ესე თქვა და მკერდსა ხელნი იკრნა, ცრემლნი გარდმოსწვიმდეს, ქალი შებნდა, მოეხვია, ერთმანერთსა სისხლი სწმიდეს.

223

იგი ტყერი გაეხშირა დანაგლეჯსა მათსა თმასა; ერთმანერთსა ეხვეოდეს, ყმა ქალსა და ქალი ყმასა, იზახდიან, მოთქმიდიან, მოსცემდიან კლდენი ხმასა, ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით მათსა ეგრე ქცევა-ზმასა.

სული დაიღო მან ქალმან, დათმო გულისა წყლულობა,
ქვაბს შეიყვანა ტაიჭი, მოჰხადა აკაზმულობა,
მას ყმასა შეჰხსნა, შეიღო აბჯრისა წელ-მორტყმულობა;
შინა შევიდეს, მას დღესა გარდახდა გამოსრულობა.

ავთანდილს უკვირს: „ამბავი ისი თუ ვცნაო მე რითა?“
გათენდა, ქალი გამოდგა, მოსილი მითვე ფერიითა;
შავსა აუდვა ლაგამი, სწმენდდა რიდისა წვერითა,
შეკაზმა, მოაქვს აბჯარი წყნარად, არ რამე ჩხერიითა.

მის მოყმისა წესი იყო, მეტსა თურე არ ასრე ჯდა.
ქალი ტირს და მკერდსა იცემს, თმისა ტევრსა გაიგლეჯდა;
ერთმანერთსა მოეხვივნეს, აკოცა და ცხენსა შეჯდა,
ასმათ, აგრე დაღრეჯილი, კვლა უფრორე დაიღრეჯდა.

ავთანდილ ახლოს კვლა ნახა სახე მისივე ვაცისა,
ულვაშ-ა შლილი, წვერ-გამო, „ნუ თუ მზეაო“, თქვა, „ცისა?“
ყენოსა სული აღვისა, ქართაგან მონატაცისა,
ასრე უჩნს მოკლვა ლომისა, მართ ვითა ლომსა ვაცისა.

მასვე გზასა წამოვიდა, რომე გუშინ შეეარა,
შამბი გავლო, გაეშორა, თავი მინდორს, გააგარა;
ავთანდილ სჭვრეტს გაკვირვებით, მალვით ხესა მოეფარა,
თქვა თუ: „ღმერთმან ესე საქმე მეტად კარგად მომიგვარა.

„აწ ამას ჩემთვის ღმრთისაგან სხვა საქმე რა ვამჯობინო?
ქალი შევიპყრა, მის ყმისა ამბავი ვაამბობინო;
ჩემიცა უთხრა ყველაი, მართალი გავაბრტობინო,
მას ყმასა ხრმალი არა ვჰკრა, არც მისი დავისობინო“.

ამბავი ავთანდილისა
ასმათს რომ ეუბნების
ქვაბშიგან

230

ჩამოვიდა, ცხენი ახსნა, მისგან ხესა გამობმული;
ზედა შეჯდა, გაემართა, ქვაბი დახვდა კარ-განხმული;
მუნით ქალი გამოიჭრა გულ-მდუღარე, ცრემლ-დასხმული,
ეგონა თუ, დაბრუნდაო პირი ვარდი, ბროლ-ბაკმული.

231

ვერ იცნა, სახე არ ჰგვანდა მისი მის ყმისა სახესა;
ფიცხლა გაიქცა, მიჰმართა ზახილით კლდესა და ხესა.
ყმა გარდაიჭრა, დააბა, ვითა ვაკაბი მახესა,
ხმას სცემდეს კლდენი ქალისა ზახილსა მუნ ერთსახესა.

232

მას ყმასა თავი არ მისცა, ჭვრეტადცა ებილწებოდა,
ვითა ვაკაბი არწივსა ქვეშე, მიდამო ძრწებოდა,
ტარიელს ვისმე უზახდა მწედ, თუცა არ ემწებოდა,
ავთანდილ მუხლთა უყრიდა, თითითა ეხვეწებოდა.

233

ეტყოდა: „სულე! რამც გიყავ? ვაცი ვარ, ადამიანი;
უფერო-ქმნილი მინახვან ვარდნი და ისი იანი;
მისი რამ მითხარ, ვინ არის ტან-სარო, პირ-ბაკმიანი?
სხვად არას გიბამ, ნუ გეშის, ნუ ჰყივი აგრე ხმიანი“.

234

ქალი ეტყოდა ტირილით, სარჩელი უგავს ბრჭობასა:
„თუ არ შმაგი ხარ, დამეხსენ; შმაგი ხარ, მოდი ცნობასა;
ან მეტად ძნელსა საქმესა მნუკვე ადვილად თხრობასა;
ცუდად ნუ სცთები, ნუ ელი მაგა ამბისა მბობასა“.

235

კვლა ეტყვის: „ყმაო, რა გინდა, ანუ მენუკვი მე რასა?
მაგა საქმისა ვერა იქმს ვერცა კალამი წერასა;
შენ ერთხელ მეტყვი მითხარო; მე ასჯერ გეტყვი ვერასა;
ვითა სიცილი ტირილსა, ვაგლახი მიჭობს მღერასა“.

236

„ქალო, არ იცი, სით მოვალ, რა ჭირნი მომითმენიან;
ოღითგან ვეძებ ამბავთა, ესე არვისგან მსმენიან;
შენ მიპოვნიხარ; სიტყვანი ჩემნი რაზომცა გწყენიან,
ვერ დაგეხსნები, მიაბზე, ჩემგან ნულარა გრცხვენიან“.

ქალმან უთხრა: „რას შეგესწარ, მე ვინ ვარ და ანუ შენო? მზე არ მახლავს, შეგეტყვების, თრთვილო, ასრე მით მანყენო, გრძელი სიტყვა სანყინოა, ასრე მოკლედ მოგახსენო: ვერასათვის ვერ გიამბობ, რაცა გინდა, იგი ქმენო!“

კვლაცა ჰკითხა ზენარობით, მიუყარნა მუხლი წინა, მაგრა ვერა ვერ დაჰყარა, მუდარობა მოეწყინა; პირსა ზედა გაგულისდა, თვალთა სისხლი მოედინა, ადგა, თმითა წამოზიდნა, ყელსა დანა დააბრჭინა.

ეგრე უთხრა: „მე ეზომი ჯავრი ვითა შეგარჩინო? რაგვარა თუ ამატირო, ცრემლი ცუდად დამადინო! გიჯობს, მითხრა, ამის მეტი მართ აღარა არ განყინო, თვარა ღმერთმან მტერი ჩემი მოკლას, ვითა მოგაკვდინო!“

ქალმან უთხრა: „ეგე ღონე მოიგონე მეტად ავი: თუ არ მომკლავ, არ მოვკვდები, მრთელი ვარ და მოუკლავი; რად რა გითხრა, სადამდისცა ვიყო ჭირთა უნახავი? კვლა თუ მომკლავ, სასაუბროდ აღარ მედგას ზედა თავი“.

კვლა ეტყვის: „ყმაო, რად მპოვე, ვინ მეუბნები მე, ვინო? ეგე ამბავი ცოცხალსა ენითა ვერ მათქმევინო! მე თავი ჩემი ნებითა ჩემითა მოგაკლვევინო, ვითა უსტარი ბედითი, ადვილად დაგახვევინო.“

„ჩემი სიკვდილი შენ ჩემად, პატიჟად ნურად გგონია, მით რომე დამხსნი ტირილსა, შემშრების ცრემლთა ფონია; ჩალად მიჩნს ყოვლი სოფელი, მისთვისვე შემეწონია. ვერ გიცნობ; ვინ ხარ, ვის გითხრნე სიტყვანი მისანდონია?“

ყმამან თქვა თუ: „არ ეგების ან ამისი ასრე თქმევა, სხვასა რასმე მოვიგონებ, სჯობს საქმისა გამორჩევა“. გაუშვა და ცალკე დაჯდა, ტირს, დაუწყო ცრემლთა ფრქვევა; ქალსა უთხრა: „გაგარისხე, ან არ ვიცი, ვით დავრჩე, ვა!“

ქალი დაუჯდა კუშტ-გვარად, ქუშობს, ჯერთ არ დამტკბარია; ავთანდილ ქვე ზის ტირილად, აღარას მოუბარია; ვარდისა ბალსა მოგუბდა ცრემლისა საგუბარია. კვლა იქით ქალი ატირდა, მისთვის გულ-ნალმობარია.

245

ყმა მტირალი შეებრალა, ამაღ ცხელნი ცრემლნი ღვარნა,
მაგრა უჭდა უცხოს უცხო, არ ბაგენი აუბარნა;
ყმამან ცნა, თუ „გონებანი ჩქარნი ჩემთვის დაანყნარნა“.
ცრემლ-დენილი შეეხვეწა, ადგა, მუხლნი მიუყარნა.

246

უთხრა: „ვიცი, აღარ ვარგხარ, შენ ან ჩემად დასადობლად
გაგარისხე, დაგრჩომივარ ღარიბად და ამაღ ობლად;
ან ეგრეცა თავი ჩემი დამიც შენთვის დასანდობლად,
ამაღ რომე შეცოდება შვიდ გზის თქმულა შესანდობლად.

247

„თავი ჩემი სამსახურად თუცა ავად მოგაწონე,
მიჯნურისა შეებრალეხა ხამს, ესეცა გაიგონე;
სხვაგნით ყოვლგნით უღონო ვარ, არვინ არის ჩემი ღონე;
სულთა მოგცეს გულისათვის, სხვა მეტიმცა რა გაქონე!“

248

რა ქალსა მიჰხვდა ყმისაგან მიჯნურობისა სმინება,
გულ-ამოხვინჩვით დაიწყო ას-ვეცად ცრემლთა დინება;
კვლა გაამაღლა ზახილით ტირილი, არ გაცინება;
ავთანდილს ღმერთმან წადილი მისცა, გულისა ლხინება.

249

იტყვის თუ: „ამა სიტყვათა მას ფერი შეეცვალების,
ვისთვისმე ცხელი უცილოდ მას ცრემლი ემაღმალეების“.
კვლა უთხრა: „დაო, მიჯნური მტერთაცა შეებრალეების,
ესეცა იცი, სიკვდილსა თუით ეძებს, არ ეკრძალეების.

250

„ვარ მიჯნური, ხელი ვინმე, გაუწყვეტლად სულთა დგმისად;
ჩემმან მზემან გამომგზავნა საძებარად იმა ყმისად;
ღრუბელიცა ვერ მიჰხვდების, მე მისრულვარ სადა, მი, სად;
გული თქვენი მიპოვნია, მისი შენდა, შენი მისად.

251

„მისი სახე გულსა ჩემსა ხატად ასრე გამოვხატე,
მისთვის ხელმან, გამოჭრილმან, ლხინი ჩემი ვაალქატე,
ორისაგან ერთი მიყავ: ტყვე მქმენ, ანუ მამაბატე,
ან მაცოცხლე, ანუ მომკალ, ჭირი ჭირსა მომიმატე“.

252

ქალმან უთხრა ყმასა სიტყვა პირველისა უამესი:
„ეგე სიტყვა მოიგონე დია რამე უკეთესი;
წელან საქმე მტერობისა გულსა ჩემსა შთამოსთვის,
ან მოყვარე გიპოვნისვარ, დისაგანცა უფრო დესი.

36

„მაშა რათგან მიჯნურობა შენად ღონედ მოიგონე,
არ ეგების, ამას იქით თუმცა თავი არ გამოწე;
არ შენ მოგეც თავი ჩემი, დაგაბნივე, დაგალოწე;
შენთვის მოკვდე, ამისებრი შემცა საქმე რა ვალოწე!“

„ან რაცა გითხრა, თუ ამა საქმესა დამმორჩილდები,
რასაცა ეძებ, მიჰხვდები, უცილოდ არ ასცილდები;
თუ არ მომისმენ, ვერ ჰპოვებ, რაზომცა ცრემლსა ჰმილდები,
მოგხვდების მდურვა სოფლისა, მოჰკვდები გაცასწილდები“.

ყმაშან უთხრა: „ეგე საქმე ამას ჰგავსო, არა სხვასა:
ორნი კაცნი მოდიოდეს სადაურნი სადმე გზასა;
უკანაშან წინა ნახა ჩავარდნილი შიგან ჭასა,
ზედ მიადგა, ჩაჰყიოდა, ტირს, იძახის ვაგლახ-ვასა.“

„ეგრე უთხრა: „ამხანაგო, იყავ მანდა, მომიცდიდე,
წავალ თოკთა მოსახმელად, მწადსო, თუმცა ამოგზიდე“;
მას ქვეშეთსა გაეცინა, გაუკვირდა მეტად კიდე,
შემოჰყვილა: „არ გელოდე, სად გაგექცე, სად წავიდე?““

„ან, დაო, შენთა ხელთა ჩემი საბელი ყელისა,
სხვად უღონოა უშენოდ ჩემგან აღპყრობა ხელისა;
რასაცა მიზამ, შენ იცი, შენ ხარ წამალი ხელისა;
თვარ ვისმცა ექმნა გორლითა შეკვრა თავისა მრთელისა!“

ქალმან უთხრა: „მომეწონა, ყმაო, შენი ნაუბარი.
ხარ უცილოდ კარგი ვინმე, მოყმე, ბრძენთა საქმეხარი;
ხარ ვინათგან აქანამდის მაგა ჭირთა დამთმობარი,
რაცა გითხრა, მომისმინე, გიპოვნია საქმეხარი.“

„იმა მოყმისა ამბავი არსადა არ იპოვების;
თვით თუ არ გითხრობს, არ ითქმის, არ ვისგან დაიჯერების;
მოილოდინე, მოვიდეს, რაზომცა დაგეყოვნების,
დადუმდი, ვარდსა ნუ აზრობ, ცრემლითა ნუ ითოვნების.“

„გითხრა, თუ ცოდნა გნადიან ჩვენისა შენ სახელისა:
ტარიელ არის სახელი იმა მოყმისა ხელისა;
მე ასმათ მქვიან, რომელსა წვა მაქვს ცეცხლისა ცხელისა,
სულთქმა სულთქმისა ბევრისა, მაშა თუ არ ერთხელისა.“

261

„ამის მეტსა ვერას გითხრობ მე სიტყვასა ამისთანსა:
ისი მინდორს არონინებს ტანსა მჭევრსა, მემაჯანსა,
ვსტამ, გლახ, მართო ნადირისა მისგან ხორცსა მონატანსა
ანვე მოვა, არა ვიცი, თუ დაჰყოვნის დიდსა ხანსა.

262

„ამას გვედრებ, მოიცადო თავი სხვაგან არსად არო;
რა მოვიდეს, შევეხვეწო; ნუ თუ ვით რა მოვაგვარო,
ერთმანერთსა შეგამეცნე, თავი შენი შევაყვარო,
თვით გიაზბოს საქმე მისი, საყვარელსა გაახარო“.

263

ქალსა ყმამან მოუსმინა, დაჰმორჩილდა, დაჰრთო ნება.
ამა ზედა მოიხედეს, ხევით ესმა ჩხაპუნება;
მთვარე წყალსა გამოსრული ნახეს, შუქთა მოფინება,
უკურიდეს, აღარა ქმნეს მუნ ხანისა დაყოვნება.

264

ქალმან უთხრა: „ყმაო, მოგცა, ჟამად ღმერთმან, რაცა გინა,
მაგრა თავი უჩინო ქმენ, დამალული იყავ შინა;
იმა ყმისა მეუნებლე ხორციელი არავინა-ა;
ნუთუ ვით რა მოვაგვარო, შენი ნახვა არ ეწყინა“.

265

ავთანდილ ქალმან დამალა ქვაბს დამალვითა მალითა.
იგი ყმა ცხენსა გარდახდა, შვენოდა ვაჰარტ-ხრმალითა;
ატირდეს მალლად ცრემლითა, ზღვათაცა შესამალითა,
ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა ჭვრეტითა იღუმალითა.

266

ამარტის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან.
დიდხან იტირეს ყმამან და მან ქალმან შაოსანამან;
შენსნა, შეილო აბჯარი, ცხენიცა შეიყვანა მან,
დადუმდეს, ცრემლნი მოჰკვეთნა შავმან გიშრისა დანამან.

267

ავთანდილ სარკმლით უჭვრეტდა, ტყვე, საკნით ნააბატები.
მან ქალმან ქვეშე დაუგო ვეფხის ტყავისა ნატები;
მაზედა დაჯდა იგი ყმა, სულთქვამს ჭირ-მონამატები,
სისხლისა ცრემლსა გაენნა შუა გიშრისა სატები.

მან ქალმან ხელყო კვესითა გზება ცეცხლისა ნელისა.
 ეგონა ჭამა ხორცისა შემწვრისა, შეუქნელისა;
 მიუპყრა, ერთი ახლიჩა, ქმნაა საქმისა ძნელისა,
 ძალი არ ჰქონდა, დაუნყო გამოყრა უცოხნელისა.

ცოტად მიწვა, მიიძინა, თუცა ყოლა ვერა მეტი;
 შევრთა, დიდნი დაიზახნა, წამოიჭრა ვითა რეტი,
 იზახდის და წამწამ იკრის გულსა ლოდი, თავსა კეტი.
 ცალკერძ ზის და პირსა იხოკს ქალი მისი შენამჭვრეტი.

„რად დაბრუნდი?“, მოახსენა, „მითხარ, რაცა წაგევიდა!“
 მან უბრძანა: „მონადირე მეფე ვინმე გარდმევიდა,
 ჰყვეს ლაშქარნი უთვალავნი, ბარგი მძიმედ აევიდა,
 იგი მინდორს ნადირობდა, დაეფანჩვა მარევი, და.

„სევდად მეცა ვაცთა ნახვა, ცეცხლი უფრო გავიალფე:
 არ მიუვე ახლოს შეყრად, თავი ჩემი შევიწყალფე;
 მათგან მკრთალი შემოვბრუნდი, ტყესა შიგან დავიმალფე.
 ვთქვი: „ნუთუმცა უკუმრიდა, რა გათენდეს, წავალ ხვალფე“.

ქალსა ცრემლი გარდმოსცვივდა ას-ნაკეცი, ბევრის-ბევრად;
 მოახსენა: „მხეცთა თანა იარები მართო ტევრად,
 არას ვაცსა არ იახლებს საუბრად და შემაქცევრად,
 მას მაგითა ვერას არგებ, დღეთა შენთა ცუდად ჰლევ რად?“

„ყოვლი პირი ქვეყანისა ერთობ სრულად მოგივლია,
 ერთი ვაცი შემაქცევრად შენად ვითა დაველია?
 გეახლოს და არ გაშმაგდე, თუცა ჭირი არ გაკლია;
 შენ მოჰკვდე და იგი წახდეს, ესე შენთვის რა მადლია?“

უბრძანა: დაო, ეგვა მსგავსი შენისა გულისა,
 მაგრა არ არის ქვეყანად წამალი ამა წყლულისა!
 ვის ძალაქვს პოვნა ვაცისა, თვით სოფლად არ მოსრულისა,
 ჩემი ლხინია სიკვდილი, გაცრა ხორცთა და სულისა.

275

ღმერთმან სხვაცა ეტლსა ჩემსა სადმცა კაცი რად დაბადა,
სიახლე და საუბარი თუმცა მისი მე მენადა!

ვინმცა გასძლნა ჭირნი ჩემნი, ანუ ვინმცა შეეცადა?
შენგან ვიდუე ხორციელი, დაო, მივის არასადა.“

276

ქალმან ჰკადრა: „არ გამინყრე, ვიშიშვი და ვიაჯ დია;
რათგან, ღმერთსა ვაზირობა შენი ჩემზედ მოუგდია,
ვერ დაფმალაჲ უკეთესსა, რაცა საქმე გამიცდია.
არა ვარგა უსაზომო, თავი ზომსა გარდგიხდია“.

277

ყმაზან უთხრა: „რას მენუკვი, არა ვიცო, გამიცხადე.
კაცი ჩემად სამსახურად უღმრთოდ მემცა ვით დავბადე!
ღმერთსა ჩემი უბედობა უნდა, მემცა რას ვეცადე!
განაღამცა გავნადირდი, თავი ასრე გავიხადე“.

278

ქალმან კვლა ჰკადრა: „გაგსაჯე მეტითა შეგონებითა,
მაგრა თუ კაცი მოგგვარო, მოგყვეს თავისა ნებითა,
იგი გეახლოს, ილხენდე მისითა შემეცნებითა;
ჰტიცე, არ მოჰკლა, არ იყო არ-სავნებლისა ვნებითა“.

279

ყმაზან უთხრა: „თუ მიჩვენებ, ვნახავ, დიდად გავიხარებ,
სიყვარულმან მისმან, ვისთვის ხელი მინდორს თავსა ვარებ,
არას ვუზამ უგემურსა, არა ოდეს გავამწარებ;
რაცა ჩემგან ვამების, ვაამებ და შევიყვარებ“.

შეყრა ტარიელისა
და
ავთანდილისა

280

ქალი ადგა და წავიდა მის ყმისა მოსაყვანებლად;
„არ ეწყინაო,“ უამბობს, არს მისად მაგულვანებლად,
ხელი მოჰკიდა, მოჰყვანდა, ვით მთვარე მოსაყვანებლად;
იგი რა ნახა ტარიელ, თქვა მზისა დასაგვანებლად.

281

გამოეგება ტარიელ, ჰმართებს ორთავე მზე დარად,
ანუ ცით მთვარე, უღრუბლო შუქთა მოჰტენდეს ქვე ბარად;
რომე მათთანა აღვისა ხეცა ვარგიყოს ხედ არად;
ჰგვანდეს შვიდთავე მნათობთა, სხვადმცა რისად ვთქვი მე და რად!

282

მათ აკოცეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დაჰრიდეს,
ვარდსა ხლეჩედეს, ბაგეთაგან კბილნი თეთრნი გამოსჭვირდეს;
ყელი ყელსა გარდააჭვდეს, ერთმანერთსა აუტირდეს,
ქარვად შექმნეს იაგუნდნი მათნი, თუცა ლალად ღირდეს.

283

მობრუნდეს; ყმამან ავთანდილს ხელი შეუპყრა ხელითა,
ერთგან დასხდეს და იტირეს დიდხან ცრემლითა ცხელითა;
ასმათი სულსა უღებდა, სიტყვითა საკვირველითა:
„თავთა ნუ დაჰხოცთ, ნუ ბნელ-იქმთ მზესა თქვენითა ბნელითა“.

284

ტარიელის ვარდი იყო დათრთვილული, არ-დაზრული;
ყმასა უთხრა: „მესწრაფების, მითხარ შენი დათარული,
ვინ ხარ, ანუ სით მოსულხარ, სადაური, სით მოსრული?
მე სიკვდილსა აღარ ვახსოვ, ვარ მისგანცა განწირული“.

285

ავთანდილ გასცა პასუხი, სიტყვები ლამაზებია:
„ლომო და გმირო ტარიელ, ვის თავი გინაზებია:
მე ვარ არაბი, არაბეთს არს ჩემი დარბაზებია,
მიჭნურობითა დამწვარვარ, ცეცხლი უშრეტი მგზნებია.

286

„მე პატრონისა ჩემისა ასული შემყვარებია;
თვით მეფედ მათად მას ხედვენ მონები მკლავ-მაგრებია.
თუცა არ მიცნობ, გინახავ, თავი ვით გიამზრებია,
გახსოვსცა, ოდეს დაჰხოცე მონები არ-საპყრებია?

287

„შენ მინდორს განახეთ გაჭრილი, ჩვენ ზედა გარდგევიდებით;
პატრონი ჩემი გაგინყრა, ჩვენ ხაფად წაგევიდებით:
გიხმეთ, არ მოხველ, ლაშქარნი უკანა გამოგვიდებით,
შენ ველნი წითლად შეჭლებენ სრულად სისხლისა მიდენით.

288

„ყველაკასა მათრახითა თავი უხრმლოდ გარდაჰკვეთეთ;
მეფე შეჯდა, დაგვეკარგე, კვალი შენი ვერ მოვკვეთეთ;
ვითა ქაჯი დაგვემალე, მონებიცა დავათეთეთ;
ამან უფრო დაგვაშმაგნა, თავი სრულად გავაშეთეთ.

289

ჭმუნვა შეექმნა, თქვენც იცით, ხელმწიფე ნებიერია.
მოგნახეს, გძებნეს ყოველგან, მათ რუკა დაუნერია,
ვერ ნახეს შენი მნახავი ვერცა ყმა, ვერცა ბერია;
ან გამომგზავნა, რომელსა ვერ მზე ჰგავს, ვერ ეთერია.

290

„მიბრძანა: „მიცან ამბავი მის ყმისა წარხდომილისა,
მაშინ ვარ მქმნელი საქმისა, მის შენგან მონდომილისა“.
სამ წლამდის მითხრა დადენა უმისოდ ცრემლთა მილისა.
არ გიკვირს, გავსძელ ვერ ჭვრეტა მისისა მე ღიმილისა?

291

„აქანამდის მნახავიცა კაცი შენი არ მენახა;
ქურდნი ვნახენ, რომე თქვენთვის სიტყვა რამე გაემკვახა;
მათრახითა ჩამოგეგდო ერთი, მკვდართა დაგესახა;
მათ მასწავლეს, ძმა რომელთა სულ-მობრძავი სამე გლახ-ა“.

292

ტარიელსცა აეხსენა ომი მათი მაშინდელი,
იტყვის: „მახსოვს ეგე საქმე თუცა არის ადრინდელი;
ერთგან განახენ ნადირობას შენ და შენი მე გამზრდელი;
მით ვტიროდი, მომეგონა მე, გლახ, ჩემი წარმწყმედელი.

293

„რას მაქნევდით, რა გინდოდათ, ერთმანერთსა რითა ვჰგვანდით?
თქვენ მორჭმულნი სთამაშობდით, ჩვენ მტირალნი ღანვთა
ვბანდით.

რა მონანი შესაპყრობლად მომწინით, გაჰგულვანდით,
ან ვეჭვ, რომე ჩემად ნაცვლად თანა მკვდართა მოიტანდით.

294

„მოვიხედე, მომენია, რა პატრონი შენი ვნახე,
ხელმწიფობით შემებრალნეს, ამად ხელი არ შევახე,
თვალთა წინა გამოვქეცე, მეტი არა შევუზრახე;
ჩემი ცხენი უჩინოს ჰგავს, სხვასამცა რას დავასახე!

„კაცმან ვერ ასწრას თვალისა დაფახვა, დანამწამება,
მას გავექცევი, ვისგანცა ჩემი არა ვცნა ამება;
მათ ქურდთა მიღმა გამეგო მე არას არ შეწამება,
ავად ჰშვენოდა მორევნა და ჩემი დათამამება.“

„ან ვაშად მოხვე, მეამა ნახვა შენისა პირისა,
ტანად სარო და პირად შზე, მამაცად მსგავსი გმირისა.
გარჯილხარ, მაგრა არა ხარ გარდაუხდელი ჭირისა.
ძნელია პოვნა კაცისა ღმრთივ ზეცით განანჩირისა.“

ავთანდილ უთხრა: „ვით მაქვებ საქებო ბრძენთა ენისა?
მაგისად ნაცვლად რამც ვიყავ ღირსი ქებისა თქვენისა!
სახე ხარ მზისა ერთისა, ზეცით მნათისა ზენისა,
რათგან ვერ შეგცვლის პატიჟი ეგზომთა ცრემლთა დენისა.“

„ამა დღემან დამავიწყა, გული ჩემი ვინ დაბინდა;
დამიგდია სამსახური, იგი იქმნას, რაცა გინდა;
იაგუნდი ეგრეცა სჯობს, ათასჯერმცა მინა მინდა
შენ გვახლე სიკვდილამდის, ამის მეტი არა მინდა!“

ტარიელ უთხრა: „მე შენი გული ან მემხურვალეების;
მიკვირს, თუ ნაცვლად მაგისად შენ ჩემი რა გვეალეების!
მაგრა წესია, მიჯნური მიჯნურსა შეებრალეების,
შენ საყვარელსა გაგყარო, ესე რად გენაცვალეების!“

„წამოსრულხარ ჩემად ძებნად, პატრონისა სამსახურად;
ღმერთმან ქმნა და გიპოვნივარ, შენცა ცდილხარ მამაცურად,
მაგრა ჩემსა რა გიამბობს, გამოჭრილვარ ასრე თუ რად.
მე თუ ვიტყვი, დამწვავს ცეცხლი ცხელი, შემიქს ალად, მურად“.

ასმათ უთხრა: „ცრემლით, ლომო, მაგა ცეცხლსა რა ერგების!
მე ვითა ვთქვა წვევა თქმისა, რათგან ეგრე არ ეგების;
ვხედავ, ესე ხელი ვინმე მოყმე შენთვის წაეგების,
ცნას მიზეზი შენთა წელულთა, ქმნას, რა ღონე დაედების.“

„მეხვეწებოდა, ლამოდა ჩემგან რასამე სმენასა;
ნუ თუ ყოს ღმერთმან გაძლება, მემცა ვით მივეც ნასა!
თუ რას სცნობს, ვეჭობ ამისგან თქვენსა რასამე ლხენასა.
არს უკეთესი, რაცალა სწადს განგებასა ზენასა“.

303

ამას დაემუნდა ტარიელ დამწვარი, დაალებული;
ასმათს უბრძანა: „მას აქათ შენ ხარ ჩემთანა ხლებული;
რად არა იცი, უწამლო არს ლეები ესე ლეებული!
კვლა ესე ყმა მწვავს მტირალი, ცრემლითა დავალებული.

304

„კაცმან ვით პოოს, ღმრთისაგან რაც არა დანაბადია!
მით გული ჩემი სახმილმან ან ასრე დანაბა დია,
კვლა გზასა მიკრავს, მიჭირავს, მითქს ბადე დანაბადია,
ან ლხინთა ნაცვლად სოფლისა ჩალა მაქვს და ნაბადია.

305

„მაგრა ღმერთმან მოწყალემან მით სახითა ერთი მზითა
ორი მისი მოწყალეობა დღესცა მომცა ამა გზითა;
პირველ-შეჰყრის მოყვარულთა ჩემით რათმე მიზგზითა,
კვლა-ნუთუმცა სრულად დამწვა ცეცხლთა ცხელთა ანაგზითა“.

306

ყმასა უთხრა: „ვინცა კაცმან ძმა იძმოს, თუ დაცა იდოს,
ხამს თუ, მისთვის სიკვდილსა და ჭირსა თავი არ დაჰრიდოს:
ღმერთმან ერთი რით აცხოვნოს, თუ მეორე არ წაწყმიდოს!
შენ ისმენდი, მე გიაბობ, რაცა გინდა წამევიდოს“.

307

ასმათს უთხრა: „მოდო, მოჭე, თანა წყალი მომიტანე,
დაბნედილსა მაჰკურებდი, გული მითა გარდამბანე;
მკვდარი მნახო, დამიტირე, სულთქმა გაათანისთანე,
მე სამარე გამითხარე, აქა მიწა მიაკვანე“.

308

ღილ-ჩახსნილი საამობლად დაჯდა, მხარნი ამოყარნა;
ვითა მზე ჯდა მოღრუბლებით, დიდხან შუქნი არ ადარნა;
ვერ გაახვნა სასაუბროდ მან ბაგენი, გაამყარნა,
მერმე სულთქნა, დაიზახნა, ცრემლნი ცხელნი გარდმოყარნა.

309

მოსთქვამს: „ჰაი, საყვარელო, ჩემო, ჩემთვის დაკარგულო,
იმედო და სიცოცხლეო, გონებაო, სულო, გულო,
ვინ მოგკვეთა, არა ვიცი, ხეო, ედემს დანერგულო,
ცეცხლმან ცხელმან ვით ვერ დაგწვა, გულო, ასჯერ დადაგულო!“

ტარიელისაგან
თავის ამბის მბობა
ავთანდილთანა

- 310
ისმენდი, მოეც გონება, ჩემთა ამბავთა სმენასა,
საუბართა და საქმეთა, ვითა ძლივ ვათქმევ ენასა;
იგი, ვინ ხელ-მქმნა, მოველი მისგან აროდეს ლხენასა,
ვისგან შევუცავ სევდათა, სისხლისა ღვართა დენასა.
- 311
„ინდოეთს შვიდთა მეფეთა ყოვლი კაცი ხართ მცნობელი:
ექვსი სამეფო ფარსადანს ჰქონდა, თვით იყო მპყრობელი,
უხვი, მდიდარი, უკადრი, მეფეთა ზედა მფლობელი,
ტანად ლომი და პირად მზე, ომად მძლე, რაზმთა მწყობელი.
- 312
„მამა ჩემი ჯდა მეშვიდე, მეფე მებრძოლთა მზარავი,
სარიდან ერქვა სახელად, მტერთა სრვად დაუფარავი;
ვერვინ ჰკადრებდის წყენასა, ვერ ცხადი, ვერცა მპარავი;
ნადირობდის და იშვებდის სანუთრო-გაუმზარავი.
- 313
„ხალვა მოსძულდა, შეექმნა გულს კაეშანთა ჯარები.
თქვა: „წამიღია მტერთაგან ძლევით ნაპირთა არები,
ყოვლგნით გამისხმან მორჭმით ვზი, მაქვს ზეიმი და ზარები“,
ბრძანა: „წავალ და მეფესა ფარსადანს შევეწყნარები“.
- 314
„ფარსადანს წინა დაასკვნა გაგზავნა მოციქულისა.
შესთვალა: „შენ გაქვს მეფობა ინდოეთისა სრულისა;
ან მე მზადს, თქვენსა წინაშე მეცა ვცნა ძალი გულისა,
სახელი დარჩეს ჩემისა ერთგულად ნამსახურისა“.
- 315
„ფარსადან შექმნა ზეიმი ამა ამბისა მცნობელმან.
შესთვალა: ღმერთსა მადლობა შევსწირე ხმელთა მფლობელმან,
რათგან ევე ჰქმენ მეფემან, ჩემებრ ინდოეთს მჯდომელმან,
ან მოდი, ასრე პატივ გცე, ვითა ძმამან და მშობელმან“.
- 316
„ერთი სამეფო, საკარგემო, უბოძა ამირბარობა.
თვით ამირბარსა ინდოეთს აქვს ამირსპასალარობა.
მეფე რა დაჯდა, არა სჭირს ხელისა მიუმცდარობა;
სხვად პატრონია, მართ ოდენ არა აქვს კვისარობა.

317

„თვით მეფემან მამაჩემი დაიჭირა სწორად თავსა;
თქვა: „ჩემებრი ამირბარი, ნაძლევ ვარ, ვისცა ჰყავსა!“
ლაშქრობდის და ნადირობდის, აძლევდიან მტერნი ზავსა.
მას არა ვჰგავ ასრე, ვითა მე სხვა კაცი არა მგავსა.

318

„ძე არ ესვა მეფესა, და დედოფალსა მზისა დარსა,
ჭმუნვა ჰქონდა, ჟამი იყო, მით აეხვნეს სპანი ზარსა;
ვა, კრულია დღემცა იგი, მე მივეცი ამირბარსა!
მეფემ ბრძანა: „შვილად გავზრდი, თვით ჩემივე გვარი არსა“.

319

„მეფემან და დედოფალმან მიმიყვანეს შვილად მათად,
საპატრონოდ მზრდიდეს სრულთა ლაშქართა და ქვეყანათად,
ბრძენთა მიმცეს სასწავლელად ხელმწიფეთა ქცევა-ქმნათად;
მოვიწიფე, დავემსგავსე მზესა თვალად, ლომსა ნაკვთად.

320

„ასმათ, მითხრობდი, რაცა სცნა ჩემგან ამბობა ცილისა;
ხუთისა წლისა შევიქმენ მსგავსი ვარდისა შლილისა;
ჭირად არ მიჩნდის ლომისა მოკლვა, მართ ვითა სირისა;
არა ჰგაოდის ფარსადანს მისი არა სმა შვილისა.

321

„ასმათ, შენცა ხარ მოწამე ჩემისა ფერ-მიხდილისა,
მზესა მე ვსჯობდი შვენებით, ვით ბინდსა ჟამი დილისა;
იტყოდეს ჩემნი მნახავნი: „მსგავსია ედემს ზრდილისა“.
ან მაშინდლისა ჩემისა სახე ვარ ოდენ ჩრდილისა.

322

„მე ხუთისა წლისა ვიყავ, დაორსულდა დედოფალი“.
ესე რა თქვა, ყმამან სულთქნა, ცრემლით ბრძანა: „შობა ქალი“.
დაბნედასა მიეწურა, ასმათ ასხა გულსა წყალი:
თქვა: „მაშინვე მზესა ჰგვანდა, ან შედების ვისგან ალი!

323

„წიგნი წიგნსა ეწეოდა, დედოფალი ოდეს შობდა,
მოციქული მოციქულსა, ინდოეთი სრულად სცნობდა;
მზე და მთვარე განცხრებოდეს, სიხარულით ცა ნათობდა;
ყოვლი არსად შემოსრული მხიარული თამაშობდა.

324

„ქება არ ითქმის ენითა, ან ჩემგან ნაუბარითა.
ფარსადან დაჯდა ხარებად ზეიმითა და ზარითა;
ყოვლგნით მოვიდეს მეფენი ნიჭითა მრავალ-გვარითა.
საჭურჭლე გასცეს; აივსნეს ლაშქარნი საბოდვარითა.

„საშობელი გაიყარა, ზრდა დაგვიწყეს მე და ქალსა.
მართ მაშინვე ჰგვანდა იგი მზისა შუქთა ნასამალსა.
ვუყვარდით და სწორად ვუჩნდით მეფესა და დედოფალსა.
ან ვახსენებ, ვისგან ჩემი დაუდაგავს გული ალსა!“

ყმა დაბნდა, რა სახელისა ხსენებასა მიეწურა;
ავთანდილსცა აეტირა, მისმან ცეცხლმან გულსა ჰმურა;
ქალმან სულად მოაქცია, მკერდსა წყალი დააპკურა;
თქვა: „ისმენდი, მაგრამ ჩემი სიკვდილისა დღე დასტურ-ა.

„მას ქალსა ნესტან-დარეჯან იყო სახელად ხმობილი,
შვიდისა წლისა შეიქმნა ქალი წყნარი და ცნობილი,
მთვარისა მსგავსი, შვენებით მზისაგან ვერ შეფრობილი:
მისსა ვით გასძლუმს გაყრასა გული აღმასი, წთობილი!

„იგი ასრე მოიწია, მე შემეძლო შესლვა ომსა;
მეფე ქალსა ვით ხედვიდა მეფობისა ქმნისა მწთომსა,
მამასავე ხელთა მიმცეს, რა შევიქმენ ამა ზომსა,
ვბურთობდი და ვნადირობდი, ვით კატასა ვბოცდი ლომსა.

„მეფემან სახლი ააგო, შიგან სამყოფი ქალისა;
ქვად ფაზარი სხდა, კუბო დგა იაგუნდისა, ლალისა,
კარზედა ბაღია, საბანლად სარაჯი ვარდის წყალისა;
იგი მუნ იყვის, მედების ვისგან სახმილი ალისა!

„დღე და ღამე მუჯამრითა ეკმეოდის ალვა თლილი;
ზოგჯერ კოშკს ჯდის, ზოგჯერ ბაღიას ჩამოვიდის, რა დგის ჩრდილი.
დავარ იყო და მეფისა, ქვრივი, ქაჯეთს გათხოვილი,
მას სიბრძნისა სასწავლელად თვით მეფემან მისცა შვილი.

„სრა ედგა მოთარდაგული ოქსინოთა და შარდითა;
ვერვინ ვხედევდით, შეიქმნა პირითა მინა-ვარდითა;
ასმათ და ორნი მონანი ჰყვიან, იმღერდის ნარდითა;
მუნ იზრდებოდის ტანითა, გაბაონს განაზარდითა.

„თხუთმეტისა წლისა ვიყავ, მეფე მზრდიდა ვითა შვილსა;
დღისით ვიყვი მას წინაშე, გამიშვებდის არცა ძილსა;
ძალად ლომსა, თვალად მზესა, ტანად ვჰგვანდი ედემს ზრდილსა
სროლასა და ასპარეზსა აქებდიან ჩემგან ქმნილსა.

333

მოსრნის მხეცნი და ნადირნი ისარმან ჩემგან სრეულმან;
მერმე ვიბურთი მოედანს, მინდორით შემოქცეულმან;
შევიდი, შევქმნი ნადიმი, ნიადაგ ლხინსა ჩვეულმან;
ან საწუთროსა გამყარა პირმან ბროლ-ბადახმეულმან!

334

„მამა მომიკვდა, მოვიდა დღე სიკვდილისა მისისა.
ქმნა გაუცუდდა ფარსადანს ნიშატისა და ნიშისა;
მათ გაეხარნეს, ვის ზარი დაღვედის მისგან შიშისა;
ერთგულთა შექმნეს ვაება, მტერთა-ხსენება იშისა.

335

„მე წელიწდამდის ბნელსა ვჯე საწუთრო-გაცუდებული,
დღისით და ღამით ვვაებდი, ვერვისგან სულ-დაღებული;
გაყვანად ხასნი მოვიდეს, მითხრეს მეფისა მცნებული,
ებრძანა: „შვილო ტარიელ, ნუ ხარ შავითა ღებული.

336

„ჩვენ უფრო გვტკივის იგი, ვინ დაგვაკლდა სწორად თავისა“;
ასი ებოძა საჭურჭლე, ებრძანა ახდა შავისა,
ბოძება მისეულისა სრულისა საკარგავისა:
„შენ გქონდეს ამირბარობა, ქმნა მისვე საურავისა“.

337

„ავნთი, დამწვეს მამისა სახმილთა დაუშრტობელთა;
უკუნით გამომიყვანეს ხასთა მათ წინამდგომელთა;
გამოსლვისათვის ზეიმი შექმნეს ინდოეთს მფლობელთა.
შორს მომეგებნეს, მაკოცეს პატივით ვითა მშობელთა.

338

„მათ საჯდომთა ახლოს დამსვეს, პატივს მცემდეს ძისა დარად,
მის ხელისა საურავი მათ ორთავე მითხრეს წყნარად;
ურჩი ვექმენ და მისეულთა წესთა ქცევა მიჩნდა ზარად.
არ მომეშვნეს, დავმორჩილდი, თაყვანი ვეც ამირბარად.

339

„აღარა ვიცი, დამვიწყდეს, თუცა დიადი წელია;
გიამბო ჩემი ამბავი, განა რაზომცა ძნელია!
ცრუ და მუხთალი სოფელი მიწყვი ავისა მქმნელია,
მისთა ნაკვესთა წინწალი დამეცეს ხანგრძლად მწველია“.

ამბავი ტარიელის
გამიჯნურებისა

340

ვვლა დაიწყო თქმა ამბისა მან, რა ხანი მოიტირა:
„დღესა ერთსა მე და მეფე მოვიდოდით, გვენადირა;
მიბრძანა თუ: „ქალი ვნახოთ“, ხელი ხელსა დამიჭირა;
მის ჟამისა მხსენებელი მე სულდგმული არ გიკვირა?!

341

„ბაღჩა ვნახე უტურფესი ყოვლისავე სალხინოსა;
მფრინველთაგან ხმა ისმოდა უამესი სირინოსა;
მრავლად იყო ხარაჭები, ვარდის წყლისა აბანოსა.
კარსა ზედა მოჰფარვიდა ფარდაგები ოქსინოსა.

342

„მეფემან ახმა დურაჯთა მითხრა მიტანად ქალისა;
გამოვუხვევ და წავედით ჩემად სადებლად ალისა;
მაშინ დავინწყე, გარდახდა მე სანუთროსა ვალისა,
ალმასისა ხამს ლახვარი ლახვრად გულისა სალისა!

343

„ვიცოდი, სწადა არვისგან ნახვა მის მზისა დარისა,
მე გარე ვდეგ და მეფემან შევლო ფარდაგი კარისა;
ვერას ვხედვედი, ოდენ ხმა მესმოდა საუბარისა,
ასმათს უბრძანა გამოხმა დურაჯთა ამირბარისა.

344

„ასმათ ფარდაგსა აზიდნა, გარე ვდეგ მოფარდაგულსა;
ქალსა შევხედე, ლახვარი მეცა ცნობასა და გულსა.
მოვიდა, მივსცნე დურაჯნი, მთხოვა ცეცხლითა დაგულსა.
ვამე, მას აქათ სახმილსა დავუწვავ ნიადაგულსა!

345

„აწ წარხდეს იგი ნათელნი, მზისაცა მოწუნარენი“,
მისი ვერ გასძლო ხსენება, დაბნდა და სულთქნა მწარენი;
ყმა და ასმათი ტიროდეს, ხმას სცემდეს იგი არენი.
ჭმუნვით თქვეს: „მკლავნი ცუდ ქმნილან, ვა, გმირთა მემუქარენი!“

346

ასმათმან წყალი დაასხა, ცნობად მოვიდა ტარია,
დიდხან ვერა თქვა, სევდამან გული შეუპყრა დარია:
დაჯდა და მწარედ სულთ ითქვნა, ცრემლი მიწასა გარია,
თქვა: „ჩემგან მისი ხსენება, ვამე, რა დიდი ზარია!

347

„მიმდინარე სასურათოსანი მისთა ნივთთაგან რჩებთან,
იშვებენ, მაგრა უმუხთლოდ ბოლოდ ვერ მოურჩებთან;
ვაქებ ჭკუასა ბრძენთასა, რომელნი ეურჩებთან;
ისმენდი ჩემთა ამბავთა, თუ სულნი შედამრჩებთან.

348

„დურაჯნი მივსცენ, გავიღე სხვა ვერა გზა და თავისა, –
დავეცი, დავბნდი, წამიხდა ძალი მხართა და მკლავისა,
რა სულად მოვე, შემესმა ხმა ტირილისა და ვისა;
გარე მომრტყმოდეს ჯალაბნი, ვითა ჩამსხდომნი ნავისა.

349

„შიგან ვწევ დიდთა დარბაზთა ტურფითა საგებელითა,
ზედ დამტიროდეს მეფენი ცრემლითა უშრობელითა,
პირსა იხოკდეს ხელითა, ღანვისა გამპობელითა.
მუყრნი მოასხნეს, სენითა მთქვეს გამაბელზებელითა.

350

„მე რა მნახა თვალ-ახმული, მეფე ყელსა მომეხვია;
ცრემლით მითხრა: „შვილო, შვილო, ცოცხალ ხარ და, სიტყვა
თქვია!“

მე პასუხი ვერა გავეცე, ვითა შმაგი, შევკრთი დია;
კვლა დავეცი დაბნედილი, გულსა სისხლი გარდმეთხია“.

351

„სრულნი მუყრნი და მულიმნი მე გარეშემო მცვიდიან;
მათ ხელთა ჰქონდა მუსაფი, ყოველნი იკითხვიდიან;
მტერ-დაცემული ვეგონე, არ ვიცი, რას ჩმახვიდიან.
სამ დღემდის ვიყავ უსულოდ, ცეცხლნი უშრეტნი მწვიდიან.

352

„აქიმნიცა იკვირვებდეს: „ესე სენი რა გვარია?
სამკურნალო არა სჭირს რა, სევდა რამე შემოჰყვრია.“
ზოგჯერ შმაგად წამოვიჭრი, სიტყვა მცდარი წამერია,
დედოფალი ზღვასა შეიქმს! მას რომ ცრემლი დაუღვრია.

353

„სამსა დღესა დარბაზს ვიყავ, არ ცოცხალი, არცა მკვდარი;
მერმე ცნობა მომივიდა, მივხვდი რასმე მიუმხვდარი;
ვთქვი თუ: „ჰაი რაშიგან ვარ მე, სიცოცხლე-გარდამხდარი!“
თმობა ვსთხოვე შემოქმედსა, ვჰკადრე სიტყვა სამუდარი.

354

„ვთქვი თუ: „ღმერთო, ნუ გამწირავ, აჯა ჩემი შეისმინე,
მომეც ძალი დათმობისა, ცოტად ვითმე აღმადგინე,
აქა ყოფა გამამჟღავნებს, სახლსა ჩემსა მიმანვინე!“
მანვე ქმნა და მორევჯობდი, გული წყლული გავარკინე.

„მე წამოვჯე. მეფისაგან კაცი დია მოვიდოდა.
ახარებდეს: „წამოჯდაო“, დედოფალი გამორბოდა;
მეფე მორბის თავ-შიშველი, არ იცოდა, რას იქმოდა;
იგი ღმერთსა აღიდებდა, სხვა ყველაი უჩუმოდა.

„იქით და აქათ მომისხდეს, მახვრიტეს სახვრეტელია;
მე მოვახსენე: „პატრონო, გული ან უფრო მრთელია
ცხენსა შეჯდომა მწადიან, ვნახნე წყალნი და ველია“.
ცხენი მომგვარეს, შეცავჯე, მეფე ჩემთანა მვლელია.

„გამოვედით, მოვიარეთ მოედანს და წყლისა პირსა;
ჩემსა მივე, დავაბრუნვე, მეფე მომეცა სახლთა ძირსა.
შინა მივე, უარ გავხე, სხვა დამერთო ჭირი ჭირსა;
ვთქვი თუ: „მოვკვდე, ბედი ჩემი ამის მეტსა რასლა ღირსა!“

„ზაფრანის ფერად შეცვალა ბროლი ცრემლისა ბანამან,
გული უფრორე დამიჭრა ათიათასმან დანამან;
საწოლს მეკარე შემოდგა, მოლარე გაიყვანა მან,
ვთქვი თუ: „რა იცის ამბავი, ნეტარ ან იმან, ან ამან?“

„მონააო ასმათისი“ – „რა იცისო“ – ვარქვი, „ჰკითხე“.
შემოვიდა, სააშიკო წიგნი მომცა, წავიკითხე;
გამიკვირდა, სხვად ვითამცა ვქმენ გულისა მწველთა სითხე.
მისგან ეჭვი არა მექონდა, სევდად მანვა გულსა მით ხე.

„მე გამიკვირდა, სით ვუყვარ, ანუ ვით მკადრებს თხრობასა?
მიუყოლობა არ ვარგა, დამწამებს უზრახობასა,
ჩემგან იმედსა გარდასწყვეტს, მერმე დამიწყებს გამობასა,
დავწერე, რაცა პასუხად ჰმართებდა აშიკობასა.

„დღენი გამოხდეს, და გული უფრორე დამწვეს კვლავ ალთა;
ვეღარ ვუჭვრეტდი ლაშქართა, მინდორს თამაშად მავალთა,
დარბაზს ვერ მივე; მკურნალთა დამიწყეს მოსლვა მრავალთა,
მაშინ დავიწყე გარდახდა სოფლისა ლხინთა და ვალთა.

„მათ ვერა მარგეს, მე გულსა ბინდი დამეცა ბნელისა,
სხვამან ვერავინ შემატყო დება ცეცხლისა ცხელისა;
სისხლი დამწამეს; მეფემან ბრძანა გახსნევა ხელისა,
გავიხსენ ფარვად პატიჟთა, არვისგან საეჭველისა.

363

„ხელ-გახსნილი, სევდიანი, სანოლს ვიყავ თავის-წინა;
ჩემი მონა შემოვიდა, შევხედე, თუ თქვას: რა მინა.
„მონააო ასმათისი“, შემოყვანა ვუთხარ შინა.
გულსა, შინა დავუზრახე: „რა მპოვაო, ანუ ვინა?!“

364

„მონამან წიგნი მომართვა, მე წავიკითხე ნებასა;
წიგნსა შევატყვევ, ლამობდა შეყრისა მოსწრაფებასა;
პასუხად ვსწერდი: „ჟამია, მართალ ხარ, გაკვირვებასა;
მოვალ, თუ მიხმობ, მე ნუ მეჭვს მოსლვისა დაზარებასა“.

365

„გულსა ვარქვი თუ: „ლახვარნი ეგე ვით დაგაღონებენ?
ამირბარი ვარ, ხელმწიფე, სრულად ინდონი მმონებენ;
აზრად შეიქმენ, საქმესა ათასჯერ შეაწონებენ,
თუ შეიგებენ, მე მათთა არეთა არ მარონებენ“.

366

„კაცი მოვიდა მეფისა: „სწადსო, ამბისა სმინება“.
მოყვანა ვუთხარ; ებრძანა: „ქმნაცა სისხლისა დინება?“
მე ვჰკადრე: „ხელი გავიხსენ, დამინყო მოჭობინება,
წინაშემოვალ, ამისთვის კვლა უფრო მმართებს ლხინება“.

367

„დარბაზს მივე, მეფე ბრძანებს: „ამის მეტსა ნუ იქ, აბა!“
ცხენსა შემსვა უკაპარჭო, წელთა არა არ შემაბა;
შეჯდა, ქორნი მოუტივნა, დურაჯები დაინაბა.
მშვილდოსანნი გასაგანნა, იტყოდინა: „შაბა, შაბა!“

368

„შინა დავსხედით ნადიმად მას დღესა მინდორს რებულნი;
მომღერალნი და მუტრიბნი არ იყვნეს სულ-დაღებულნი;
მეფემან გასცნა მრავალი თვალნი, ღარიბად ქებულნი.
აუვსებულნი არ დარჩეს მას დღესა მათნი ხლებულნი.

369

„ვეცდებოდი, არა მცალდა სევდისაგან თავის კრძალვად;
ვიგონებდი, ცეცხლი უფრო მედებოდა გულსა ალვად;
ჩემნი სწორნი წავიტანენ, ჩემსა დავჯე, მთქვიან ალვად,
შევქმენ სმა და ნადიმობა პატიჟთა და ჭირთა მალვად.

370

„მოლარემან შინაურმან ყურსა მითხრა ნაუბარი:
ქალი ვინმე გიკითხავსო: „ინახვისა ამირბარი?“
ზენართა მოუბურავს პირი, ბრძენთა საქებარი;
ვარქვი: „სანოლს შეიყვანე, ჩემგან არის ნახმობარი“.

„ავდეგ, მსხდომნი ნადიმობით აემზადნეს ასაყრელად;
 „შადი“ – ვუთხარ, – ნუ ასდგებით, მოვალ ხანთა დაუზმელად“;
 გამოვე და სანოლს შევე, მონა დადგა კარის მცველად.
 გული მივეც თმობა-ქმნათა აუგისა საკრძალველად.

კარსა შევდეგ, ქალი წინა მომეგება, თაყვანი მცა;
 მითხრა: „მოსლვა თქვენს წინაშე კურთხეულ არს, ვინცა ღირსმცა!“
 გამიკვირდა, მიჯნურისა თაყვანება ექმნა ვისმცა?
 ვთქვი: „არ იცის აშიკობა; თუმც იცოდა, წყნარად ზისმცა!“

„შევე, დავჯე ტახტსა ზედა, ქალი მოდგა ნოხთა პირსა;
 ჩემსა ახლოს დასაჯდომად თავი მისი არ აღირსა;
 ვარქვი: „მანდა რად ჰზი, შენ თუ სიყვარული ჩემი გჯირსა?“
 მან პასუხი არა მითხრა, ჩემთვის ჰგვანდა სიტყვა ძვირსა.

„მითხრა: „დღე ეგე სირცხვილად მედების გულსა ალობა:
 გგონია, ჩემგან წინაშე მაგისთვის მომავალობა:
 მაგრა ან მიდებს იმედსა შენგან ცდისალა მალობა.
 ამას თუ ღირსვარ, ვერ ვიტყვი, მაკლია ღმრთისა წყალობა“.

„ადგა, მითხრა: „თქვენს კრძალვასა ჩემგან ცნობა უბნევია;
 ნუ მეჯვ, რაცა პატრონისა ბრძანებასა უთქმევია;
 ეზომ დიდი შემართება გულსა მისსა უთნევია,
 ამან წიგნმან გაგაგონოს, ჩემთვის რაცა უთქმევია“.

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა
საყვარელსა თანა
მინწერილი პირველი

376

„წიგნი ვნახე, მისი იყო, ვისი მდაგავს ალი გულსა;
მოწერა მზისა შუქსა: „ნუ დაიჩნევ, ლომო, წყლულსა;
მე შენი ვარ, ნუ მოჰკვდები, მაგრა ბნედა ცუდი მძულსა.
ან ასმათი მოგახსენებს ყველაკასა ჩემგან თქმულსა“.

377

„ბედითი ბნედა, სიკვდილი რა მიჯნურობა გგონია?
სჯობს, საყვარელსა უჩვენნე, საქმენი საგმირონია:
ხატაეთს მყოფნი ყველანი ჩვენნი სახარატონია,
ან მათნი ჯავრნი ჩვენზედა ჩვენგან არ დასათმონია!

378

„შენგან ჩემისა ქმრობისა წინასაც ვიყავ მდღომია,
მაგრა აქამდის საუბრად ვვლა ჟამი არ მომხდომია,
ძოდან ხელქმნილსა გიჭვრეტდი კუბოსა შიგან მჯდომია,
მანდა, ყველაი მასმია, რაცა შენ გარდაგხდომია.

379

მართლად გითხრობ, მომისმინე ესე, რაცა მოგახსენე:
წა, შეები ხატაელთა, თავი კარგად გამაჩვენე;
გიჯობს, ცუდად ნულარა სტირ, ვარდი კვლამცა რად დასტენე,
მზემან მეტი რალა გიყოს, აჰა, ბნელი გაგიოთენე.

380

„ასმათი მეუბნებოდა უშიშრად, არ მეკრძალოდა;
ჩემი რა გითხრა, რა ვიყავ, ლხინი რად დამეთვალოდა;
გული მიდამო მიარდა, კრთებოდა და მელალოდა;
მუნ პირი ჩემი გაბროლდა და ღაწვი გამელალოდა“.

ნიგნი ტარიელისა
საყვარელთანა

381

**„თვალთა დავიდევ უსტარი მე მისგან მონაწერია.
პასუხად ვწერდი „მთვარეო, შენმცა მზე ვით მოგერიო?
მე ღმერთმან იგი ნუ მომცეს, რაც არა შენი ფერია!
სიზმრად მგონია, დარჩომა ჩემი ვერ დამიჯერია!“**

382

**„ასმათს ვუთხარ: „მე პასუხსა ამის მეტსა ვერ მივჭხვდები;
ესე ჰკადრე: „რათგან მზეო, ჩემთვის ნათლად აღმოჰხდები.
აჰა, მკვდარი გამაცოცხლე, ამას იქით აღარ ვბნდები,
რაცაღაა სამსახურსა, ვტყუვი, თუღა ვერიდები“.**

383

**„ასმათ მითხრა: „მე მიბრძანა, ესე ვქმნათო, ესე სჯობდეს,
ვინცა გნახოს, ჩემგან მისსა საუბარსა ვერა სცნობდეს;
ჩემად ნახვად მოვიდოდეს, შენ ვითამცა გაშიკობდეს;
დაცამვედრა, ამირბარსა უთხარ, ასრე ნამუსობდეს“.**

384

**„მევეთა ესე თათბირი, სიბრძნე გულისა მისისა;
მისი, მზესაცა რიდება ჰქონდის ნახვისა ვისისა;
მისგან მომეცა მოსმენა არ საუბრისა მქისისა,
ვისთა შუქთაგან უკუნსა ჰგვანდის სინათლე დღისისა.**

385

**„ასმათს მივართვი რჩეული თვალი ოქროსა ჯამითა;
მან მითხრა: „არა, არ მინდა, ვარ გამაძღარი ამითა“.
ერთი აილო ბეჭედი, მართ აწონილი დრამითა.
„ესე კმა ნიშნად, სავეს ვარ სხვად ხელის შესაბამითა“.**

386

**„ქალი ადგა, წამოვიდა; მე ლახვართა გულსა მრიდეს;
ლხინმან ბნელი განმინათლა; დაშრტეს, ცეცხლნი რომე მწვიდეს;
შევე, დავჯე ნადიმადვე, ჩემნი სწორნი სადა სმიდეს.
მხიაულმან საბოძვარი გავეც, ზამი გაადიდეს“.**

წიგნი ტარიელისა ხატაელთანა

387

„გავგზავნე კაცი ხატაელს და წიგნი ჩემმაგიერი;
მისწერე: „მეფე ინდოთა არისმცა ღმრთულებ ძლიერი;
მათი ერთგული გაძღების ყოველი სული მშვიერი;
ვინცა ურჩ ექმნას, იქმნების თავისა არ მადლიერი.

388

„ჩვენო ძმაო და პატრონო, თქვენგან არ გავიმწარებით;
ესე რა ნახოთ ბრძანება, აქამცა მოიარებით;
თქვენ თუ არ მოხვალთ, ჩვენ მოვალთ, ზედა არ მოგეპარებით.
სჯობს, რომე გვნახნე, თავისა სისხლთა ნუ ვზიარებით“.

389

„კაცნი გავგზავნენ, მე გულსა უფრო მომეცა ლხინები;
დარბაზს ვიშვებდი, დამევესო ცეცხლი წვად მოუთმინები;
მაშინ სოფელმან საწუთრო მიუხვის, რაცა ვინები;
ან ხელ-მქმნა, რომე საახლოდ მხეცთაცა მოვეწყინები.

390

„პირველ გაჭრისა პირება, მერმე დაწყნარდეს ცნობანი;
ჩემთა სწორთაგან იყვნიან ჩემს წინა ნადიმობანი;
მაგრა დამშლიდეს ლხინთაგან სურვილთა დიადობანი,
ზოგჯერ შემცვიან სევდათა, ვთქვი საწუთროსა გმობანი“.

ნესტანისაგან ტარიელის ხმობა

- 391
„დღესა ერთსა საწოლს მოვე შეფისა სრით წამოსრული,
ვჯე და მასვე ვიგონებდი, არ მიეცა თვალთა რული;
წიგნი მქონდა საიმედო, ამად ვიყავ მხიარული;
კარსა მცველმან მონა უხმო, უთხრა რამე დაფარული.
- 392
„მონააო ასმათისი“, საწოლს ვუთხარ შემოყვანა.
მოეწერა: „გიბრძანებსო“, ვისი მესვა გულსა დანა.
ლხინმან ბნელი გამინათლა, ამიფოლხვა ჯაჭვთა მანა,
წავე, მონა წავეტანე, რამცა ვუთხარ ამისთანა!
- 393
„ბაღია შეველე, არა დამხვდა კაცი ჩემი მოუბარი;
ქალი წინა მომეგება მხიარული, მოცინარი;
მითხრა: „ვაშად ამოგიღე, არ გასვია გულსა ნარი,
მოდო, ნახე ვარდი შენი უფრჭვენელი და დაუმჯნარი“,
- 394
„ამიგდო ქალმან თარდაგი მძიმე თავისა ძალითა,
სადა დგა კუბო შემკული ბადახშითა და ლალითა;
შიგან ჯდა იგი პირითა მზისაებრ ელვა-მკრალითა,
მე შემომხედის ლამაზად მის მეღნის ტბისა თვალითა.
- 395
„დიდხანს ვდეგ და არა მითხრა სიტყვა მისსა მონასურსა,
ოდენ ტკბილად შემომხედის ვითარცა რა შინაურსა;
ასმათ უხმო, მოიუბნეს; ქალი მოდგა, მითხრა ყურსა;
„ან წადიო, ვერას გითხრობს“, მე კვლა მიმცა აღმან მურსა.
- 396
„ასმათ გამომეცა, წამოვე, თარდაგი გამოვიარე,
ვთქვი: „საწუთროო, ვის წელან გული დარმანთა მიარე,
მაშინ მოგეცა იმედი, ლხინი რად გამიზიარე?“
გულმან გაყრისა სიძნელე კვლა უფრო დამიტიარე!

397

„ასმათ ლხინსა მიქადებდა, ჩავიარე შიგან ბაღი;
მითხრა: „ეგრე წასვლისათვის ნუ გაჩნია გულსა დაღი,
სიმძიმელთა ერდო დახაშ, სიხარულის კარი აღი;
სირცხვილი აქვს საუბრისა, მერმე თავსა ჰკრძალავს ლაღი“.

398

„მე ვუთხარ: „დაო, შენგან ვეჭვ ამა გულისა წამალსა;
ზენაარ, სულთა ნუ გამყრი, ამბითა შრეტდი ამ აღსა;
ჩემთანა წიგნსა ნუ გასწყვედ შენ ზედა-ზედა მავალსა;
თუ რას სცნობ ჩემთვის, არა ვეჭვ მე შენგან არ დანამალსა“.

399

„შევჯე, წამოვე, მდიოდა ნაკადი ცრემლთა მილისა;
სანოლს შემოვე, ხელქმნილსა ღონე არ მქონდა ძილისა,
ბროლი და ლალი შევიქმენ მე ულურჯესი ლილისა;
ღამე მერჩია, მენადა არ გათენება დილისა“.

ნიგნი ხატაელთა მეფისა
ტარიელის წინაშე
მინწერილი პასუხად

400

**„ხატაელს მყოფნი მოვიდეს, მათგან მოსლვისა დრონია;
სიტყვანი შემოეთვალნეს ლაღნი და უკადრონია:
„არცა თუ ჩვენ ვართ ჯაბანი, არც ციხე-უმაგრონია,
ვინ არის თქვენი ხელმწიფე, ჩვენზედა რა პატრონია?“**

401

**„მოწერა: „რამაზ მეფე წიგნსა გიწერ ტარიელსა;
გამიკვირდა, რა ეწერა წიგნსა შენგან მონაწერსა:
რაგვარა თუ მანდა გეხმე, ვინ ვჰპატრონობ ბევრსა ერსა,
ამის მეტსა ნუმცა ვჰნახავ ვვლადა წიგნსა შენ მიერსა“.**

402

**„ვუბრძანე წვევა ლაშქართა, გავგზავნე მარზაპანია:
იგი ვარსკვლავთა ურიცხვი მოკრბეს ინდოთა სპანია,
შორით და ახლოთ ყველაი მართ ჩემვენ მონასხპანია,
ერთობ ლაშქრითა აივსო მინდორი, კლდე, კაპანია.**

403

**„ფიცხლა მოვიდეს, არ ექმნა მათ შინა ხან-დაზმულობა;
აღლუმი ვნახე, მეკეთა ლაშქართა მოკაზმულობა,
სიჩაუქე და სიკეთე, კეკლუცად დარაზმულობა,
ტაიჭთა მათთა სიმაღე, აბჯართა ხვარაზმულობა.**

404

**„ავმართე დროშა მეფისა, აღშითა წითელ-შავითა,
დილასა ვბრძანე გამართვა ლაშქრითა უთვალავითა,
თავსა ვსტიროდი, ვიტყოდი ბედითა მეტად ავითა:
მზე თუ არ ვნახო, არ ვიცი, ვიარო ვითა და ვითა!“**

405

**„შინა მივე, დაღრეჯილსა გულსა სევდა მიიფედა,
თვალთათ, ვითა საგუბარი, ცხელი ცრემლი გარდმომჩქეფდა,
„ბედი ჩემი უბედური, – ვთქვი თუ, – ჯერთცა ვერ გამეფდა!
ხელმან ვარდი რად იხელთა, რათგან ასრე ვერ მოჰკრეფდა!“**

ტარიელისა და ნესტანის პირისპირ შეყრა

406

„მონა შემოდგა, მივეცი საქმესა გაკვირვებულსა;
ასმათის წიგნი მომართვა მე, მეტად შეჭირვებულსა.
უნერა: „გიხმობს შენი მზე შენ, მისთვის მოსურვებულსა.
მოდი, სჯობს მანდა ტირილსა, საქმესა ბედით ვებულსა“.

407

„ვითა მმართვედა, ეგზომი რამცა ვით გავიხარეო!
შელამდა, წავე, ბაღისა მე კარი შევიარეო:
სად ასმათ პირველ მენახა, მუნვე ჩნდა მდგომიარეო,
სიცილით მითხრა: „წამოვლე, მოგელის ლომსა მთვარეო“.

408

„შემაველო სახლი, ნაგები ვეკლუცად ბანის-ბანითა;
გამოჩნდა მთვარე ნათლითა გარე შუქ-მონაფანითა,
ფარდაგსა შიგან მჯდომარე შესამოსლითა მწვანითა,
საკრძალავი და ღარიბი უცხო პირად და ტანითა.

409

„შევე, წავდეგ ნოხთა პირსა, მე დამიწყო ცეცხლმან შრეტად,
გულსა ბნელი გამინათლდა, ზედა ლხინი ადგა სვეტად.
მას ბალიში შემოეგდო, მზისა შუქსა სჯობდა მეტად,
ჩემგან პირსა იფარვიდა, აიხედის წამის ჭვრეტად.

410

„უბრძანა თუ: „მოახსენე, ასმათ, დაჯდეს, ამირბარსა!“
მან ბალიში დამართებით დადვა მას მზედ საქებარსა.
დავჯე, მივეც გულსა ლხინი, საწუთროსა დამგმობარსა;
მიკვირს, სულნი რადლა მიდგან, ვიტყვი მისგან ნაუბარსა.

411

„მიბრძანა: „ძოღან გენყინა გაშვება უუბარისა,
მზემან გაყრითა დაგაჭნე, ვითა ყვაველი ბარისა:
დაგრჯიდა დენა ცრემლისა, ნარგისთათ ნაგუბარისა,
მაგრა ხამს ჩემგან სირცხვილი და რიდი ამირბარისა.

412

„თუცა მართებს დედაკაცსა მამაცისა დიდი კრძალვა,
მაგრა მეტი უარეა არა თქმა და ჭირთა მალვა:
მე თუ ზეპირ მიცინია, ქვე-ქვე მითქვამს იდუმალ ვა;
ძოღან ქალი გამოვგზავნე, ვქმენ მართლისა შემოთვალვა.

**„ერთმანერთისა მას აქათ, რაცა ორთავე ვიცითა,
ანცა მიცოდი საშენოდ მითვე პირითა მტკიცითა;
ამას შევსჯერდი დიდითა ზენართა და ფიცითა,
გუცრუო, ღმერთმან მიწა მქმნას, ნუმცა ცხრითავე ვზი ცითა!**

**„წა, შეეხი ხატაელთა, ილაშქრე და ინაპირე;
ღმერთმან ქმნას და გაგიმარჯვდეს, მორჭმულიმცა ჩემ ვერძ ირე.
მაგრა რა ვქმნა, კვლაცა ნახვა მომხვდებოდეს შენი ვირე,
გული მომეც გაუყრელად, ჩემი შენთვის დაიჭირე“.**

**„მოვახსენე: „არ მენწყალვის თავი შენთვის დასანველად,
მაგრა რათგან დამარჩინე, არ გამოსჩნდი ჩემად მკვლელად,
შენ სინათლედ თვალთა ჩემთა მიჩნდე მზეებრ სანახველად,
ან შევება ხატაელთა, მუნ გამოვჩნდე ლომი ქველად.**

**„ან რასაცა მე მალირსებ, ხორციელი არა ღირსა;
მონყალემა იჩქითია, ღმრთისა ამაღ არა მკვირსა;
შენთა შუქთა შემომადგამ, ბნელსა გულსა ზედა მჭვირსა,
შენი ვიყო, სადამდისცა დამიყოფდეს მიწა პირსა“.**

**„ზედა წიგნსა საფიცარსა შეჰვფიცე და შემომფიცა;
მისგან ჩემი სიყვარული ამით უფრო დაამტკიცა:
„უშენოსა მოწონება ვისიცაო გულსა მიცა,
ღმერთი მომკლავს, ამას იქით თავსა ვეტყვი, ამას ვსწვრთიცა“.**

**„დავყავ ხანი მას წინაშე, სიტყვანიცა ტკბილნი ვთქვენით,
ვჭამეთ ამო ხილი რამე, ერთმანერთსა ვეუბენით,
მერე ავდექე წამოსავლად ტირილით და ცრემლთა დენით,
მისთა შუქთა შვენებანი ნათლად მადგეს გულსა ფენით.**

**„მეძნელებოდა სიშორე მისი ბროლ-ბადახშ-მინისა,
მე გამიახლდა სოფელი, მქონდა სიმრავლე ლხინისა;
ჩემად ჩნდა იგი სინათლე ეთერით მზედ ნაჩინისა,
ან მიკვირს, მისსან გამყრელსა გული მიც კლდისა ტინისა!“**

ტარიელისაგან
ხატაეთს წასვლა
და დიდი ომი

420

„დილასა შევჯე, ვუბრძანე: „ჰკარით ბუკსა და ნობასა“.
სრულთა სპათასა ვერ გითხრობ არ შესასხდომლად მზობასა.
ლომმან მივმართე ხატაეთს, ვერვინ მიძრახავს მხდლობასა,
უგზოსა ვლიდეს ლაშქარნი, არ გაივლიდეს გზობასა.

421

„დავაგდე მზღვარი ინდოთა; მევლო პაშტაი ხანია,
რამაზის კაცი მემთხვია, ვინ ხატაეთის ხანია,
მან მითხრა მოციქულობა გულისა მოსაფხანია!
„ჩვენთა მგელთაცა დასჭამენ, ინდონო, თქვენნი თხანია“.

422

„მე შემომძღვნეს რამაზისგან ძღვნად საჭურჭლე საშინელი;
მითხრეს: „გკადრებს, – ნუ ამოგვწყვედ, არის შენგან არსაქმნიელი.
ზენაარი გამოგვიდე, მით გვაბია ყელსა წნელი,
მოურბევლად მოგახსენნეთ თავნი, შვილნი, საქონელი.

423

„რაცა შევცოდეთ, შეგვინდე, თვით ჩვენვე შეგვინანია;
თუ ღმრთულეზრ შეგვინწყალებდე, აქა ნუ მოვლენ სპანია;
ქვეყანა ჩვენი არ აწყდეს, რისხვით არ დაგვტყდეს ცანია;
ჩვენ მოგვეთ ციხე-ქალაქი, მოგყვნენ ცოტანი ყმანია“.

424

„გვერდსა დავისხენ ვაზირნი, ვიუბნეთ, გავიზრახენით;
მითხრეს თუ: „ხარო ყმაწვილი, ბრძენნი მით გკადრებთ, გლახ, ენით:
არიან მეტად მუხთალნი, ჩვენ ერთხელ კვლაცა ვნახენით;
არამცა მოგკლეს ღალატად, არამცა ვივავლახენით!

425

„ჩვენ ამას ვარჩევთ, წახვიდე კარგითა მართ მამაცითა,
ლაშქარნი ახლოს გეკიდნენ, სცნობდენ ამბავსა კაცითა;
გულმართლად იყვნენ, მიენდე, აფიცე ღმრთითა და ცითა,
არ დაგმორჩილდენ, შეჰრისხდი რისხვითა, კვლა და კვლა ცითა“.

426

„მევეთა ესე თათბირი, ვაზირთა ნავაზირები;
შევსთვალე: „რამაზ მეფეო, ვცან შენი დანაპირები;
სიკვდილსა გიჯობს სიცოცხლე, დაგვიდგამს ვერ ქვიტკირები;
ლაშქართა დავჰყერი ცოტათა, წამოვალ შენ კერძ ვირები“.

„მათ ლაშქართაგან სამასი კარგი მოყმენი, ქველანი თანა წამომეყვეს, წავაცე, დავჰყარენ სპანი ყველანი, დავჰვედრე: „სადა მე მევლოს, ვლენით იგივე ველანი, ახლოს მომდევდით, მიშველდით, გიხმობ, თუ მიინდეს შველანი“.

„სამ დღე ვიარე, მემთხვია სხვა კაცი მისვე ხანისა. კვლა ეძღვნა უცხო მრავალი შესამოსელი ტანისა, ებრძანა: „მნადსო სიახლე შენ ლალისა და ჯანისა, რა შეგეყარო, მაშინ სცნა შენ ძღვენობ ამისთანისა“.

„კვლაცა ეთქვა: „მართალია ეზომ ჩემი მონახსენი, მე თვით წინა მოგეგებვი, მესწრაფების ნახვა შენი“. მოვახსენე: „დია, ღმერთო, ბრძანება ვქმნა მეცა თქვენი, ტკბილად ვნახეთ ერთმანერთი, ვიყვნეთ ვითა მამა-ძენი“.

„მუნით წასული ჩამოვჰხე ტევრისა რასმე კიდესა; კვლა მოციქულნი მოვიდეს, სალამად არ დამრიდესა; წინა ტურდათა ტაიჭთა ძღვნად ჩემთვის მოზიდვიდესა. „შენსა ნახვასა, მეფენი“ თქვეს, „მართლად ინატრიდესა“.

„მითხრეს: „მეფე მოგახსენებს, მეცა შენ კერძ ვიარები, სახლით ჩემით წამოსრული ხვალე ადრე შეგეყრები“. მოციქულნი დავაყენენ, ხარგა დავდგი, არ მაზრები, მეტად ამოდ ვუაღერსე, ერთგან დაწვენეს ვით მაყრები.

„კარგი საქმე კაცსა ზედა აზომ თურმე არ წახდების: ერთი კაცი უკმორესწყდა, მოდგა, მალევით მეუბნების, „დიდი მაცო თქვენი ვალი, ჩემგან ძნელად გარდიხდების, განირვა და დავინწყება ჩემგან თქვენი არ იქმნების.

„მე მამისა თქვენისაგან ვარ ცოტაი განაზარდი. თქვენი მესმა საღალატო, საცნობელად გამოვვარდი; მკვდარი მიძიმე სანახავად, ტანი მჭევრი, პირი ვარდი, ყველასავე მოგახსენებ, გამიგონე დამინყნარდი.

„რომე ცუდად არ მოღორდე, ისი კაცნი გღალატობენ, ერთგან შენთვის დამალულნი სპანი ასჯერ ათასობენ; კვლა სხვაგან გითქს სამი ბევრი, ასრე ფიცხლად მით გიხმობენ, აწვე თავსა არ ეწვევი, ფათერაკსა შეგასწრობენ.

435

„მეფე ცოტათ მოგეგების, ვის მჭვრეტნი ვერ გელევიან;
მაღვით ჩაიცმენ აბჯარსა, მიენდო, მით გეთნევიან;
კვამლსა შეიქმენ ლაშქარნი, ყოველგნით მოგეხვევიან.
რა ერთსა გცემდენ ათასნი, ეგრეცა მოგერევიან“.

436

„მას კაცსა ამოდ ვეუბენ და მაღლსა გარდვიხდიდია:
„რომე არ მოვკვდე, შემოგზლო, შენ ამას ინატრიდია;
ან ამხანაგთა არ გიგრძნან, წადი, მათთანა ვლიდია,
თუ დაგივიწყო, უთუოდ, მემცა ვარ განაკვიდია“.

437

„არვის გავენდეთ სულდგმულსა, დავმაღე ვითა ჭორია.
რაცა იქმნების, იქმნების, ყოვლი თათბირი სწორია.
მაგრა სპათაკენ გავგზავნე კაცი, თუ გზაცა შორია,
შევსტავალე: „ფიცხლად წამოდით, მოგრანგეთ მთა და გორია“.

438

„მე დილასა მოციქულთა სიტყვა ტკბილი შეუთვალე;
რამაზს ჰკადრეთ: „მოგეგები, მოდი, მოვალ მეცა მალე“.
ნახევარ დღე სხვა ვიარე, ჭირსა თავი არ ვაკრძალე.
განგებაა, დღესცა მომკლავს, ქვემცა სადა დავიმალე.

439

„ქედსა რასმე გარდავადეგ, მინდორს მტვერი დავინახე;
ვთქვი თუ: „მოვა რამაზ მეფე; ჩემთვის უდგამს თუცა მახე,
ჩემი გაჰკვეთს ხორცსა მათსა ხრმალი ბასრი, შუბი ახე“.
მაშინ ვუთხარ სპასთა ჩემთა, სახე დიდი დავუსახე.

440

„ვთქვი თუ: „ძმანო, ისი კაცნი ჩვენ დალატსა გვიდგებიან,
მკლავთა თქვენთა სიმაგრენი ამისთვისმცა რად დალბიან!
ვინცა მოკვდეს მეფეთათვის, სულნი მათნი ზეცას რბიან.
ან შევებნეთ ხატაელთა, ხრმალნი ცუდად რას გვაბიან!“

441

„ვუბრძანე ჩაცმა აბჯრისა, ლაღმან სიტყვითა ხაფითა;
დავეკამბენით საომრად ჯაჭვ-ჯავშანითა, ქაფითა;
რამში დავანყევ, მივჰმართე, წავე დიდითა სწრაფითა,
მას დღესა ჩემი მებრძოლი ჩემმანვე ხრმალმან დაფითა.

442

„მივყახლენით, შეგვატყვეს მათ ტანსა აბჯარ-ცმულობა;
კაცი მოვიდა, მომართვა მეფისა მოციქულობა;
ვთქვა თუ: „ჟამად გვაჩნია ჩვენ თქვენი არ ორგულობა,
აბჯრითა გხედავთ, შეგვქმნია ან ამად გულ-ნაკლულობა“.

„შესთვალე თუ: „მეცა ვიცი, რაცა ჩემთვის გაგიგია;
 თქვენ რასაცა სთათბირობდით, არ იქმნების, არ იგია;
 ბრძანეთ: მოდით, შეგვებენით, ვითა წესი და რიგია;
 მეცა თქვენად დასახოცლად ხელი ხრმალსა დამიგია“.

რა მივიდა მოციქული, კვლაცა რადლა გამოგზავნეს!
 კვამლი შექმნეს ლაშქართათვის, დამალული გაამჟღავნეს;
 სამალავით გამოვიდეს, თავნი ორგნით აქარავნეს.
 შექმნეს რაზმი მრავალკაცი, თუცა, ღმერთო, ვერა მავნეს.

„შუბი ვსთხოვე, ხელი ჩავყავ მუზარადის დასარქმელად;
 საომარად ატეხილი ვიყავ მათად გამტეხელად;
 ერთსა წავსწვდი უტევანსა, წავგრძელდი და წავე გრძელად;
 მათ ურიცხვი რაზმი ეწყო, წყნარად დგეს და აუშლელად.

„ახლოს მივე, შემომხედეს, შმაგიაო ესე თქვესა,
 მუნ მივჰმართე მკლავ-მაგარმან, სად უფროსი ჯარი დგესა;
 კაცს შუბი ვჰკარ, ცხენი დავეც, მართ ორნივე მიჰხდეს მშესა,
 შუბი გატყდა, ხელი ჩავყავ, ვაქებ, ხრმალო, ვინცა გლესა.

„შიგან ასრე გავერივე, გნოლის ჯოგსა ვითა ქორი,
 კაცი კაცსა შემოვსტყორცე, ცხენ-კაცისა დავდგი გორი;
 კაცი, ჩემგან განატყორცი ბრუნავს ვითა ტანაჯორი,
 ერთობ სრულად ამოვსწყვიდე წინა კერძო რაზმი ორი.

„ერთობილნი მომეხვივნეს, მრგვლივ შეიქმნა ომი დიდი;
 ვჰკრი რასაცა, ვერ დამიდგის, სისხლსა მიქეფრსა აღმოვღვრიდი;
 ცხენსა კაცი გაკვეთილი მანდიკურად გარდავჰკიდი.
 სითაც ვიყვი, გამექციან, მათ შექმნიან ჩემი რიდი.

„საღამო ჟამ დაიბახა ქედით მათმან დარაჯამან;
 „ნულარა სდგათ, წაედითო, კვლა მოგვხედნა რისხვით ცამან:
 მოვა მტვერი საშინელი შეგვაშინა ამად ამან,
 ნუთუ სრულად ამოგვწყვიდნეს უთვალავმან, ბევრმან სჰამან!“

„ჩემნი ლაშქარნი, რომელნი წამომეტანნეს მე არა,
 რა ეცნა, წამოსულიყვნეს, ღამე წამორთვით ეარა;
 ვერ დაიტევდა მინდორი და არე მთათა ეარა,
 გამოჩნდეს, სცემდეს ტაბლავსა, ბუკმან ხმა გაიზიარა.

451

„იგი ნახეს, გასაქცევლად გაემართნეს; შევჰკვივლენით; ველნი, ჩვენგან ნაომარნი, ომითავე გარდავვლენით. რამაზ მეფე ჩამოვაგდე, ერთმანერთსა გავეხრმლენით, მისნი სპანი ყველაკანი დავიპყრენით, არ მოვკვლენით.

452

„უკანანიცა ლაშქარნი მოესწრეს მათ გაქცეულთა, დაუნყეს ჰყრობა, ჩამოყრა შეშინებულთა, ძლეულთა; ძილისა მიჰხვდა ნაცვალნი ძილ-მკრთალთა, ღამე-თეულთა, ტყვეთა მრთელთაცა არ აკლდა კვნესა მართ ვითა სნეულთა.

453

„მას ადგილსა ნაომარსა გარდავჰხედით მოსვენებად, ხელსა ხრმლითა დავეკოდე, წყლულად მაჩნდა არ ნაღებად; ჩემნი სპანი მოვიდიან საჭვრეტლად და ჩემად ქებად, ვერ იტყვიან, ვერ მიმხვდარან ქებასაცა მოხსენებად.

454

„ერთსა კაცსა ეყოფოდეს, დიდებანი რომე მჭირდეს; ზოგთა შორით დამლოციან, ზოგნი კოცნად გამიპირდეს; რომელთაცა გავეზარდე, დიდებულნი, ამიტირდეს, ჩემგან ხრმლითა განაკვეთი ნახეს, მეტად გაუკვირდეს.

455

„გავგზავნენ ყოვლგნით ლაშქარნი, ალაფი ავაღებინე, ერთობ სავსენი მოვიდეს, თავიცა ვალაღებინე, ჩემთა მებრძოლთა სისხლითა მინდორი შევალღებინე, არ ვჰბრძოლე, კარი ქალაქთა უომრად გავაღებინე.

456

„რამაზს ვარქვი: „შემიგნია საქმე შენი სამუხთალე, ან ეგრეცა შეპყრობილმან თავი გამოიმართალე, სიმაგრეთა ნუ ამაგრებ, ყველა ხელთა მომათვალე, თვარა შენი შეცოდება შემცა ზედა რად წავსთვალე“.

457

„რამაზ მითხრა: „აღარ არის ამის მეტი ჩემი ღონე, ერთი ჩემი დიდებული მომეცა ზედა მაჰატრონე, ციხოვანთა გავუგზავნო, საუბარი გამიგონე, ხელთა მოგცემ ყველაკასა, განაღამცა შენ გაქონე“.

458

„მივეც ერთი დიდებული, თანა ყმანი წავატანენ, ციხოვანნი ერთობილნი ჩემს წინაშე მოვიყვანენ, ხელთა მომცეს სიმაგრენი, ომნი ასრე შევანანენ, საჭურჭლენი სიმრავლითა რასამცა ვით დავაგვანენ!

**„მაშინღა შევე ხატაეთს მოვლად და მოსათვალავად;
კლიტენი საჭურჭლეთანი მომართენს დაუმალავად;
ქვეყანა ჩავსხი, ვუბრძანე: „იყვენით თქვენ უკრძალავად,
მზემან არ დაგვწვენ, იცოდით, დაგყარენ გაუგვალავად“.**

460

**„საჭურჭლენი გარდავნახენ თავის თავის, კიდის კიდე.
უცხო ფერთა საჭურჭლეთა, დავშვრები, თუ მოვსთვალვიდე;
ერთგან ვნახე საკვირველი ყაბაჩა და ერთი რიდე,
თუმცა ჰნახე, სახელისა ცოდნასაცა ინატრიდე.**

461

**„ვერა შევიგენ, რა იყო, ანუ ნაქმარი რაულად.
ვისცა ვუჩვენე, უკვირდის, ღმრთისაგან თქვის სასწაულად;
არცა ლარულად ჰგებოდა მას ქსელი, არ ორხაულად,
სიმტკიცე ჰგვანდის ნაჭედსა; ვთქვი ცეცხლთა შენართაულად.**

462

**„იგი საძღვნოდ მისად დავდევე, ვისი შუქი მანათობდა.
მეფისათვის დავარჩივე, საარმაღნოდ რაცა სჯობდა;
ჯორ-აქლემი ათჯერ ასე, ყველაკაი წვივ-მაგრობდა.
დატვირთული გავუგზავნე, ამბავსაცა კარგსა სცნობდა“.**

წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფის
წინაშე
და გამარჯვებით შემოქცევა

463

„წიგნი დავნერე: „მეფეო სვემცა არს თქვენი სვიანად;
მე ხატაელთა მიმუხთლეს, თუცა მათ ეცა ზიანად;
ჩემი ამბავი დასტური ამაღ გაცნობე გვიანად,
მეფე შევიპყარ, მოგივალ მე ალაფიან-ტყვიანად“.

464

„რა ყველაი დავიურვე, ხატაეთით გავემგზავრე,
წამოვიხვეწ საჭურჭლენი, სახელმწიფო დავიავრე,
ვერ მოვეყავ აქლემითა, აზავრები ვააზავრე,
მოვირჭვენ და მოვივლინე, რაცა მწადდა, აგრე ვყავ-რე.

465

„ხატაეთისა ხელმწიფე მომყვანდა შეპყრობილია.
ინდოეთს მივე, მეგება ჩემი გამზრდელი ტკბილია;
რა ქება მითხრა, არ ითქმის, ჩემგან სათქმელად წბილია,
ხელი გამიხსნა, შემომკრა მან სახვეველი ლბილია.

466

„ედგნეს ტურფანი კარავნი მოედანს ჩამოდგომილსა,
საუბრისა და ჭვრეტისა ჩემისა მას მონდომილსა.
მას დღესა ედვა ნადიმი მას შიგან გარდახდომილსა;
მიაღერსებდა, მიჭვრეტდა წინაშე ახლოს ჯდომილსა.

467

„მას ღამით ვსხედით ნადიმაღ, მუნ ამოდ გავიხარენით,
დილასა ქალაქს შევედით, მოედნით ავიყარენით;
მეფემან ბრძანა: „ლაშქარნი უხმენით, შემოჭარენით,
დღეს ხატაელი მიჩვენეთ, ტყვენიცა შემომგვარენით“.

468

„რამაზ მეფე მას წინაშე შეპყრობილი მოვიყვანე;
ტკბილად ნახა ხელმწიფემან ვითა შვილი სააკვანე.
ორგული და მოლალატე ნამსახურსა დავამგვანე,
ესე არის მამაციცა მეტისმეტი სიგულვანე.

469

„მას მეფესა ხატაელსა უმასპინძლა, უაღერსა,
ჟამიერად უბრძანებდის საუბარსა მათსა ფერსა.
ცისკრად მიხმეს, მიბრძანებდის მე სიტყვასა ლმობიერსა:
„შეუნდობო ხატაელსა, მას აქამდის შენამტერსა?“

„მე ვჰკადრე: „ღმერთი ვინათგან შეუნდობს შეცოდებულსა, უყავით თქვენცა წყალობა მას ღონე-გაცუდებულსა“.
რამაზს უბრძანებს: „იცოდი, გაგგზავნი შეწყალებულსა, მაგრა ნუ გნახავთ კვლაცადა ჩვენს წინა განზილებულსა“.

„ხარაჯა დასდევს, შეჰკვეთეს დრაჰკანი ასჯერ ასია, კვლა ხატაური მრავალი, სხვა სტავრა, სხვა ატლასია. მერმე ყველანი დამოსა იგი და მისი ხასია, შეწყალებული გაგზავნა, უყო რისხვისა ფასია.

„ხატაელმან დაუმაძლა, დადრკა, მდაბლად ეთაყვანა; მოახსენა: „ორგულობა თქვენი ღმერთმან შემანანა. თულა ოდეს შეღაცოდო, მაშინ მომკალ მეცა განა!“ წავიდა და ყველაკაი მისი თანა წაიტანა.

„მოვიდა კაცი მეფისა, ცისკრობს, არ დანაღამია, ებრძანა: „შენგან გაყრილვარ მას აქათ თვეო სამია. მინდორს მოკლული ისრითა ნადირი არ მიჭამია, არ დამაშვრალხარ, წამოდი, თუცა დაშვრომის ჟამია“.

შევეკაზმე, დარბაზს მივე, დამხვდა კარი ავაზისა, შავარდნითა სავსე იყო სრულად არე დარბაზისა, მეფე ქვე ჯდა შეკაზმული, შვენებითა მსგავსი მზისა; გაეხარნეს მისლვა ჩემი ტურფისა და ლამაზისა!

„იდუმალ ცოლსა ეუბნა, მართ ჩემგან უცოდნელია: „ომით მოსრული ტარიელ საჭვრეტად სასურველია, მან განანათლოს მჭვრეტელთა გული, რაზომცა ბნელია: რაცა დაგვედრო საქმნელად, ქმენ, არა საზომღნელია.

„ან მითქვამს საქმე უშენოდ, შენცა ცან ესე მცნებული; „რათგან ქალია სამეფოდ ჩვენგანვე სახელ-დებული, ვინცადა ნახავს, ან ნახოს, აჰა დღე, ედემს ხლებული, გვერდსა დაისვი, ორნივე სრას დამხვდით, მოვალ შევბული“.

„მოვინადირეთ მინდორი, ძირი მთისა და გორისა; იყო სიმრავლე ძაღლისა, შავარდნისა და ქორისა. ადრე დავბრუნდით, ვიარეთ არ ეჭი გზისა შორისა; აღარ იბურთეს, დაშლა ქმნეს თამაშობისა ორისა.

478

„ჩემთა მჭვრეტელთა მოეცვა ქალაქი, შუკა და ბანი.
ომ-გარდახდილსა მშვენოდეს მე ენიანი კაბანი;
ფერმიხდილ-გვარად ვშვენოდი ვარდი, ცრემლითა ნაბანი,
ვინცა მიჭვრეტდის, ბნდებოდის, – მართლად არს, არ კატაბანი.

479

„რიდენი რომე მეშოვნეს ქალაქსა ხატაელთასა,
იგი მეხვივნეს, მშვენოდეს, ვახელებ გულსა ხელთასა.
მეფე გარდახდა, დარბაზსა შევედით ჩემთა მზრდელთასა,
შევხედენ, დავჰკრთი ელვასა ღანვთა მზეებრ ნათელთასა.

480

„მას მშესა ტანსა ემოსნეს ნარინჯის-ფერნი ჯუბანი,
ზურგით უთქს ჯარი ხადუმთა, დას-დასად, უბან-უბანი.
სრულად ნათლითა ავესო სახლი, შუკა და უბანი.
მუნ ვარდსა შუა შვენოდეს ძონ-მარგალიტნი ტყუბანი.

481

„ნაომარსა, დაკოდელსა ხელი ყელსა ჩამომება.
დედოფალი საჯდომთაგან ადგა, წინა მომეგება,
ვითა შვილი გარდამკოცნა, ღანვი ვარდი დამიღება;
მითხრა: „ნუ ეჭვ ამას იქით, თულა მტერი შეღაგება“.

482

„ახლოს დამისვეს ადგილსა, მუნ სადა მიამებოდა.
პირის-პირ მიჯდა იგი მზე, გული ვისთვისცა კვდებოდა.
მაღვით ვუჭვრეტდი, მიჭვრეტდა, სხვად არად მეუბნებოდა.
თვალნი მოვსწყვიდნი, სიცოცხლე ამითა მეარმებოდა.

483

„შეიქმნა სმა და პურობა, მსგავსი მათისა ძალისა;
სხვა გახარება ასეთი არს უნახავი თვალისა;
ჯამი და ჭიქა ყველაი ფერობისა და ლალისა,
არ ვისი ბრძანა მეფემან არცა გაშვება მთრვალისა.

484

„მე მუნა მყოფი მივეცი შვებასა მეტის მეტასა.
არ შემომხედნის, შევხედნი, ცეცხლმან დამინყის შრეტასა;
კაცთა კრძალვასა ვანვევდი გულსა შმაგსა და რეტასა,
რა უამეა პირის-პირ საყუარელისა ჯვრეტასა?!

485

„დააგდეს მღერა მუტრიბთა, „სულეთო!“ თავი ხარიან,
მიბრძანეს: „შვილო ტარიელ, ვით გითხრათ, ვით გვიხარიან;
ნეტარძი გვაქვსო, მებრძოლნი მით ჩვენნი ვაგლახ არიან,
მართალან შენნი მჭვრეტელნი, არ ცუდად იმკვებარიან!

„ან თუცა გმართებს შემოსვა, ვის მორტყმით მოგივლენიან, არ შეგმოსთ, მაგა კაბათა არ აგხდით, – ტურფად გშვენიან; ან გქონდეს ასი საჭურჭლე, ვის შუქნი მოგიფენიან, თვით შეიკვრე, რაცა გნადს, ჩვენგან ნულარა გრცხვენიან“.

„მომართვენს ასნი კლიტენი ასთავე საჭურჭლეთანი; თაყვანი ვეც და დავლოცენ დავლანი მათთა სვეთანი; მაკოცეს, ადგეს ორნივე, თვით იგი მზენი მზეთანი, რა გასცნეს ზომნი, ვით გითხრნე ლაშქართა სისავსეთანი.

„კვლაცა დაჯდა მხიარული, მოიმატა სმა და მღერა: კვლა გაგრძელდა ნადიმობა, ბარბითი და ჩანგთა ჟღერა. დედოფალი წამოვიდა, შეეყარა მწუხრსა დღე რა. ძილ-პირამდის სიხარულსა სიხარული ჰგვანდა ვერა.

„ავიყარენით, მიგვჭირდა სმა დოსტაქნისა მეტისა. საწოლს შემოვე, შემექმნა ცნობა მათ ვითა რეტისა. ძალი არ მქონდა ტყვე ემნილსა მე ამა ცეცხლთა შრეტისა, მეგონებოდის, მალხენდის გონება მისგან ჭვრეტისა“.

წიგნი
ნესტან-დარეჯანისა
საყვარელსა თანა

490

„მონა მოვიდა, მიაშბო ამბავი მე მართალია:
„თქვენსა ამბავსა იკითხავს აჭიდოსანი ქალია“.
მაშინვე ვიცან, ავიტყერ, ჩქარ-ჩქარად გულ-გამკრთალია;
მოვიდა, ვნახე ასმათი, ჩემ თანა მომავალია.

491

„მე ვისთვის ვკვდები, მიაშა ასმათის ნახვა მე მისად.
აღარ მივუშვი, ვაკოცე, ქმნადლა თაყვანის ცემისად;
ხელი მოვჰკიდე, დავისვი ახლოს ტახტისა ჩემისად,
ვჰკითხე თუ: „ნეტარ მისულა მორჩი ალვისა ხე მისად?“

492

„მიამბე მისი ამბავი, სხვად ნურად მეუბნებია!“
მითხრა თუ: „გკადრებ ამბავსა, ან ჩემგან არ სათნებია.
დღეს ერთმანერთი გინახავს და ტურფად მოგწონებია,
ან კვლაცა ცნობა ამბისა მას ჩემგან უბრძანებია“.

493

„წიგნი მომართვა, ჩავხედენ, პირისა თემთა მთენისა.
ენერა: „ვნახე სიტურფე წყალ-ჭავარისა შენისა.
ომ-გარდახდილი ჰშვენოდი, შენატევები ცხენისა,
არ ავი მიჩანს მიზეზი ჩემისა ცრემლთა დენისა.“

494

„ღმერთმან თუ მცა ენი ჩემი, ქებად შენდა უშენოსა,
შენთვის მკვდარი, აღარ ვიტყვი, მაშა მომკლავ უშენოსა;
მზემან ლომსა ვარდ-გიშერნი ბალი ბაღჩად უშენოსა;
შენმან მზემან, თავი ჩემი არვის მართებს უშენოსა!“

495

„თუცა მიგდის ღვარი ცრემლთა, მაგრა ცუდად არ იდენო;
ამას იქით ნულარა სტირ, ჭირსა თავი არიდენო;
შენი მჭვრეტნი ჩემთა მჭვრეტთა აგინებენ, არ იდენო,
რომე წელან მოგეხვივნეს, იგი ჩემთვის არიდენო.“

496

„იგი მე მომცენ რიდენი, რომელნი წელან გშვენოდეს;
რა მნახო, შენცა გიამოს შენეულითა მშვენოდეს;
ესე სამკლავე შეიბი, თუ ჩემი გაღაგვლენოდეს,
ერთი ასეთი ცოცხალსა სხვა ღამე არ გაგთენოდეს“.

ტარიელის ტირილი და
დაბნედა

497

აქა მხეც-ქმნილი ტარიელ ტირს, ჭირი ეათასების;
თქვა: „მე მაქვს სამხრე, რომელი კვლა წინას მკლავსა მას ების!“
იგი შეიხსნა, მოიღო, თვალვით არ დაიფასების,
პირსა დაიდვა, დაცაბნდა, ქვე მკვდართა დაედასების.

498

ასრე წვა, რომე არ ჰგვანდა მკვდარი სამარის კარისა,
ორგნით ჩანს ლები მჭიდისა, მართ გულსა გარდნაკარისა;
ასმათს სდის ღვარი სისხლისა, ღანწვთაგან ნახოკარისა,
კვლა წყალსა ასხამს, უშველის, ხმა ისმის მუნ წვანწკარისა.

499

ავთანდილცა სულთქნა მწარედ, დაბნედილსა შემოსჭვრიტნა;
ასმათ ვამნი გაამრავლნა, ცრემლმან მისმან ქვანი ხვრიტნა;
მერმე სულად მოაქცია, ცეცხლნი წყლითა დაუშრიტნა;
თქვა: „ცოცხალვარ, სანუთრომან ანცა ჩემი სისხლი ხვრიტნა“.

500

ზე წამოჯდა ფერ-მიხდილი, აყოლებდა თვალთა რეტად.
ვარდი სრულად შექმნილიყო ზაფრანად და ვითა სპეტად,
დიდხან მათად არა სცალდა საუბრად და არცა ჭვრეტად,
დარჩომა და არსიკვდილი მას უმძიმდა მეტის-მეტად.

501

ავთანდილს უთხრა: „ისმენდი, ცნობა მიც თუცა ხელისა,
გითხრა ამბავი ჩემი და ჩემისა დამმარხველისა;
ლხინად მიჩნს შეყრა მოყვრისა მის, შენგან შეუყრელისა,
მე მიკვირს ჩემი სიცოცხლე, ასრე დარჩომა მრთელისა!

502

„ასმათის ნახვა მიამა, ჩემგან დად საესავისა.
წიგნი რა ვნახე, მომართვა ესე საბამი მკლავისა.
მკლავსა შევიბი მაშინვე, მოვახსენ რიდე თავისა,
იგი უცხო და ღარიბი მტკიცისა რასმე შავისა“.

წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა პასუხად

503

**„მივუნერე: „მზეო, შუქი შენი, შენგან მონათენი,
გულსა მეცა, გამიცუდდეს სიჩაუქე, სიალფენი;
ხელმან შენნი განვიცადენ სინატიფე-სიტურფენი,
სულთა ნაცვლად სამსახურნი, რადმცა ვითა გიმუქფენი?“**

504

**„მაშინ ოდეს დამარჩინე, სულთა სრულად არ გამყარე,
ან ჩემთვისცა ესე ჟამი მასვე ჟამსა დავადარე;
სამხრე შენი მომივიდა, შემოვიბი მკლავსა გარე,
რომე მმართვეს სიხარული, ეგზომიმცა რა ვიხარე?!“**

505

**„განალამცა ვინინაზე, აჰა რიდე, რომე მთხოვე;
ყაბაჩაცა ასეთივე, ამისებრი ვერა ვპოვე;
დაბნედილსა ნუ დამაგდებ, მიშველე რა, მარგე, მოვე,
სოფელს მყოფსა უშენოსა კაცსა ვისმცა შევეპოვე!“**

506

**„ქალი ადგა, გამეყარა, დავწვე, ამოდ დამეძინა;
მაგრა შევჰკრთი, საყვარელი ჩემი ვნახე ძილსა შინა;
გამედვიძა, აღარა მყვა, სულ-დგმულობა მომენყინა,
ღამე ასრე გავათენე, მისი ხმაცა არ მესმინა“.**

რჩევა
ნესტან-დარეჯანის
გათხოვებისა

507

„დილასა ადრე სრას მიხმეს, დღე რა ქმნა მწუხრმან ჟამითა,
ავდგე, ვცან მათი ამბავი, წასვლა ვქმენ მითვე წამითა;
ვნახე, ორნივე ერთგან სხდეს ხასითა ოდენ სამითა,
რა მივე, მითხრეს დაჯდომა, წინაშე დავჯე სკამითა.

508

„მიბრძანეს თუ: „ღმერთმან ასრე დაგვაბერნა, დაცაგვლია;
ჟამი გვახლავს სიბერისა, სიყმაწვილე გარდგვივლია;
ყმა არ მოგვცა, ქალი გვივის, ვისგან შუქი არ გვაკლია,
ყმისა არ სმა არად გვაგვა, ამათზედან წაგვითვლია.

509

„ან ქალისა ჩვენისათვის ქმარი გვინდა, სად მოვნახოთ,
რომე მივსცეთ ტახტი ჩვენი, სახედ ჩვენად გამოვსახოთ,
სამეფოსა ვაპატრონოთ, სახელმწიფო შევანახოთ,
არ ამოვსწყდეთ, მტერთა ჩვენთა ხრმალი ჩვენთვის არ ვამახოთ“.

510

„ვთქვი: „თქვენი ძისა არა სმა გულსა ვით მიეფარების,
მაგრა კმა ჩვენად იმედად, ვინ მზესა დაედარების;
ვისცა სთხოვთ შვილსა სასიძოდ, მას დიდად გაეხარების,
სხვამცა რა გკადრეთ! თვით იცით, მაგას რა მოეგვარების“.

511

„დავიწყეთ რჩევა საქმისა, გული მიც, თუცა მეღია,
ვთქვი: „ჩემგან დაშლა ამისი არ ითქმის, არ საქმნელია!“
მეფემან ბრძანა: „ხვარამშა, ხელმწიფე ხვარამველია,
თუ მოგვცემს შვილსა სასიძოდ, მისებრივ არ რომელია“.

512

„რომე პირველვე დაესკვნა, მათ ესე შეეტყვებოდა;
ერთმანერთსაცა უჭვრეტდეს, სიტყვაცა აგრე სწებებოდა.
ჩემგან დაშლისა კადრება მართ ამბად არ ეგებოდა,
ოდენ დავმინდი, დავნაცრდი, გული მი-და-მო კრთებოდა.

513

„დედოფალმან თქვა: „ხვარაზმშა მეფეა მორჭმით მჯდომელი; მათსამცა შვილსა სასიძოდ ჩვენთვის სხვა სჯობდა რომელი?“ შეცილებამცა ვით ჰკადრე, რათგან თვით იყო მნდომელი! მონმოზა დავჰრთე, დაესკვნა დღე ჩემი სულთა მხდომელი.

514

„გაგზავნეს კაცი ხვარაზმშას წინა შვილისა მთხოვლი; შესთვალეს: „გახდა უმკვიდროდ სამეფო ჩვენი ყოელი; არს ერთი ქალი საძეო, არ კიდე-გასათხოვლი, თუ მოგვცემ შვილსა სამისოდ, სხვასა ნუღარას მოელი“.

515

კაცი მოვიდა; ავესო ჯუბაჩითა და რიდითა, გაჰხარებოდა ხვარაზმშას სიხარულითა დიდითა; ებრძანა: „მოგვხვდა ღმრთისაგან, ჩვენ რომე ვინატრიდითა, თვით მაგისებრსა შვილსამცა ჩვენ ხელსა რასა ვჰხდიდითა!“

516

„კვლა გაგზავნეს სხვანი კაცნი სასიძოსა მოყვანებად, დაჰვედრეს თუ: „ნუ აყოვნებთ, მოდით ჩვენად ნაბრძანებად“. მე მაშვრალი, ნაბურთალი საწოლს შევე მოსვენებად, გულსა სვედა შემეყარა, ვიწყე ჭირთა მოპოვნებად“.

ტარიელისა და
ნესტან-დარეჯანის
თათბირი და გამორჩევა

517

„მეტმან სევდამან მიმწურა გულსა დაცემად დანისად;
ასმათის მონა შემოდგა, მე ვჯე ლალი და ჯანისად;
წიგნი მომართვა, ეწერა: „ვინ სჩან ალვისა ტანისად,
ადრე მოდიო, გიბრძანებს, დაუყოვნებლად ხანისად“.

518

„შევჯე, წავე, ბაღჩას მივე, ვითა სცნობდე, ლხინთა ზომით;
ბაღჩა შევვლე, კოშკი დამხვდა, ასმათ ვნახე ძირსა დგომით;
ვნახე, ვსჯვრეტდი ნატირებად, ცრემლი აჩნდა ღანვთა წთომით,
დამიმძიმდა, არა ვჰკითხე; ჩემი სჭირდა მისლვა ნდომით.

519

„იგი ვნახე დაღრეჯილი, ესე მეტად დამიმძიმდა.
ვითა წინას შემომცინის, არღა ეგრე დამიღიმდა.
ყოლა სიტყვა არ მომიგო, ოდენ ცრემლთა გარდმოსწვიმდა,
ამით უფრო დამანწყლულა, არა წყლულთა მიაქიმდა.

520

„ჩემნი ერთნი გონებანი მეტად შორად გამიკიდნა,
შინა კოშკად შემეყვანა, ფარდაგსაცა ამიზიდნა.
შევე, ვნახე იგი მთვარე; ჭირმან ყოვლმან უკუმრიდნა,
გულსა შუქი შემომადგა, მაგრა გული არ დამიდნა.

521

„იყო არ ნათლად ნათელი, ფარდაგსა შემომდგომელი;
ებურა მოშლით პირ-ოქრო რიდე, მე მივეც რომელი;
მითვე მწვანითა უებრო მიწოლით ტახტსა მჯდომელი,
ცრემლისა ღვარსა მოეცვა პირი, ელვათა მკრთომელი.

522

„ქვე წვა, ვით კლდისა ნაპრალსა ვეფხი პირ-გამეხებული,
არცა მზე ჰგვანდა, არც მთვარე, ხე ალვა, ედემს ხებული;
ასმათმან დამსვა შორს-გვარად გულსა მე ლახვარ-ხებული,
მერმე ნამოჯდა წარბ-შერჯმით, გამწყრალი, გარისხებული.

523

„მიბრძანა: „მიკვირს, რად მოხვე მშლელი პირისა მტკიცისა,
გამწირავი და მუხთალი, შენ, გამტეხელი ფიცისა;
მაგრა ნაცვალსა პატიჟსა მოგცემსო ზენამცა ცისა!“
ვჰკადრე: „რა გკადრო პასუხი მის ჩემგან მე უიცისა?“

524

**„ვთქვი: „პასუხსა ვერას გკადრებ, თუ არა ვსცნობ მე მართალსა?
რა შეგცოდნე, რა მიქმნია უცნობისა, ფერ-ნამკრთალსა?
„კვლაცა მითხრა: „რას გეუბნა მტყუანსა და შენ მუხთალსა?
დიაცურად რად მოვდორდი, მე დაუნვაგ ამით აღსა!**

525

**„შენ არ იცი ხვარამშასა საქმროდ ჩემად მოყვანება?!
შენ ჯდომილხარ სავაზიროდ, შენი რთულა ამას ნება,
შენ გასტეხე ფიცი ჩემი, სიმტკიცე და იგი მცნება;
ღმერთმან ქმნას და დაგირჩინო ცუდად შენი ხელოვნება!**

526

**„გახსოვს, ოდეს „ჰაი“ ჰზმიდი, ცრემლნი შენნი ველთა ჰბანდეს,
მკურნალნი და დასტაქარნი წამალსაყე მოგიტანდეს?
მამაცისა სიცრუესა ნეტარ სხვანი რამცა ჰგვანდეს,
რათგან დამთმე, მეცა დაგთმობ, ვინძი უფრო დაზიანდეს!**

527

**„ამას ვჰბრძანებ: „ვინცა გინდა ეპატრონოს ინდოეთსა,
ეგრეც მე მაქვს პატრონობა, უგზოდ ვჰლიდენ თუნდა გვეთსა!
ეგე აგრე არ იქმნების, წა, მომცთარხარ მოსაცეთსა,
აზრი შენნი შენვე გგვანან მტყუანსა და შენ აგეთსა!**

528

**„ცოცხალ ვიყო, შენ ინდოეთს, ღმერთო, ხანი ვერა დაჰყო!
თუ ეცადო დაყოფასა, ხორცთა შენთა სული გაჰყო!
სხვა ჩემებრი ვერა ჰპოვო, ცათამდისცა ხელი აჰყო!“
ესე სიტყვა დაასრულა, ცმა ატირდა, სულთქნა, აჰ-ყო.**

529

**„თქვა: „რა მესმა ესე მისგან, მეიმედა მეტის-მეტად,
კვლა მიეცა თვალთა ძალი მის ნათლისა ეგრე ჰვრეტად.
ან დავკარგე; რად არ გიკვირს, რად ცოცხალვარ, რად ვარ რეტად?
ვა, სოფელო უხანოო, რად ჰზი სისხლთა ჩემთა ხვრეტად?**

530

**„შევჰხედე, ვნახე სასთუმალს მუსაფი გაშლით მდებარე,
ავიდე, ავდეგ, მე ღმერთისა და მერმე მათი მქებარე,
ვჰკადრე თუ: „მზეო, დაგინვაგ, ჩემიცა დაწვი მზე ბარე,
რათგან არ მომკალ, პასუხი ერთილა გკადრო მე ბარე.**

531

**„რომე გკადრებ, ესე სიტყვა ან თუ ცუდად ნალიქნია,
ცამცა მრისხავს, მზისა შუქნი ყოლა ჩემთვის ნუ შუქნია;
თუ მაღირსებ განკითხვასა, ავი არა არ მიქნია“;
მან მიბრძანა: „რაცა იცი, თქვიო“, თავი დამიქნია.**

„კვლაცა ვჰკადრე: „მე თუ მზეო, შენთვის ფიცი გამეტეხოს, ღმერთმან ანვე რისხვა მისი ზეცით ჩემთვის გაამეხოს! ვისი გინდა უშენოსა პირი მემზოს, ტანი მეხოს?! მაშა მაშინ რაგვარ დავრჩე, რა ლახვარი გულსა მეხოს!

„მე მეფეთა დარბაზს მიხმეს, შექმნეს დიდი ვაზირობა. მათ წინასვე დაეპირა იმა ყმისა შენი ქმრობა. დამეშალა, ვერ დავშლიდი, დამრჩებოდა უმეცრობა; თავსა ვუთხარ, მიემონმე, ჟამად გიჯობს გულ-მაგრობა.

„მემცა დაშლა ვითა ვჰკადრე, რათგან იგი ვერ მიმხვდარა, არ იცის, თუ ინდოეთი უპატრონოდ არ გამხდარა! ტარიელ არს მემამულე, სხვასა ჰმართებს არად არა, ვის მოიყვანს, არა ვიცი, ანუ იგი ვინ მომცდარა!“

„ვთქვი: „ამითა ველარას ვიქმ, ღონე სხვა რა მოვიგვარო“ თავსა ვუთხარ: „ნუ მოგიცავ, გონებაო მრავალ-გვარო!“ მედვა გული მხეცისაებრ, ათასჯერცა მინდორს ვარო, ვისმცა მივეც თავი შენი, შენვე რად მე არ წამგვარო?!“

„სულთა ვჰყიდდი გულისათვის, კოშკი ამაღ გამებაზრა; იგი წვიმა დარენელდა, რომე პირველ ვარდი აზრა; ვნახე, ძონსა მარგალიტი გარე ტურფად მოემაზრა. მიბრძანა თუ: ეგე საქმე მემცა მართლად რად მეაზრა?!

„არ დავიჯერებ მე შენსა ღალატსა, ორგულობასა, უარის ქმნასა ღმრთისასა, ამისთვის არ მადლობასა; იაჯდი თავსა ჩემსა და მორჭმით ინდოეთს ფლობასა, მე და შენ დავსხდეთ ხელმწიფედ, სჯობს ყოვლსა სიძე-სძლობასა!“

„მოღმობიერდა, მომიტკბა გამწყრალი, გარისხებული; ანუ მზე იყო ქვეყანად, ან მთვარე პირ-გავსებული; ახლოს დამისვა, მაღირსა აქამდის არ ღირსებული; მეუბნებოდა, დამივსო ცეცხლი, ამითა გმებული.

„მიბრძანა თუ: „გონიერი, ხამს, აროდეს არ აქჟარდეს, რაცა სჯობდეს, მოაგვაროს, საწუთროსა დაუწყნარდეს; თუ სასიძო არ მოუშვა, ვა თუ მეფე გაგიმწარდეს, შენ და იგი წაივიდნეთ, ინდოეთი გარდაქარდეს.

540

„კვლა თუ სიძე შემოუშვა, მე შემირთოს, იცოს ასდენ, ერთმანერთსა გავეყარნეთ, ძონეულნი გაგვიფლასდენ, მათ მორჭმულთა მოივლინონ, ჩვენ პატიჟნი გაგვიასდენ, ესე ამბად არ ეგების, რომე სპარსნი გაგვიხასდენ“.

541

„მე ვჰკადრე: „ღმერთმან აშოროს მას ყმასა შენი ქმარობა; რა შემოვიდენ ინდოეთს შევიგნა მათი გვარობა; უჩვენო ჩემი ძალ-გული და ჩემი მეომარობა: ასრე დავხოცნე, შეეძლოს აღარა არ-სახმარობა“.

542

„მიბრძანა თუ: „ხამს დიაცი დიაცურად, საქმე დედლად, დიდსა სისხლსა ვერ შეგაქნევ, ვერ ვიქმნები შუა კედლად: რა მოვიდეს, სიძე მოკალ, მისთა სპათა აუნყვედლად, ქმნა მართლისა სამართლისა ხესა შეიქმს ხმელსა ნედლად.

543

„ასრე ქმენ, ჩემო ლომო და მჯობო ყოველთა გმირთაო, მიპარვით მოკალ სასიძო, ლაშქართა ნუ მოირთაო, მისთა სპათაცა ნუ დაჰხოც, ზროხათა, ვითა ვირთაო, სისხლი ვაცისა უბრალო ვაცმანცა ვით იტვირთაო!

544

„იგი რა მოჰკლა, ეუბენ პატრონსა ჩემსა მამასა; ჰკადრე თუ: „სპარსთა ვერა ვიქმ ინდოეთისა ჭამასა, ჩემია მკვიდრი მამული, არ მივსცემ არცა დრამასა, არ დამეხსნები, გაგიხდი ქალაქსა ვითა ტრამასა!“

545

„ჩემი ყოლა ნურა გინდა სიყვარული, ნურცა ნდომა, ამით უფრო მოგეცემის სამართლისა შენ მოხდომა; ქმნას მეფემან ყელ-მოტეხით შემოხვეწა, შემოკდომა, ხელთა მოგცეს თავი ჩემი, შეგვფეროდეს ერთგან სხდომა“.

546

„ესე მეტად მომეწონა თათბირი და გამორჩევა, ჩემთა მტერთა დავაქადე დასახოცლად ხრმლისა ქნევა; მერმე ავდეგ წამოსავლად, მან დამიწყო ქვევე წვევა, მწადდა, მაგრა ვერ შევჰმართე შემოჭდომა, შემოხვევა.

547

„ხანი დავყავ, გავეყარე, მაგრა გავხე ვითა ხელი. ასმათ წინა ჩამომიძღვა, ჩამდიოდა ცრემლი ცხელი. ჭირი ბევრჯელ ვათასა, ლხინი ჩემი ვაერთხელი, მერმე წასლვა არა მწადდა, ამად მივალ არ ფიცხელი“.

ხვარაზმშას შვილის
ინდოეთს მოსლვა საქორწინოდ
და ტარიელისაგან მისი მოკლვა

548

„მოვიდა კაცი: „სასიძო მოვაო“, მოსლვა გვახარა,
მაგრა თუ ღმერთი რას უზამს, არა იცოდა, გლახ, არა;
მეფესა მიჰხვდა სიამე, არ სიტყვა ივაგლახა რა,
მიბრძანა, ახლოს მიმისვა, „მოდიო“, თავი დახარა.

549

„მიბრძანა: „ჩემთვის ესე დღე ლხინი და სიხარულია.
გარდავიხადოთ ქორწილი, ხამს ვითა დასა, სრულია;
კაცი გავგზავნოთ, მოიღონ ყოვლგნით საჭურჭლე სრულია.
უხვად გავსცემდეთ, ვავსებდეთ, სიძუნწე უმეცრულია“.

550

„მე გავგზავნენ ყოვლგნით კაცნი საჭურჭლეთა წამომხმელნი;
სასიძოცა მოგვივიდა, იყვნეს ხანსა არ-დამზმელნი;
შიგნით ჩვენნი გაეგებნეს, გარეთ მოდგეს ხვარაზმელნი;
მათ ლაშქართა ერთგან მყოფთა ვერ იტევდეს ვერცა ხმელნი.

551

„მეფემან ბრძანა: „მოკაზმეთ კარვითა მოედანია,
გამოისვენოს სიძემან, დაყოს ცოტაი ხანია;
მუნ მისად ნახვად გავიდენ უშენოდ სპანი სხვანია,
შენ აქა ნახენ, კმარიან იქა ნახვისად ყმანია“.

552

„მოედანს დავდგი კარვები წითლისა ატლასებისა.
მოვიდა სიძე, გარდახდა, დღე ჰგვანდა არ აღვსებისა,
შიექმნა გასლვა შიგანთა, ჭარია მუნ ხასებისა,
დაიწყეს დგომა ლაშქართა თემ-თემად დას-დასებისა.

553

„მე დავეფერ, ვითა წესია საურავ-გარდახდილისა;
შინა წამოვე მაშვრალი, ქმნა მომდომოდა ძილისა;
მონა მოვიდა, მომართვა წიგნი ასმათის ტკბილისა:
„ადრე მოდიო, გიბრძანებს მსგავსი აღვისაზრდილისა“.

554

„ცხენისაგან არ გარდავჰხე, წავე ფიცხლად დავმორჩილდი;
ქალი დამხვდა ნატირები, ვჰკითხე: „ცრემლსა რასა ჰმილდი?“
მითხრა: „შენი შესწრობილი ტირილსამცა ვით ავსცილდი,
გაუნყვედლად ვით გამართლო, რაგვარადმცა გავვაქილდი!“

555

„შევედით, ვნახეთ ბალიშსა ზედა წარბ-შერტმით მჯდომარე; მზე ვეღარას იქმს მის მეტსა, მას განენათლა რომ არე, წავდექ, მიბრძანა: „რასა სდგა, დღე გიჩანს წინ საომარე, ანუ გამწირე, მიტყუე და კვლაცა მოიმცდომარე?“

556

„მე მენწყინა, აღარა ვთქვი, ფიცხლად გარე შემოვბრუნდი. უკუ ვჰყვივლე: „ან გამოჩნდეს, არ მინდოდეს, ვისცა ვუნდი! ქალი ომსა რაგვარ მანვევს, აგრე ვითა დავძაბუნდი!“ შინა მოვე, მოკლვა მისი დავაპირე, არ დავცმუნდი.

557

„ასსა ვუბრძანე მონასა: „საომრად დაემზადენით“. შევსხედით, გავვლეთ ქალაქი, არავის გავეცხადენით. კარავსა შევე სასიძო ვითა წვა, ზარმც-ა თქმად ენით, უსისხლოდ მოვკალ იგი ყმა, თუცა ხმდა სისხლისა დენით.

558

„კარვის კალთა ჩახლართული ჩავჭერ, ჩავაქარაბაკე. ყმასა ფერხთა მოვეკიდე, თავი სვეტსა შევუტაკე. წინა მწოლთა დაიზახეს, გლოვა მიჰხვდა საარაკე, ცხენსა შევჯე წამოცავე; ჯაჭვი მეცვა საკურტაკე.

559

„ხმა დამივარდა, შეიქმნა ზახილი მოსანვევარი. წამოვე, წევნა დამიწყეს: დავხოცე ჩემი მდევარი, ქალაქი მქონდა მაგარი, მტერთაგან მოურევარი, მუნ შიგან შევე მშვიდობით, ამოდ იგივე მე ვარი.

560

„კაცი გავგზავნენ, ვაცნობე ყოვლგან ლაშქარსა ყველასა: „აქა მომმართეთ, ვინცაღა ჩემსა იქმოდეთ შველასა“. არ განყრა მოსლვა მდევართა ღამესა დია ბნელასა, ჩემი რა ცნიან, სცევდიან თავებსა მათსა მრთელასა.

561

„ცისკრად ავდეგ, შევეკაზმე, რა გათენდა ღამე დილად; ვნახენ სამნი დიდებულნი მეფისაგან მოგზავნილად. ებრძანა თუ: „ღმერთმან იცის, გამეზარდე ვითა შვილად, ჩემი ასრე რად შესცვალე სიხარული სიმძიმილად?

562

„ხვარამმშას სისხლი უბრალო სახლად რად დამადებინე? თუ ჩემი ქალი გინდოდა, რად არა შემაგებინე? მე ბერსა შენსა გამზრდელსა სიცოცხლე მარმებინე, დღედ სიკვდილამდის შენიცა თავი არ მაახლებინე!“

563

**„მე შეუთვალე: „მეფეო, ვარ უმაგრესი რვალისა,
თვარა რად მიშლის სიკვდილსა ცეცხლი სირცხვილთა აღისა,
მაგრა თვით იცით, ხელმწიფე ხამს მქმნელი სამართალისა,
მე თქვენმან მზემან მაშოროს ნდომა თქვენისა ქალისა.**

564

**„იცით, ინდოთა სამეფო რაზომი სრა-საჯდომია!
ერთი ღა მე ვარ მემკვიდრე; ყველაი თქვენ მოგხდომია,
ამონყდა მათი ყველაი, მამული თქვენ დაგრჩომია;
სამართლით ტახტი უჩემოდ არავის მისახდომია;**

565

**„ვერ გათნევ, თქვენმან კეთილმან, ან ეგე არ მართალია:
ღმერთმან არ მოგცა ყმა შვილი, გიზის ერთაი ქალია,
ხვარაზმშა დაჰსვა ხელმწიფედ, დამრჩების რა ნაცვალია?
სხვა მეფე დაჯდეს ინდოეთს, მერტყას მე ჩემი ხრმალია?**

566

**„შენი ქალი არად მინდა, გაათხოვე, გამარიდე;
ინდოეთი ჩემი არის, არვის მივსცე ჩემგან კიდე.
ვინცა ჩემსა დამეცილოს, მისით მასცა ამოფუხვრიდე,
სხვას მეშველსა გარეგანსა, მომკალ, ვისცა ვინატრიდე“.**

ამბის ცნობა ტარიელისაგან
ნესტან-დარეჯანის დაკარგვისა

567

„ესე ვაცნი გამეგზავნნეს, გონებასა გავეშმაგე.
რომე მისი ვერა მეცნა, ამას უფრო დავედაგე.
მას ზღუდესა გარდავადეგ, მინდორთავე რომე ვაგე,
მესმა საქმე საშინელი, თუსა თავი ვერ წავაგე.“

568

„გამოჩნდეს ორნი ქვევითნი, მე მივეგებე წინარე.
ქალი ჰყვა ერთსა მონასა, ვცანცა, თუ მოღმა ვინ არე:
თავ-გაგლეჯილი ასმათი, პირს სისხლი ჩამომდინარე,
აღარ მიყივლა ღიმილით, არცაღა გამიცინა რე.“

569

„იგი ვნახე, დავებნივე, გონებანი, გამიშმაგნა;
შორით ვუხმე: „რაშიგან ვართ, ანუ ცეცხლმან რად დავგდაგნა?“
მან საბრალოდ შემომტირნა, ძლივ სიტყვანი გამოაგნა;
მითხრა: „ღმერთმან სიმგრგველე ცისა ჩვენთვის რისხვით
წამოგრაგნა!“

570

„ახლოს მივე, კვლაცა ვჰკითხე: „რაშიგან ვართ? თქვი მართალი!“
კვლა საბრალოდ ამიტირდა, კვლა მოედვა ამით ალი,
დიდხან სიტყვა ვერა მითხრა, მისთა ჭირთა ნაათალი,
მკერდსა წითლად უღებავდა სისხლი ღანვთა ნაწვეთალი.“

571

მერე მითხრა: „მოგახსენებ, ესე რადმცა დაგიმალე!
მაგრა ვითა გაგახარნე, შენცა აგრე შემინყალე:
ნუ მაცოცხლებ, ნუ დამარჩენ, შემიხვეწე, შემიბრალე,
დამხსენ ჩემსა საწუთროსა, ღმერთსა შენსა მიავალე“.

572

„შიამბო: „ოდეს სასიძო მოჰკალ და ხმა დაგივარდა,
მეფესა ესმა, აიჭრა, მართ მისგან გასატკივარდა,
შენ დაგიზახნა: „მიხმეთო“, ხმა-მალლა გახმაყივარდა,
მოგნახეს, შინა ვერ გპოვეს, მით მეფე გამომჩივარდა.“

573

ჰკადრეს: „აქა აღარ არის, კარნი სადმე გაუვლიან“.
მეფე ბრძანებს: „ვიცი, ვიცი; მეტად კარგად შემიგნიან;
მას უყვარდა ქალი ჩემი სისხლნი ველთა მოუღვრიან,
რა ნახიან ერთმანერთი, არ-შეხედვა ვერ დათმიან.“

„აწ, თავმან ჩემმან, მას მოვკლავ, ჩემად დად ვინცა მადესა.
მე ღმრთისა ვუთხარ, დაუბამს მას ეშმაკისა ბადესა;
მათ ბომ-კუროთა ასეთი რა მისცეს, რა უქადესა?
თუ დავარჩინო, ღმერთი ვგმო, მისად პატიჟად მზად ეს-ა“.

„მის მეფისა წესი იყო: თავი მისი ძვირად ფიცის,
და თუ ფიცის, არ გატეხის, მასვე წამსა დაამტკიცის,
ესე წყრომა მეფისაგან ვისცა ესმა ვინცა იცის,
მან უამბო დავარ ქაჯსა, ვინ გრძნებთა ცაცა იცის.

„დავარს, დასა მეფისასა, უთხრა ვინმე ღმრთისა მტერმან:
„თავი ფიცა ძმამან შენმან, არ დაგარჩინს, იცის ერმან“;
მან ეგრე თქვა: „უბრალო ვარ, იცის ღმერთმან სახიერმან,
ვისგან მოვკვდე, ვისთვის მოვკვდე, მიიხვედროს იგი ვერ მან“.

„პატრონი ჩემი აგრევე იყო, წამოხვე შენ ოდეს,
შენეულივე რიდენი ებურნეს, ტურფად ჰშვენოდეს.
დავარ მოსთქმიდა სიტყვითა, რომელნი არა მსმენოდეს;
„ბოზო, შენ ბოზო, რად მომკალ? ვეჯვ, შენცა, არა გლხენოდეს.

„როსკიპო, ბოზო დიაცო, საქმრო რად მოაკვლევინე,
ანუ სისხლითა მისითა ჩემი რად მოაზღვევინე?
არ ცუდად მომკლავს ძმა ჩემი, რა გიყავ, რა გაქნევინე!
აწ, ღმერთსა უნდეს, ვერ მიჰხვდე, ვის ესე დააშლევინე!“

„ხელი მიჰყო, წამოზიდნა, თმანი გრძელნი დაუფუშნა,
დაალეება, დაალურჯა, მედგრად პირნი მოიქუშნა;
მან პასუხი ვერა გასცა, ოდენ სულთქნა, ოდენ უშნა,
ქალმან შავმან ვერა არგო, ვერცა წყლული დაუშუშნა.

„რა დავარ გაძლა ცემითა, მისითა დალურჯებითა,
წამოდგეს ორნი მონანი, პირითა მით ქაჯებითა,
მათ კიდობანი მოიღეს, ეუბნეს არ აჯებითა,
მას შიგან ჩასვეს იგი მზე, ჰგავს, იქმნა დარაჯებითა.

„მან უთხრა: „წადით, დაკარგეთ მუნ, სადა ზღვისა ჭიპია;
წმინდისა წყალი ვერ ნახოს მყინვარე, ვერცა ლიპია“,
მათ გაეხარნეს, ხმა მაღლად იყივლეს: „იპი, იპია“.
ესე ვნახე და არ მოვკვდე, არა მგავს არცა სიპია.

582

„ზღვათავე გავლენს სარკმელნი, მაშინვე გაუჩინარდა,
დავარ თქვა: „მქმნელი ამისი ვინ არ დამქროლოს, ვინ არ, და!
ვირე მომკლევდეს, მოვკვდები სიცოცხლე გასაწყინარდა“.
დანა დაიცა, მოცაკვდა, დაეცა, გასისხლმდინარდა“.

583

„რად არ მიკვირვებ ცოცხალსა, მე ლახვარ-დაუსობელსა!
ან იგი მიყავ, რა მმართვეს ამისსა მახარობელსა!
ზენაარ, დამხსენ სიცოცხლე სულთადგმა-დაუთმობელსა!“
საბრალოდ ცრემლსა ადენდა უკლებსა, დაუშრობელსა.

584

„მე ვუთხარ: „დაო, რად მოგკლა, ანუ რა შენი ბრალია?
რამცა ვქმენ ნაცვლად, თვით რომე მისი ჩემზედა ვალია!
ან თავსა მისად საძებრად მივსცემ, სად კლდე და წყალია“.
სრულად გავქვავდი, შემექმნა გული მართ ვითა სალია.

585

„მეტმან ზარმან გამაშმაგა, მომივიდა ცხრო და თრთოლა;
გულსა ვუთხარ: „ნუ მოჰკვდები, არას გარგებს ცუდი წოლა!
გიტობს გაჭრა ძებნად მისად, გავარდნა და ველთა რბოლა,
აჰა ჟამი, ვისცა გინდა ჩემი თანა წამოყოლა.

586

„შევე, ფიცხლად შევეკაზმე, ცხენსა შევევ შეკაზმული;
ას-სამოცი კარგი მოყმე, ჩემსა თანა ხან-დამზული,
წამომყვა და წამოვედით, კართა გარე დარაზმული,
ზღვის პირს მივე, ნავი დამხვდა, მენავემან მნახა ზმული.

587

„ნავსა ჩავჯე, ზღვასა შევე, ზღვასა შიგან გავალაგდი;
არსით ნავი მომავალი უნახავად არ დავაგდი;
მოველოდი, არა მესმა, შმაგი უფრო გავეშმაგდი,
რომე სრულად მომიძულვა, ღმერთსა თურე ასრე ვსძაგდი.

588

„რომე დავყავ, წელიწადი, თვე თორმეტი გამეოცა,
მაგრამ მისი მნახავიცა სიზმრივ კაცი არ მეოცა;
თანა-მყოლი ყველაკაი ამომიწყდა, დამეხოცა,
ვთქვი თუ: „ღმერთსა ვერას ვჰკადრებ, რაცა სწადდეს, აგრე ვყოცა“.

**„ზღვა-ზღვა ცურვა მომეწყინა, მით გამოვე ზღვისა პირსა,
გული სრულად გამიმხეცდა, არ ვუსმენდი არც ვაზირსა;
ყველაკაი დამეფანტა, დაჰრჩომოდა რაცა ჭირსა,
კაცსა ღმერთი არ გასწირავს, ასრე მისგან განაწირსა!**

**„ერთაი ესე ასმათი და დამრჩეს ორნი მონანი,
ჩემნი გულისა მდებელნი და ჩემნი შემომგონანი.
მისი ვერა ვცნენ ამბავნი, ვერცა დრამისა წონანი,
ტირილი მიჩნდის ლხინად და მდინდიან ცრემლთა ფონანი“.**

ამბავი ნურადინ-ფრიდონისა
ოდეს ტარიელ შეეყარა

591

„ღამით მევლო, მოვიდოდი, ზღვისა პირსა აჩნდეს ბაღნი;
ჰგვანდეს ქალაქს, ვეახლენით, ცალ-კერძ იყვნეს კლდეთა ნაღნი;
არ მიაშის კაცთა ნახვა, მიდაღვიდეს გულსა დაღნი;
მუნ გარდავხე მოსვენებად, დამხვდეს რამე ხენი ლაღნი.

592

„ხეთა ძირსა მივიძინე, მათ მონათა ჭამეს პური;
მერმე ავდექ სევდიანი, მიღამებდა გულსა მური:
ვერა მეცნა ეგზომ გრძელად ვერ ჭორი და ვერ დასტური,
ველთა ცრემლი ასოვლებდა, თვალთა ჩემთა მონაწური.

593

„ზახილი მესმა. შევხედენ, მოცმე ამაყად ყიოდა,
შემოირბევდა ზღვის პირ-პირ, მას თურმე წყლული სტკიოდა:
ხრმლისა ნატეხი დასვრილი აქვს, სისხლი ჩამოსდიოდა,
მტერთა ექადდა, წყრებოდა, იგინებოდა, ჩიოდა.

594

„ზედა ჯდა შავსა ტაიჭსა, ან ესე მე მყავს რომელი,
მართ ვითა ქარი მოქროდა გაფიცხებული, მწყრომელი;
მონა მივსწივე, მისისა შეყრისა ვიყავ მნდომელი;
შევსთვალე: „დადეგ, მიჩვენე, ლომსა ვინ განყენს, რომელი?“

595

„მას მონასა არა უთხრა, არცა სიტყვა მოუსმინა;
ფიცხლად შევჯე, ჩავეგებე, მე ჩავესწარ, ჩავე წინა,
ვუთხარ: „დადეგ, გამიგონე, შენი საქმე მეცა მინა“,
შემომხედნა, მოვეწონე, სიარული დაითმინა.

596

„გამიცადა, ღმერთსა ჰკადრა: „შენ ასეთნი ხენი ვით ხენ!“
მერმე მითხრა: „მოგახსენებ, ან სიტყვანი რომე მკითხენ:
იგი მტერნი გამილომდეს, აქამდისცა რომე ვითხენ“.
უკაზმავსა მიღალატეს, საჭურველნი გარ ვერ ვითხენ,

597

„მე ვუთხარ: „დადეგ, დაწყნარდი, გარდავხდეთ ძირსა ხეთასა;
არ შეუდრკების ჭაბუკი კარგი მახვილთა კვეთასა“.
თანა წამომყვა, ნავედით უტკბოსნი მამა-ძეთასა.
მე გავეკვირვე ჭვრეტასა მის ყმისა სინაზეთასა.

„ერთი მონა დასტაქარი მყვა და წყლულნი შეუხვივნა,
ისრის პირნი ამოუხვნა, დაკოდლინი არ ატკივნა.
მერმე ვჰკითხვი: „ვინ ხარ, ანუ მკლავმან შენმან ვისგან ივნა?“
საამბობლად დამირიგდა, თავი მისი გაამჩივნა.

„პირველ მითხრა: „არა ვიცი, რა ხარ, ანუ რას გამსგავსო?
ანუ ეგრე რამ დაგლია, ანუ პირველ რამ გაგავსო?
რამან შექმნა მოყვითანოდ, ვარდ-გიშერი რომე ჰრგავსო?
ღმერთმან მისგან ანთებული სანთელიცა რად დაგავსო?

„მულღაზანზარის ქალაქი, ახლოს მე მაქვსო რომელი,
ნურადინ ფრიდონ სახელ მძეს, მეფე ვარ მუნა მჭდომელი;
ესე საზღვარი ჩემია, სადა ხარ გარდამხდომელი,
ცოტაა, მაგრა ყოველგნით სიკეთე-მიუნვდომელი.

„მამის ძმა და მამაჩემი პაპაჩემმან გაყვნა ოდეს,
ზღვასა შიგან კუნძულია, ჩემად წილად მას იტყოდეს;
თვით ბიძასა ჩემსა მიჰხვდა, ვისთა შვილთა ან დამკოდეს;
მათვე დარჩა სანადირო, – არ მივსცემდი, მომერჩოდეს.

„დღეს გამოვე ნადირობას, ზღვისა პირსა ვინადირე,
ქორის დევნა მომნდომოდა, მით მრეკელი არ ვახშირე:
სპათა ვუთხარ, მომიცადეთ, მოვიდოდე მეცა ვირე!
ხუთთა ოდენ ბაზიერთა მეტი არა დავიჭირე.

„ნავითა გავე, ზღვისაგან შტო რამე გამოვიდოდა,
არ ამოვჰკრეფდი გამყოფთა, ვთქვი, ჩემთა რად დავჰკრიდო, და!
დამიძაბუნეს, სიმრავლე მე მათი არ გამვიდოდა,
ვინადირობდი და ვიზახდი ხმა ჩემი არ უდიდოდა.

„მართლად იჯავრეს, წუნობა მათი თუ ესე ხმდა ვითა!
გამომაპარნეს ლაშქარნი, გზანი შემიკრნეს ნავითა,
თვით ბიძა-ძენი ჩემნიცა შესხდეს მათითა თავითა.
ჩემთა გაუხდეს ლაშქართა ომად მათითა მკლავითა.

„მათი მესმა, დავინახე ზახილი და ხრმალთა ელვა,
ნავი ვსთხოვე მენავეთა, მით ვიყივლე მე ერთხელ ვა,
ზღვასა შევე, მომეგება მეომარი ვითა ღელვა,
სწადდა, მაგრა ველარა ქმნეს ჩემი ზედა წამოქელვა.

606

„კვლა სხვანი დიდნი ლაშქარნი უკანა მომწეოდეს.
იქით და აქათ მომიხდეს, ერთგნით ვერ მომწეროდეს,
არ მომწყურვოდეს წინანი, ზურგით მესროდეს მე ოდეს,
ხრმალსა მივინდევე, გამიტყდა, ისარნი დამეღლოდეს.

607

„მომეჭარნეს, ვეღარა ვქმენ, ნავით ცხენი გარდვიხლტუნვე,
ზღვა-ზღვა ცურვით წამოუვე, ჩემი მჭვრეტი გავაცბუნვე;
თანა-მყოლნი ყველაკანი დამიხოცნეს, დამრჩეს მუნვე,
ვინცა მდევდის, ვერ შემომხვდის, მივუბრუნდი, მივაბრუნვე.

608

„ან იგი იქმნას, რაღაცა ენებოს ღმრთისა წადილისა;
ვეჭვ, ჩემი სისხლი არ შეჰრჩეს, ძალი შემწვედეს ქადილსა!
ოხრად გავუხდი ყოფასა მათ საღამოსა და დილსა.
ვუხმოზ ყვავთა და ყორანთა, მათ ზედა ვაქნევ ხადილსა!“

609

„ამა ყმამან შემიკვეთა, გული მისვე მიმიბრუნდა.
მოვასხენე: „აჩქარება შენი ყოლა არა უნდა,
მეცა თანა წამოგყვები, დაიხოცნენ იგი მუნ და,
ჩვენ ორთავე მეომარი განაღამცა შეგვიძრუნდა!“

610

„ესეცა ვუთხარ: „ამბავი ჩემი არ გაგეგონების,
უფროვე წყნარად გიამბობ, თუ ჟამი ჩვენ გვექონების!“.
მან მითხრა: „ლხინი საჩემო მაგას რა შეწონების!
დღეს სიკვდილამდის სიცოცხლე შენ ჩემი დაგემონების“.

611

„მივედით მისსა ქალაქსა ტურფასა, მაგრა ცოტასა;
გამოეგებნეს ლაშქარნი, ისხმიდეს მისთვის ოტასა,
პირსა იხოკდეს, გაჰყრიდეს ნახოკსა, ვით ნაფოტასა,
ეხვეოდიან, ჰკოცნიდეს ხრმალსა და სალტე-კოტასა.

612

„კვლა მოვენონე, ვეტურფე მე მისი გარდნაკიდარი;
შემასხმიდიან ქებასა: „მზეო, შენ ჩვენთვის იდარი!“
მივედით, ვნახეთ ქალაქი მისი ტურფა და მდიდარი,
ყველასა ტანსა ემოსა ზარქაში განაზიდარი“.

„მოჯობდა, ომი შეეძლო, ხმარება ცხენ-აბჯარისა;
დავკაზმეთ ნავი, კატარღა და რიცხვი სპათა ჯარისა;
კაცი ხმდა, მისთა მჭვრეტათათვის ღონემცა ეაჯა რისა!
ან გითხრა ომი მოყმისა, მებრძოლთა დამსაჯარისა.

„მათი მესმა დაპირება, ჩაბალახთა ჩამობურვა;
ნავი წინა მომეგება, არა ვიცი, იყო თუ რვა.
ფიცხლად ზედა შევეჯახე, მათ დაინყეს ამოდ ცურვა:
ქუსლი ვჰკარ და დავუქცივე, დაიზახეს დიაცურ „ვა!“

„კვლა სხვასა მივე, მოვჰკიდე ხელი ნავისა ბაგესა,
ზღვასა დავანთქი, დავხოცე, ომიმცა რალა აგესა!
სხვანი გამექცეს, მიჰმართეს მათ მათსა საქუღბაგესა;
ვინცა მიჭვრეტდეს, უკვირდეს, მაქებდეს, არ მადაგესა.

„ზღვა გავიარეთ; გავედით, შემოგვიტივეს ცხენია.
კვლა შევიბენით, შეიქმნა ომისა სიმარცხენია.
მუნ მომეწონნეს ფრიდონის სიქველე-სიფიცხენია:
იბრძვის ლომი და პირად მზე, იგი ალვისა ხენია.

„თვით ორნივე ბიძა-ძენი მისნი ხრმლითა ჩამოყარნა,
ხელნი წმიდად დაეკვეთნეს, იგი ასრე ასაპყარნა,
მოიყვანნა მხარ-დაკრულნი, ერთმან ორნი არ დაყარნა,
მათნი ყმანი აატირნა, მისნი ყმანი ამაყარნა.

„მათნი ლაშქარნი გაგვექცეს: ვეცენით, გაცავფანტენით.
ფიცხლად წავუღეთ ქალაქი, არ თავნი გავაზანტენით;
ქვითა დავჰლენეთ წვივები, ჩვენ იგი გავანატენით,
მომკალ, თუ ლარი დაჰლიოთ ან აკიდებით, ან ტენით.

„ფრიდონ ნახნა საჭურჭლენი და ბეჭედნი მისნი დასხნა.
თვით ორნივე ბიძა-ძენი დაჰყრობილნი წამოასხნა.
მისად ნაცვლად სისხლნი მათნი მოღვარნა და ველთა ასხნა;
ჩემი თქვეს თუ: „ღმერთსა მადლი, ვინ ალვისა ხენი ასხნა!“

„მივედით, მოქალაქეთა ზარი ჩნდა, რომე ზმიდიან,
აჯაბთა მქმნელნი მჭვრეტელთა გულსა მუნ დააბმიდიან;
მე და ნურადინს ყველანი ქებასა შეგვასხმიდიან,
გვითხრობდეს: „მკლავთა თქვენთაგან ჯერო მათნი სისხლნი მიდიან!“

„ლაშქარნი ფრიდონს მეფედ და მიხმობდეს მეფეთ მეფობით,
თვით თავსა მათსა მონად და ჩემსა ყველასა სეფობით;
დაღრეჯით ვიყავ, ვერ მპოვეს ვეროდეს ვარდის მკრეფობით,
ჩემი ვერ ცნიან ამბავი, მუნ იყო არ იეფობით“.

ფრიდონისაგან ნესტან-დარეჯანის
ამბის მბობა

622

„დღესა ერთსა მე და ფრიდონ ნადირობას გამოვედით,
ზღვასა ზედა წაწურვილსა ქედსა რასმე გარდავედით;
ფრიდონ მითხრა: „გითხრობ რასმე“, ვთამაშობდით, ცხენსა ვსხედით:
„ერთი რამე საკვირველი მე ვნახეო ამა ქედით“.

623

„მე ვჰკითხევდი, ფრიდონ მეტყვის მართ ამბავსა ესოდენსა,
„დღე ერთ მწადდა ნადირობა, შევჯე ამა ჩემსა ცხენსა;
– ზღვათა შიგან იხვსა ჰგვანდა, ხმელთა ზედა შევარდენსა –
აქა ვდევგ და თვალს ვუგებდი ქორსა, იქით განაფრენსა:

624

„ზოგჯერ ზღვისკე მივიხედნი, წავსდგომოდი ამა გორსა;
ზღვასა შიგან ცოტა რამე დავინახე, თუცა შორსა.
ეგრე ფიცხად სიარული არას ძალ-უც მისსა სწორსა,
ვერად ვიცან, გავეკვირვე გონებასა ამად ორსა.

625

„ვთქვი: რა არის, რას ვამსგავსო, მფრინველია ანუ მხეცი?
ნავი იყო, გარ ეფარა სამოსელი მრავალ-კეცი;
წინა კაცნი მოზიდვიდეს; თვალი ამად დავაცეცი,
მთვარე უჯდა კიდობანსა, ცა მეშვიდე მასცა ვეცი.

626

„ამოდვრნეს ორნი მონანი, შავნი მართ ვითა ფისანი.
ქალი გარდმოსვეს, სისხონი ვნახენ მისისა თმისანი.
მას რომე ელვა ჰკრთებოდა, ფერმნიცა ჰგვანდეს რისანი!
მან განანათლა სამყარო, გასუდდეს შუქნი მზისანი!

627

„სიხარულმან ამაჩქარა, ამათრთოლა, დაცამლენა,
იგი ვარდი შემყვარდა, რომე თოვლსა არ ეხენა;
დავაპირე შეტევება, ვთქვი, ნავიდე მათვე მე, ნა,
ჩემსა შავსა სულიერი რამცა ვითა გარდებენა!

628

„ცხენი გავქუსლე, იქმოდის შამბი ხმასა და ხრიალსა,
ვეღარ მოვუსწარ, გამესწრნეს, რაზომცა ვსცემდი წრტიალსა.
ზღვის პირსა მივე, შევხედენ, ჩნდა ოდენ მზისა ტიალსა,
გამშორვებოდეს, წამსლვოდეს, ამისთვის დავენვი ალსა“.

„ესე მესმა ფრიდონისგან, მომემატა ცეცხლთა სიცხე,
ცხენისაგან გარდავიჭერ, თავი სრულად გავივიციხე,
ჩემთა ღაწვთა დანადენი მე ჩემივე სისხლი ვიციხე,
ვუთხარ: „მომკალ, უჩემოსა ენახამცა ვისცა ისც ხე!“

630

„ესე ჩემგან გაუკვირდა ფრიდონს, მეტად ეუცხოვა,
მაგრა მეტად შევებრალე, ტირილითა მესათნოვა;
ვითა შვილი დამადუმა, მემუდარა, შემეპოვა,
თვალთა, ვითა მარგალიტი, ცრემლი ცხელი გარდმოთოვა“.

631

„ვაგლახ მეო, რა გიაბზე ფათერავად, მცდარმან, შმაგად!“
მოვახსენე: „ნურა გაგვა, ნუ ინადვლი მაგას მაგად,
იგი მთვარე ჩემი იყო, მით მედევის ცეცხლი მდაგად;
აწ გიაბობ, რათგან თავი გინდა ჩემად ამხანაგად“.

632

„ფრიდონს ვუთხარ ყველაკაი ჩემი, თავსა გარდასრული;
მან მითხრა თუ: „რას ვიტყოდი მოცთომილი გაბასრული!
შენ მაღალი ინდოთ მეფე ჩემსა რადმე ხარ მოსრული,
სახელმწიფო საჯდომი და ტახტი გმართებს, სრაცა სრული“.

633

„კვლაცა მითხრა: „ვისცა ღმერთი საროს მორჩსა ტანად უხებს,
მას ლახვარსა მოაშორვებს, თუცა პირველ გულსა უხებს,
იგი მოგვცემს წყალობასა მისსა, ზეცით მოგვიქუხებს,
ჭირსა ლხინად შეგვიცვალეებს, არა ოდეს შეგანუხებს“.

634

„წამოვედით ნატირებნი, სრას დავსხედით თავის წინა!
ფრიდონს ვუთხარ: „ჩემი შემწე შენგან კიდე არავინ-ა,
ვითა ღმერთმან შენი მსგავსი სოფლად არა მოავლინა,
მაშა რათგან შეგემეცენ ამის მეტი რად რა შინა.“

635

„არ ავი გესვა მოყვარე, ჟამი თუ მომხვდეს ჟამისად,
ენა, გონება მახმარე გამოსარჩევლად ამისად:
რა მოვაგვარო, რა მიჯობს სალხენლად ჩემად და მისად?
თუ ვერას ვარგებ, ვიქმნები ვერ დამყოფელი წამისად“.

636

„მან მითხრა: „ბედი ღმრთისაგან მიჯობს და ამას რომელი:
მოსრულხარ ჩემად წყალობად მეფე ინდოეთს მჯდომელი;
მემცა რად ვიყავ ამისთვის მაღლისა რასმე მნდომელი,
ერთი ვარ მონა მონებად, წინაშე თქვენსა მდგომელი.“

637

„ესე ქალაქი გზა არის ნავთა, ყოველგნით მავალთა,
შემომკრებელი ამბავთა უცხოთა რათმე მრავალთა;
აქა მოგვესმის ამბავი, შენ რომე დაუნვავე ალთა.
ნუთუ ქმნას ღმერთმან გარდახდა მაგ შენთა ჭირთა და ვალთა!

638

„ჩვენ გავგზავნეთ მენავენი, რომელთაცა კვლა უვლია,
მოგვინახონ იგი მთვარე, ვისთვის ჭირი არ გვაკლია;
შენამდისცა მოიჭირვე, – გონებამან არ დაგლია.
ყოლა ჭირი არ ეგების, თუმცა ლხინმან არ დასძლია“.

639

„კაცნი იხმნა მასვე წამსა, – ესე საქმე დავიურვეთ;
უბრძანა თუ: „ნავებითა წადით, ზღვა-ზღვა მოიცურვეთ,
მოგვინახეთ, საყვარელსა მისსა მისთვის მოასურვეთ,
თავთა ჭირი უათასეთ, რადმც უშვიდეთ, ანუ ურვეთ“.

640

„აჩინნა კაცნი, სადაცა სადგურნი ნავთა სჩენოდეს;
უბრძანა: „ძებნეთ ყოველგან, რაცა ვის მისი გსმენოდეს“.
მოლოდნა მიჩნდა სალხინოდ, პატიჟნი მორემლხენოდეს,
უმისოდ ლხინი მინახავს, ამა დღისათვის მრცხვენოდეს!

641

„ფრიდონ საჯდომნი დამიდგნა ადგილსა საპატრონოსა,
მითხრა თუ: „მცდარვარ აქამდის, ვერ მივჰხვდი გასაგონოსა:
ხარ დიდი მეფე ინდოთა, რა ვით ვინ მოგაწონოსა!
ვინ არის კაცი, რომელმან თავი არ დაგამონოსა?!“

642

„რას ვაგრძელებდე! მოვიდეს ყოველგნით ამბისა მცნობელნი,
ცუდნი და ცუდთა ადგილთა თავისა დამაშრობელნი,
ვერა ვერ ეცნა, ვერ იყვნეს ვერას ამბისა მბობელნი,
მე უფრო მდინდეს თვალთაგან კვლა ცრემლნი შეუშრობელნი.

643

„მე ფრიდონს ვუთხარ: „ესე დღე ვითა მესაზაროების,
ამისად მონმად ღმერთი მყავს, სათქმელად მეუცხოების;
უშენოდ მყოფსა ღამე და დღეცა მესალამოების,
დახსნილვარ ლხინსა ყოველსა, მით გული ჭირსა მოების.

644

„მაშა მე მისსა ამბავსა რათგან აღარას მოველი,
ველარ ვიქმნები, გამიშვი, ვარ ფარმანისა მთხოველი!“
ფრიდონს რა ესმა, ატირდა, სისხლითა მოერწყო ველი,
მითხრა თუ: „ძმაო, დღესითგან ცუდ ჩემი ლხინი ყოველი!“

94

„თუცა დია მოიჭირვეს, ვერცა ეგრე დამიჭირეს;
მისთა სპათა მუხლ-მოყრილთა თავი მათი ჩემ-კერძ ირეს,
მეხვეოდეს, მაკოცებდეს, ატირდეს და ამატირეს:
„ნუ წახვალო, დაგემონნეთ, სიცოცხლეა ჩვენი ვირეს!“

ეგრე ვუთხარ: „თქვენი გაყრა მეცა დია მეძნელების,
მაგრა ლხინი უმისოსა ჩემგან ძნელად გაიძლების;
ჩემსა ტყვესა ვერ გავსწირავ, თქვენცა დია გებრალეების,
ნუ ვინ მიშლით, არ დავდგები, არცა ვისგან დამეშლების“.

„მერმე ფრიდონ მოიყვანა, მიძღვნა ესე ჩემი ცხენი;
მითხრა: „ჰხედავ, პირი მზისა, თქვენ საროსა ეგეც ხენი,
ვიცი მეტი არა გინდა ძღვენნი რადმცა გავკიცხენი,
თვით ამანვე მოგაწონოს სახედნობა, სიფიცხენი“.

„ფრიდონ გამომყვა, წავედით, ორთავე ცრემლნი ვღვარენით;
მუნ ერთმანერთსა ვაკოცეთ, ზახილით გავიყარენით.
სრულად ლაშქარნი მტიროდეს გულითა მართლად, არ ენით.
გაზრდილ-გამზრდელთა გაყრასა ჩვენ თავნი დავადარენით.

„ფრიდონისით წამოსრულმან წავე ძებნად, კვლა ვიარე,
რომე არა არ დამირჩა ხმელთა ზედა, ზღვათა გარე;
მაგრა მისსა მნახავსაცა კაცსა ვერას შევეყარე,
გული სრულად გამიშმაგდა, თავი მხეცთა დავადარე.

„ვთქვი თუ: „ჩემგან აღარა ხამს სიარული, ცუდი ცურვა,
ნუთუ მხეცთა სიახლე მან უკუმყაროს გულსა ურვა!“
მონათა და ამა ასმათს სიტყვა ვუთხარ შვიდი, თუ რვა:
ვიცი, რომე დამირჯიხართ, დია გმართებს ჩემი მღურვა.

„ან წადით და მე დამაგდეთ, ეტერენით თავთა თქვენთა,
ნულარ უჭვრეტთ ცრემლთა ცხელთა, თვალთა ჩემთათ მონადენთა“.
რა ესენი მოისმენდეს საუბართა ესოდენთა,
მითხრეს: „ჰაი, რასა ჰბრძანებ, ნუ მოასმენ ყურთა ჩვენთა!

„უშენოსა ნუცა გნახავთ, ნუ პატრონსა, ნუ უფალსა;
ნუთუ ღმერთმან არ გაგვეყარნეს ცხენთა თქვენთა ნატერფალსა,
თქვენ გიჭვრეტდეთ საჭვრეტელსა შვენიერსა, სატურფალსა“;
თურე ბედი მოადაფლებს კაცსა ეგზომ არ-დაფალსა.

653

„ველარ გავგზავნენ, სიტყვანი მესმნეს მონათა ჩემთანი,
მაგრა დავყარენ არენი მე კაცრიელთა თემთანი;
სახლად სამყოფნი მიმანდეს თხათა და მათ ირემთანი.
გავიჭერ, სრულად დავტკეპნენ ქვე მინდორნი და ზე მთანი.

654

ესე ქვაბნი უკაცურნი ვპოვე, დევთა შეეკატენეს;
შემოვები, ამოვწყვიდენ, ყოლა ვერას ვერ მებათენეს,
მათ მონანი დამიხოცნეს, ჯატვნი ავად მოექათენეს;
სანუთრომან დამალრიჯა, ცქათნი მისნი კვლა მეცქათენეს.

655

„დევთა ყვირილი, ზახილი ზეცამდის აიწეოდა;
მათისა ლახტის ცემითა ქვეყანა შეირყეოდა;
მზე დააბნელეს მტვერითა, ალვის შტო შეირხეოდა,
ასი ერთ კერძთა მომიხდეს, დავფხრინე, დაიხეოდა.

656

„აჰა, ძმაო, მაშინდლითგან აქა ვარ და აქა ვკვდები;
ხელი მინდორს გავიჭრები, ზოგჯერ ვტირ და ზოგჯერ ვბნდები!
ესე ქალი არ დამაგდებს, არს მისთვისვე ცეცხლ-ნადები,
ჩემად ღონედ სიკვდილისა მეტსა არას არ ვცვდები!

657

„რომე ვეფხი შვენიერი სახედ მისად დამისახავს,
ამად მიყვარს ტყავი მისი, კაბად ჩემად მომინახავს;
ესე ქალი შემიკვრავს, ზოგჯერ სულთქვამს, ზოგჯერ ახავს,
რათგან თავი არ მომიკლავს, ხრმალი ცუდად მომიმახავს.

658

„მისსა ვერ იტყვის ქებასა ყოველი ბრძენთა ენები;
მას დაკარგულსა ვიგონებ მე, სიცოცხლისა მთმენები;
მას აქათ ვახლავ ნადირთა, თავსა მათებრვე მხსენები;
სხვად არას ვიაჯ ღმრთისაგან, ვარ სიკვდილისა მქენები“.

659

პირსა იცა, გაიხეთქა ღაწვი, ვარდი აიხენა,
ლალე ქარვად გარდაიქცა, ბროლი სრულად დაილენა;
ავთანდილსცა ცრემლი წასდის წამწამთაგან ერთ-სახე, წა,
მერე ქალმან დაადუმა, მუხლ-მოყრილი შეეხვენა.

660

ტარიელ უთხრა ავთანდილს, ასმათის დადუმებულმან:
„შენ ყველაკაი გაამე მე ვერას ვერ ამებულმან;
გიაძმე ჩემი ამბავი სიცოცხლე-გაარმებულმან;
ან წადი, ნახე შენი მზე ნახვისა მოჟამებულმან“.

ავთანდილ უთხრა: „მე შენი გაყრა არ მომეთმინების; თუ გაგყვრები, თვალთაგან ცრემლიცა დამედინების. მართალსა გითხრობ, ამისა კადრება ნუ გენყინების, შენ ვისთვის ჰკვდები, მაგითა მას არა არ ელხინების.

„რა აქიმი დასნეულდეს, რაზომ გინდა საქებარი, მან სხვა უხმოს მკურნალი და მაჯაშისა შემტყვებარი; მან უამბოს, რაცა სჭირდეს სენი, ცეცხლთა მომდებარი, სხვისა სხვამან უკეთ იცის სასარგებლო საუბარი.

„რაცა გითხრა, მომისმინე ბრძენი გეტყვი, არა ხელი; ასი გმართებს გაგონება, არ გეყოფის, არ, ერთხელი. კარგად ვერას ვერ მოივლენს კაცი აგრე გულ-ფიცხელი. ან მე მინდა ნახვა მისი, ვისგან დამწვავეს ცეცხლი ცხელი.

„იგი ვნახო, სიყვარული მისი ჩემთვის დავამტკიცო; მოვახსენო, რაცა მეცნას, მეტი საქმე არა მიცო; შენ გენუკვი, შემეიჭერო, ღმერთი იღმერთო, ცაცა იცო, ერთმანერთი არ გავწიროთ, მაფიცო და შემომფიცო.

„რომე აქათ არ წახვიდე, შენ თუ ამას შემეპირო, მეცა ფიცით შეგიჭერო, არასათვის არ გაგწირო, კვლა მოვიდე შენად ნახვად, შენთვის მოვკვდე, შენთვის ვირო, ღმერთსა უნდეს, ვისთვის ჰკვდები, მისთვის ვგრე არ გატირო“.

მან მიუგო: „უცხო ს უცხო ვგრე ვითა შეგიყვარდი? გასაყრელად გეძნელები, იადონსა ვითა ვარდი: რაგვარამცა დაგივიწყე, რაგვარამცა უკუ მქარდი; ღმერთმან ქმნას და კვლაცა გნახო ალვა მორჩი, განამარდი.

„პირი შენი ნახვად ჩემად თუ მობრუნდეს, ტანი იხოს, გული მინდორს არ გაიჭრას, არ იირმოს, არცა ითხოს, თუ გიტყუო, მოვადლორო, ღმერთმან რისხვით გამიკითხოს! შენმან ჭვრეტა-სიახლემან მომაქარვოს, სევდა მითხოს!“

ამას ზედა შეიფიცნეს მოყვარენი გულ-სადაგნი, იაგუნდნი ქარვის ფერნი, სიტყვა-ბრძენნი, ცნობა-შმაგნი; შეუყვარდა ერთმანერთი, სწვიდეს მიწყვი გულსა დაგნი, მას ღამესა ერთგან იყვნეს შვენიერნი ამხანაგნი.

669

ავთანდილცა მასვე თანა ტიროდა და ცრემლი ღვარა;
რა გათენდა, წამოვიდა, აკოცა და გაეყარა;
ტარიელს თუ ვით ეწყინა, – რა ქმნას, – ამას ვერ მიმხვდარა;
ავთანდილცა ჩატიროდა, შამბი შიგან ჩაიარა.

670

ავთანდილს ასმათ ჩამოჰყვა, ზენარით ეუბნებოდა;
მუხლთა უყრიდა, ტიროდა, თითითა ეხვეწებოდა;
ადრე მოსლვასა ჰვედრებდა, მართ ვითა ია ჭნებოდა;
მან უთხრა: „დაო, უთქვენოდ სხვა რამცა მეგონებოდა!

671

„ადრე მოვალ, არ გაგწირავ, არას დავგამ შინა ხანსა,
ოდენ სხვაგან არ წავიდეს, ნუსად არებს იმა ტანსა;
აქათ ორ თვე არ მოვიდე, ვიქმ საქმესა დაუგვანსა,
შვიგენით, მიცემივარ ჭირსა რასმე თანისთანსა“.

ამბავი ავთანდილის
არაბეთს შექცევისა

672

იგი მუნით წარმოსრული სევდამანცა განა მოკლა!
პირსა იხოკს, ვარდსა აზრობს, ხელი მისი განამხოკლა;
სისხლსა, მისგან დადენილსა, მხეცი ყოვლი განამლოკლა,
მისმან ფიცხლად სიარულმან შარა გრძელი შეამოკლა.

673

მუნ მოვიდა, სადა იგი მისნი სპანი დაეყარნეს.
ნახეს, იცნეს, რაგვარადცა ჰმართებს, აგრე გაეხარნეს.
შერმადინსცა ახარებდეს, ფიცხლად თავნი მისკენ არნეს:
„მოვიდაო, აქანამდის ვისთვის ლხინი გაგვემწარნეს!“

674

გაეგება, მოეხვია, ზედა დასდვა პირი ხელსა,
აკოცებდა, სიხარულით ცრემლსა ღვრიდა ველთა მრწყველსა;
ესე თქვა თუ: „ნეტარ, ღმერთო, ცხადსა ვხედავ, ანუ ბნელსა?
მე ვით ღირს ვარ ამას, რომე თვალნი ჩემნი ჭვრეტდენ მრთელსა!“

675

ყმამან მდაბლად მოიკითხა, ზედა დასდვა პირი პირსა;
უბრძანა თუ: „ღმერთსა ვჰმადლობ, შენ თუ ჭირი არა გჭირსა!“
დიდებულთა თაყვანი სცეს, აკოცებდეს ვინცა ღირსა,
ზარსა სცემდეს, უხაროდა უფროსსა, თუ უნდა მცირსა.

676

მივიდეს, სადა სამყოფლად სახლი დგა მუნ აგებული.
მოვიდა ნახვად ყოველი მის ქალაქისა კრებული.
მაშინვე დაჯდა ნადიმად მორჭმული, ლალი, შვებული,
ენა მის დღისა შვებასა ყოლა ვერ იტყვის კრებული.

677

შერმადინს უთხრა, უამბო ყოველი მისგან ნახული,
ანუ ვით პოვა იგი ყმა, მისგანვე მზედ დასახული.
ავთანდილს ცრემლი უყოფდა, უბნობდა თვალ-დაფახული:
„უმისოდ მყოფსა სწორად მიჩნს ჩემთვის დარბაზი და ხული“.

678

მუნ ამბავი შინაური ყველაკაი მოახსენა:
„შენი წასლვა არვინ იცის, რაცა მითხარ, აგრე ვქმენა!“
მას დღე მუნით არ წავიდა, ინადიმა, განისვენა,
ცისკრად შეჯდა, გაემართა, დღე რა მზემან განათენა.

679

არცალა დაჯდა ნადიმად, არცალა ქმნად ხალვათისა;
შერმადინ მახარობელი წავა მისლვისა მათისა,
ფიცხლად წავიდა, სავალი სამ დღე ვლო დღისა ათისა.
მას ლომსა ნახვა უხარის მის მზისა მოკამათისა.

680

შესთვალა: „მეფე უკადრი ხარმცა მორჭმით და დიდობით!
ამა საქმესა ვიკადრებ შიშით, კრძალვით და რიდობით,
მის ყმისა ვერას ვერ მცნობი ვუხმობდი თავსა ფლიდობით,
ან ვცან და გაცნევ ყოველსა, მოვალ შვებით და მშვიდობით“.

681

როსტევეან, მეფე უკადრი, მორჭმული, შეუპოველი, —
შერმადინ მოციქულობა თვით მოახსენა ყოველი:
„ავთანდილ მოვა წინაშე, მის ყმისა ვისმე მპოველი“.
ბრძანა: „ვცან ჩემი ღმრთისაგან სააჯო და სათხოველი“.

682

თინათინს ჰკადრა შერმადინ, ნათელსა მას უდამოსა:
„ავთანდილ მოვა წინაშე, გკადრებს ამბავსა ამოსა“.
იგი მით აკრთობს ელვასა მზისაყა უთამამოსა,
მას საბოძვარი უბოძა, მისი ყველაი დამოსა.

683

მეფე შეჯდა, გაეგება ყმასა, მუნით მომავალსა;
ამას პირ-მზე მეფისაგან ივალეებდა ვითა ვალსა.
მიეგება, მოეგება მხიარული გულ-მხურვალსა,
დიდებულთა ჯარისაგან ზოგნი ჰგვანდეს ვითა მთვრალსა.

684

რა მიეახლა, გარდახდა, ყმა, თაყვანი-სცა მეფესა;
აკოცა როსტან მიმხვდარმან ნიშატთა სიიფესა;
გულ-მხიარულნი, შვებულნი მივლენ დარბაზსა სეფესა;
მის ყმისა მოსლვა უხარის ყოველსა მუნ მეკრეფესა.

685

მას ავთანდილ თაყვანი-სცა ლომთა ლომმან მზეთა მზესა.
მუნ ბროლი და ვარდ-გიშერი გაეტურფა სინაზესა.
პირი მისი უნათლეა სინათლესა ზესთა ზესა,
სახლ-სამყოფი არა ჰმართებს, ცამცა გაიდარბაზესა.

686

მას დღე დასხდეს ნადიმობად, გამრავლეს სმა და ჭამა;
ყმასა მეფე ასრე უჭვრეტს, ვითა შვილსა ტკბილი მამა.
მათ ორთავე აშვენებდა ფიფქსა თოვნა, ვარდსა ნამა.
უხვად გასცეს საბოძვარი, მარგალიტი, ვითა დრამა.

100

სმა გარდახდა, თავის-თავის გაიყანეს მსმელნი შინა;
დიდებულნი არ გაუშვნეს, ყმა დაისვეს ახლოს წინა;
მეფე ჰკითხავს, იგი ჰკადრებს, რაცა ჭირი დაეთმინა,
მერმე მისი, უცნობოსა, რა ენახა, რა ესმინა.

„მას ვახსენებდე, ნუ გიკვირს, თქმა მჭირდეს მიწყვი ახისა:
მზე თუ ვთქვა მსგავსი მისი და ანუ მისისა სახისა,
ვინ უნახავ ქმნის გონება ყოველთა კაცთა მნახისა,
ვარდი დამტნარი ეკალთა შუა შორს-მყოფი, ახ ის ა!“

რა ჭირი კაცსა სოფელმან მოუთმოს მოუთმინამან,
ქაცვი ლერწამმან, ზაფრანა იმსგავსოს ფერად მინამან,
ავთანდილ, მისმან მხსენებმან, ღანვი ცრემლითა მინამან.
წვრილად უამბო ამბავი მან, მისმან მონასმინამან.

„ქვაბნი წაუხმან დევთათვის, სახლად აქვს დევთა სახლები,
საყვარელისა მისისა ქალი ჰყავს თანანახლები,
ვეფხისა ტყავი აცვია, ცუდად უჩნს სტავრა-ნახლები,
აღარა ნახავს სოფელსა, ცეცხლი სწავს ახალ-ახლები“.

რა დაასრულა ამბავი, საქმე მისისა ჭირისა,
ნახვა მის მზისა ნათლისა, მის თვალად არ დუხჭირისა,
ყმა; უქვს ვარდისა ხელი, მძლვედ დანამჭირისა;
„ეგე კმა სიმხნე სიმხნისად, რადღა ხარ მომხვეჭი რისა!“

გამხიარულდა თინათინ ამა ამბისა სმენითა;
მას დღე იხარებს სმითა და ჭამისა არ მოწყენითა.
კვლა საწოლს დაჰხვდა მის მზისა მონა სიტყვითა ბრძენითა.
მისლვა ებრძანა; ყმა, თქმა არ ეგების ვენითა.

ყმა წავიდა მხიარული, ღმობიერი, არ გამწყრალი,
ლომი მინდორს ლომთა თანა მინდორს რული, ფერნამკრთალი,
ყმა სოფლისა ხასიათი, ჯავარ-სრული, მრავალ-წყალი,
მაგრა ჰქონდა გულისათვის გული გულსა განაცვალი.

მზე უკადრი ტახტსა ზედა მის მორჭმული, არ ნადევრი,
წყლად ეფრატსა უხვად ერწყო ედემს რგული, ალვა მჭევრი;
ბროლ-ბადახშსა აშვენებდა თმა გიშერი, წარბი ტევრი,
მე ვინ ვაქვბ? ათენს ბრძენთა ხამს აქვბდეს ენა ბევრი!

695

ყმა მხიარული წინაშე დასვა სკამითა მისითა;
სხენან სავსენი ლხინითა, ორთავე შესატყვისითა;
უბნობენ ლაღნი, წყლიანნი, არა სიტყვითა მქისითა;
უთხრა: „ჰპოვება, პატიჟნი ნახენ ძებნითა ვისითა?“

696

ჰკადრა: „რა ვაცსა სოფელმან მისცეს წადილი გულისა,
ხსოვნა არა ხამს ჭირისა, ვით დღისა გარდასრულისა.
ვპოვებ ხე, ტანი ალვისა, სოფლისა წყალთა რწყულისა,
მუნ პირი მსგავსი ვარდისა, მაგრა ან ფერ-ნაკლულისა.

697

„მუნ სარო, მსგავსი ვარდისა, ვნახე, მისჭირდა მი-ნები;
იტყვის: „დავკარგე ბროლი და სადა ჰრთავს ბროლსა მინები.
მით ვინვი, რათგან ჩემებრვე ცეცხლი სწვავს მოუთმინები“.
მერმე კვლა ჰკადრა ამბავი მან, მისგან მონასმინები.

698

სიარულსა მისგან ძებნად სრულ-პატიჟთა მოსთვლის ჭირსა,
მერმე ჰკადრა საწადლისა ღმერთმან პოვნა ვით აღირსა:
საწუთრო და სოფელს ყოფნა, ვაცი უჩნსო, ვით ნადირსა,
ოღენ ხელი მხეცთა თანა იარების, მინდორს ტირსა.

699

„ნუ მკითხავ, ქება რა გკადრო ჩემგან ვით გაგეგონების?
მისსა მნახავსა ნახული აღარა მოეწონების;
თვალნი მჭვრეტელთა, ვით მზისა ციაგსა, დაეღონების:
ვარდი შექმნილა ზაფრანად, ან ია შეიკონების!“

700

წვრილად ჰკადრა რა იცოდა, რა ნახული, რა ნასმენად:
ვითა ვეფხსა წავარნა და ქვაბი აქვსო სახლად, მენად;
ქალი ახლავს სასურველად, სულთა დგმად და ჭირთა თმენად,
„ვა, სოფელმან სოფელს მყოფი ყოვლი დასვა ცრემლთა დენად!“

701

ქალსა რა ესმა ამბავი, მიჰხვდა წადილი ნებისა,
განათლდა პირი მთვარისა, ვით ნათლად ნავანებისა;
იტყვის: „რა ვუთხრა პასუხი მისთა ნებისა თნებისა,
რათა წამალი მისისა წყლულისა განკურნებისა?“

702

ყმა ეტყვის: „ვის აქვს მინდობა ვაცისა მომცქათავისა?
მან ჩემთვის დაწვა თავისა დადვა, არ დასაწვავისა,
დრო დამიც ჩემგან მისლვისა, მითქვამს დადება თავისა,
მზე შემთფიცავს თავისა, ჩემგან მზედ სახედავისა.

„ხამს მოყვარე მოყვრისათვის თავი ჭირსა არ დამრიდად, გული მისცეს გულისათვის, სიყვარული გზად და ხიდად; კვლა მიჯნურსა მიჯნურისა ჭირი უჩნდეს ჭირად დიდად, აჰა, მაქვსმცა უმისოსა ლხინი არმად, თავი ფლიდად!“

მზე ეტყვის: „მომხვდა ყოველი ჩემი წადილი გულისა: პირველ შენ მოხველ მშვიდობით, მპოვნელი დაკარგულისა, მერმე ზრდა სიყვარულისა გაქვს, ჩემგან დანერგულისა, ვპოვე წამალი გულისა, აქამდის დადაგულისა.“

„საწუთრო კაცსა ყოველსა ვითა ტაროსი უხვდების: ზოგჯერ მზეა და ოდესმე ცა რისხვით მოუქუხდების. მაშინ ჭირი ჩნდა ჩემზედა, ან ასე ლხინად უხვდების, რათგან შვება აქვს სოფელსა, თვით რად ვინ შეუწუხდების?“

„შენ არ გატეხა კარგი გჭირს ზენაარისა, ფიცისა. ხამს გასრულება მოყვრისა სიყვარულისა მტკიცისა; ძებნა წამლისა მისისა – ცოდნა ხამს, მართ უიცისა, ჩემი თქვი, რა ვქმნა ბნელქმნილმან, მზე მიმეფაროს მი-ცისა?“

ყმამან ჰკადრა: „სიახლითა შევრთე ჭირი შვიდსა მე რვა, ცუდი არის დამზრალისა გასათბობლად წყლისა ბერვა, ცუდი არის სიყვარული, ქვეით კოცნა, მზისა წვერვა, თუ გეახლო, ერთხელ ვა და რა მოგშორდე, ათასჯერ ვა!“

„ვა თუ გავიჭრა, გაჭრილსა სადა გლახ დმწვავს სამ ალი! გული ძეს საგნად ისრისა, მესვრის საკრავად სამალი; დრო სიცოცხლისა ჩემისა დღისითლა ჩანს ნასამალი; მალვა მწადს, მაგრა გარდახდა ჟამი პატიჟთა სამალი!“

„მესმა თქვენი ნაუბარი, გავიგონე, რაცა ჰბრძანე! ვარდსა ქაცვი მოაპოვებს, ეკალთამცა რად ვეფხანე! მაგრამ მზეო, თავი მზესა ჩემთვის სრულად დააგვანე, სიცოცხლისა საიმედო ნიშანი რა წამატანე“.

ყმა ტკბილი და ტკბილ-ქართული, სიკეთისა ხელის მხდელი, მზესა ასრე ეუბნების, ვით გაზრდილსა ამო მზრდელი; ქალმან მისცა მარგალიტი, სრულ ქმნა მისი საწადელი, ღმერთმან ქმნას და გაუსრულდეს ლხინი ესე აწინდელი.

711

რა სჯობს, რა კაცმან გიშერი ბროლ-ლაღლსა თანა ახიოს,
ანუ ბაღს ალვა საროსა ახლოს რგოს, მორწყოს, ახიოს,
მისსა მჭვრეტელსა ალხინოს, ვერ-მჭვრეტსა ავაგლახიოს:
ვაი მოყვრისა გაყრილსა ახი ოს ეყოს, ახი, ოს!

712

მათ მიჰხვდა ლხინი ყოველი ერთმანერთისა ჭვრეტითა;
ყმა წამოვიდა გაყრილი, მივა გულითა რეტითა.
მზე ტირს სისხლისა ცრემლითა, ზღვისაჲცა მეტის-მეტითა.
იტყვის: „ვერ გაძდა სოფელი, ვა, ჩემთა სისხლთა ხვრეტითა!“

713

ყმა წავიდა სევდიანი, მკერდსა იცემს, ამაღ იღებს,
რომე კაცსა მიჯნურობა ატირებს და აგულჩვილებს,
რა ღრუბელი მიეფარვის, მზე ხმელეთსა დააჩრდილებს,
მის მოყვრისა მოშორება კვლა აბინდებს, არ აღილებს.

714

სისხლმან და ცრემლმან გარევით ღანვი ქმნის ღარად და ღარად;
იტყვის: „მზე ჩემგან თავისად კმა დასადებლად აღარად;
მიკვირს თუ გული აღმასი შავმან წამწამმან დაღა რად!
ვიდრე ვნახვიდე, სოფელო, მინდი სალხინოდ აღარად!“

715

„ვინ უნინ ედემს ნაზარდი ალვა მრგო, მომრწყო, მახია,
დღეს საწუთრომან ლახვარსა მიმცა, დანასა მახია,
დღეს გული ცეცხლსა უშრეტსა დაბმით დამიბა, მახია,
ანყა ვცან, საქმე სოფლისა ზღაპარია და ჩმახია!“

716

ამას მოსთქვამს, ცრემლსა აფრქვევს, ათრთოლებს და აწანწარებს.
გულამოსკვნით, ოხვრა-სულ-თქმით, მიხრის ტანსა, მიანწარებს;
საყვარლისა სიახლესა მოშორვება გაამწარებს,
ვა, საწუთრო ბოლოდ თავსა ასუდარებს, აზენწარებს!

717

ყმა მივიდა, საწოლს დაჯდა, ზოგჯერ ტირს და ზოგჯერ ბნდების,
მაგრა ახლავს გონებითა საყვარელსა, არ მოსწყდების;
ვით მწვანვილსა თრთვილისაგან ჰირსა ფერი მოაკლდების,
ჰხედავთ, ვარდსა უმზეობა როგორ ადრე დააჩნდების!

718

„გული კრულია კაცისა, ხარბი და გაუძღომელი,
გული ჟამ-ჟამად ყოველთა ჭირთა მთმო, ლხინთა მდომელი;
გული ბრმა, ურჩი ხედვისა, თვით ვერას ვერ გამზომელი,
ვერცა ჰპატრონობს სიკვდილი, ვერც პატრონია რომელი!“

რა გულსა უთხრა გულისა სიტყვანი საგულისონი,
 მან მარგალიტნი მოიხვნა მის მზისა სამეფვისონი,
 მის მზისა მკლავსა ნაბამნი, მათ კბილთა შესატყვისონი,
 პირსა დაიდვნა, აკოცა, ცრემლი სდის, ვითა ბისონი.

რა გათენდა, კაცი მოვა მომკითხავი, დარბაზს მხმობი.
 ყმა წავიდა ლალი, ნაზი, ნაღვიძები, ძილნაკრთობი.
 ერთმანერთსა ეჯარვიან, დგას მჭვრეტელთა ჯარი მსწრობი;
 მეფე მინდორს ეკაზმოდა, მოემზადა დაბდაბ-ნობი.

მეფე შეჯდა, მაშინდელი ზარი აწმცა ვით ითქმოდა:
 ქოს-დაბდაბთა ცემისაგან ყურთა სიტყვა არ ისმოდა,
 მზესა ქორნი აბნელებდეს, ძალთა რბოლა მიდამოდა;
 მას დღეს მათგან დანაღვარი სისხლი ველთა მოესხმოდა!

ინადირეს, შემოიქცეს მხიარულნი მინდორს რულნი,
 შეიტანნეს დიდებულნი, თავადნი და სპანი სრულნი;
 დაჯდა, დახვდეს მოკაზმულნი საჯდომნი და სრანი სრულნი,
 ხმას სცემს ჩანგი ჩაღანასა, მომღერალნი იყვნეს რულნი!

ყმა ახლოს უჯდა მეფესა, ჰკითხვიდა, ეუბნებოდა;
 ბაგეთა გასჭვირს ბროლ-ლალი, მათ კბილთა ელვა ჰკრთებოდა.
 ახლოს სხდეს, ღირსნი, ისმენდეს, შორს ჯარი დაიჭრებოდა,
 უტარიელო ხსენება არვისგან იკადრებოდა.

ყმა მივიდა გულ-მოკლული, ცრემლი ველთა მოედინა.
 მართ მისივე სიყვარული უარებდის თვალთა წინა.
 ზოგჯერ ადგის, ზოგჯერ დანვის, ხელსა რადმცა დაეძინა!
 რაცა აჯა დათმობისა გულმან ვისმცა მოუსმინა!

წევს, იტყვის: „გულსა სალხინო რამცალა დაუსახეო?
 მოგშორდი ედემს ნაზარდო, ტანო ლერწამო და ხეო,
 შენთა მჭვრეტელთა ნიშატო, ვერმჭვრეტთა სავაგლახეო,
 ცხადად ნახვასა არ ღირსვარ, ნეტარმცა სიზმრად გნახეო!“

ამას მოსთქმიდის ტირილით ცრემლისა დასაღვაროთა;
 კვლა გულსა ეტყვის: „დათმობა ჰგვანდეს სიბრძნისა წყაროთა.
 არ დავთმოთ, რა ვქმნათ, სევედასა, მითხარ, რა მოვეუგვაროთა?
 თუ ლხინი გვინდა ღმრთისაგან, ჭირნიცა შევიწყნაროთა“.

კვლა იტყვის: „გულო, რაზომცა გაქვს სიკვდილისა წადება,
სჯობს სიცოცხლისა გაძლება, მისთვის თავისა დადება;
მაგრა დამალე, არ გაჩნდეს შენი ცეცხლისა კვლა დება,
ავად შეჭფერობს მიჯნურსა მიჯნურობისა ცხადება!“

დათხოვნა ავთანდილისა
როსტევეან მეფესთანა
ვაზირის საუბარი

728

რა გათენდა, შეეკაზმა, ყმა გავიდა ადრე გარე;
იტყვის: „ნეტარ მიჯნურობა არ გამაჩნდეს დამცავთარე!“
დათმობასა ეაჭების: „გულსა შენ რა მოუგვარე!“
ცხენსა შეჯდა, წამოვიდა ვაზირისა სახლსა მთვარე.

729

ვაზირმან ცნა, გაეგება: „ჩემსა მზეა ამოსრული,
ამას თურე მახარებდა დღეს ნიშანი სიხარული!“
მიეგება, თაყვანი სცა, ჰკადრა ქება სრულსა სრული:
„ხამს სტუმარი სასურველი, მასპინძელი მხიარული“.

730

ყრმა გარდასვა მასპინძელმან, არ დაფალმან, ავმან, უქმან;
ფერხთა ქვეშე ხატაურსა უფენენ და მიწად უქმან.
ყმამან სახლი განანათლა, ვით სამყარო მზისა შუქმან;
თქვეს: „სურნელი სული ვარდთა დღეს მოგვებრა ქვენა ბუქმან“.

731

დაჯდა, მისთა შემხედველთა გული მათი მართლად ხელებს,
მისთა მჭვრეტთა მისთვის ბნედა თავისათვის ისახელეს,
სულ-თქმა ბევრი აათასეს, აღარა თუ აერთხელეს.
გაყრა ბრძანეს, გაიყარნეს, ჯალაბობა გაათხელეს.

732

რა ჯალაბი გაიყარა, ყმა ვაზირსა ეუბნების,
ეტყვის: „შენი დამალული დარბაზს არა არ იქმნების;
რაცა გნადდეს საურავი, მეფე იქმს და შენ გეთნების,
გაიგონენ ჭირნი ჩემნი, მკურნე, რაცა მეკურნების.

733

„მის ყმისა ცეცხლი მედების, წვა მჭირს მისისა მწველისა;
მკლავს სურვილი და ვერნახვა ჩემისა სასურველისა;
მას ჩემთვის სული არ ჰშურდეს, შეზღვა ხამს შეუზღველისა,
ხამს სიყვარული მოყვრისა უხვისა, უშურველისა.

734

„მისი ნახვა გულსა ჩემსა ვითა ბადე დაებადა,
მუნვე დარჩა, დათმობაცა მასთანავე დაება და;
რათგან დასწავს მოახლეთა, ღმერთსა მზედცა დაებადა.
მერმე ასმათ ჩემთვის დისა მართ დად უფრო დაებადა.

735

„ოდეს წამოვე, შევჭფიცე ფიცითა საშინელითა:
„კვლა მოვალ, გნახავ პირითა არ მტერთა სანუნელითა;
შენსა მე ვეძებ ნათელსა, შენ ხარ გულითა ბნელითა“;
ჟამია ჩემგან წასლვისა, მით მწვავს ცეცხლითა ცხელითა.

736

„ყოველსავე მართლად გითხრობ, არ სიტყვასა საკვეხელსა.
მიმელის და ვერ მისრულვარ, ესე მიდებს ცეცხლსა ცხელსა;
ვერ გაუტებს ზენაარსა, ვერ გავსწირავ ხელი ხელსა,
რამცა სადა გაუმარჯვდა კაცსა, ფიცთა გამტეხელსა!

737

„რაცა გითხარ ჩემმაგიერ როსტანს ჰკადრე, მიედ სრასა;
თავმან მისმან, ფიცით გეტყვი შენ ვაზირსა, უსტასრასა:
არ შემიპყრობს, არ დავდგები, თუ შემიპყრობს, მაქნევს რასა?
მიშველე რა, გული ცეცხლმან არ დამიჭრას, არა სრასა!

738

„ჰკადრე: „ვინ გაქოს ყოველმან პირმან არ შეუზრახემან!
ვითა ვიშიშვი, გაცნობოს ღმერთმან, ნათელთა მსახემან;
მაგრა მან ყმამან ცეცხლითა დამწვა, ალვისა სახემან,
გული წამსავე წამილო, – ვერათ ვერ შევინახე, – მან.

739

„ან, მეფეო, უმისობა ჩემგან ყოლა არ ეგების;
გული მას აქვს გულოვანსა, აქა ხელი რა მეხდების?
თუ რას ვარგებ, პირველ ხვალმე თვით სახელი თქვენ მოგხვდების;
ვერას ვარგებ, გულსა დავსდებ, ჩემი ფიცი არ გატყდების.

740

„წასლვა ჩემი გულსა თქვენსა არ ეწყინოს, არ დაჭმუნდეს;
თავსა ჩემსა გაგებული იქმნას, რაცა ღმერთსა უნდეს;
მანვე ქმნას და გაგიმარჯვდეს, თქვენი თქვენვე დავებრუნდეს,
არ მოვბრუნდე, თქვენმცა ჰსუფევთ, თქვენი მტერი დაძაბუნდეს“.

741

კვლა პირ-მზე ეტყვის ვაზირსა: „მე სიტყვა შევამცირეო,
ნა, ესე ჰკადრე მეფესა, შევინვიდოდეს ვირეო;
მიაჭე ამოდ გაშვება და თავი გაიგმირეო,
ასი ათასი წითელი შენ ქრთამად შეინირეო“.

742

ვაზირმან უთხრა სიცილით: „ქრთამი შენ გქონდეს, შენია;
შენგან ვმა ჩემად წყალობად, რომე გზა გაგიჩენია.
მაგას რა ვჰკადრებ მეფესა, რაცა ან თქვენგან მსმენია,
ვიცი, უცილოდ ამავსებს, შოება არ სანწყენია.

„თავმან მისმან, მუნვე მომკლავს, ვეჭვ, წამიცა არ წამაროს, შენი ოქრო შენვე დაგრჩეს, მე, გლახ, მიწა მესამაროს; მომკალ, კაცსა სიცოცხლისა სწორად რაცა მოეხმაროს; არ ითქმის და ვერცა ვიტყვი, რა გინდა ვინ მისაგმაროს.

„გზა არ წავა თავსა წინა, სიცოცხლე, გლახ, ვით გათნიო? ამიკლებს და ანუ მომკლავს: „ეგე სიტყვა ვითა სთქვიო? რად არ მუნვე გაიგონე, რად ხარ შმაგი აგეთიო“. სჯობს სიცოცხლე აკლებასა, ამას თავსა ანცე ვსწვრთიო.

„თუ მეფეცა გაგვიშვებდეს, თვით ლაშქარნი რად მოღორდენ, რად გაგიშვან, რად მოსტყუდენ, ანუ მზესა რად მოშორდენ! შენ წახვიდე, მტერნი ჩვენნი დაგვთამამდენ, გაგვისწორდენ! ეგე აგრე არ იქმნების, ვითა ჩიტნი არ გაქორდენ“.

ყმა ატირდა, ცრემლით უთხრა: „ხამს, თუ დანა გულსა ვიცვი; ჰე,ვაზირო, შეგეტყვების, სიყვარული არ თურ იცი, ანუ სხვაცა არ გინახავს, მოყვრობა და არცა ფიცვი, თუ გინახავს, უმისოსა ჩემი ლხინი ვით ამტკიცვი?!

„მზე დაბრუნდა, არ ვიცოდი, მზესა რამცა დააბრუნვებს! ან ვუშველოთ, გვიჯობს, იგი ნაცვლად დღესა დაგვითბუნვებს, ჩემი ჩემებრ არვინ იცის, რა მამწარებს, რა მატკბუნვებს; ცუდთა კაცთა საუბარი კაცსა მეტად დააჭმუნვებს.

„მეფე ანუ მისნი სპანი, ნეტარ, ხელსა რასა მხდიან! ან ვითამცა უცნობოსა გაუნყვედლად, ცრემლი მდიან! სჯობს წავიდე, არ გავტეხნე, კაცსა ფიცნი გამოსცდიან; ჭირნი, მისგან უნახავნი, კაცსა ვისმცა გარდუხდიან!

„აწ, ვაზირო, მაგა პირსა გული კრული ვით მოგთმინდეს? რკინა, ჩემი მონაცვალე, ხამს გაცვილდეს, არ გატინდეს; ვერ გარდვიხიდი ცრემლთა მისთა, ჯეონიცა თვალთა მდინდეს, მომეხმარე, ნუთუ ჩემგან მოხმარება შენცა გინდეს.

„არ გამიშვებს, გავიპარვი, წავალ მათგან შეუგებლად; ვითა მნუკვეს, ეგრე დავჰრთო გული ცეცხლთა მოსადებლად. ვიცვი ჩემთვის არას გიზამს, თუ არ უნდი გასაძებლად, თქვი, რა გინდა წაგევიდოს, თავი დადევ საწამებლად“.

751

ვაზირმან თქვა: „შენი ცეცხლი მეცა ცეცხლად მომედების, ვეღარ ვუჭვრეტ ცრემლთა შენტა, სოფელიცა გაქარდების; ზოგჯერ თქმა სჯობს არა თქმასა, ზოგჯერ თქმითაც დაშავდების. ვიტყვი, მოგკვდე, არა მგამა, ჩემი მზეცა თქვენ მოგხვდების“.

752

რა ვაზირმან ესე უთხრა, ადგა, დარბაზს გაემართა. მეფე დაჰხვდა შეკაზმული, პირი მზეებრ ეწაღმართა. შეუშინდა, საწყენლისა მოხსენება ვერ შეჰმართა. დაყრით დგა და იგონებდა არ საქმეთა საომართა.

753

მეფემან ნახა ვაზირი დაღრეჯით დაყმუნვებული. უბრძანა: „რა გჭირს, რა იცი, რად მოხვე შეჭირვებული?“ მან ჰკადრა: „არა ვიციო, მართ ვარ თავისა ვებული, მართალ ხართ, მომკალთ, რა გესმათ ამბავი გაკვირვებული“.

754

„ჩემი ჭმუნვა ჭირსა ჩემსა არცა ჰმატს, და არცა დიდობს; მეშინიან, თუცა შიშსა მოციქული ვერ დაჰრიდობს. ან ავთანდილ გეთხოვების, მოაჯეობს, არ წამკიდობს, უმისყმისოდ სოფელსა და საწუთროსა მისთვის ფლიდობს“.

755

რაცა იცოდა, ყველაი ჰკადრა მოშიშრად ენითა; კვლა მოახსენა: „რამცა სცან სიტყვითა ესოდენითა, თუ რაგვარ მყოფი მინახავს, თუ რაგვარ ცრემლთა დენითა, მართალ ხართ, თუმცა რისხვანი ჩემთვის იანაზდენითა“.

756

რა მეფემან მოისმინა, გაგულისდა, გაავცნობდა. ფერი ჰკრთა და გასაშიშდა, შემხედველთა შეაშთობდა; შეუზახნა: „რა სთქვი, შმაგო, მაგას სხვამცა ვინ მითხრობდა! ავსა კაცსა ურჩევნია, ავსამცა რას ადრე სცნობდა!“

757

„ვითამც რამე სიხარული საქმე მითხარ ვითა ადრად. მაგის მეტი რა ვინ მიყოს, თუ არ მომკლავს მუხთლად, დადრად! შმაგო, ენა ვით იხმარე ან მაგისად ჩემად კადრად! აგრე შმაგი არ ვაზირად, არად ვარგხარ არცა სხვად რად!“

758

„ხამსა, კაცმან პატრონისა საწყინარსა არ დახედნეს, ოდენ სიტყვა უმეცრული უალაგოდ დაიყბედნეს?! მე მაგისად მოსმენამდის რად არ ყურნი შემეჭედნეს! შენ თუ მოგკლა, სისხლი შენნი ჩემმან ქედმან მოიქედნეს“.

კვლა უბრძანა: „თუმცა მისგან ან არ იყავ მოგზავნილი, თავმან ჩემმან, თავსა მოგკვეთ, არად უნდა ამას ცილი. ნა, უკუ-დეგ! ავი, შმაგი, უმეცარი, შლეგი, ნბილი! შაბაშ სიტყვა, შაბაშ კაცი, შაბაშ საქმე, მისგან ქმნილი!“

დადრკა, სკამნი შემოსტყორცნა, ჰკრნა კედელსა, შეაღუნნა; დააცდუნა, მაგრა მისთვის ააღმასნა, არ აძენნა: „ვით მიაბზე წასლვა მისი, ვინ აღვისა მორჩი ხე წნა!“ ვაზირისა ცრემლმან ცხელმან ღანვნი თეთრნი აახენნა.

ვაზირმან, გლახ, გამოჰრიდნა, მათ ველარას ვერ იძრნივნებს; გამოძრნა, და გამომელდა, გულსა წყლულსა მოიმტკივნებს; შეის ხასობს, გაის ქუშობს, ენა ასრე მოაყივნებს, მტერი მტერსა ვერას ავენებს, რომელ კაცი თავსა ივენებს.

თქვა: „ცოდვათა ჩემთა მსგავსი ღმერთმან მეტი რა მიჩვენოს? რად მოვღორდი, რად დავბნელდი, ნეტარ ვინდა გამითენოს! ვინცა კაცმან კადნიერად პატრონსა რა მოახსენოს, ჩემნი დღენნი მასმცა აღგან, რაძი ვითა გაისვენოს!“

ვაზირი განბილვებული მივა ბედითა შავითა; ავთანდილს უთხრა დაღრეჯით, პირითა გამქუშავითა: „მადლი რა გკადრო, არ ვიცი, გავხასდი მე მაშ ა ვითა, ვა, კარგი თავი უებრო დავკარგე, დავაშავითა!“

ქრთამსა სთხოვს და ამხანაგობს, თუცა ცრემლსა ვერ იწურვებს; მიკვირს, რად სცალს წყლიანობად, რად არ გულსა შეიურვებს! – „ვინ არ მისცემს ქადებულსა მოურავსა მოიმდურვებს, – თქმულა: „ქრთამი საურავსა ჯოჯოხეთსცა დაიურვებს“.

„ვით გამხადა, რა მიბრძანა, არ ეგების ჩემგან თხრობა; რა სიავე, რა სირეგვენე, რა შლეგობა, რა შმაგობა! მე ვით კაცად აღარ ვარგვარ, აღარა მიც თავსა ცნობა; ესე მიკვირს, რად არ მომკლა, მისცა თურე ღმერთმან თმობა.

„მეცა ვიცოდი, რაცა ვქმენ, ცთომით არ წამკიდებია; ვიაზრე, გამიწყრებოდა, ჭმუნვა მით გამდიდებია; განგებით ქმნილსა რისხვასა ვერავინ დაჰრიდებია! შენტვის სიკვდილი ლხინად მიჩნს, ჭირი არ გამცუდებია“.

767

ყმაბან უთხრა: „აღარ წასლვა არ ვგების ჩემგან აროს. იადონი მაშინ მოკვდეს, ოდეს ვარდმან იდამჭნაროს. ხამს, უძებნოს ცვარი წყლისა, მისთვის თავი ყოლგან აროს, ვერ უპოვოს, რა ქმნას, ანუ გული რითა დაინწყნაროს!

768

„უმისოდ მყოფი ვერ გავძლებ ჯდომასა, ვერცა წოლასა, მათ ნადირთაებრ გაჭრასა ვირჩევ, მათთანა რბოლასა; ასრე გასრულსა რად მნუკვეს, მისთა მებრძოლთა ბრძოლასა? სჯობს უყოლობა კაცისა, მომდურავისა ყოლასა.

769

„მოვახსენებ ერთხელ კვლაცა, ან რაზომცა მეფე წყრების, ნუთუ გაბრტოს, გული ჩემი ვით ინვის და ვით ენთების; არ გამიშვებს, გავიპარვი, რა იმედი გარდმინყდების, მე თუ მოვკვდე, ჩემი კერძი სოფელიმცა გარდიფხვრების“.

770

მოიუბნეს; ვაზირმან ქმნა ჭამა-სმანი მათნი ფერნი; უმასპინძლა, ძღვენი უძღვნა შვენიერსა შვენიერნი; მისნი მყოლნი აღვეავნა, მოყმენი თუ უნდა ბერნი. გაიყარნეს, ყმა წავიდა, სახლად ჩადგეს მზისა წვერნი.

771

შეკრა წითელი ასი ათასი პირად მზემან და ტანად სარომან, სამასი თავი სტავრა-ატლასი უხვმან, ნიადაგ მიუმცდარომან, სამოცი თვალი ლალ-იაგუნდი ფერად მართ ვითა მიუმხვდარომან. კაცი გაგზავნა ვაზირისასა, ესე ყველაი მისთვის არო მან.

772

შესთვალა თუ: „რაცა გმართებს, ვით მოგცე და ვით გაქონო, ვალთა შენთა გარდასახდლად რა ნაცვალი მოვიგონო? თუ ღა დავრჩე, შენთვის მოვკვდე, თავი ჩემი დაგამონო, სიყვარული სიყვარულსა შეგიცალო, შეგიწონო“.

773

მე ვითა ვთქვა უებრობა, სიკვეთე და ქება მისი! კაცი იყო საქმისადა შესათფერი, შესატყვისი; ასრე უნდა მოხმარება, ჰგავიდოდეს ვისცა ვისი. ოდეს კაცსა დაეჭიროს მაშინ უნდა ძმა და თვისი.

774

შერმადინს ეტყვის, უბრძანებს პირ-მზე, ნათელთა მფენელი:
„ესე დღე არის იმედი, ჩემი გულისა მლხენელი,
შენგან თავისა შენისა საჩემოდ გამომჩენელი“.
მქებრად ამბისა მათისა ხამს მკითხავი და მსმენელი.

775

იტყვის: „როსტან არ გამიშვა, არცა სიტყვა მომისმინა;
მან არ იცის, რა მჭირს, ანუ სულდგმული ვარ ვისგან ვინა:
უმისოდმცა ნუ ცოცხალვარ ნუცა გარე ნუცა შინა.
რაცა საქმე უსამართლო ღმერთმან ვისმცა შეარჩინა!

776

„თუცა მისი არ განირვა, ჩემგან მტკიცობს, არ სათუობს;
ყოვლი ცრუ და მოღალატე ღმერთსა ჰგმობს და აგრე ცრუობს;
გული, მისი უნახავი, ტირს და სულთქვამს, ვაებს, უობს,
არას კაცსა არ იახლებს, ფრიდების, კრთების, ქსუობს.

777

„სამი არის მოყვრისაგან მოყვრობისა გამოჩენა:
პირველ ნდომა სიახლისა, სიშორისა ვერ მოთმენა,
მიცემა და არას შური, ჩუქებისა არ მოწყენა,
გავლენა და მოხმარება, მისად რგებად ველთა რბენა.

778

„რადღა ვაგრძელებ სიტყვასა, ჟამია შემოკლებისა!
ან გაპარვაა წამალი ამა გულისა ლებისა.
რასაცა გვედრებ, ისმენდი, ვირე დრო გქონდეს ხლებისა.
შენ გაამაგრე დაჭირვა ჩემისა ნასწავლებისა.

779

„ან მეფეთა სამსახურად პირველ თავი დაამზადე,
სიკეთე და უკლებლობა შენი ერთობ გააცხადე;
სახლი ჩემი შეინახე, სპათა ჩემთა ეთავადე,
სამსახური აქანამდის, კვლა გავლენა გააკვლადე.

780

„მტერთა ჩემთა ენაპირე, ძალი ნურა მოგაკლდების,
ერთგულთათვის კარგი ნუ გშურს, ორგულიმცა შენი კვდების.
შემოვიქცე, შენი ჩემგან ვალი კარგად გარდიხდების;
პატრონისა სამსახური არაოდეს არ წახდების“.

781

ესე ესმა, ცრემლი ცხელი შერმადინსა თვალთა სდინდი;
მოახსენა: „მართლობით ჭირსა რადმცა შევუშინდი,
მაგრა რა ვქნა, უშენოსა დმეცემის გულსა ბინდი!
წამიტანე სამსახურად, მოგეხმარო, რადცა გინდი.

782

„ვის ასმია მართოსაგან ღარიბობა ეგზომ დიდი?!
ვის ასმია პატრონისა ჭირსა შიგან ყმისა რიდი?!
დაკარგულსა გიგონებდე, რა ვიქმნები აქა ფლიდი?!“
ყმამან უთხრა: „ვერ წაგიტან რაზომსაცა ცრემლსა ჰღვრიდი.

783

„შენგან ჩემი სიყვარული ვითამც არა დამეჭერა,
მაგრა საქმე არ მოხდების, ჟამი ასრე დამემტერა!
ვის მივანდო სახლი ჩემი, შენგან კიდევ ვინმც მეფერა?!
გული დადევ, დაიჭერე, ვერ წაგიტან, ვერა, ვერა!

784

თუ მიჯნური ვარ, ერთი ვხამ ხელი მინდორთა მე რებად;
არ მართო უნდა გაჭრილი ცრემლისა სისხლსა ფერებად?
გაჭრა ხელია მიჯნურთა, რად სცალს თავისა ბერებად!
ასრეა ესე სოფელი, შესჯერდი კვლა შეჯერებად!

785

„რა მოგშორდე, მახსენებდი, სიყვარული ჩემი გქონდეს;
არ ვეშიშივი მტერთა ჩემთა, თავი მონად მომიმონდეს.
ხამს, მამაცი გაგულოვნდეს, ჭირსა შიგან არ დაღონდეს,
მძულს, რა კაცსა სააუგო საქმე არა არ შესწონდეს.

786

„მე იგი ვარ, ვინ სოფელსა არ ამოვკრეფ კიტრად ბერად,
ვის სიკვდილი მოყვრისათვის თამაშად და მიჩანს მღერად;
ჩემსა მზესა დავეთხოვე, გავუშვივარ, დავდგე მე რად!
მას თუ დავთმობ, სახლსა ჩემსა ველარ დავსთმობ ვისსა ვერად?!

787

„აწ ანდერძსა ჩემსა მოცემ, როსტანს წინა დაწერილსა;
შენ შეგვედრებ, დაგიჭიროს, ვითა გმართებს ჩემსა ბრდილსა.
მოვკვდე, თავსა ნუ მოიკლავ, სატანისგან ნუ იქმ ქმნილსა,
ამას ზედა იტირებდი, დაიდებდი თვალთა მილსა“.

ანდერძი ავთანდილისა
როსტევან მეფის წინაშე

788

დაჯდა წერად ანდერძისად, საბრალოსა საუბრისად:
„ჰე, მეფეო, გავიპარე ძებნად ჩემგან საძებრისად!
ვერ დავდგები შეუყრელად ჩემთა ცეცხლთა მომდებრისად;
შემინდევ და წამატანე მოწყალება ღმრთეებრისად.

789

„ვიცი, ბოლოდ არ დამიგმობ ამა ჩემსა განზრახულსა.
კაცი ბრძენი ვერ გასწირავს მოყვარესა მოყვარულსა;
მე სიტყვასა ერთსა გკადრებ, პლატონისგან სწავლა-თქმულსა;
„სიცრუე და ორპირობა ავნებს ხორცსა, მერე სულსა“.

790

„რათგან თავია სიცრუე ყოვლისა უბედობისა,
მე რად გავწირო მოყვარე, ძმა უმტკიცესი ძმობისა?
არა ვიქმ, ცოდნა რას მარგებს ფილოსოფოსთა ბრძნობისა,
მით ვისწავლებით, მოგვეცეს შერთვა ზესთ მწყობრთა წყობისა.

791

„წაგიკითხავს, სიყვარულსა მოციქულნი რაგვარ სწერენ?
ვით იტყვიან, ვით აქებენ? ცან, ცნობანი მიათვრენ.
„სიყვარული აღგვამაღლებს“, ვით ეჟვანნი, ამას ჟღერენ,
შენ არ სჯერხარ, უსწავლელნი კაცნი ვითმცა შევაჯერენ!

792

„ვინ დამბადა, შეძლებაცა მანვე მომცა ძლევად მტერთად,
ვინ არს ძალი უხილავი, შემწედ ყოვლთა მიწიერთად,
ვინ საზღვარსა დაუსაზღვრებს, მის უკვდავი ღმერთი ღმერთად.
იგი გაჰხდის წამის-ყოფით ერთსა ასად, ასსა ერთად.

793

„რაცა ღმერთსა არა სწადდეს, არა საქმე არ იქმნების.
მზისა შუქთა ვერ მჭვრეტელი ია ხმების, ვარდი ჭნების,
თვალთა ტურთა საჭვრეტელი უცხო რადმე ეშვენების;
მე ვით გავძლო უმისობა, ან სიცოცხლე ვით მეთნების!

794

„რაზომცა სწყრები, შემინდევ შეცვლა თქვენისა მცნებისა.
ძალი არ მქონდა ტყვე-ქმნილსა მე მაგისისა თნებისა;
ან წასლვა იყო წამალი ჩემთა სახმილთა გზნებისა,
სადა გინდ ვიყო, რა მგამა, ყოფამცა მქონდა ნებისა!

795

„არას გარგებს სიმძიმისილი, უსარგებლო ცრემლთა დენა;
არ გარდავა გარდუვალად მომავალი საქმე ზენა;
წესი არის მამაცისა მოჭირვება, ჭირთა თმენა,
არვის ძალუც ხორციელსა განგებისა გარდავლენა.

796

„რაცა ღმერთსა გაუგია თავსა ჩემსა გარდასავლად,
გარდამხდეს და შემოვიქცე, აღარ დამრჩეს გული ავლად;
თქვენვე გნახე მხიარულნი დიდებით და დავლა-მრავლად;
მას რა ვარგო, ესე ჩემთვის დიდებად და კმარის დავლად.

797

„მეფეო, ესე თათბირი, მომკალ, ვინ დამიწუნოსა!
მეფეო, ნუ თუ წასლვამან თქვენ ჩემმან დაგაჭმუნოსა?!
ვერ ვეცრუვები, ვერ ვუზამ საქმესა საძაბუნოსა,
პირის-პირ მარცხვენს, ორნივე მივალთ მას საუკუნოსა.

798

„არ დავიწყება მოყვრისა აროდეს გვიზამს ზიანსა;
ვჭვჭობ ვაცსა აუგიანსა, ცრუსა და ღალატინანსა!
ვერ ვეცრუვები, ვერ ვუზამ მას ხელმწიფესა მზიანსა,
რა უარეა მამაცსა სულ-დიდსა, წასლვა-გვიანსა?!

799

„რა უარეა მამაცსა, ომშიგან პირის-მხმეჭელსა,
შედრევილ-შეშინებულსა და სიკვდილისა მეჭველსა!
კაცი, ჯაბანი რითა სჯობს დიაცსა, ქსლისა მბეჭველსა?
სჯობს სახელისა მოხვეჭა ყოველსა მოსახვეჭელსა!

800

„ვერ დაიჭირავს სიკვდილსა გზა ვიწრო, ვერცა კლდოვანი;
მისგან გასწორდეს ყოველი სუსტი და ძალ-გულოვანი;
ბოლოდ შეყარნეს მიწამან ერთგან მოყმე და მხცოვანი,
სჯობს სიცოცხლესა ნამრახსა სიკვდილი სახელოვანი!

801

„მერმე ვიშიშვი, მეფეო, თქვენად კადრებად ამისად:
ცთების და ცთების, სიკვდილსა ვინ არ მოელის წამისად;
მოვა შემყრელი ყოველთა ერთგან დღისა და ღამისად,
თუ ვერა გნახე ცოცხალმან, ყოფამცა მქონდა ჟამისად.

„თუ სანუთრომან დამამხოს, ყოველთა დამამხოვებელმან,
ღარიბი მოვკვდე ღარიბად, ვერ დამიტყუოს მშობელმან,
ვეღარ შემსუდრონ დაზრდილთა და ვერცა მისანდობელმან,
მუნ შემინყალოს თქვენმავე გულმან მოწყალე, მლმობელმან.

„მაქვს საქონელი ურიცხვი, ვერვისგან ანაწონები
მიეც გლახაკთა საჭურჭლე, ათავისუფლე მონები,
შენ დაამდიდრე ყოველი, ობოლი, არასმქონები:
მიღწვიან, მომიგონებენ, დამლოცვენ მოვეგონები.

„რაცა თქვენთვის არ ვარგიყოს საჭურჭლესა დასადებლად,
მიეც ზოგი ხანაგათა, ზოგი ხიდთა ასაგებლად;
ნურა ნუ გშურს საქონელი ჩემი ჩემთვის წარსაგებლად!
შენგან კიდე არვინ მივის ცეცხლთა ჩემთა დამავსებლად.

„ამას იქით ჩემგან ჩემი ამბავიცა არ გეცნევის,
ამად გვედრებ სულსა ჩემსა, წიგნი გკადრებს, არ გეთნევის,
არას მარგებს, ეშმაკისა საქმეთაგან დაეძლევის,
შემინდევ და შემივედრე, მკვდარსა რაღა გარდმეხდევის.

„ვედრებ, მეფეო, შერმადინს, მონასა ჩემსა რჩეულსა, –
ნაკად აქვს ჭირი სამისოდ ამ წელიწადსა წლეულსა, –
ნუგეშინის-ეც წყალობით ჩემგან წყალობა-ჩვეულსა,
ნუ დაადინებ თვალთაგან ცრემლსა, სისხლითა ფრქვეულსა.

„გასრულდა ჩემი ანდერძი, ჩემგან ნაწერი ხელითა;
აჰა, გამზრდელო, მოგშორდი, ნავე გულითა ხელითა!
ნუ სჭმუნავთ ჩემთვის მეფენი, ნუ ხართ მოსილნი ბნელითა.
სუფევეთმცა ხართ თავითა, მტერთაგან საკრძალველითა!“

მისცა ანდერძი შერმადინს, რა გაათავე წერითა;
უთხრა: „ჰკადრეო მეფესა საქმითა მეცნიერთა,
შენ დაგამეტებს ვერავინ მსახურებითა ვერთა“.
მოეხვია და ატირდა ცრემლითა სისხლთა ფერთა.

ლოცვა ავთანდილისა

809

ილოცავს, იტყვის: „მაღალო ღმერთო, ხმელთა და ცათაო,
ზოგჯერ მომცემო პატიჟთა, ზოგჯერ კეთილთა მზათაო,
უცნაურო და უთქმელო, უფალო უფლებათაო,
მომეც დათმობა სურვილთა, მფლობელო გულის-თქმათაო!

810

„ღმერთო, ღმერთო, გვაჯები, რომელი ჰფლობ ქვენათ ზესა,
შენ დაჰბადე მიჯნურობა, შენ აწესებ მისსა წესსა,
მე სოფელმან მომაშორვა უკეთესსა ჩემსა მზესა,
ნუ აღმოჰვხვრი სიყვარულსა, მისგან ჩემთვის დანათესსა!

811

„ღმერთო, ღმერთო, მონყალეო, არვინ მივის შენგან კიდე,
შენგან ვითხოვ შეწვენასა, რაზომსაცა გზასა ვვლიდე:
მტერთა ძლევა, ზღვათა დელვა, ღამით მავნე განმარიდე!
თულა დავრჩე, გმსახურებდე, შენდა მსხვერპლსა შევწირვიდე“.

812

რა ილოცა, ცხენსა შეჯდა, მალვით კარნი გაიარნა,
შერმადინცა დააბრუნა, საბრალომან ცრემლნი ღვარნა!
მონა ტირს და მკერდსა იცემს, სისხლმან მისმან კლდენი ღარნა;
პატრონისა ვერა მჭვრეტმან ყმა მან რამცა გაიხარნა!

ცნობა როსტევეან მეფისაგან
ავთანდილის გაპარვისა

813

ან ამბავი სხვა დავიწყო, ყმასა წავჰყვე წამავალსა.
არ შეექმნა დარბაზობა მას დღეს როსტანს გულ-გამწყრალსა;
რა გათენდა, ქუში ადგა, ჰგავს, თუ ადენს პირით ალსა,
ხმობა ბრძანა ვაზირისა, მიიყვანდეს შიშით მკრთალსა.

814

რა ვაზირი მოწინებით დარბაზს ნახა შემოსრული,
როსტან უთხრა: „არა მახსოვს გუშინდელი შენგან თქმული,
მანყინე და გამარისხე, ვერ დავიღე დიდხანს სული,
აზომ რომე გაგათრივე შენ ვაზირი, გულის-გული.“

815

„თუღა გახსოვს, რად უნდოდა, ისრე ავად რად გაგხადე?
მართლად უთქვამს მეცნიერთა: „წყენააო ჭირთა ბადე“;
ესე გვარსა ნუოდეს იქმ, საქმე ხოლე გაიცადე,
ან მითხარ, თუ რას იტყოდი, თქვი და სიტყვა გააკვლადე“.

816

კვლა მოახსენა ვაზირმან სიტყვა ნაგუშინდელევი,
რა გაიგონა, შესთვალა პასუხი არ ნაგრძელევი:
„შენ თუ უშმაგო მგონიხარ, ვარმცა ურია მე ლევი,
კვლა ამის მეტად ნუ მასმენ, თვარა მე სრულად გელევი!“

817

რა გამოვიდა, ვაზირმან ძებნა, ვერ პოვნა მინანი,
მართ გაპარვასა უთხრობდეს მონანი, ცრემლთა მდინანი.
მან თქვა: „მე დარბაზს ვერ შევალ, მახსოვან დღენი წინანი,
ვინცალა ჰკადრებს, მან ჰკადროს; რაცა ვთქვი, მასცა ვინანი“.

818

რა ვაზირი არ შევიდა, კვლა მეფემან კაცი გზავნის;
კაცმან ცნის და გარე დადგის, წასლვა ვერვინ გაამჟღავნის;
როსტანს ეჭვი შეუვიდა, ჭმუნვა ამით გაათავნის;
თქვა: „უცილოდ გაიპარა, ვინ მართომან ასთა ავნის“.

819

თავდადრეკით იგონებდა, გულსა ჰქონდა ჭმუნვა დიდი,
უში ქმნა და აიხედნა, უბრძანებდა მონას: „მიდი,
მოვიდეს და ან მიაბზოს, შემოვიდეს იგი ფლიდი!“
რა ვაზირი შემობრუნდა, ფერი ჰკრთა და ჰქონდა რიდი.

820

კვლა შევა დარბაზს ვაზირი დადრეკით, არ მხიარულად;
მეფემან ჰკითხა: „წასულა მზე დაუდგომლად, მთვარულად?“
მან მოახსენა ყოველი, ვით წასრულიყო თარულად:
„მზე აღარ მგეობს ჩვენთანა, დარი არ დარობს დარულად!“

821

რა მეფემან მოისმინა, დაიზახნა მეტის-მეტნი;
მოსთქვამს, იტყვის: „ვა, გაზრდილო, ველარ განახვენ თვალნი რეტნი!“
პირსა ხოკით, წვერსა გლეჯით გააკვირნა მისნი მჭვრეტნი;
„სად ნაჰხე და სად დაჰკარგენ სინათლისა ეგე სვეტნი?!

822

„თუ თავი შენი შენ გახლავს, ღარიბად არ იხსენებ, მავრა მე რა ვქმნა, გაზრდილო, ან სახლად მმართვეს სენები! გაშადარიბე, დაშაგდე, გულსა, გლახ, ვისთვის ენები, შენად შეყრამდის პატიჟთა ჩემთა ვერ იტყვის ენები!

823

„ოდეს განახავ მხიარულსა, ნადირობით შემოსრულსა? ველარ გიჭვრეტ ნაბურთალსა, ტანსა მჭევრსა, ჯავარ-სრულსა, ველარ ვისმენ ხმასა შენსა, სასმენელად მე მას რულსა, ან უშენოდ რაღა ვუყო საჯდომსა და სრასა სრულსა?

824

„ვიცი, არ მოგკლავს შიმშილი, რაზომცა დია ირები: შენ შენი მშვილდი დაგარჩენს, შენთა ისართა პირები, ნუთუ კვლა ღმერთმან წყალობით გაგიადვილოს ჭირები, მავრა, თუ მოვკვდე, გაზრდილო, ვისგანცა დავიტირები?“

825

„ზარი გაისმა, შემოკრბა ჯარი მრავალი კაცისა, დარბაზს ხასთაგან ჯარია ხელითა წვერთა ტაცისა, იგლეჯს და იცემს ყველაი, ხმა ისმის თავსა ტკაცისა; თქვეს: „ბნელი გვმართებს დღე-კრულთა, რათგან მზე მიგვიდრკა ცისა!“

826

რა მეფემან დიდებულნი ნახნა, სულთქმით შემოსტირნა; უთხრა: „ხედავთ, მემან ჩვენმან შუქნი სრულად დაგვიძვირინა! რა ვაწყინეთ, რა შევსცოდეთ, რად დაგვყარნა, რად გაგვწირნა, სპანი, მისგან დაჭირულნი, ვინმცაღა ვით დაგვიჭირნა?“

827

ყოვლნი ტიროდეს, მოსთქმიდეს, მერმე დანყნარდეს გვიანად. მეფემან ბრძანა: „იკითხეთ, მართლა, ანუ ყმიანად?“ მოვიდა მონა შერმადინ მოშიშრად, სირცხვილიანად, ანდერძი ჰკადრა, ატირდა, სიცოცხლე უჩნდა ზიანად.

828

მოახსენა: „საწოლს ვპოვე ესე მისგან დანაწერი; დგეს მონანი ნატირებნი, დაეგლიჯა თმა და წვერი, იგი მართლ გაპარულა, ყმა არ ახლავს, არცა ბერი, მე თუ მომკლავთ, მემართლებით, სიცოცხლე მჭირს შეუფერი!“

829

რა ანდერძი წაიკითხეს, კვლა იტირეს დიდი ხანი; მერმე ბრძანა: „მხიარულსა ნუ ჩაიციმენ ჩემნი სპანი, ვაშლოცველნეთ დავრდომილნი, ობოლი და ქვრივნი სხვანი, შევწინვნეთ, მშვიდობისა ნუთუ ღმერთმან მისცეს გზანი!“

წასლვა ავთანდილისაგან
ტარიელის შეყრად მეორედ

830

მთვარე მზესა მოეშორვოს, მოშორვება განანათლებს,
რა ეახლოს, შუქი დასწავს, გაეყრების, ვერ იახლებს,
მაგრა ვარდსა უმზეობა გაახმობს და ფერსა აკლებს,
ჩვენ ვერჭვრეტა საყვარლისა ჭირსა ძველსა გაგვიახლებს.

831

აწყა დავიწყებ ამბავსა, მის ყმისა წამავლობასა:
მივა და, მისტირს გულმდუღრად, ვერ ვიტყვი ცრემლთა მცრობასა,
წამ-წამ მობრუნდის, იაჭდის მისთვის მზისავე შობასა,
უჭვრეტდის, თვალნი ვერ მოჰხსნის, თუ მოხსნის, მიჰხდის ცნობასა.

832

რა მიეახლის დაბნედად, ვერ ხელჰყვის დაძრვად ენისად,
მაგრა სდის ცრემლი თვალთაგან, მსგავსად დიჭლისა დენისად,
ზოგჯერ დაბრუნდის, იჭვრეტდის ღონედ ჰატიჟთა თმენისად;
რა გაემართის, არ იცის, მას თუ არბევდის ცხენი სად.

833

თქვა: „ჩემო, შენი შორს მყოფი კრულია, ვინცა დადუმდეს,
რათგან შენ დაგრჩა გონება, გული შენკენვე დაბრუნდეს,
თვალთა მტირალთა შეხედვა შენივე სწადდეს და უნდეს,
სჯობს საყვარელსა მოყვარე რაზომცა დაუძაბუნდეს!

834

„მე რა ვქმნა შენად შეყრამდის, ანუ რას ვეჭვდე ლხენასა!
თავსა მოვიკლავ მე, თუცა შენგან არ ვეჭვდე წყენასა,
მაგრა შენ განყენ ჩემისა არსიცოცხლისა სმენასა,
მოდი და მივსცნე ცოცხალმან თვალნი ცრემლისა დენასა!“

835

ტირს, იტყვის: დადვა ვეშანი ლახვარმან ჩემთვის ათმანო;
ინდოთა რაზმი ჩემად კლვად თქვა, ესე ტვერი ვთხზა, თმანო.
თვალთა გიშერი აშვენებს, სათმან რად მომკლა, სათმანო!
ბავე, კბილო და თვალ-წარბი, მომცემდი ჰატიჟთა, თმანო!“

836

იტყვის: „ჰე, მზეო, ვინ ხატად გთქვეს მზიანისა ღამისად,
ერთ-არსებისა ერთისა, მის უჟამოსა ჟამისად,
ვის გამორჩილობენ ციერნი, ერთის იოტის წამისად,
ბედსა ნუ მიცვლი, მიაჭე, შეყრამდის ჩემად და მისად!

837

„ვის ხატად ღმრთისად გიტყვიან ფილოსოფოსნი წინანი, შენ მიშველე რა ტყვე-ქმნილსა, ჯაჭვი მადიან, რკინანი! ბროლ-ბადახშისა მძებნელმან სათნი დავკარგენ, მინანი, მაშინ ვერ გავძელ სიახლე, ან სიშორესა ვინანი!“

838

ამას მოსთქმიდის, ინვოდის, ვითა სანთელი დნებოდის. დაყოვნებისა მოშიში ისწრაფდის, იარებოდის; რა შეუღამდის, ვარსკვლავთა ამოსლვა ეამებოდის, მას ამსგავსებდის, ილხენდის, უჭვრეტდის, ეუბნებოდის.

839

მთვარესა ეტყვის: „იფიცე სახელი ღმრთისა შენისა, შენ ხარ მიმცემი მიჯნურთა მიჯნურობისა სენისა, შენ გაქვს წამალი მისისა მოთმინებისა თმენისა! მიაჯე შეყრა პირისა, შენგამო შენებრ მშვენისა!“

840

ღამე ალხენდის, დღე სჯიდის, ელის ჩასლვასა მზისასა; რა წყალი ნახის, გარდახდის, უჭვრეტდის ჭავლსა წყლისასა, მას თანა-რთვიდის ნაკადსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა. კვლა გაემართის, ისწრაფდის წასლვასა მისვე გზისასა.

841

მარტო მოსთქმიდის, ტიროდის ტანად ალვისა ხიანი, მინდორს თხა მოკლის, სადაცა ადგილი დაჰხვდის კლდიანი, შეწვის, ჭამის და წავიდის პირ მზე, გულ-მარიხიანი, იტყვის: „დავყარენ ვარდნი და აჰა მე, ვაგლახ, იანი!“.

842

ან ვერ ვიტყვი მაშინდელსა მე მის ყმისა ნაუბარსა, რას უბნობდის, რას მოთქმიდის, რას ტურფასა, რაზომ გვარსა! ზოგან თოვლი გაეწითლის ვარდსა, ბრჭლითა ნახოკარსა. ქვაბნი ნახნა, გაეხარნეს, ზე გავიდა ქვაბთა კარსა.

843

რა ასმათმან დაინახა, მოეგება, ცრემლი სწვთების, ვით ეამა, სიხარულსა მართ ვედარას ვერ მიხვდებდის; ყმა გარდახდა, მოეხვია, აკოცებს და ეუბნების, კაცი კაცსა მოელოდეს, მოსლვა დია ეამების.

844

ყმა ქალსა ეტყვის: „პატრონი ნეტარ სად არის და ვითა?“ ქალი ატირდა ცრემლითა, ზღვათაცა შესართავითა, ეტყვის: „რა წახვე, გაიჭრა, ქვაბს ყოფა მისჭირდა ვითა; ან მისი არა არ ვიცი, არ ნახვით, არ ამბავითა“.

ყმა დაჭმუნდა, ვითამც რამე ჰკრეს ლახვარი გულსა შუა;
ქალსა ეტყვის: „აჰა, დაო, ეგეთიმცა კაცი ნუა,
იგი ფიცა ვით გატება, არ ვეცრუვე, ვით მეცრუა!
ვერ იქმოდა, რად მიქადა, თუ მიქადა, რად მიტყუა?!“

„მე უმისოდ სოფელს ყოფა რათგან ჩირად არ მიღირდა,
რად დავვინწყდი, რად მივსცილდი, რად ვერ გაძლო, რა მისტირდა?
მან გატება ზენარისა რად შემართა, ვით გაპირდა?
მაგრა ავის ბედისაგან ჩემი რამცა გამიკვირდა“.

კვლა ქალი ეტყვის: „მართალ ხარ მაგისსა დამძიმებასა,
მაგრა რა გავბრჭო მართალი, ნუ მეჭვ რასაცა თნებასა:
არ გული უნდა ფიცის და პირისა გასრულებასა?
იგი უგულო მოელის მართ დღეთა შემოკლებასა.“

„გული, ცნობა და გონება ერთმანერთზედა ჰკიდთან:
რა გული წავა, იგიცა წავლენ და მისკე მიდიან;
უგულო კაცი ვერ კაცობს, კაცთაგან განაკიდიან;
შენ არ გინახავს, არ იცი, მას რომე ცეცხლნი სწვიდიან.“

„შენ უმართლვე ხარ, ემდურვი, შენ გაეყარე ძმობილსა,
მაგრა ვით ითქმის, ვით გახდა, ვითა გიამბობ ცნობილსა;
ენა დაშვრების, გაცვდების გულსა შეელმის ლმობილსა,
ამას მით ვაზრობ, მინახავს მე უბედურსა შობილსა.“

„ჯერთ მისი მსგავსი სასჯელი არცა ვის ამბად ჰსმენია:
არა თუ კაცთა, სასჯელი ქვათაცა შესაძრწენია,
დიჯლადცა კმარის, მას რომე თვალთაგან ცრემლი სდენია,
თვით რაცა ჰბრძანოთ, მართალ ხართ, სხვა სხვისა ომსა ბრძენია.“

„მას წამავალსა ვკითხევდი, დამწვარსა, ცეცხლ-მოდებულსა
„მოვიდეს, რა ქმნას ავთანდილ? მისსა დამვედრე დებულსა“.
მიბრძანა: „მოლამნახვიდეს მე, მისთვის გაცუდებულსა,
ამათ არ დავეყრი, არეთა, არ გავსტეხ მისს ქადებულსა.“

„მას ზენაარსა არ გავსტეხ, მას ფიცსა არ ვეცრუები,
მას პაემნამდის მოვიცდი, რაზომცა გამდის რუები;
თუ მკვდარი მნახოს, დამმარხოს, თქვას ვაგლახი და უები,
ცოცხალი დავხვდე, უკვირდეს, სიცოცხლე არს სათუები“.

853

„ჩემთვის გარდახდა მას აქათ გაყრა მზისა და ქედისა,
ოდენ მოდენა ცრემლისა მჭირს, ველთა მოსალბედისა,
მსჯის გამრავლება ხელ-ქმნილსა სულ-თქმისა ზედა-ზედისა,
დავინწყებივარ სიკვდილსა, ნახეთ ნაქმარი ბედისა!

854

„ესე არაკი მართალი ჩინს ქვასა ზედა სწერია:
„ვინ მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია“.
ან ზაფრანია, ვის წინას ვერ ვარდი ჰგვანდის, ვერ ია;
თულა მონახავ, მონახე, ქმენ რაცა შენი ფერია“.

855

ყმაბან უთხრა: „უმართლე ხარ, არ მამართლო მდურვად მისად,
მაგრა გაბრჭე, რა მიქმნია სამსახური ტყვესა ტყვისად:
გამოჭრილვარ სახლით ჩემით, ვით ირემი ძებნად წყლისად,
მას ვეძებ და მას ვიგონებ, ვიარები ველთა ვლისად.

856

„ბროლ-სადაფნი მარგალიტსა ლალის ფერსა სცვენ და ბურვენ,
მას მოვშორდი, ვერ ვეახელ, ვერ ვისურვენ, ვერ ვასურვენ,
გამოპარვით წამოსლვითა ღმრთისა სწორნი მოვიმდურვენ,
ნაცვლად მათთა წყალობათა გულნი მათნი შევაურვენ.

857

„პატრონი ჩემი გამბრდელი, ღმრთისაგან დიდად ცხოველი,
მშობლური, ტკბილი, მოწყალე, ცა, წყალობისა მთოველი!
მას ვუორგულე, წამოვე, მართ დავივინწყე ყოველი,
მისი შემცოდე ღმრთისაგან კარგსა აღარას მოველი.

858

„ესე ყველაი ასრე მჭირს, დაო, ბედითა მისითა,
არ ვეტყუე და მოსრულვარ მგზავრი ღამით და დღისითა;
ან იგი სადმე წასრულა, ვინვი ცეცხლითა ვისითა,
ცუდ-მამშვრალი და მტირალი ქვე ვზი პირითა მქისითა.

859

„დაო, მეტსა საუბარსა აღარ მომცემს ჟამი და დრო,
არ ვინანი გარდასრულსა, ბრძენთა სიტყვა დავალადრო:
ნავალ, ვძებნი, ანუ ვპოვებ, ან სიკვდილი მოვიადრო,
თვარა ბედი აზომ თურე მიკვეთს, ღმერთსა რაღა ვჰკადრო“.

860

ამის მეტი აღარა თქვა, ატირდა და წამოვიდა,
ქვაბი ჩავლო, წყალსა გახდა, შამბი გავლო, ველს გავიდა;
ქარი, ველთა მონაქროლი, ლალის ფერსა ვარდსა ზვრიდა,
„რაღ მიმეცო ამა ჭირსა?“ ბედსა ამას უბრაზვიდა.

861

იტყვის: „ღმერთო, რა შეგცოდნე შენ, უფალსა, არსთა მხედსა, რად გამყარე მოყვარეთა, რად შემასწარ ამა ბედსა? ერთი ორთა მგონებელი, ვარ საქმესა წარსაწყმედსა, მოვკვდე, თავი არ მენწყალვის, სისხლი ჩემი ჩემსა ქედსა!

862

„მოყვარემან ვარდის კონა გულსა მკრა და დამინწყლულა, იგი ფიცვი, ჩემგან სრული, მან აღარა გამისრულა; მას თუ გამყრი, საწუთროო, ჩემი ლხინი გარდასრულა, სხვა მოყვარე თვალსა ჩემსა გაკიცხულა, გაბასრულა“.

863

კვლა იტყვის: „მიკვირს ნავდელი კაცისა ჭკუიანისა. რა მჭმუნვარებდეს, რას არგებს ნაკადი ცრემლთა ბანისა? სჯობს გამორჩევა, აზრობა საქმისა დასაგვანისა, ან მცა მიჯობს მონახვა მის მზისა ლერწამ-ტანისა“.

864

ყმა გაემართა საძებრად მტირალი, ცრემლთა მფრქვეველი, ეძებს, უზახის, უყვივის, დღეებრ ღამეთა მთეველი, სამ დღემდის მოვლო მრავალი ხევი, შამბნარი, ტყე ველი; ვერ პოვა, მივა მჭმუნვარე, ვერას ამბისა მცნეველი.

865

იტყვის: „ღმერთო, რა შეგცოდნე, ეგზომ დიდი რა განყინე, რად შემასწარ ამა ბედსა, რა სასჯელი მომივლინე! გამკითხველო, გამიკითხე, აჯა ჩემი შეისმინე, დაამოკლე დღენი ჩემნი, ჭირნი ამით მომილხინე!“

პოვნა ავთანდილისაგან
დაბნედილის ტარიელისა

866

მივიდოდა, მიუბნობდა ყმა მტირალი, ფერ-შეცვლილი;
ქედსა რასმე გარდაადგა, ველი აჩნდა მზიან-ჩრდილი;
ნახა, შავი შამბთა პირსა დგა სადავე უკუყრილი;
თქვა: „უცილოდ იგიაო, არად უნდა ამას ცილი“.

867

რა შეხედნა, ყმასა გულმან გაუფეთქნა, გაუნათდა,
აქა ლხინი დაღრეჭილსა უათასდა, არ უათდა;
ვარდმან ფერი განანათლა, ბროლი ბროლდა, სათი სათდა,
ვით გრიგალმან ჩაირბინა, არ მოსცალდა ჭვრეტად მათდა.

868

რა ტარიელ დაინახა, განაღამცა დაედრიჭა:
ახლოს მყოფი სიკვდილისა ჯდა და პირი დაებღნიჭა,
საყელონი გარდეხივნეს, თავი სრულად გაეგლიჭა,
მას აღარა შეესმოდა, სოფლით გაღმა გაებიჭა.

869

ერთკერძ უც ლომი მოკლული და ხრმალი სისხლ-მოცხებული,
კვლა სხვაგან ვეფხი უსულო, მკვდარი, ქვედანარცებული,
მას წყაროსაებრ თვალთაგან ცრემლი სდის გაფიცხებული,
მუნ ეგრე გულსა უნთებდა ცეცხლი მცხინვარე, ცხებული.

870

თვალთა ახმადცა ზარ-ედვა, სრულად მიჰხდოდა ცნობასა,
მიახლებოდა სიკვდილსა, მოჰშორვებოდა თმობასა.
ყმა სახელდებით უყივის, ჰლაშის სიტყვითა კრთობასა.
ვეღარ ასმინა, გარდიჭრა, ძმა გამოაჩენს ძმობასა.

871

ხელითა ცრემლსა უწურავს, თვალთა ავლებდა სახელსა,
ახლოს უზის და უზახის მართ სახელდებით სახელსა;
ეტყვის: „ვერ მიცნობ ავთანდილს, შენტვის გაჭრილსა და ხელსა?“
მას არა დია შეესმის რეტსა, თვალ-დაუფახელსა.

ესე ყველაი ასრეა, რაცა ან ჩემგან თხრობილა.
 ცრემლნი მოსწურნა თვალთაგან, ცოტადრე მოაცნობილა.
 მაშინლა იცნა, აკოცა, მოეჭდო, მოეძმობილა,
 ვიმონმებ ღმერთსა ცხოველსა, მათებრივ არვინ შობილა.

უთხრა: „ძმაო, არ გიტყუე, გიყავ, რაცა შემოგფიცე,
 გნახე სულთა გაუყრელმან, ფიცი ასრე დავამტკიცე;
 ან დამეხსენ, სიკვდილამდის ვიტყრო და თავსა ვიცე,
 მაგრა გვედრებ დამარხვასა, მხეცთა საჭმლად არ მივიცე“.

ყმაძან უთხრა: „რაშიგან ხარ, შენ საქმესა რად იქ ავსა?
 ვინ მიჭნური არ ყოფილა, ვის სახმილი არა სწვავსა,
 ვის უქმნია შენი მსგავსი სხვათა ვაცთა ნათესავსა!
 რად სატანას წაუღიხარ, რად მოიკლავ ნებით თავსა?“

„თუ ბრძენი ხარ, ყოვლნი ბრძენნი აპირებენ ამა პირსა:
 ხამს მამაცი მამაცური, სჯობს რაზომცა ნელად ტირსა;
 ჭირსა შიგან გამაგრება ასრე უნდა ვით ქვიტკირსა.
 თავისისა ცნობისაგან ჩავარდების ვაცი ჭირსა.“

„ბრძენი ხარ და გამორჩევა არა იცი ბრძენთა თქმულებ,
 მინდორს სტირ და მხეცთა ახლავ, რას წადილსა აისრულებ?
 ვისთვის ჰკვდები, ვერ მიჰხვდები, თუ სოფელსა მოიძულე,
 თავსა მრთელსა რად შეიკრავ, წყლულსა ახლად რად იწყლულებ?“

„ვინ არ ყოფილა მიჭნური, ვის არ სახმილნი სდებიან,
 ვის არ უნახვან პატიჟნი, ვისთვის ვინ არა ბნდებიან?
 მითხარ, უსასო რა ქმნილა, სულნი რად ამოგხდებიან?
 არ იცი, ვარდნი უეკლოდ არავის მოუკრებიან!“

„ვარდსა ჰკითხეს: „ეგზომ ტურფა რამან შეგქმნა ტანად, პირად?
 მიკვირს, რად ხარ ეკლიანი, პოვნა შენი რად არს ჭირად?
 მან თქვა: „ტკბილსა მწარე ჰპოვებს, სჯობს, იქმნების რაცა ძვირად;
 ოდეს ტურფა გაიფედეს, არღარა ღირს არცა ჩირად“.

„რათგან ვარდი ამას იტყვის უსულო და უსასაკო,
 მაშა ლხინსა ვინ მოიმკის, პირველ ჭირთა უმუშაკო?
 უბოროტო ვის ასმია, რაც ა საქმე საეშმაკო,
 რად ემდურვი სანუთროსა, რა უქმნია უარაკო?!

880

„ისმინე ჩემი თხრობილი, შეჯე, წავიდეთ ნებასა,
ნუ მიჰყოლიხარ თავისა თათბირსა, გაგონებასა,
რაცა არ გნადდეს, იგი ქმენ, ნუ სდევ წადილთა ნებასა,
ასრე არ სჯობდეს, არ გეტყვი, ნუ მეჯე რასაცა თნებასა“.

881

მან უთხრა: „ძმაო, რა გითხრა, ძვრაცა არ ძალ-მიც ენისა,
ძალი არა მაქვს ხელ-ქმნილსა შენთა სიტყვათა სმენისა,
რა ადვილად გიჩნს მოთმენა ჩემთა სასჯელთა თმენისა!
ან მივსწურვილვარ სიკვდილსა, დრო მომეახლა ლხენისა.

882

„ამას მოკვდავი ვილოცავ, არ ოდეს ვითხოვ არ ენით:
აქა გაყრილი მიჯნური მუნამცა შევიყარენით,
მუნ ერთმანერთი კვლა ვნახნეთ, კვლა რამე გავიხარენით;
მო, მოყვარეთა, დამმარხეთ, მიწანი მომაცარენით!

883

„საყვარელმან საყვარელი ვით არ ნახოს, ვით გაწიროს!
მისკენ მივალ მხიარული, მერმე მანცა ჩემ კერძ იროს,
მივგვებვი, მომეგვებოს, ატირდეს და ამატიროს,
ჰკითხე ასთა, ქმენ გულისა, რა გინდ რა ვინ გივაზიროს.

884

„მართ გარდაწყვეტით იცოდი, გეტყვი მართალსა პირასა:
სიკვდილი მახლავს, დამეხსენ, ხანსაღა დავჰყოფ მცირასა:
არ ცოცხალ ვიყო, რას მაქნევ, რა დავრჩე, ხელსა მხდი რასა?
დამშლიან ჩემნი კავშირნი, შევრთვივარ სულთა სირასა.

885

„რა სთქვი, რას იტყვი, არ მესმის, არცა მცალს სმენად მაგისად,
სიკვდილი მახლავს ხელ-ქმნილსა, სიცოცხლე არის წამისად;
ან გამიარმდა სიცოცხლე მეტად ყოვლისა ჟამისად,
მუნ მეცა მივალ, ცრემლისა მიწად სად გამდის ლამი სად.

886

„ბრძენი, ვინ ბრძენი, რა ბრძენი, ხელი ვითა იქმს ბრძნობასა!
ეგ საუბარი მაშინ ხამს, თუცაღა ვიყო ცნობასა;
ვარდი ვერ არის უმზეოდ; იყოს, დაიწყებს ჭნობასა;
მაწყენ, არა მცალს, დამეხსენ, არცაღა ვახლავ თმობასა“.

887

კვლა ეუბნების ავთანდილ სიტყვითა მრავალ-ფერთა,
ეტყვის: „თუ მოჰკვდე, რას არგებ ქცევითა მაგ ოხერთა?
ნუ იქმ, არა სჯობს საქმითა, ნუ ხარ თავისა მტერთა“.
ვერ წაიყვანა, ვერა ქმნა სიტყვითა ვერა-ვერითა.

მერმე უთხრა: „აჰა, რათგან არ მომისმენ არას არა, აღარ განყენს ენა ჩემი, აქამდისცა ცუდად მცთარა; თუ სიკვდილი გიჯობს, მოკვე, ვარდი დაჭნეს, დამცამუნარა! ერთსა რასმე გეაჯები, მიყავ“, – ცრემლი ამდუღარა.

„სადა ინდონი ბროლ-ვარდსა სარვენ გიშრისა სარითა, მას მოვეშორვე, წამოვე სიჩქარით, არ სინყნარითა; ვერ დამიჭირა მეფემან მშობლურად საუბარითა, შენ არ შემიყრი, გამიყრი, ან ჩემი ლხინი ვთქვა რითა?

„ნუ გამგზავნი გულ-მოკლულსა, ერთი მიყავ სანადელი, ერთხელ შეჯე, ცხენოსანი გნახო ჩემი სულთა მხდელი, ნუთუ მაშინ მოვიქარვო სევდა ესე აწინდელი; მე წავალ და შენ დაგაგდებ, იქმნას შენი საქადელი“.

ეხვეწებოდა: „შეჯეო“, აჯას-ხვენწითა არვებდა, იცოდა, რომე შეჯდომა კაეშანს მოაქარვებდა; ლერწმისა სარსა დასდრევდა, გიშერსა დააკარვებდა; დაიმორჩილა, ეამა, არ ივავლახა, არ ვებდა.

ცხადად უთხრა: „შევჯდებიო, მომიყვანე ცხენი წინა“. მან მოჰგვარა, წყნარად შესვა, არ სიჩქარით ააქშინა; მინდორთავე წაიყვანა, ტანი მჭევრი აძვრევიანა, ხანი წარვლეს, სიარულმან მოჯობება დააჩინა.

შეაქცევს და ეუბნების საუბართა შვენიერთა, მისთვის სძრვიდა სასაუბროდ მათ ბაგეთა ძონის ფერთა; მისი სმენა გააყრმობდა მსმენელისა ყურთა ბერთა, მოიშორვა კაეშანი, დათმობავე შეაერთა.

რა შეატყო მოჯობება მან, სევდისა მუფარახმან, განანათლა პირი-ვარდი სიხარულმან დაუსახმან, ცნობიერთა დასტაქარმან, უცნობთა ოხრვა-ახმან; ცნობიერი სიტყვა უთხრა უცნობოსა რასმე მშრახმან.

შერასმეჰყვეს საუბარსა, სიტყვა ჰკადრა არ მალული: „ერთსა რასმე მოგახსენებ, გამიცხადე დათარული: ეგე სამხრე მისეული, შენ გაჩნია ვისგან წყლული, რაგვარ გიყვარს, რაგვარ გიღირს? თქვი, დავილო მერმე სული“.

896

მან უთხრა: „სახე რა გითხრა მის უსახოსა სახისა!
ესეა ჩემი სიცოცხლე, ჩემი მომცემი ახისა,
მჭობი ყოვლისა სოფლისა, წყლისა, მინისა და ხისა;
არ სასმენლისა მოსმენა არს უმუავესი წმახისა“.

897

ავთანდილ უთხრა: „ვლამოდი მართ მაგისისა თქმევასა;
ან რათგან გითქვამს, პასუხსა გკადრებ და ნუ მეჭვ თნევასა;
სჭობს ასმათისა არ ლევა მაგა სამხრისა ლევასა,
ამად არ გიქვებ საქმისა უარესისა რჩევასა.

898

„სამხრე გაბია ოქროსა, ოქრომჭედლისა დნობილი,
უასაკო და უსულო, არ სიტყვიერი, ცნობილი;
აღარად გინდა ასმათი, ნახე მართალი ბრჭობილი,
პირველ, გლახ, მისი ნაჭვრეტი, თვით მერმე შენი დობილი.

899

„თქვენს შუა მქმნელი საქმისა, შენგან ნახმობი დობისა,
თქვენი შემყრელი მსახური, შენგან ღირს-ქმნილი ხმობისა,
მისი გამზრდელი, გაზრდილი, მისთვის მიხდილი ცნობისა,
გლახ, დაგიგდია, არ ჰნახავ, შაბაშ მართლისა ბრჭობისა!“

900

მან უბრძანა: „რაცა გითქვამს, უმართლე ხარ მეტის-მეტად;
საბრალოა ასმათ მისად მგონებლად და ჩემად მჭვრეტად,
მე სიცოცხლე არ მეგონა, შენ მომესწარ ცეცხლთა შრეტად.
რათგან დავრჩი, გვალე, ვნახოთ, თუცავე ვარ ჯერცა რეტად“.

901

დაჰმორჩილდა, გაემართნეს ავთანდილ და ამირბარი;
ვერ მიგია ქება მათი, ვერა ქება საქებარი;
კბილნი – ვითა მარგალიტნი, ბაგე – ვარდი ნაპობარი;
გველსა ხვრელით ამოიყვანს ენა ტკბილად მოუბარი.

902

ამას ეტყვის: „შენთვის დავსდებ გონებასა, სულსა, გულსა,
მაგრა შენცა ნუ აგრე ხარ, ნუ იწყლულე ახლად წყლულსა;
არას გარგებს სწავლულება, თუ არა იქმ ბრძენთა თქმულსა;
არ იხმარებ, რას ხელსა ჰხდი საუნჯესა დაფარულსა?

903

**„არას გარგებს შეჭირვება, რომ სჭმუნვიდე, რა გერგების!
არ თუ იცი, უგანგებოდ არა ვაყი არ მოკვდების?
მზისა შუქთა მომლოდინე ვარდი სამდღე არ დაჭნების,
ბედი, ცდა და გამარჯვება, ღმერთსა უნდეს, მოცაგხვდების“.**

904

**მოახსენა: „ეგე სწავლა ჩემთვის ყოვლად სოფლად ღირდეს.
გონიერსა მწვრთელი უყვარს, უგუნურსა გულსა ჰგმირდეს.
მაგრა რა ვქმნა, რაგვარ გავძლო, მეტის-მეტი რა მიმჭირდეს!
შენცა გჭირან ჭირნი ჩემნი, არ მამართლო, არ მიკვირდეს?“**

905

**„ცვილსა ცეცხლის სიმხურვალე უგავს, ამაღ აენთების,
მაგრა წყალსა არსით ახლავს, თუ ჩავარდეს, დაცაშრტების;
რაცა ვისცა საქმე თვით სჭირს, სხვათათვისცა ევარგების,
თავიდაღმა რად არ იცი, ჩემი გული რაგვარ დნების!“**

მბობა ტარიელისაგან
ლომ-ვეფხის დახოცისა

906

„რა წამევიდა, ყველაი წვრილად გიამბო ენითა,
მერმედა გაბრტყვ მართალი მაგა გულითა ბრძენითა;
შენ მოგელოდი, მიმჭირდა მოლოდინითა შენითა,
ქვაბს ვედარ გავძელ, მინდორთა მოვლა მომინდა ცხენითა.

907

„იმა ქედსა გარდავადეგ, იგი შამბნი მომეარნეს;
ერთი ლომი, ერთი ვეფხი შეკრბეს, ერთად შეიყარნეს,
ჰგვანდეს რათმე მოყვარულთა, მათი ნახვა გამეხარნეს,
მათ რა უყვეს ერთმანერთსა, გამიკვირდეს, შემეზარნეს.

908

„ქედსა გარდავადეგ, ლომ-ვეფხი მოვიდეს ერთგან რებულნი,
სახედ ვამსგავსე მიჯნურთა, ცეცხლნი დამეფსნეს დებულნი,
შეიყარნეს და შეიბნეს, იბრძოდეს გამნარებულნი,
ლომი სდევს, ვეფხი მიურბის, იყვნეს არ ჩემგან ქებულნი.

909

„პირველ ამოდ ილალობეს, მერმე მედგრად წაიკიდნეს:
თვითო ტოტი ერთმანერთსა ჰკრეს, სიკვდილსა არ დაჰრიდნეს;
გამოჰრიდა ვეფხმან გული, დედათამცა გამოჰრიდნეს,
ლომი მედგრად გაევიდა, იგი ვერვინ დაამშვიდნეს.

910

„ლომსა დავუგმე ნაქმარი, ვარქვი: „არა ხარ ცნობასა!“
შენ საყვარელსა რად აწყენ, ფუ მაგა მამაცობასა!“
ხრმალ-გამონწვდილი მივუხე, მივეც ლახვართა სობასა,
თავსა გარდავჰკარ, მოცავკალ, დავჰხსენ სოფლისა თმობასა.

911

„ხრმალი გავსტყორცე, გარდვიჭერ, ვეფხი შევიპყარ ხელითა;
მის გამო კოცნა მომინდა, ვინ მწვავს ცეცხლითა ცხელითა;
მიღრინვიდა და მანყენდა ბრჭალითა სისხლთა მღვრელითა,
ვედარ გავუძელ, იგიცა მოვკალ გულითა ხელითა.

912

„რაზომსაცა ვამშვიდებდი, ვეფხი ვერა დავამშვიდე,
გავგულისდი, მოვიქნიე, ვჰკარ მინასა, დავანყვიდე;
მომეგონა, ოდეს ჩემსა საყვარელსა წავევიდე,
სული სრულად არ ამომხდეს, რას გიკვირს, რომ ცრემლსა ვჰღვრიდე!

„აჰა, ძმაო, მითხრობია ჭირი ჩემი, რაცა მჭირდა;
სულთა დგმაცა არა მმართვეს, ასრე გასლვა რად გიკვირდა!
სიცოცხლესა გავყვარე, სიკვდილიცა დამიძვირდა“.
ესე სიტყვა დაასრულა, ყმამან სულ-თქნა, აცატირდა.

ავთანდილცა მასთანავე ტიროდა და ცრემლსა ღვრიდა;
უთხრა: „დათმე, ნუ მოჰკვდები, გულსა სრულად ნუ დასჭრი და!
ღმერთი მაგას მოწყალებს, თუცა ჭირმან არ გაგრიდა;
თუმც უნდოდით გასაყრელად, პირველ ერთად არ შეგყრიდა.

„სდევს მიჯნურსა ფათერავი, სანუთროსა დაანავლლებს,
მაგრა ბოლოდ ლხინსა მისცემს, ვინცა პირველ ჭირსა გასძლებს;
მიჯნურობა საჭიროა, მით სიკვდილსა მიგვაახლებს,
გასწავლულსა გააშმაგებს, უსწავლელსა გაასწავლებს“.

ტარიელისაგან და ავთანდილისაგან
ქვაბს მისლვა და ასმათის ნახვა

916

იტირეს და გაემართნეს, ქვაბისაკე თავნი არნეს;
რა ასმათიან დაინახა, განალამცა გაეხარნეს;
მოეგება, მოტიროდა, ცრემლმან მისმან კლდენი ღარნეს,
აკოცეს და აცატირდეს, კვლა ცნობანი ააჩქარნეს.

917

ასმათ თქვა: „ღმერთო, რომელი არ ითქმი ვაცთა ვნითა,
შენ ხარ სავსება ყოველთა, აგვავესებ მზეებრ ფენითა;
გაქო, ვით გაქო, რა გაქო, არ საქებელო სმენითა!
დიდება შენდა, არ მომკალ, ამათთვის ცრემლთა დენითა!“

918

ტარიელ ეტყვის: „ჰე, დაო, მით ცრემლი აქა მდინია,
საწუთრო ნაცვლად გვატირებს, რაც ოდენ გაგვიცინია.
ძველი წესია სოფლისა, არ ახლად მოსასმინია.
ვა, შენი ბრალი, თვარადა სიკვდილი ჩემი ლხინია!“

919

„სწყუროდეს, წყალსა ვინ დაღვრის ვაცი უშმაგო, ცნობილი?
მე თვალთა ჩემთა, მით მიკვირს, რად ვარ ცრემლითა ლტობილი!
უნწყლობა ჰკლავს, წყალი სდის, არ ოდეს არ გახმობილი!
ვა, წარხდა ვარდი ჰობილი, ვა, მარგალიტი წყობილი!“

920

ავთანდილსცა მოეგონა მისი მზე და საყვარელი;
იტყვის: „ჩემო, ვით ვეგები მე უშენოდ სულთა მდგმელი?
შენ არ გახლავ, ჩემი ჩემთვის სიცოცხლეა სანანელი,
გითხრამცა ვინ, რა მჭირს, ანუ რა ცეცხლი მწვავს, როგორ ცხელი!“

921

„ვარდი ამას ვით იაბრებს, – მზე მომშორდეს, არ დავჭნეო,
ანუ ჩვენ, გლახ, რა გვერგების, რა ჩასვენდეს გორსა მზეო?
გულო, გიჯობს, გაუმაგრდე, თავი სრულად გაიკლდეო,
ნუთუ მოგხვდეს ნახვა მისი, სულთა სრულად ნუ დაღეო“.

922

სული დაიდეს, დადუმდეს, ორთავე ცეცხლი სდებოდა;
ასმათი შეჰყვა, შევიდა, მათებრ სახმილი ჰგზნებოდა;
დაუგო ტყავი ვეფხისა, რომელ კვლა მინყვი ჰგებოდა,
ორნივე დასხდეს, უბნობდეს, რაცა მათ ეამებოდა.

მწვადი შეინვეს, შეიქმნა პურობა მსგავსი ჟამისა,
მუნ უპურობა პურობა, არ სიდიადე ჯამისა,
მას შეეხვეწნეს: „ჯამეო“, ძალი არ ჰქონდა ჯამისა,
დაცოხნის, ლუკმა გატყორცის, წონა ძლივ ჩანთქის დრამისა.

ამოა, რომე კაცი კაცს ამოსა ეუბნებოდეს;
მან გაუგონოს, რაცა თქვას, არ ცუდად ნაუხდებოდეს,
ცოტად ეგრეცა დაუვსებს, ცეცხლი რაზომცა სდებოდეს,
დიდი ლხინია ჭირთა თქმა, თუ კაცსა მოუხდებოდეს.

მას ღამესა ერთგან იყვნეს იგი ლომნი, იგი გმირნი,
იუბნეს და გააცხადნეს თავ-თავისად მათნი ჭირნი.
რა გათენდა, კვლა დაინყეს საუბარნი, სიტყვა-ხშირნი;
ერთმანერთსა გაუგონნეს ფიცნი პირველ დანაპირნი.

ტარიელ ეტყვის: „რად უნდა სიტყვისა თქმა მრავალისა?
რაცა შენ ჩემთვის გიქმნია, ღმერთი მზღველია ვალისა;
კმა ზენაარი ზენარად, არ ნაქმარია მთვრალისა,
არ დავინყება, მოყვრობა მოყვრისა წარმავალისა.

„ან შემიხვეწე, ნუ დამწვავ კვლა წვითა უცხელესითა;
მე რომე ცეცხლი მედების, არ ნაგმებია კვესითა.
ვერ დამშრეტ, შენცა დაინვი სოფლისა ქმნისა წესითა,
წადი, დაბრუნდი, შეიქვეც მუნითვე, შენი მზე სით-ა.

„ვინ დამბადა, განკურნება ჩემი უჩანს მასცა ძნელად,
ვისცა გესმის, გაიგონეთ მით გაჭრილვარ ხელი ველად;
რაცა ჰმართებს გონიერთა, ერთხელ ვიყავ მეცა მქმნელად,
ან ნობათი ხელობისა მომხვდომია, მით ვარ ხელად“.

ავთანდილ ეტყვის: „რა გითხრა პასუხი მაგა თქმულისა:
შენვე სთქვი ეგე სიტყვალ კაცისა ბრძნად სწავლულისა:
ღმერთსამცა ვით არ შეეძლო კვლა განკურნება წყლულისა,
იგია მზრდელი ყოვლისა დანერგულ-დათესულისა!

„ღმერთსამცა ესე რად ექმნა, ეგეთნი დაებადენით,
არლა შეგყარნა, გაგყარნა, ხელი გქმნა ცრემლთა დადენით;
სდევს ფათერაკი მიჯნურსა, განჭვრიტეთ, გაიცადენით,
თქვენ ერთმანერთსა არ მიჰხვდეს, მე სულნი ამომხადენით;

931

„ნეტარ მამაცი სხვა რაა, არ გაძლოს, რაცა ჭირია!
ჭირსა გადრევა რად უნდა, რა სასაუბრო პირია!
ნუ გეშის, ღმერთი უხვია, თუცა სოფელი ძვირია,
რაცა მიწვრთიხარ ინვართე; გკადრო, უწვრთელი ვირია.

932

„თუ რა გესმის, გაიგონე; ესე კმარის სწავლა სწავლად;
ჩემსა მზესა დავეთხოვე თქვენს წინაშე წამოსავლად,
მოვახსენე: „რათგან ჩემი შეუქმნია გული ავლად,
ვერას ირგებ, არ დავდგები; სხვა ვიუბნო რაღა მრავლად?

933

„მან მიბრძანა: „მაღლიერ ვარ, კარგად ხარ და მამაცურად,
შენგან მისსა გავლენასა მე დავიჩინ სამსახურად“.
მისის კითხვით წამოსრულვარ, არ მთრვალურად, არ მახმურად,
ან შევიქცე, რა ვუამბო? – „რად მოხველო ჯაბან-ხრდლურად?“

934

„მაგ საუბარსა ესე სჯობს, ისმინე ჩემი თხრობილი:
მქმნელი საქმისა ძნელისა ვაციმცა იყო ცნობილი;
ვერას ვერ შეიქმს ნაყოფსა ვარდი უმზეოდ ჭნობილი.
შენ ვერას ირგებ, მე გარგებ, ძმა ძმისა უნდა ძმობილი.

935

„სადაცა გწადდეს, მუნ იყავ მითვე წესითა მაგითა,
გწადდეს გულითა ბრძენითა, გწადდეს ცნობითა შმაგითა;
მაგა ქცევითა ტურფითა, ანაგებითა ნაგითა,
ოდენ გამაგრდი, არ მოჰკვდე, არ დასდენ ცეცხლთა დაგითა.

936

„ამის მეტსა არას გნუკვე: წელიწადსა ერთსა მსგეფსა,
აქა ქვაბსავ მომნახვიდე მე, ამბავთა ყოვლგნით მკრეფსა;
ამა ჟამსა ნიშნად მოგცემ, დროსა ამას ვარდ-იეფსა,
ვარდთა ნახვა გაგაკრთობდეს, მართ ვითამცა ძაღლი ყეფსა.

937

„ამა დროსა გარდავსცილდე, აქა ქვაბსავ არ მოვიდე,
ცან, ცოცხალი, არ თურე ვარ, უღონოდ მოგვკვე კიდე;
ეს ამისად ნიშნად კმარის, შენ თუ ჩემთვის ცრემლსა ჰღვრიდე,
მაშინ, გწადდეს, იხარებდი, გწადდეს, ჭმუნვა გაადიდე.

938

„ან რაცა გკადრე, ამისთვის ნუთუ შენ იყო მჭმუნავი!
მოგშორდები და არ ვიცი, თუ ცხენი დამცემს, თუ ნავი;
არ, უთქმელობა, არ ვარგა, არ პირუტყვი ვარ მჩმუნავი,
არ ვიცი, ღმერთი რას მიზამს, ანუ ცა მიწყვი მბრუნავი“.

მან უბრძანა: „აღარ განყენ, არცა სიტყვა გამეტადდეს,
არ მომისმენ, რაზომიცა საუბარი მიდიადდეს:
თუ არ მოგყვეს საყვარელი, შენ მას მიჰყევ, რაცა სწადდეს,
ბოლოდ ყოვლი დამალული საქმე ცხადად გამოცხადდეს.

„რა დაიჭერო, მაშინ სცნა ჩემთა საქმეთა ძნელობა,
ჩემთვის ყველაი სწორია, გაჭრა და გაუჭრელობა;
შენ რაცა გითქვამს, მაგას ვიქმ, მრჯის რაზომც გინდა ხელობა,
უშენოდ მომხვდეს, რაღა ვქმნა, არ დია დღეთა გრძელობა!“

საუბარი გარდანყვიდეს, დააპირეს ესე პირი;
ცხენსა შესხდეს, მოიარეს, თვითო მოკლეს ველს ნადირი;
შემოიქცეს, აატირეს გული, კვლაცა ანატირი,
ხვალ გაყრისა გონებამან სხვა უმატა ჭირსა ჭირი.

ლექსთა მკითხველნო, თქვენიმცა თვალი ცრემლისა მღვრელია,
გულმან, გლახ, რა მქნას უგულოდ, თუ გული გულსა ელია;
მოშორვება და მოყვრისა გაყრა კაცისა მკვლეელია,
ვინცა არ იცის, არ ესმის ესე დღე როგორ ძნელია.

დილა გათენდა, შესხდეს და მას ქალსა გაესალამნეს;
ტარიელ, ასმათ, ავთანდილ თვალთაგან ცრემლნი დალამნეს;
სამთავე ღაწვთა ალაზნი არღავენის ფერად ალაზნეს,
მათ ლომთა, მიწყვი მხეც-ქმნილთა, თავნი მხეცთავე ალაზნეს.

ქვაბი ჩავლეს და წავიდეს ზახილით ცრემლთა მდენანი.
ასმათ ტირს, მოთქვამს: „ჰე, ლომნო, ვისნი ვით მოგთქმენ ენანი.
მზემან დაგწვნა და დაგდაგნა ცისა მნათობნი ზენანი,
ვა, ჭირნი ჩემნი ეზომნი, ვა, სიცოცხლისა თმენანი!“

მათ ყმათა, მუნით წასრულთა, იგი დღე ერთგან იარეს,
ზღვის პირს მივიდეს, მუნ დადგეს, არ ხმელთა არე იარეს,
არ გაიყარნეს მას ღამეს, კვლა ცეცხლი გაიზიარეს,
ერთმანერთისა შორს ყოფნა იტირეს, იმგლოვიარეს.

ტარიელს ეტყვის ავთანდილ: „რუ გახმა ცრემლთა დენისა!
რად მოიშორვე შენ ფრიდონ, მომცემი მაგა ცხენისა?
მუნით იცნობის ამბავი, ღონე მის მზისა ლხენისა,
ან მე მუნ მივალ, მასწავლე გზა ძმად-ფიცისა შენისა“.

947

ტარიელ სიტყვით ასწავლის მხარსა ფრიდონის გზისასა,
მართ გააგონა, რაც ოდენ შეეძლო ძალსა თქმისასა:
„აღმოსავლეთით ნადიო, პირსა იარე ზღვისასა,
თუ ჰნახო, ჩემი უამბე, გკითხავს ამბავსა ძმისასა“.

948

თხა მოკლეს და მიითრიეს, ცეცხლი შექმნეს ზღვისა პირსა,
სვეს და ჭამეს, რაცა ჭამა შეჭფეროდა მათსა ჭირსა;
მას ღამესა ერთად იყვნეს, ერთგან მიწვეს ხეთა ძირსა;
ვჰგმობ მუხთალსა სანუთროსა, ზოგჯერ უხვსა, ზოგჯერ ძვირსა.

949

ცისკრად ადგეს გასაყრელად, ერთმანერთსა მოეხვივნეს;
მაშინ მათგან ნაუბარნი, დადნეს, ვინცა მოისმინეს;
თვალთა, ვითა წყაროს თვალი, ცრემლი ველთა მოადინეს,
დიდხანს იდგეს შეჭდობილნი, მკერდი მკერდსა შეარკინეს.

950

გაიყარნეს ტირილითა, პირსა ხოკით, თმათა გლეჯით;
ერთი აღმა, ერთი ჩალმა, უგზოდ ვლიდეს შამბთა ეჯით;
ვირემ უჩნდათ ერთმანერთი, იზახდიან პირსა ბღნეჯით,
იგი ნახნეს დაღრეჯილნი, მზე დაიდრეჯს მათის ღრეჯით.

წასლვა ავთანდილისაგან
ფრიდონისასა

951

ვა, სოფელო, რაშიგან ხარ, რას გვაბრუნებ, რა მზე გჭირსა!
ყოვლი შენი მონდობილი ნიადაგმცა ჩემებრ ტირსა;
სად წაიყვან სადაურსა, სად აღუფხვრი სადით ძირსა!
მაგრა ღმერთი არ გასწირავს კაცსა, შენგან განაწირსა!

952

ავთანდილ მისი გაყრილი ტირს, ხმა მისწვდების ცათამდის;
იტყვის თუ: „ღვარი სისხლისა კვლაცა მდენია, კვლაცა მდის;
ან აგრე გაყრა ძნელია; ვით მაშინ შეყრა დაცამდის,—
კაცი არ-ყველა სწორია, დიდი ძეს კაცით კაცამდის“,

953

ველს მაშინ მხეცნი ძღებოდეს სისხლითა მუნ ნატირითა;
ვერ დაივსებდა სახმილსა, იწვის ცეცხლითა ხშირითა;
კვლა თინათინის გონება ავსებს უფროვე ჭირითა;
ბაგეთათ ვარდსა ანათობს ბროლი ძონისა ძირითა.

954

ვარდი ჭნებოდა, ღრებოდა, ალვისა შტო ირხეოდა;
ბროლი და ლალი გათლილი ლაჟვარდად გარდიქცეოდა;
გამაგრებოდა სიკვდილსა, ამისთვის არ უმხნეოდა-ა;
იტყვის თუ: „ბნელი რას მიკვირს, რადგან დაგაგდე, მზეო, და!“

955

მზესა ეტყვის: „მზეო, გიტყვი თინათინის ღაწვთა დარად,
შენ მას ჰგავ და იგი შენ გგავს, თქვენ ანათობთ მთა და ბარად;
ხელსა მალხენს ნახვა შენი, ამაღ გიჭვრეტ არ დამცთარად,
მაგრა ჩემი რად დააგდე გული ცივად, გაუმთბარად?

956

„თვე ერთისა მოშორვება მზე ზამთარსა გაგვიმცივნებს;
მე, გლახ, ორნი დამიყრიან, გული ამაღ რად არ ივნებს?
მაგრა კლდესა არა შესწონს, არაოდეს არ იმტკივნებს;
წყლულსა დანა ვერა ჰკურნებს, გაჰკვეთს, ანუ გაამსივნებს“.

957

მიმავალი ცასა შესტირს, ეუბნების, ეტყვის მზესა:
„აჰა, მზეო, გეაჭები შენ, უმძლესთა მძლეთა მძლესა,
ვინ მდაბალთა გაამაღლებ, მეფობასა მისცემ, სვესა,
მე ნუ გამყერი საყვარელსა, ნუ შემიცვლი ღამედ დღესა.

958

„მო, ზუალო, მომიმატე ცრემლი ცრემლსა, ჭირი ჭირსა,
გული შავად შემიღებე, სიბნელესა მიმეც ხშირსა,
შემიმყარე კაეშანი, ტვირთი მძიმე ვითა ვირსა,
მას უთხარ თუ: „ნუ გასწირავ, შენია და შენთვის ტირსა“.

959

„ჰე, მუშთარო, გეაჭები შენ, მართალსა, ბრჭესა ღმრთულსა.
მო და უყავ სამართალი, გაებრჭობის გული გულსა;
ნუ ამრუდებ უმართლესსა, ნუ წაიწყმედ ამით სულსა,
მართალი ვარ, გამიკითხე, რად მანყლულებ მისთვის წყლულსა!

960

„მოდო, მარიხო, უწყალოდ დამჭერ ლახვრითა შენითა,
შეცამლებე და შემსვარე წითლად სისხლისა დენითა,
მას უთხარენ ჩემნი პატიჟნი, მას გააგონენ ენითა,
როგორ გასრულვარ, შენ იცი, გული არღა არს ლხენითა.

961

„მოდო, ასპიროზ, მარგე რა, მან დამწვა ცეცხლთა დაგითა;
ვინ მარგალიტსა გარეშე მოსცავს ძონისა ბაგითა;
შენ დააშვენებ კეკლუცთა დაშვენებითა მაგითა,
ვისმე, გლახ, ჩემებრ დააგდებ, გაჰხდი ცნობითა შმაგითა.

962

„ოტარიდო, შენგან კიდე არვის მიგავს საქმე სხვასა,
მზე მაბრუნვებს, არ გამიშვებს, შემყრის და მიმცემს წვასა;
დაჯე წერად ჭირთა ჩემთა, მეღნად მოგცემ ცრემლთა ტბასა;
კალმად გიკვეთ განლობილსა ტანსა ჩემსა ვითა თმასა.

963

„მო, მთვარეო, შემებრალე, ვილვევი და შენებრ ვმჭლდები,
მზე გამავსებს, მზევე გამლევს, ზოგჯერ ვსხვლდები, ზოგჯერ ვწვლდები;
მას უამბენ სჯანი ჩემნი, რა მჭირს, ანუ როგორ ვბნდები,
მიდო, უთხარ, ნუ გამწირავ, მისი ვარ და მისთვის ვკვდები“.

964

„აჰა, მმონმობენ ვარსკვლავნი, შვიდნივე მემონმებიან:
მზე, ოტარიდი, მუშთარი და ზუალ ჩემთვის ბნდებიან,
მთვარე, ასპიროზ, მარიხი მოვლენ და მონმად მყვებიან,
მას გააგონე, რანიცა ცეცხლნი უშრეტნი მდებიან“.

ან გულსა ეტყვის: „ვითამცა გდის ცრემლი, არ გაგხმობია, რას გარგებს მოკლვა თავისა? ეშმა ძმად თურე გძმობია; მეც ვიცი, ჩემსა ხელ-მქმნელსა თმად ყორნის ბოლო სთმობია; მაგრა თუ ჭირსა არ დასთმობ, ლხინი რა დასათმობია!

„თუ დავრჩეო, ესე მიჯობს, – სიცოცხლისა იტყვის თუსა, – ნუთუ მომხვედეს ნახვა მზისა, ნუ ვიზახი მიწყვი უსა“. მიიმღერის ხმასა ტკბილსა, არ დასწყვედდის ცრემლთა რუსა, მისსა ხმასა თანა ხმაცა ბულბულისა ჰგვანდის ბუსა.

რა ესმოდის მღერა ყმისა, სმენად მხეცნი მოვიდიან; მისვე ხმისა სიტკბოსაგან წყლით ქვანიცა გამოსხდიან! ისმენდიან, გაჰკვირდიან, რა ატირდეს, ატირდიან, იმღერს ლექსთა საბრალოთა, ღვარისაებრ ცრემლნი სდიან.

მოვიდიან შესამკობლად ქვეყნით ყოვლნი სულიერნი, კლდით ნადირნი, წყალშიგ თევზნი, ზღვით ნიანგნი, ცით მფრინველნი, ინდო-არაბ-საბერძნეთით, მაშრიყით და მალრიბელნი, რუსნი, სპარსნი, მოფრანგენი და მისრეთით მეგვიპტელნი.

მისლვა ავთანდილისაგან
ფრიდონისასა

969

ყმა მტირალი სამოცდაათ დღე ზღვის პირსა მივა გზასა;
შორით ნახნა, მენავენი, მოდიოდეს შიგან ზღვასა;
მოიცადა, ჰკითხა: „ვინ ხართ, თქვენ ამისა გნუკევ თქმასა,
ეს სამეფო ვისი არის, ან ჰმორჩილობს ვისსა ხმასა?“

970

მათ მოახსენეს: „ტურფაო სახით და ანაგებითა,
გვეუცხოვე და გვეკეთე, მით გეუბნებით ქებითა:
აქამდის მზღვარი თურქთაა, მომზღვრეა ფრიდონ მზღვრებითა,
ჩვენცა მისი ვართ, გიამბობთ, თუ ჭვრეტით არ დავბნდებითა.

971

„ნურადინ ფრიდონ მეფეა ამას ქვეყნისა ჩვენისა;
მოყმე მხნე, უხვი, ძლიერი, ფიცხლად მომხლტომი ცხენისა;
ვნება არავის არ ძალ-უც მის მზისაოდნად მშვენისა,
იგია ჩვენი პატრონი, მსგავსი ცით შუქთა მფენისა“.

972

ყმამან უთხრა: „ძმანო ჩემნო, კარგთა ვაცთა გარდგევიდე;
მე მეფესა თქვენსა ვეძებ, მასწავლეთ, თუ სით წავიდე,
რა ვიარო, ოდეს მივალ, ან გზასა აქვს რა სიდიდე?“
მენავეთა უწინამძღვრეს, არ დააგდეს ზღვისა კიდე.

973

მოახსენეს: „ესე გზაა მულღაზანზარს მიმავალი,
მუნ დაგხვდების მეფე ჩვენი მშვილდ-ფიცხელი, მახვილხრმალი;
აქადაღმა ათ დღე მიხვალ ნაკვთად სარო, ფერად ლალი;
ვა, რად დაგვწვენ უცხოშ უცხო, რად მოგვიდევ ცეცხლებრ ალი!“

974

ყმამან უთხრა: „მიკვირს, ძმანო, რად ხართ ჩემთვის გულ-მოკლულნი,
ანუ ეგრე ვით გეკეთნეს ზამთრის ვარდნი ფერ-ნაკლულნი?
თქვენმცა მაშინ გენახენით, ლადნი ვსხედით, არ-საჰყურულნი,
ჩვენნი მჭვრეტნი დავაშვენით, ჩვენგან სხდიან მხიარულნი“.

975

კაცნი წავიდეს; დაბრუნდა ყმა გზასა თავის წინასა,
ვისი ჰგავს ტანი საროსა და ვისი გული რკინასა;
მოაცორვებს და მიუბნობს, მოსთქვამს მისსავე ლხინასა,
ნარგისნი ქუხან, ცრემლსა წვიმს, ჩარცხის ბროლსა და მინასა.

976

ვინცა გზას ნახნის უცხონი, ჰმსახურებდიან, ჰყმობდიან,
მოვიდოდნიან საჭვრეტლად, მას ზედა სტრფიალობდიან,
ეძნელებოდის გაშვება, გაყრასა ძლივ დასთმობდიან,
გზის ყოლაუზი მისციან; ჰკითხის რა, უამბობდიან.

მულღაზანზარს მიეახლა, ადრე დაღვევს გზასა გრძელსა;
 მინდორს ნახა სპა ლაშქართა და ნადირთა ჰგვანდეს მსრველსა,
 ყოვლგნით ალყა შემოეკრა, მოსდგომოდეს გარე ველსა,
 ისვრიან და იზახიან, მხეცთა სტრიან ვითა მჭელსა.

კაცი ემთხვია; მას ჰკითხა ამბავი მის ლაშქარისა;
 უბრძანა: „ისი ვისია ხმა ზათქისა და ზარისა?“
 მან უთხრა: „ფრიდონ ხელმწიფე, მეფე მულღაზანზარისა,
 იგი ნადირობს, შეუკრავს ნაპირი ველ-შამბნარისა“.

მათ ლაშქართავე წავიდა მით უსახოთა ქცევითა;
 გამხიარულდა; შვენება მის ყმისა ვთქვიძმა მე ვითა!
 მისთა გამყრელთა დააბრობს, შემყრელთა დასწვავს მზე ვითა,
 ნახვა მჭვრეტელთა ახელებს, ტანი ლერწამობს რხევითა.

მათ ლაშქართა ყოლბსა შუა ორბი სითმე გარდმოფრინდა;
 ყმამან ცხენით შეუტივა, გაამაყდა, არ შეშინდა,
 შესტყორცა და ჩამოაგდო, დაეცა და სისხლი სდინდა,
 გარდახდა და ფრთენი დასტრნა, წყნარად შეჯდა, არ აქმინდა.

იგი რა ნახეს მესროლთა, სროლასა მოეშლებოდეს,
 ალყა დაშალეს, მოვიდეს, მოეხვეოდეს, ბნდებოდეს,
 იქი და აქათ უვლიდეს, ზოგნი უკანა ჰყვებოდეს,
 ვერცა ჰკადრებდეს: „ვინ ხარო?“ ვერცა რას ეუბნებოდეს.

მინდორსა შიგან გორი დგა, ფრიდონ მას ზედა დგებოდა;
 ღირსნი მას თანა სროლასა ორმოცი კაცი ჰხლებოდა;
 მუნ დაემართა ავთანდილს, მას თანა ყოლბი ჰყვებოდა,
 ფრიდონს უკვირდა, რა ქმნესო, მისთა სპათათვის წყრებოდა.

ფრიდონ მონა გამოგზავნა: „ნა, ნახეო ისი სპანი,
 რა ქმნეს, ალყა რად მოშალეს, სად წადიან ვითა ბრმანი?“
 მონა ფიცხლად მოეგება, ნახა სარო, მორჩი ტანი,
 დადგა, თვალნი გაურეტდეს, დაავინწყდეს სიტყვის თქმანი.

ავთანდილ ცნა, თუ „ისია მოამბედ ჩემად რებული;
 ნა, ჰკადრე შენსა პატრონსა ეს ჩემი დავედრებული:
 ვარ უცხო ვინმე ღარიბი, სამყოფთა მოშორვებული,
 ძმად-ფიცი ტარიელისი, თქვენს წინა მომგზავრებული“.

985

მონა წავიდა ფრიდონის თხრობად ამბისა მისისად;
უთხრა: „მზე ვნახე მოსრული, ჩანს მანათობლად დღისისად;
ვაზრობ, იგიცა დაშმაგდენ, თუ ბრძენთა ნახონ ისი სად;
„ვარ ძმაო ტარიელისი შეყრად ფრიდონის მქისისად“.

986

რა ტარიელ მოისმინა, ფრიდონს ჭირი უსუბუქდა,
თვალთა ცრემლნი გარდმოსცვივდეს, გული უფრო აუჩუქდა,
მონაქროლმან ვარდი დაზრა, წამწამთაგან ბუქი ბუქდა;
შეიყარნეს; ერთმანერთი მათგან იქო, არ გაუქდა.

987

ფიცხლად ჩავლო იგი ქედი, ჩაეგება ფრიდონ წინა;
რა შეხედნა, მან ესე თქვა: „თუ არ მზეო, ისი ვინ ა?“
მას ჰმეტობდა, რაცა ქება მონისაგან მოესმინა;
ერთმანერთსა გარდაუხდეს, ლხინმან ცრემლი აფრქვევინა.

988

მოეხვივნეს ერთმანერთსა, უცხოობით არ დარიდონ;
თვით უსახოდ ფრიდონს ყმა და მოეწონა ყმასა ფრიდონ;
რა მჭვრეტელთა იგი ნახონ, მზე მათთანა გააფლიდონ,
მომკალ, ბაზარს სხვა მათებრი ივაჭრონ რა, ან გაყიდონ.

989

ფრიდონისებრნი მოყმენი ვინა ვინ ვით ეგებიან!
მაგრა მას ახლავს ქებანი, მართ მეტი არ მიხვდებიან;
მზე უჩინო იქმს მნათობთა, რა ახლოს შეიყრებიან,
დღისით ვერ ნათობს სანთელი და ღამით შუქნი ჰკრთებიან.

990

ცხენთა შესხდეს, გაემართნეს, ფრიდონისსა მივლენ სრასა.
დაიშალა ნადირობა, მოეშალნეს მხეცთა სვრასა;
ავთანდილის ჭვრეტად სპანი იქი-აქათ იქმნენ ჭრასა,
თქვეს: „ასეთი ხორციელი შეუქმნია ნეტარ რასა!“

991

ყმა ფრიდონს ეტყვის: „ისწრაფვი, ვიცი, ამბისა თხრობასა,
გიაშბო, ვინ ვარ, სით მოვალ, ვინათგან ჰლამი ცნობასა,
ანუ სით ვიცნობ ტარიელს, ანუ რად ვიტყვი ძმობასა,
იგი ძმად მიხმობს, ძმა ხარო, თუცა ძლივ ღირს ვარ ყმობასა.

992

„მე ვარ ყმა როსტან მეფისა, მოყმე არაბეთს ზრდილობით.
დიდი სპასჰეტი, სახელად მიხმობენ ავთანდილობით,
მე დიდებულთა დიდ-გვართა ზრდილი მეფეთა შვილობით,
საკრძალავი და უკადრი, მყოფი არვისგან ცილობით.

„დღესა ერთსა მეფე შეჯდა, ნადირობას გამოვიდა;
მინდორს ვნახეთ, ტარიელ ჯდა, ცრემლთა ღვრიდა, ველთა რწყვიდა,
გაგვიკვირდა; გვეუცხოვა, ვანვიეთ და არ მოვიდა,
ჩვენ გვენყინა, არ ვიცოდით, მას თუ ცეცხლი რაგვარ სწვიდა.

„მეფემან სპანი შეპყრობად შეუზახნა და წყრებოდა;
მან უჭირველად დახოცნა, ომი არ მისჭირდებოდა,
ზოგთა მხარ-თედო დაჰლენა და ზოგთა სული ჰხდებოდა;
მუნდა ცნეს, ეტლი მთვარისა რომე არ დაბრუნდებოდა.

„მათ სპათაგან ვერ შეპყრობა ცნეს მეფეთა მეტად მწყრალთა,
თვით შესხდეს და შეუტივეს ამაყთა და არას მკრთალთა.
რა ტარიელ მეფე იცნა, მუნდა დაჰკრთა მათთა ხრმალთა.
ცხენსა მისცნა სადავენი, დაგვეკარგა წინა თვალთა.

„ვძებნეთ და კვალი ვერ ვპოვეთ, დავსწამეთ ეშმაურობა.
მეფე დაჭმუნდა; დაშალა სმა, ნადიმობა, პურობა.
მე ვერღა გავსძელ მისისა ამბისა ვერ-დასტურობა,
გამოვიპარე საძებრად: მწვიდა ცეცხლისა მურობა.

„იგი ვძებნე წელსა სამსა, არ ვიამე არცა ძილი.
მათ მასწავლეს, ხატაელნი ვნახენ, მისგან დაკოდილი;
ვპოვე ვარდი მოყვითანო, შუქ-მკრთალნი და თერ-მიხდილი,
შემიტკბო და შემიყვარა ვითა ძმა და ვითა შვილი.

„ქვაბნი ნაუხმან დევთათვის, სრულად გამესისხლებია;
მუნ ასმით ახლავს მარტოსა, სხვა არვინ უახლებია;
მას მუდამ ძველი ცეცხლი სწვავს, არ-ახალ არ-ახლებია,
ვა ჰმართებს მისსა გაყრილსა, შავი ხლა თავსა ჰხლებია.

„ქალი მარტო ქვაბსა შიგან ზის მტირალი, ცრემლ-ნანთომი:
ყმა ნადირსა უნადირებს, ლომის ლეკვსა ვითა ლომი,
მიართმევს და იმით არჩენს იგი, ერთგან ვერ დამდგომი,
მისგან კიდე სანახავად არა უნდა კაცთა ტომი.

„მე უცხოს უცხო მანატრა მოსმენა სანატრელისა,
მითხრა ამბავი მისი და მისისა სასურველისა.
რა ჭირნი დასთმნა, ვერ იტყვის ან ენა ესე ხელისა,
ჰკლავს სურვილი და ვერ-ჭვრეტა მისისა დამმარხველისა.

1001

**„ვითა მთვარე, დაუდგრომლად იარების, არ დადგების;
მასვე ცხენსა შენეულსა მის, აროდეს გარდაჰხედების;
არას ნახავს პირ-მეტყველსა, ვით ნადირი ვაცთა ჰკრთების,
ვა მე, მისსა მგონებელსა, ვა მას, ვინცა მისთვის კვდების!**

1002

**„მის ყმისა ცეცხლი მედების, ვტირი ცრემლითა ცხელითა;
შემებრალნეს და გავშმაგდი, გავხე გულითა ხელითა;
მომინდა მისთა წამალთა ძებნა ზღვითა და ხმელითა;
შევიქეც, ვნახენ მეფენი, მყოფნი გულითა ბნელითა.**

1003

**„დავეთხოვე და გამიწყრა, მეფე მიეცა ჭმუნვასა.
დავყარენ ჩემნი ლაშქარნი, მით იძახიან მუნ-ვასა;
გამოვეპარე, დავეხსენ სისხლისა ცრემლითა წურვასა,
ან ვეძებ მისთა წამალთა, ვიქმ იქით-აქათ ბრუნვასა.**

1004

**„შენი მან მითხრა ამბავი მისგან ძმობისა შენისა,
ან მიპოვნიხარ უებრო შენ, საქებარი ენისა;
გამომირჩიე, სით მიჯობს ძებნა მის მზისა ზენისა,
მისთა მჭვრეტელთა ლხინისა, ვერ-მჭვრეტთა ამამრზენისა“.**

1005

**ან ფრიდონ იწვის სიტყვითა მის ყმისა ნაუბარათა;
ორნივე სწორად მოთქმიდეს მოთქმითა საქებარითა,
გულ-ამოსკვნილნი გულითა ტირან ვერ-დამთმობარითა,
მუნ ვარდსა წყლითა ცხელითა რწყვენ ტევრთა საგუბარითა.**

1006

**ლაშქართა შიგან შეიქმნა ხმა ტირილისა დიდისა,
ზოგთაგან ხოკა პირისა, ზოგთაგან სრევა რიდისა.
ფრიდონ ტირს, მოსთქვამს ხმა მალლად, გაყრილი წლისა შვიდისა:
„უხანობა და სიცრუვე, ვა, სანუთროსა ფლიდისა!“**

1007

**ფრიდონ მოსთქვამს: „რა შეგასხათ, ვერ-საქებო, ვერ-სათქმელო!
ხმელთა მზეო, სამყაროსა მზისა ეტლთა გარდამსმელო,
მოახლეეთა სალხინოო, სიცოცხლეო, სულთა მდგმელო,
ცისა ეტლთა სინათლეო, დამწველო და დამანთქმელო!**

1008

**„რა მოგეშორვე, მას აქათ სიცოცხლე მომძულვებია;
თუცა შენ ჩემად არა გცას, მე შენთვის მომსურვებია;
შენ უჩემობა ლხინად გიჩნს, მე დია მიმჭირვებია,
ოხერ სიცოცხლე უშენოდ, სოფელი გამარმებია!“**

1009

ფრიდონ თქვნა ესე სიტყვანი მოთქმითა შვენიერთა;
სული დაიდეს, დადუმდეს, მივლენ არ თურე მღვრითა.
ავთანდილ მჭვრეტთა აშვენებს ტურფითა აერ-ფერითა,
მელნისა ტბათა მიჯარვით ბურავს გიშრისა ჭვრითა.

1010

ქალაქს შვეიდეს, მუნ დახვდა სრა მოკაზმული სრულითა,
სახელმწიფოთა ყოვლითა გასაგებლითა სრულითა;
მონანი ტურფად მოსილნი წესითა იყვნეს რულითა,
შეჭურფინვიდიან ავთანდილს გულითა სულ-წასრულითა.

1011

შვეიდეს და დიდი შექმნეს ჭალაბობა, არ ხალვათი,
იქით-აქათ დიდებულნი წარიგებით ათჯერ-ათი.
თვით ორნივე ერთგან დასხდეს, ვინმცა ვით თქვა ქება მათი!
ბროლ-ბადახშსა აშვენებდა ზოგან მინა, ზოგან სათი.

1012

დასხდეს: შეიქმნა პურობა, გაამრავლებდეს მახალსა,
უმასპინძლებდეს ავთანდილს, ვითა მზახალი მზახალსა,
მოიღებდიან ჭურჭელსა, ტურფასა ახალ-ახალსა,
მაგრა მის ყმისა მჭვრეტელთა გული მიეცა, გლახ, ალსა.

1013

მას დღე სვეს, ჭამეს, გარდახდა ნადიმი მსმელთა დასისა,
გათენდა, ბანეს ავთანდილ, რიცხვი ძეს მუნ ატლასისა,
შესამოსელი შეჭმოსეს დრაჰკნისა ბევრ-ათასისა,
შეარტყეს წელთა სარტყელი, დაუდებელი ფასისა.

1014

ყმამან დაყვნა დღენი რამე, თუცა ყოვნას ვერა სთმობდა,
ფრიდონს თანა ნადირობას გავიდეს და თამაშობდა,
სწორად ჰხოცდის შორს და ახლოს, თუ რას ხელსა მოაპყრობდა,
მისი სროლა მშვილდოსანსა ყველაკასა ანბილობდა.

1015

ყმა ფრიდონს ეტყვის: „გესმოდეს ჩემი ან მონახსენები:
მე შენი გაყრა სიკვდილად მიჩნს და მით თავსა ვევენები,
მაგრა არა მცალს დღე-კრულსა, ცეცხლი მწვავს მოუთმენები,
გზა გრძელი, საქმე სასწრაფო მიც დია დავეყენები.

1016

„მართალ არს შენი გამყრელი, – თვალთათ თუ ცრემლსა ღვრიდესა.
დღეს წარუვალი ვერა ვარ, მით ცეცხლი სხვაცა მწვიდესა;
დგომა მგზავრისა ცთომაა, კარგსა იქმს, თავსა სწვრთიდესა,
სადა გინახავს იგი მზე, წამომყევ ზღვისა კიდესა“.

1017

ფრიდონს უთხრა: „დასაშლელი ჩემგან არა არ გეთხრობის: ვიცი, რომე აღარა გცალს, შენ ლახვარი სხვა გესობის; წადი, ღმერთი გინინამძღვრებს, მტერი შენი დაემხობის, მაგრა თქვი, თუ უშენობა ჩემგან ვითა დაითმობის?

1018

„ამას გკადრებ, არ ეგების მარტოსაგან წასლვა შენი; თანა ყმათა წამოგატან, იმსახურენ, იახლენი, აბჭარი და საგებელი, ერთი ჯორი, ერთი ცხენი. არ წაიტან, გაირჯები, ღანვი-ვარდი ცრემლ-წადენი“.

1019

მოსახნა ოთხნი მონანი, მისანდობელნი გულითა, სრული აბჭარი საკაცო ქათათა, საბარკულითა, სამოცი ლიტრა წითელი აწონით არ-წაკლულითა, ერთი ტაიჭი უებრო, მით უნაგრითა სრულითა.

1020

ერთსა ჯორსა წვივ-მაგარსა საგებელი აუკიდა; წავიდა და ფრიდონ შეჯდა, მასთანავე გამოვიდა. აწ გაყრისა მომლოდნესა ედებოდა ცეცხლი, სწვიდა, მოსთქვამს: „თუცა მზე გვეახლა, ჩვენ ზამთარი ვერ დაგვზრვიდა!“

1021

ზარი მის ყმისა გაყრისა გახდა, მიეცნეს წუხილსა. მოატყდეს მოქალაქენი, ლარსა ვინ ჰყიდდა, თუ ხილსა; ხმა ზახილისა მათისა ჰგვანდა აერთა ქუხილსა, იტყოდეს: „მზესა მოვშორდით, მო, თვილნი მივსცნეთ წუხილსა“.

1022

ქალაქი გავლეს, მივიდეს, პირსა დიდისა ზღვისასა, მაშინ ფრიდონის ნახულსა, ნასაჯდომევესა მზისასა, მუნ დაადენდეს ნაკადსა სისხლისა ცრემლთა ტბისასა, ფრიდონ უამბობს ამბავსა მის მნათობისა ტყვისასა.

1023

„აქა მათ ზანგთა მონათა მზე მოიყვანეს ნავითა, კბილ-თეთრი, ბაგე-ბადახში, სახედავითა შავითა; ცხენი გავქუსლე, გავაგე წაგვრა ხრმლითა და მკლავითა, შორს მნახეს, ადრე გამექცეს, ნავი მფრინველი ჩნდა ვითა“.

1024

მოეხვივნეს ერთმანერთსა, გაამრავლნეს ცრემლთა ღვრანი, აკოცეს და გაუახლდეს მათ ორთავე მათნი წვანი, გაიყარნეს გაუყრელნი ძმად-ფიცნი და ვითა ძმანი, ფრიდონ დადგა, ყმა წავიდა, შემხედველთა მკვლელი ტანი.

წასლვა ავთანდილისაგან
ნესტან-დარეჯანის საძებრად და ქარავანთა შეყრა

- 1025
ყმა მიმავალი მიუბნობს, მსგავსი მთვარისა სრულისა.
არს თინათინის გონება მისად სალხენად გულისა;
იტყვის: „მოგშორდი, – სიცრუვე, ვა, სანუთროსა კრულისა!
შენ გაქვს წამალი ჩემისა მამრთელებელი წყლულისა.“
- 1026
„რად სიცხე გულსა ნიადაგ მწვავს გმირთა სამსალებისა;
რად გული კლდისა ტინისა შემქმნია სამ სალებისა;
არ შეუძლია ლახვარსა დაჩენა სამსა ლებისა,
შენ ხარ მიზეზი სოფლისა ასრე გასამსალებისა“.
- 1027
ავთანდილ მარტო ზღვის პირსა მივა ოთხითა მონითა,
წამალსა ტარიელისა ეძებს ყოვლითა ღონითა,
დღისით და ღამით მტირალი იღვრების ცრემლთა ფონითა,
ჩალად უჩნს ყოვლი ქვეყანა, მისვე ჩალისა წონითა.
- 1028
სადაცა ნახნის, ეუბნის, მგზავრნი, ზღვის პირსა რეგულნი,
ჰკითხის მის მზისა ამბავი; დღენი ვლნა გაასებულნი.
ქედსა გარდადგეს, აქლემნი აუჩნდეს ლარ-კიდებულნი.
მოქარავნენი ზღვის პირსა დაყრით დგეს დაყმუნებულნი.
- 1029
მუნ ქარავანი ურიცხვი იდგა მის ზღვისა კიდესა.
შეიჭირვებდეს, ჭმუნვიდეს, ვერცა დგეს, ვერცა ვლიდესა.
ყმამან სალაში უბრძანა – ქებასა შეასხმიდესა,
ჰკითხა თუ: „ვინ ხართ, ვაჭარნო?“ – მათ საუბარი ჰკიდესა.
- 1030
უსამ იყო ქარავნისა უხუცესი, კაცი ბრძენი.
მოახსენა ხოტბა სრული, დალოცა და უქნა მწენი.
ჰკადრეს: „ხმელთა სინათლეო, შენ ამოხვე ჩვენი მლხენი,
ჩამოჰხე და მოგახსენოთ ამბავი და საქმე ჩვენი“.

1031

გარდაჰხდა. ჰკადრეს: „ჩვენ ვართო მობადდადენი ვაჭარნი, მაჰმადის სჯულის მჭირაენი, აროდეს გვისვმან მაჭარნი; ზღვათა მეფისა ქალაქსა სავაჭროდ გარდმონაჭარნი, საქონელ-სრულნი, მდიდარნი, არ ლარნი გვაქვან ნაჭარნი.

1032

„ჩვენ აქა ვპოვეთ ზღვის პირსა კაცი უსულოდ მდებარე; ვუშველეთ, ენა მოეცა სიტყვისა გამომგებარე; ვჰკითხეთ თუ: „ვინ ხარ, ღარიბო, რასა საქმისა მდებარე?“ გვითხრა: „თუ შეხვალთ, დაგხოცენ, კიდე ცოცხალვარ მე ბარე?!“

1033

„თქვა: „ქარავანი ეგვიპტით გამოვემართეთ ერითა, ზღვასა შევედით ტვირთულნი ლარითა მრავალ-ფერითა, მუნ მეკობრეთა დაგვხოცეს ძელის სახნისის წვერითა, ყველაი წახდა, არ ვიცი, აქა მოსრულვარ მე რითა!“

1034

„ლომო და მზეო, ესეა მიზეზი აქა დგომისა, დაბრუნვებითა გვეცემის ზიანი არ-საზომისა; „შევიდეთ, ვა თუ დაგვხოცენ, ძალი არა გვაქვს ომისა, ვერცა ვდგათ, ვერცა წარსულვართ, ღონე წაგვსლვია რჩომისა“.

1035

ყმა მან უთხრა: „ვინცა ჭმუნავს, ცუდია და ცუდად სცთების; რაცა მოვა საქმე მენა, მომავალი არ აგვცთების; მე მივინდობ სისხლთა თქვენთა, შემოვისხამ, დაცამწვთების, ვინცა გებრძვის, ხრმალი ჩემი მბრძოლთა თქვენთა დააცვთების“.

1036

მოქარავნენი აივსნეს სიხარულითა დიდითა; თქვეს: „ყმა ვინმეა ჭაბუკი, არა ჩვენებრვე რიდითა; აქვს თავისაგან იმედი, ვიყვნეთ გულითა მშვიდითა“.

შევიდეს, ჩასხდეს ხომალდსა, გამართეს ზღვისა კიდითა.

1037

სიამოვნისა დართითა იარეს არ სიძნელითა. მათი ბადრაგა ავთანდილ უძღვის გულითა ქველითა. გამოჩნდა ნავი მეკობრე დროშითა მეტად გრძელითა, მას ნავსა ნავთა სალენლად სახნისი ჰგია ძელითა.

1038

კიოდეს და მოდიოდეს, იზახდეს და ბუკსა ჰკრესა; შეუშინდა ქარავანი მათ ლაშქართა სიდიდესა; ყმა მან უთხრა: „ნუ იშიშვით თქვენ იმათსა სიალფესა, ანუ დავხოც იმ ყველასა, ან სიკვდილი ჩემი დღეს-ა.

1039

„უგანგებოდ ვერას მიზმენ, შეცამებნენ ხმელთა სპანი;
განგებაა, არ დავრჩები, ლახვარნია ჩემთვის მზანი;
ვერ მიხსნიან ვერ ციხენი, ვერ მოყვასნი, ვერცა ძმანი,
ვინცა იცის ესე ასრე, ჩემებრვეა გულოვანი.

1040

„თქვენ, ვაჭარნი ჯაბანნი ხართ, ომისაცა უმეცარნი,
შორს ისრითა არ დაგხოცნენ, ჩაიხშენით თანა კარნი;
მართო მნახეთ, ვით შევება, ვით ვიხმარნე ლომნი მკლავნი,
მეკობრისა ნავისანი სისხლნი ჰნახნეთ მონადვარნი“.

1041

ჩაიცვა ტანსა აბჯარი ქცევითა ვეფხებრ მკრჩხალითა.
მას ხელთა კეტი რკინისა ჰქონდა ხელითა ცალითა;
ნავისა თავსა გულითა ნადგა შიშ-შეუვალითა,
ვითა მჭვრეტელნი ჯვრეტითა, მტერნი დახოცნა ხრმალითა.

1042

კიოდეს იგი ლაშქარნი, ხმა მათი არ განყდებოდა,
აძგერეს ძელი, რომელსა ზედა სახნისი ჰვებოდა;
ყმა ნავის თავსა უშიშრად ქვე დგა, არ თურე კრთებოდა,
კეტი ჰკრა, ძელი მოსტეხა; ლომს მკლავი არ უდრკებოდა.

1043

ძელი მოსტეხა ავთანდილ, დარჩა ნავ-დაულენელი;
შეშინდეს იგი ლაშქარნი, გზა ძებნეს გარდსახვენელი;
ველარ გაესწრნეს, გარდუხდა მტერთა მიდამო-მლენელი;
არ დარჩა კაცი ცოცხალი, მუნ მისგან დაუფრენელი.

1044

მათ ლაშქართა გულ-უშიშრად ასრე ჰხოცდა, ვითა თხასა;
ზოგნი ნავსა შეანარცხის, ზოგსა ჰყრიდა შიგან ზღვასა;
ერთმანერთსა შემოსტყორცის, რვა ცხრასა და ცხრა ჰკრის რვასა,
დაკოდილნი მკვდართა შუა იმაღვიან, მალვენ ხმასა.

1045

გაუმარჯვდა ომი მათი, ვითა სწადდა მისა გულსა.
ზოგთა ჰკადრეს ზენაარი: „ნუ დაგვხოცო, შენსა სჯულსა!“
არ დახოცნა, დაიმონნა, დარჩომოდა რაცა წყლულსა,
მართლად იტყვის მოციქული – „შიში შეიქმს სიყვარულსა“.

1046

კაცო, ძალსა ნუ იქადი, ნუცა მოჰკვეხ ვითა მთრვალი,
არას გარგებს ძლიერება, თუ არ შეგწევს ღმრთისა ძალი;
დიდთა ხეთა მოერევის, მცირე დასწვავს ნაბერწვალი,
ღმერთი გფარავს, სწორად გაჰკვეთს, შეშა ვის ჰკრა, თუნდა ხრმალი.

1047

მუნ ავთანდილ საჭურჭლენი მათეულნი დიდნი ნახნა,
ნავი ნავსა შეატყუბნა, ქარავანსა დაუზახნა.
უსამ ნახა მხიარული, გაეხარნეს, არ იახნა,
ჰკადრა ხობა ეებად მისად, სასახავნი დიდნი სახნა.

1048

ავთანდილის მაქებელად ათასიმცა ენა უნდა;
ვერცა მათ თქვეს ნაომრობა, როგორ ტურფად დაუშვენდა:
ქარავანმან იზრიალა, თქვეს: უფალო, მადლი შენდა,
მზემან შუქნი შემოგვადგნა, ღამე ბნელი გაგვიოთენდა“.

1049

მოეგებნეს, აკოცებდეს თავსა, პირსა, ფერხთა, ხელსა;
ჰკადრეს ეება უსაზომო მას ტურფასა საქებელსა:
– მისი ჭვრეტა გააშმაგებს კაცსა ბრძენსა, ვითა ხელსა, –
„შენგან დავრჩი ჩვენ ყველანი ფათერაკსა ეზომ ძნელსა“.

1050

ყმაზან უთხრა: „მადლი ღმერთსა, შემოქმედსა, არსთა მხადსა,
ვისცა ძალნი ზეციერნი განაგებენ აქა ქმნადსა,
იგი იქმან ყველაკასა, იდუმალსა, ზოგსა ცხადსა,
ხამს ყოვლისა დაჯერება, ბრძენი სჯერა მოწვენადსა.“

1051

„ღმერთმან სულსა ეგოდენსა თქვენ გათნივა სისხლი თქვენი.
მე, გლახ, რა ვარ, მიწა ცუდი, თავით ჩემით რამცა ვქმენი?
ან დავხოცენ მტერნი თქვენნი, გავასრულე, რაცა ვთქვენი;
ნავი სავსე საქონლითა მიმიღია, ვითა ძღვენი“.

1052

ამოა, კარგსა მოყმესა რა ომი გაჰმარჯვებოდეს,
ამხანაგთათვის ეჯობნოს, ვინცა მას თანა ჰხლებოდეს.
მიულოცვიდენ, აქებდენ, მათ აგრე მყოფთა სწმებოდეს,
ჰშვენოდეს დაკოდილობა, ცოტაი რამე ჰვნებოდეს.

1053

იგი ნავი მეკობრეთა მას დღე ნახეს, არ ახვალეს,
მუნ დებულთა საჭურჭლეთა ამარიმცა ვით დათვალეს!
მათსა ნავსა გარდმოიღეს, ნავი სრულად გარდმოცალეს;
დალენეს და ზოგი დაწვეს, შეშა დრამად არ გაცვალეს.

1054

ავთანდილს უსამ მონათვა ვაჭართა შემოთვლილობა:
„შენგან ვართ გამაგრებულნი, ჩვენ ვიცით ჩვენი ცვილობა:
რაცა გვაქვს, იგი შენია, ამას არ უნდა ცვილობა,
რასაცა მოგვცემ, გვიბოძე; გვიქმნია აქა ყრილობა“.

1055

ყმამან შესთვალა: „ჰე, ძმანო, წელანცა მოგისმენია, ღმერთსა შეესმა ნაკადი, რაცა თქვენ თვალთა გდენია, მან დაგარჩინა, მე რა ვარ, მე, გლახ, რა მომიღებენია! რა გინდა მომცეთ, რას ვაქნევ? მე ვარ და ჩემი ცხენია!

1056

„მე თუმცა რამცა მინდოდა საჭურჭლე დასადებელი, ჩემსაცა მქონდა ურიცხვი, უსახო ლარ-საგებელი; რას ვაქნევ თქვენსა, რად მინდა? ოდენ ვარ თქვენი მხლებელი; სხვაგან რამე მიც სხვა საქმე თავისა წასაგებელი.

1057

„ან რაცა აქა ვიშოვე საჭურჭლე დაუთვალავი; რაცა ვის გინდა, წაიღეთ, არვისი ვიყო მლაღლავი, ერთსა ვიაჯი, მიაჯეთ სააჯო არ-საკრძალავი; საქმე რამე მიც თქვენშიგა თავისა დასამალავი.

1058

„ჟამამდის ჩემსა ნუ იტყვით არ თქვენსა პატრონობასა; „თვით თავადია ჩვენი“, თქვით, ნუ მიხმობთ ჭაბუკობასა. მე სავაჭროსა ჩავიცვამ, დავინწყებ ჯუბაჩობასა; თვენ შემინახეთ ნამუსი, თქვენსა და ჩემსა ძმობასა“.

1059

ესე საქმე ქარავანსა გაეხარნეს მეტად დია; მოვიდეს და თაყვანი სცეს, ჰკადრეს: „ჩვენი იმედია; რაცა აჯა ჩვენ გვმართებდა, იგი თქვენვე გიაჯდია; მას ვმსახუროთ, ვისი პირი მზისა პირად გაგვიცდია“.

1060

მუნით წავიდეს, იარეს, არ თურე ხანსა ზმიდიან. მიჰხვდეს ტაროსსა ამოსა, ნიადაგ ამოდ ვლიდიან; შეჰფრფინვიდიან ავთანდილს, ქებასა შეასხმიდიან, მას მარგალიტსა, მას ყმასა კბილთავე ფერსა, სძღვნიდიან.

ამბავი ავთანდილისა
გულანშაროს მისლვისა

1061

ზღვა გაიარა ავთანდილ, მივა ტანითა მჭევრითა.
ნახეს ქალაქი, მოცული გარე ბაღისა ტევრითა,
გვარად უცხონი ყვავილნი, ფერთა მეტად ბევრითა,
მის ქვეყანისა სიტურფე რა გაგაგონო მევ, რითა!

1062

მათ ბაღთა პირსა დააბეს ნავი საბლითა სამითა;
ავთანდილ ტანსა ჯუბანი ჩაიცვნა, დაჯდა სკამითა;
მოასხნეს კაცნი მზიდავნი, დამიზღებულნი დრამითა;
იგი ყმა ვაჭრობს, თავადობს და თავსა შალავს ამითა.

1063

მოვიდა მისი მებაღე, ბაღსა ეახლნეს რომელსა,
მას ყმასა უჭვრეტს შეფრფინვით პირსა, ელვათა მკრთომელსა,
ავთანდილ უხმო, ეუბნა კაცსა არ სიტყვა მცთომელსა:
„ვისნი ხართ, ვინ ხართ, რა ჰქვიან მეფესა აქა მჯდომელსა.

1064

„წვრილად მითხარ ყველაკაი“, ყმა მას კაცსა ეუბნების,
„რა ლარია უფრო ძვირად, ან იფთად რა იხსნების?“
ჰკადრა: „ვხედავ პირსა თქვენსა, მზისა პირად მემეცნების;
რაცა ვიცი, მართლად გკადრებ, მრუდი არა არ გემცნების“.

1065

„ესეა ზღვათა სამეფო თვისა ათისა სავლითა,
თვით გულანშაროს ქალაქი, სავსე ტურფითა მრავლითა;
აქ მოდის ტურფა ყველაი ნავითა ზღვა-ზღვა მავლითა;
მელიქ სურხავი ხელმწიფობს, სრული სვითა და დავლითა.

1066

„აქა მოსლვითა გაყმდების, კაციმცა იყო ბერები:
სმა, გახარება, თამაში, ნიადაგ არნ სიმღერები,
ზამთარ და ზაფხულ სწორად გვაქვს ყვავილი ფერად-ფერები.
ვინცა გვიცნობენ, გვნატრიან, იგიცა ვინა მტერები.

1067

„დიდ-ვაჭარნი სარგებელსა ამის მეტსა ვერ ჰპოებენ:
იყიდინ, გაჰყიდინ, მოიგებენ, წააგებენ;
გლახა თვე ერთ გამდიდრდების, სავაჭროთა ყოვლგნით ჰკრებენ;
უქონელნი წელიწდამდის საქონელსა დაიდებენ.

1068

„მე ვარ მებაღე უსენის, ვაჭართა უხუცესისა;
ესეცა გკადრო ამბავი საქმე მისისა წესისა;
თვით ესე ბაღი მისია, სადგომი თქვენი დღესისა;
პირველ მას ჰმართებს ჩვენება ყოვლისა უტურფესისა.

1069

„რა შემოვლენ დიდ-ვაჭარნი, მას ნახვენ და ძღვენსა სძღვნიან,
უჩვენებენ, რაცა ჰქონდეს, სხვაგან ლარსა ვერ გახსნიან,
უტურფესსა სეფედ დასხმენ, ფასსა მუნვე დაუთვლიან;
მათ მაშინვე ააზატებს, ვითა სწაღდეს, დაჰყიდიან.

1070

„თქვენებრთა საბატიოთა მათ ჰმართებს გამოსვენება;
დამყენებელთა უბრძანებს, ჰმართებდეს ვის დაყენება.
ან იგი აქა არ არის, რას მარგებს მისი ხსენება;
გამოგება და წაყვანა მას ჰმართებს, თქვენი ქენება.

1071

„ფატმან ხათუნ შინა არის, ხათუნი და ცოლი მისი,
პურად კარგი მასპინძელი, მხიარული, არ თუ მქისი;
მას ვაცნობო მოსლვა თქვენი, წაგიყვანო ვითა თვისი;
წინა კაცსა მოგაგებებს, ქალაქს შეხვალ ნათლივ დღისი.

1072

ავთანდილ უთხრა: „წადიო, აგრე ქმენ, რაცა გწადიან“.
მებაღე მირბის, იხარებს, ოფლი მკვრდამდის ჩასდიან.
ხათუნსა უთხრა ამბავი: „მე ესე დამიქადიან,
ყმა მოვა, მისთა მჭვრეტელთა შუქნი მზედ გაიცადიან.

1073

„ვაჭარი ვინმე პატრონი არს ქარაგნისა დიდისა,
საროსა მსგავსი ნაზარდი და მთვარე დღისა შვიდისა;
ჰშვენის ჯუბა და მოხვევა ძონეულისა რიდისა.
მიმიხმო, მკითხა ამბავი და ნირი ლართა სყიდისა.“

1074

ფატმან ხათუნს გაეხარნეს, გააგება მონა ათი,
მოუკამმნა ქარვასრანი, დააყენა ბარგი მათი;
შემოვიდა ღაწვი-ვარდი, ბროლ-ბადახში, მინა, სათი;
მისთა მჭვრეტთა დაუსახეს ვეფხსა ტოტი, ლომსა – თათი.

1075

ზარი გახდა, შემოაკრფეს ქალაქისა ერნი სრულად,
იქით-აქათ იჯრებოდეს: „ვეჭვრიტოთო ამას რულად;“
ზოგნი ნდომით შეჭვრფინვიდეს, ზოგნი იყვნეს სულ-წასრულად;
მათთა ცოლთა მოიძულვეს, ქმარნი დარჩეს გაბასრულად.

1076

ფატმან ცოლი უსენისა გაეგება კართა წინა,
მხიარულად უსალამა, სიხარული დაიჩინა;
ერთმანერთი მოიკითხეს, შევიდეს და დასხდეს შინა;
ფატმან ხათუნს მოსლვა მისი, შევითვატყევ, არ ვწყინა.

1077

ფატმან ხათუნ თვალად მარჯვე, არ ყმანვილი, მაგრა მზმველი.
ნაკვთად კარგი, შავ-გრემანი, პირ-მსუქანი, არ-პირხმელი,
მუტრიბთა და მომღერალთა მოყვარული, ღვინის-მსმელი,
ღია ედვა სასალუქო, დასაბურავ-ჩასაცმელი.

1078

მას ღამესა ფატმან ხათუნ უმასპინძლა მეტად კარგა.
ყმამან უძღვნა ძღვენი ტურფა, მიმღებელთა თქვეს თუ: „ვარგა“.
ფატმანს მისი მასპინძლობა უღირს, ღმერთო, არ დაკარგა;
სვეს და ჭამეს, დასაწოლად ყმა გავიდა ღამით გარ გა.

1079

დილასა ლარი ყველაი უჩვენა, გაახსნევენა,
ტურფანი სეფედ გარდასხნა, ფასიცა დაათვლევინა,
ვაჭართა უთხრა: „წაიღეთ“, აჰკიდა, გაანევენა;
„თქვენ ვითა გინდა, ვაჭრობდით, ნუ გამამჟღავნებთ, მე ვინა“.

1080

ყმა ვაჭრულად იმოსების, არ ჩაიცვამს არას მისსა.
ზოგჯერ უხმის ფატმან მისსა, ზოგჯერ იყვის ფატმანისსა;
ერთგან სხდიან, უბნობდიან საუბარსა არა მქისსა;
ფატმანს ჰკლვიდა უმისობა, რამინისა ვითა ვისსა.

ფატმანისაგან
ავთანდილის გამიჯნურება

1081

სჯობს სიშორე დიაცისა, ვისგან ვითა დაითმობის:
გილიზღებს და შეგიკვეთებს, მიგინდობს და მოგენდობის,
მართ ანაზღად გიღალატებს, გაჰკვეთს, რაცა დაესობის,
მით დიაცსა სამალავი არასთანა არ ეთხრობის.

1082

ფატმან ხათუნს ავთანდილის გულსა ნდომა შეუვიდა,
სიყვარული მეტის-მეტი მოემბათა, ცეცხლებ სწვიდა,
დამალვასა ეცდებოდა, მაგრა ჭირთა ვერ მალვიდა,
იტყვის: „რა ვქმნა, რა მერგების!“ აწვიმებდა, ცრემლთა ღვრიდა.

1083

„მიღმა ვუთხრა, ვა თუ განყრეს, შეხედვაცა დამიძვირდეს;
თუ არ ვუთხრა, რაგვარ გავსძლო, ცეცხლი უფრო გამიხშირდეს,
ვთქვა და მოვკვდე, ანუ დავრჩე, ერთი რამე გამიპირდეს;
მას მკურნალმან რაგვარ ჰკურნოს, თუ არ უთხრას, რაცა სჭირდეს“.

წიგნი ფატმანისა
ავთანდილთანა სამიჯნურო

1084

დანერა წიგნი საბრალო, მის ყმისა მისართმეველი,
მისისა მიჯნურობისა, მისთა პატიჟთა მცნეველი,
მისთა მსმენელთა გულისა შემძვრელი, შემარხეველი,
უსტარი შესანახავი, არ-ცუდად დასახეველი.

1085

„ჰე მზეო, ღმერთსა ვინათგან მზედ სწადდი დასაბადებლად,
მით შეგქმნა მოშორვებულთა ჭირთა, არ ლხინთა მნადებლად,
ახლოს შემყრელთა დამწველად, მათად ცეცხლისა მადებლად,
მნათობთა შენი შეხედვა ტკბილად უჩნს, დასაქადებლად.

1086

„შენ გტრფიალობენ მჭვრეტელნი, შენთვის საბრალოდ ბნდებიან:
ვარდი ხარ, მიკვირს, ბულბულნი რად არა შენმედ კრთებიან!
შენი შვენება ყვავილთა აჭნობს და ჩემნიც ჭნებიან,
სრულად დამწვარვარ, თუ მზისა შუქნი არ მომესწრებიან.

1087

„ღმერთი მყავს მონმად, ვიშიში თქვენსა ამისსა თხრობასა,
მაგრა რა ვირგო, დღე-კრულმან, სრულად გავჰყრივარ თმობასა,
გული ვერ გასძლებს ნიადაგ შავთა წამწამთა სობასა,
თუ რას მენწვი, მენივე, თვარა მივჰხდები ცნობასა!

1088

„შე ვირე ამა წიგნისა პასუხი მომივიდოდეს,
ვცნობდე, გინდოდე საკლავად, ან ჩემი რა გგავიდოდეს,
მუნამდის გავსძლო სულთა დგმა, გული რაზომცა მტკიოდეს,
სიცოცხლე, ანუ სიკვდილი გარდმინყდეს ნეტარძი ოდეს!“

1089

ფატმან ხათუნ დანერა და გაუგზავნა წიგნი მისი;
ყმამან ასრე წაიკითხა, და ვინმეა, ანუ თვისი;
თქვა: „არ იცის გული ჩემი, ვინ მაშიკობს ვისსა ვისი.
რომე მიმიჩნს სამიჯნურო, რად ვამსგავსო მე მას ისი!“

1090

თქვა: „ყვავი ვარდსა რას აქნევს, ანუ რა მისი ფერია!
მაგრამ მას ზედა ბუღბუღსა ჯეროთ ტკბილად არ უმღერია.
უმსგავსო საქმე ყოველი მოკლეა, მით ოხერია,
რა უთქვამს, რა მოუჩმახავს, რა წიგნი მოუწერია!“

1091

ესეგვარი საზრახავი დაუზრახა გულსა შინა;
მერმე იტყვის: „ჩემი შემწე ჩემგან კიდე არავინა;
რასათვისცა გამოჭრილვარ, მისი ძებნა რადგან მინა,
რათამცა ვით ვჰპოვებ, მას ვიქმ, გულმან სხვამცა რა ისმინა!

1092

„ისი დიაცი აქა ზის, მნახავი კაცთა მრავალთა,
მოსადგურე და მოყვარე მგზავრთა, ყოველგნით მავალთა;
მოვჰყვე, მიაშობს ყველასა, რაზომცა ცეცხლი მწვავს ალთა,
ნუთუ რა მარგოს, მე მისი გარდახდა ჩემგან ვცნა ვალთა“.

1093

თქვა: „დიაცა ვინცა უყვარს, გაექსვის და მისცემს გულსა,
აუგი და მოყვივნება არად შესწონს ყოლა კრულსა;
რაცა იცის, გაუცხადებს, ხვაშიადსა უთხრობს სრულსა,
მიჯობს, მივჰყვე, განლა სადმე ვსცნობ საქმესა დამალულსა“.

1094

კვლა იტყვის: „ვერვინ ვერას იქმს, თუ ეტლი არ მოსთმინდების,
მით რაცა მინდა, არა მაქვს, რაცა მაქვს, არ მომინდების;
ბინდის გვარია სოფელი, ეს თურე ამად ბინდების,
კოკასა შიგან რაცა დგას, იგივე წარმოსდინდების!“

წიგნი ავთანდილისა
ფატმანთანა

1095

მიუწერა: „წავიკითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება.
შენ მომასწარ, თვარა შენგან მე უფრო მჭირს ცეცხლთა დება;
შენცა გინდა, მეცა მინდა გაუწყვედლად შენი ხლება,
შეყრა არის პირიანი, ორთავა რათგან ნება“.

1096

ფატმანისსა ვერ გაიმბობ, მოემატა რა სიამე;
მიუწერა: „კმარის, რაცა უშენომან ცრემლი ვლამე,
ან ვიქმნები თავისწინა, აქა მპოვებ მარტოსა მე,
მომისწრაფე შეყრა შენი, რა შეღამდეს, მოდი ღამე“.

1097

მას ღამითვე სანვეველი რა მიართვეს წიგნი ყმასა,
შეღამდა და წაცავიდა, სხვა ემთხვია მონა გზასა:
„ამას ღამე ნუ მოხვალო, ვერა მპოვებ შენთვის მზასა“,
მას ეწყინა, არ დაბრუნდა, თქვა თუ: ჰგავსო ეგე რასა!“

1098

წვეული აღარ დაბრუნდა, კვლა ზევე უკუ-წვევითა.
ფატმან ზის წყენით, შევიდა ავთანდილ მარტო ხე ვითა,
დიაცსა წყენა შეატყო, ნახა შესლვითა შე-ვითა,
ვერ დაიჩინა შიშითა და მისითავე თნევითა.

1099

ერთგან დასხდეს და დაინწყეს კოცნა, ლაღობა წყლიანი;
შემოდგა კარსა ყმა ვინმე კეკლუცი, ტან-წაკვითიანი,
შემოვლო, ახლოს შემოჰყვა მონა ხრმალ-დარაკიანი,
დაჰკრთა, რა ნახა, ავთანდილ, ჰგავსო თუ გზაა კლდიანი.

1100

ფატმან რა ნახა, შეშინდა, ძრწის და მიეცა ძრწოლასა.
მან გაკვირვებით უჭვრიტა მათსა ლაღობა-წოლასა;
უთხრა: „არ გიშლი, დიაცო, ფერთა მი-და-მო კრთოლასა,
გამითენდების, განანებ მაგა მოყმისა ყოლასა.“

1101

„გამკიცხე, ბოზო დიაცო, და დამდეგ გასათრეველად,
მაგრა სცნობ ხვალე პასუხსა მაგა საქმისა მზღვეველად:
ვარ შენთა შვილთა შენითა კბილთა დამაჭმეველად,
დავშალო, წვერთა ფუ მიყავ, ხელი-ღა ვრბოდე მე ველად!“

1102

ესე თქვა და კაცმან წვერთა მოიზიდნა, გავლნა კარნი;
ფატმან შექმნა თავსა ცემა, ღაწვნი ესხნეს ნახოკარნი;
ცრემლთა, მისთა მონადენტა, წყაროსებრნი ისმნეს წკარნი,
თქვა: „ღამქოლეთ, მოდით, ქვითა, მომადეგით მომაკარნი!“

1103

მოსთქვამს: „მოვკალ, ჰაი ქმარი, ამოვწყვიდენ წვერილნი შვილნი,
იავარ-ყვავ საქონელი, უსახონი თვალნი თლილნი,
გავეყარე საყვარელთა, ვა, გამზრდელნი, ვა გამზრდილნი!
ბოლოდ ვექმენ სახლსა ჩემსა, სიტყვანია ჩემნი წბილნი“.

1104

ამას ყველასა ავთანდილ ისმენდა გაცბუნვებული;
უბრძანა: „რა გჭირს, რას იტყვი, რისთვის ხარ აგრე ვებული?
რას დაგეჟადა იგი ყმა, რა ნახა შენგან კლუბული?
დადუმდი, მითხარ, ვინ იყო, ანუ რად საქმედ რებული?“

1105

ღიაცმან უთხრა: „ჰე, ლომო, ხელი ვარ ცრემლთა დენითა,
ნურას ნუ მკითხავ ამბავსა, ვერცა რას გითხრობ ენითა;
დავხოცენ შვილნი ხელითა, მით ვარ აღარას ლხენითა.
თავი მოვიკალ უთმინოდ სიყვარულითა შენითა.“

1106

„ესეგვარი დია მიხვდეს სიტყვა-მცდარსა, ენა-მეტსა,
ხვაშიადის ვერ მმაღავსა, უჭკუოსა, შმაგსა, რეტსა;
ვავლახითა მენივნით, გეტყვი ყოვლსა ჩემსა მჭვრეტსა,
მკურნალმანცა ვერა ჰკურნოს თავისისა სისხლის მხვრეტსა

1107

„ორისაგან ერთი ქმენით, ამის მეტსა ნურას ჰლამით:
მოვითაჰკლავ იმა კაცსა, წადი, მოკალ მალევით ღამით,
მე და სრულად სახლი ჩემი დახოცასა დაგვხსენ ამით!
მოხვალ, გითხრობ ყველაკასა, მე ვითა ვარ ცრემლთა ღამით.“

1108

„თვარა ღამითვე ტვირთები შენი წაიღე ვირითა,
დააგდე ჩემი მიდამო, სრულად მიკრიფე, მი – , რითა.
ვეჭვ, რომე ჩემთა ცოდვათა შენცა აგავსონ ჭირითა,
თუ დარბაზს მივა იგი ყმა, შვილთა დამაჭმევს პირითა“.

1109

რა ესე ესმა ავთანდილს ლაღსა, ბუნება-ზიარსა,
ადგა და ლახტი აიღო, რა ტურფა რამე მხნე არსა!
„ამა საქმისა ვერ ცნობა, – თქვა, – ჩემი სიძუნწე არსა“.
ნუ ეჭვ სულდგმულსა ქვეყანად, თუ ვითმე მისებრი არსა!

1110

ფატმანს უთხრა: „კაცი მომეც მასწავლელად, წინამძღვარად, გზასა მართლად წამიყვანოს, თვარა მეშვლად მინდა არად; იმას კაცსა ვერა ვხედავ მეომრად და ჩემად დარად, რაცა ვუყო, მოგახსენებ, მომიცადე, იყავ წყნარად“.

1111

მას მისცა მონა დიაცმან წინამძღვრად, წაცამყვანელად, კვლავე მიჰყივლა: „ვინათგან ცეცხლი ცხელია ან წელად, თუ მოვითაჰკლა იგი ყმა ჩემად გულისა მფხანელად, ბეჭედი ჩემი აცვია, მას გვედრებ მოსატანელად“.

1112

ავთანდილ გავლო ქალაქი მით უებროთა ტანითა; ზღვის პირსა სახლი ნაგები დგა ქვითა წითელ-მწვანითა, ქვეშეთვე სრითა ტურფითა, კვლა ზედათ ბანის-ბანითა, დიდროვანითა ტურფითა, მრავლითა თანის-თანითა.

1113

მუნ მიჰყავს პირ-მზე ავთანდილ მას, მისსა წინამდღომელსა; ხმა-მდაბლად ჰკადრებს: „ისია სრა მისი, ეძებ რომელსა“. უჩვენებს, ეტყვის: „ჰხედაო ბანსა ზე-და-ქვე მდგომელსა? იქი წევს ძილად, იცოდი, ანუ ქვე ჰპოვებ მჯდომელსა“.

1114

კარსა წინა დარაჯანი ორნი უწვეს მას, გლახ, ყმასა. ყმა გავიდა, გაეპარა, დააგდებდეს ვირე ხმასა, თვითო ხელი ყელსა მიჰყო, მუნვე მისცა სულთა ხდასა, თავი თავსა შეუტაკა, გაურია ტვინი თმასა.

1115

იგი ყმა საწოლს მართო წვა გულითა ჯავრიანითა, ხელ-სისხლიანი ავთანდილ შედგა ტანითა ჯანითა; ვერღა აესწრა, იდუმალ მოკლა, თუ ვერცა ვცანითა, ხელი მოჰკიდა, მინასა დაასკვნა, დაკლა დანითა.

1116

მჭვრეტელთა მზე და მებრძოლთა მხეცი და ვითა ზარია. ბეჭდითურთ თითი მოჰკვეთა, ქვესკნელთ მინასა გარია, ზღვათაკე სარკმლით გასტყორცა, ზღვასა ქვიშათა დარია, მისთვის არცა სად სამარე, არცა სათხარად ბარი-ა.

1117

ხმა მათისა დახოცისა არ გაისმა არსით არა; წამოვიდა ვარდი ტკბილი, რასამცა ვით გაემწარა! ესე მიკვირს, სისხლი მისი ასრე ვითა მოიპარა! რომე პირველ წამოველო, გზა იგივე წაიარა.

1118

რა ფატმანისსა შევიდა ლომი, მზე, მოყმე წყლიანი;
უბრძანა: „მოვკალ, მან ყმამან დღე ველარ ნახოს მზიანი,
თვით მონა შენი მონმად მყავს, ფიცი აფიცე ღმრთიანი,
აჰა თითი და ბეჭედი, და დანა მაქვს სისხლიანი.

1119

„ან მითხარ, თუ რას იტყოდი, რას გაშმაგდი ისრე რეტად?
რას გექადდა ისი ვაცი? მესწრაფების მეთის მეთად“.
ფატმან ფერხთა მოეხვია: „არა ღირს ვარ პირსა ჭვრეტად,
გამიმართლდა გული წყლული, ახლა დავჯე ცეცხლთა შრეტად.

1120

„მე და უსენი შვილითურთ ან ახლად დავიბადენით;
ლომო, ქებანი შენნიმცა ჩვენ ვითა ვადიადენით!
ვინათგან სისხლთა იმისთა დაღვრასა დაექადენით,
თავითგან გითხრობ ყველასა, თქვენ სმენად დაემზადენით“.

ფატმანისაგან ნესტან-დარეჯანის
ამბის მბობა

1121

„ამა ქალაქსა წესია, დღესა მას ნავროზობასა,
არცა ვინ ვაჭრობს ვაჭარი, არცა ვინ წავა გზობასა;
ყოველნი სწორად დავიწყებთ კაზმასა, ლამაზობასა,
დიდსა შეიქმენ მეფენი პურობა-დარბაზობასა.

1122

„ჩვენ, დიდ ვაჭართა, ზედა გვაც დარბაზს მიღება ძღვენისა,
მათ საბოძვრისა ბოძება ჰმართებს მსგავსისა ჩვენისა;
ათ დღემდის ისმის ყოველგან ხმა წინწილისა, ებნისა,
მოედანს მღერა, ბურთობა, დრგიალი ცხენთა დგენისა.

1123

„ქმარი ჩემი დიდ-ვაჭართა წაუძღვების, უსენ, წინა,
მათთა ცოლთა მე წავასხამ, მანვეველი არად მინა;
დედოფალსა ძღვენსა ვუძღვნი, მდიდარი თუ გლახა ვინ ა,
დარბაზს ამოდ გავიხარებთ, მხიარულნი მოვალთ შინა.

1124

„დღე მოვიდა, ნავროზობა, დედოფალსა ძღვენი ვსძღვენით;
ჩვენ მივართვით, მათ გვიბოძეს, ავავსენით, ავივსენით;
ჟამიერად მხიარულნი წამოვდით ნებით ჩვენით,
კვლა დავსხედით გახარებად, უნებურნი არ ვიყვენით.

1125

„ბაღსა შიგან თამაშობად საღამოსა გავე ჟამსა,
გავიტანე ხათუნები, მათი ჭმევა ჩემგან ხამსა;
მომყვებოდეს მომღერალნი, იტყოდიან ტუბილსა ხმასა,
ვიმღერდი და ვყმანვილობდი, ვიცვალეზბდი რიდე-თმასა.

1126

„იქ ბაღსა შიგან ტურფანი სახლნი, ნატიფად გებულნი,
მაღალნი, ყოვლგნით მხედველნი, მღვას ზედა წაკიდებულნი,
მუნ შევიტანენ ხათუნნი, იგი ჩემთანა ხლებულნი,
კვლა დავიდევით ნადიმი, დავსხედით ამოდ შვებულნი.

1127

„ვაჭრის ცოლთა ვუმასპინძლე მხიარულად, ამოდ, დურად;
სმასა ზედა უმიზნოდ გავხე რამე უგემურად,
რა შემატყვეს, გაიყარა, სხდომილ იყო რაცა პურად,
მარტო დავრჩი, სევდა რამე შემომეწყა გულსა მურად.

1128

**„უკმოვახვენ სარკმელნი და შევაქცივე პირი გზასა,
ვიხედვიდი, ვიქარვებდი ვაეშნისა ჩემგან ზრდასა!
შორს ამიჩნდა ცოტა რამე, მოცურვიდა შიგან ზღვასა,
მტრინველად ვთქვი, ანუ მხეცად, სხვას ვამსგავსე შემცა რასა!**

1129

**„მაშორვიდა, ვერად ვიცან; მომეახლა, იყო ნავი;
ორთა ვაცთა, ტანად შავთა, თვით პირიცა ედგა შავი;
იქით-აქათ მოსდგომოდეს, ახლოს უჩნდა ოდენ თავი,
გამოვიდეს, გამიკვირდა იგი უცხო სანახავი.**

1130

**„გამოზიდეს იგი ნავი, გამოიღეს ბაღსა წინა,
მიიხედეს, მოიხედეს, ვინ გვიჭვრეტსო, სადა, ვინა;
ვერა ნახეს სულიერი, ვერცა რამან შეაშინა,
მე იღუმალ ვიხედვიდი, სულ-ღებული ვიყავ შინა.**

1131

**„მით ნავიდაღმა მათ რომე გარდმოსვეს კიღობანითა,
აჰხადეს, ქალი გარდმოსვეს უცხოთა რამე ტანითა,
თავსა რიდითა შავითა, ქვეშეთ მოსილი მწვანითა,
მგესა სიტურფით ეყოფის, იყოს მისითა გვანითა.**

1132

**„რა მობრუნდა ქალი ჩემვე, შემოადგეს სხივნი კლდესა,
ღაწვთა მისთა ელვარება ელვარებდა ზესთა ზესა;
დავიწუხენ თვალნი, ყოლა ვერ შევადგენ, ვითა მგესა,
უკმოვიხშევ კარი ჩემვე, მათი ჭვრეტა ვერა ცნესა.**

1133

**„მოვიხმენ ოთხნი მონანი, ჩემსა წინაშე მდგომელნი;
ვუჩვენე: „ჰხედავთ, ინდოთა ტყვედ ჰყვანან შუქნი რომელნი?
ჩაეპარენით, ჩაედით, ჩქარად ნუ მიხვალთ მხლტომელნი,
მოგყიდონ, ფასი მიეცით, რისაცა იყვნენ მდომელნი.**

1134

**„თუ არ მოგცენ, ნულა მისცემთ, ნაჰგვარეთ და დახოცენით,
მოიყვანეთ ისი მთვარე; ქმენით კარგად, ეცადენით“.
ჩემნი ყმანი ზედადაღმა ჩაეპარნეს, ვითა ფრენით,
დაევაჭრნეს, არ მოჰყიდეს შავნი ვნახენ მეტად წყენით.**

1135

**„მე სარკმელთა გარდავადგე; რა შევიგენ, არ მოჰყიდეს,
შევუბახენ: „დახოცენით!“ დაიპყრნეს და თავსა სჭრიდეს;
იგი ზღვასა შეასრივნეს, შემოადგეს ქალსა, სცვიდეს;
ჩავეგებე, გამოვჰგვარე, ზღვის პირს ხანსა არ დამზიდეს.**

1136

„რა გიამბო ქება მისი, რა სიტურფე, რა ნაზობა!
ფფიცავ, რომე იგი მზეა, არა ჰმართებს მზესა მზობა;
ვინ გაიცდის შუქთა მისთა, ვინმცა ვით ქმნა ნახამობა!
მე თუ დამწვავს, აჰა მზა ვარ, არღა უნდა ამას მზობა!“

1137

ესე სიტყვა დაასრულა, ფატმან იკრნა პირსა ხელნი;
ავთანდილსცა აეტირნეს, გადმოყარნა ცრემლნი ცხელი;
ერთმანერთი დაავინწყდა, მისთვის გახდეს ვითა ხელნი,
ღვარმან, ზედათ მონადენმან, გაანყალნა ფიფქნი თხელნი.

1138

მოიტირნეს, ყმამან უთხრა: „ნულარ გასწყვედ, გაასრულე“.
ფატმან იტყვის: „მივეგებე, გული მისთვის ვაერთგულე,
გარდევუკოცნე ყოვლი ასო, თავი ამაღ მოვაძულე,
ზედა დავსვი ტახტსა ჩემსა, შევეკვეთე, გავესრულე.

1139

„ვჰკადრე: „მითხარ, ვინ ხარ, მზეო, ანუ შვილი ვისთა ტომთა,
იმა ზანგთა სით მოჰყვანდი შენ, პატრონი ცისა ხომთა?“
მან პასუხი არა მითხრა მე სიტყვათა ესე ზომთა,
ას-ნაკეცი წყარო ვნახე ცრემლთა მისთა მონანთომთა.

1140

„რა მივაჭირვე კითხვითა, მეტითა საუბარითა,
გულ-ამოხვინჩვით ატირდა მით რამე ხმითა წყნარითა;
ბროლ-ლალსა ღვარი ნარგისთა მოსდის გიშრისა ღარითა;
მისი მჭვრეტელი დავინვი, გავხე გულითა მკვდარითა.

1141

„მითხრა: „შენ ჩემთვის, დედაო, ხარ უმჯობესი დედისა,
რას აქნევ ჩემსა ამბავსა, ზღაპარი არის ყბედისა!
ღარიბი ვინმე, შემსწრობი ვარ უბედოსა ბედისა;
თუ რაცა მკითხო, ძალიმცა გიგმია არსთა მხედისა“.

1142

„ვთქვი, უჟამოდ არ წესია მოყვანა და მზისა ხმობა;
მომყვანელი გაშმაგდების და წაუვა ერთობ ცნობა;
ხმობა უნდა ჟამიერად, სააჯოსა ყოვლსა თხრობა,
რად არ ვიცეი ამა მზისა საუბრისა უჟამობა?

1143

„ავიყვანე იგი პირ-მზე, ნაქები და ვერ ვთქვი უქი;
სურვილმან და მზემან მისმან, ძლივ დავმალე მისი შუქი,
ჩამოვჰბურე მრავალ-ვეცი სტავრა მძიმე, არ მსუბუქი;
ცრემლსა სეტყვს და ვარდსა აზრობს, წამწამთაგან მოქრის ბუქი.

1144

„მოვიყვანე შინა ჩემსა იგი პირ-მზე ტანით ალვით;
მოვეუკანმე სახლი ერთი შიგან დავსვი მეტად მალვით;
არვის ვუთხარ სულიერსა, შევინახე ფარვით, კრძალვით,
ერთი ზანგი ვამსახურე, მე შევედი, ვნახი ხალვით.

1145

„ვით გიამბო საკვირველი მე, გლახ, მისი ყოფა-ქცევა,
დღე და ღამე გაუწყვედლად ტირილი და ცრემლთა ფრქვევა!
შევეხვენი: „დადუმდიო“, წამ-ერთ ჰქონდის ჩემი თნევა,
ან უმისოდ ვით ცოცხალ ვარ ჰაი ჩემთვის, ვაგლახ მე, ვა!

1146

„შინა შევედი, მას წინა ედგის ცრემლისა გუბები,
შიგან მეღნისა მორევსა ეყარის გიშრის შუბები,
მეღნისა ტბათა იღვრების სავსე სათისა რუბები,
შუა ძონსა და აყიყსა სჭვირს მარგალიტი ტყუბები.

1147

„ჟამი ვერ ვპოვე ვითხვისა ნიადაგ ცრემლთა ღვრისაგან,
თუსა მეკითხა: „ვინა ხარ, ვგრე გასრული რისაგან?“
მჩქეფრად სისხლისა ნაკადი მოსდის ალვისა ხისაგან,
მას ხორციელი ვით გასძლებს სხვა, კიდევანი ქვისაგან!

1148

„არად უნდის საბურავი, არცა წოლა საგებლითა,
მიწყვი იყვის რიდითა და მით ერთითა ყაბაჩითა,
მკლავი მისი სასთაულად მიიდვის და მიწვის მითა,
ძლივ ვაჭამი ცოტა რამე ათასითა შეხვეწითა.

1149

„სხვა გიამბო საკვირველი რიდისა და ყაბაჩისა;
ვარ მნახავი ყოვლისავე უცხოსა და ძვირფასისა,
მაგრა მისი არა ვიცი, ქმნილი იყო რაგვარ რისა,
სილბო ჰქონდა ნაქსოვისა და სიმტკიცე ნაჭედისა.

1150

„მან ტურდამან სახლსა ჩემსა ეგრე დაყო ხანი დიდი;
ვერ გავანდევ ქმარსა ჩემსა, შესმენისა მქონდა რიდი;
ვთქვი: „თუ ვუთხრა, გამამჟღავნებს, დარბაზს მივა ისი ფლიდი“.
ესე მეყო საგონებლად, შევიდი, თუ გამოვიდი.

1151

„ვთქვი: „თუ არ ვუთხრა, რა ვუყო, ჩემგან რა მოეგვარების,
არცა რა ვიცი, რა უნდა, რა ვისგან მოეხმარების;
ქმარი რა მიგრძობს, მოცამკლავს, ვერღარა მომეფარების;
ვითა დავმალო ნათელი, ვინ მზესა დაედარების.

1152

„მე, გლახ, მარტომან რა ვუყო, მიმატებს ცეცხლთა დებასა!
მო და გავანდო, ნუ შევალ უსენის შეცოდებასა;
არ გამამუღავნოს, ვაფიცო, თუ მომცემს იმედებასა,
სულსა ვერ წასწყმედს, ვერა იქმს ფიცისა გაცუდებასა.

1153

„მივე მარტო, ქმარსა ჩემსა ველაღობე, ველაციცე,
მერმე ვუთხარ: „გითხრობ რასმე, მაგრა პირველ შემომფიცე,
არვის უთხრა სულიერსა, საფიცარი მომეც მტკიცე“,
ფიცი ფიცა საშინელი: „თავიცაო კლდეთა ვიცე!

1154

„რაცა მითხრა, სიკვდილამდის არვის ვუთხრა სულიერსა,
არა ბერსა, არა ყმასა, მოყვარესა, არცა მტერსა“.
მერმე ვუთხარ ყველაკაი უსენს, კაცსა ლმობიერსა:
„მოდი, მომყევ აქა სადმე, მო, გიჩვენებ მზისა ფერსა“.

1155

„ადგა, ამყვა და წავედით, შევლენით კარნი სრისანი.
უსენ გაჰკვირდა, გაცაკრთა, რა შუქნი ნახნა მზისანი;
თქვა: „რა მიჩვენე, რა ვნახე, რანია, ნეტარ, რისანი?
თუ ხორციელი არისცა, თვალნიმცა მრისხვენ ღმრთისანი!“

1156

„ვთქვი თუ: „არცარა მე ვიცი ამისი ხორციელობა,
რაცა არ გითხარ, მის მეტი არა მაქვს მეცნიერობა;
მე და შენ ვჰკითხოთ, ვინ არის, ვისგან სჭირს ისი ხელობა,
ნუთუ რა გვითხრას, ვვაჯნეთ, ქმნას დიდი ლმობიერობა“.

1157

„მივედით, გვქონდა ორთავე კრძალვა მისისა კრძალისა;
ვჰკადრეთ, თუ: „მზეო, სახმილი გვედების შენგან აღისა,
გვითხარ, რა არის წამალი მთვარისა შუქ-ნამკრთალისა,
რას შეუქმნიხარ ბაფრანად შენ, ფერად მსგავსი ლალისა?“

1158

„რაცა ვჰკითხეთ, არა ვიცი, ესმა, ანუ არ ისმენდა:
ვარდი ერთგან შეენება, მარგალიტსა არ აჩენდა;
გველნი მოშლით მოეკვცნეს, ბალი შეღმა შერაშენდა,
მზე ვეშაჰსა დაებნელა, ზედა რადმცა გაგვითენდა!

1159

„ვერა დავჰყარეთ პასუხი ჩვენ საუბრითა ჩვენითა:
ვეფხვი-ავაზა პირ-ქუშად მის, წყრომა ვერ ვუგრძენითა.
კვლაცა ვინყინეთ, ატირდა მჩქეფრად ცრემლისა დენითა,
„არა ვიცო, მიმიშვით!“ ეს ოდენ გვითხრა ენითა.

1160

„დავსხედით და მას თანავე ვიტირეთ და ცრემლი ვლამეთ, რაცა გვეთქვა, შევინანეთ, სხვამცა რალა შევინამეთ! ძლივს ვეაჯეთ დადუმება, დავადუმეთ, დავაამეთ, ჩვენ მივართვით ხილი რამე, მაგრა ვერა ვერ ვაჭამეთ.

1161

„უსენ იტყვის: „ბევრ ათასნი ჭირნი ამან ამიხოცნეს; ესე ლანჯნი მზისად კმარან, კაცთაგანმცა ვით იკოცნეს, უმართლუა, ვერ-მჭვრეტელმან თუ პატიჟნი იასოცნეს, მე თუ შვილნი მირჩვენიან, ღმერთმან იგი დამიხოცნეს!“

1162

„მას ვუჭვრიტეთ დიდი ხანი, წამოვედით სულთქმით, ახით. შეყრა გვიჩნდის სიხარულად, გაყრა დიდად ვივაგლახით. ვაჭრობისა საქმისაგან მოვიცალით, იგი ვნახით, გული ჩვენი გაუშვებლად დაეტყვევნეს მისით მახით.

1163

„რა გამოხდა ხანი რამე, გამოვიდა ლამე-დღენი, უსენ მითხრა: „არ მინახავს ძოლანითგან მეფე ჩვენი. მივაზირებ, წავალ, ვნახავ, ვუდარბაზო, ვუძღვნა ძღვენი“. მოვახსენე: „ღია, ღმერთო, ბრძანებაა ეგე თქვენი“.

1164

„უსენ ტაბაკსა დაანყო მარგალიტი და ლალეები. დავვედრე: „დარბაზს დაგხვდების დარბაზის ერი, მთრვალეები; ამა ქალისა ამბავსა, მომკალ, თუ არ ეკრძალეები“. კვლა შემომფიცა: „არ ვიტყვი, თავსაცა მეცეს ხრმალები!“

1165

„უსენ მივიდა, ხელმწიფე დაჰხვდა ნადიმად მჭდომელი. უსენ, არიფი მეფისა, მეფეცა მისი მდომელი, წინა მიისვა, შეიძღვნა, ძღვენი მიართვა რომელი, ან ნახეთ მთრვალე ვაჭარი, ცქაფი, უწრფელი, მსწრობელი.

1166

„რა მეფემან უსენს წინა სვა მრავალი დოსტაქანი, კვლა შესვეს და კვლა აივსნეს სხვა ფარჩნი და სხვა ჭიქანი. დაავინწყდეს იგი ფიცნი, რა მუსაფნი, რა მაქანი! მართლად თქმულა: „არა ჰმართებს ყვავსა ვარდი, ვირსა რქანი“.

1167

„უთხრა დიდმან ხელმწიფემან უჭკუოსა, უსენს მთრვალსა: „ღია მიკვირს, საძღვნოდ ჩვენად სით მოიღებ ამა თვალსა: მარგალიტსა დიდროანსა, უსახოსა ჰპოვებ ლალსა. ვერ გარდვიხდი, თავმან ჩემმან, ძღვენთა შენთა ნაათალსა“.

1168

„თაყვანი სცა უსენ, ჰკადრა: „ჰე მაღალო ხელმწიფეო, ზეცით შუქთა მომფენელო, მარჩენელო არსთა მზეო! რაცა სხვა მექეს, ვისი არის? ოქრო თუნდა საჭურჭლეო, დედის მუცლით რა გამომყვა? მბოდებია თქვენგან მეო.

1169

„ამას გკადრებ, თავმან თქვენმან, არა გმართებს მადლი ძღვნისა; სხვა რამე მითქს სასძლო თქვენი, შესართავი თქვენის ძისა; მას უცილოდ დამიმაღლებთ, ოდეს ჰნახოთ მსგავსი მზისა, მაშინ მეტად გაამრავლოთ თქვენ ბრძანება ნეტარძისა“.

1170

„რას ვაგრძელებდე! გატეხა ფიცი, სიმტკიცე სჯულისა. უამბო ჰოვნა ქალისა, მჭვრეტთაგან მზედ სახულისა. მეფესა მეტად ეამა, მიეცა ლხინი გულისა, უბრძანა დარბაზს მოყვანა, სრულ-ქმნა უსენის თქმულისა.

1171

„მე აქა ჩემსა ამოდ ვჯე, მუნამდის არ მიკვნესია. შემოდგა კარსა მეფისა მონათა უხუცესია, თანა ჰყვა მონა სამოცი, ვით ხელმწიფეთა წესია, მოვიდეს; დია გავკვირდი, ვთქვი: „რამე საქმე ზესია“.

1172

„მისალამეს: „ფატმან“, მითხრეს, „ბრძანებაა ღმრთისა სწორთა: დღეს რომელი უსენ შესძღვნა ქალი, მსგავსი მზეთა ორთა, ან მომგვარე, წავიყვანოთ, ვლა არ გვინდა გზათა შორთა“.

ესე მესმა, დამტყდეს ცანი, რისხვა ღმრთისა ეცა გორთა.

1173

„მე გაკვირვებით კვლა ვჰკითხე: „რა ქალი გინდა, რომელი?“ მათ მითხრეს: „უსენ შემოსძღვნა პირი ელვათა მკრთომელი. არას მარგებდა, დაესკვნა დღე ჩემთა სულთა მხდომელი, ავთრთოლდი, ავდეგ ველარა, ვერცა ქვე ვიყავ მჯდომელი.

1174

„შევე, ვნახე იგი ტურფა მტირალად და ცრემლ-დასხმულად. ვჰკადრე: „მზეო, ბედმან შავმან ვით მიმუხთლა, ჰხედავ რულად; ცა მობრუნდა რისხვით ჩემვე იავარ-მყო, ამფხვრა სრულად, შემასმინეს, მეფე გითხოვს, ვარ ამისთვის გულ-მოკლულად“.

1175

„მან მითხრა: „დაო, ნუ გიკვირს, ეგე რაზომცა ძნელია! ბედი უბედო ჩემზედა მიწყვი ავისა მქმნელია. კარგი რამ მჭირდეს, გიკვირდეს, ავი რა საკვირველია! სხვა-და-სხვა ჭირი ჩემზედა არ-ახალია, ძველია“.

„თვალთათ, ვითა მარგალიტი, გარდმოყარა ცრემლი ხშირი, ადგა ასრე გულ-უშიშრად, ვეფხი იყო, ანუ გმირი, ლხინი ლხინად არსად უჩნდა, მართ აგრევე ჭირად ჭირი, მთხოვა, გარე აჭიღითა მოიბურა ტანი, პირი.

„შევე საჭურჭლეს, რომელსა ფასი არ დაედებოდა, თვალ-მარგალიტი ავიღე, რაც ოდენ ამეღებოდა, თვითო და თვითო თვითოსა ქალაქსა ეფასებოდა, მივე, მას წელთა შევარტყი, შავ-გული ვისთვის კვდებოდა.

„ვარქვი: „ჩემო, განლა სადმე გეხმარების ესე გვარი“. მათ მონათა ხელთა მივეც იგი პირი, მზისა დარი. ცნა მეფემან, მოეგება ჰკრეს ტაბლაკსა, გახდა ბარი, იგი მივა თავ-მოღრეკით წყნარი, არას მოუბარი.

„ზედა მოატყდა მჭვრეტელი, გახდა მათქი და მარები; ვერ იჭირვებდეს სარანგნი, მუნ იყო არ სინყნარები. იგი რა ნახა მეფემან, საროსა მსგავსი ნარები, გაკრთომით უთხრა: „ჰე, მზეო, აქა ვით მოიგვარები?“

„ვით მემან, მისნი მჭვრეტელნი შექმნნა თვალისა მფახველად; მეფემან ბრძანა: „გამხადა ნახული მე უნახველად; ღმრთისაგან კიდე ვინ იყო კაცი ამისად მსახველად! ჰმართებს ამისსა მიჯნურსა, ხელი თუ რბოდეს, ახ, ველად!“

„გვერდსა დაისვა, ეუბნა ტკბილითა საუბართა; „მითხარო, ვინ ხარ, ვისი ხარ, მოსრული ვისთა გვართა?“ მან არა გასცა პასუხი პირითა, მზისა დართა; თავ-მოღრეკილი დაღრეკით ქვე მის ცნობითა წყნართა.

„არ ისმენდა მეფისასა, რასა გინდა უბრძანებდა; სხვაგან იყო გული მისი, სხვასა რასმე იგონებდა; ვარდი ერთგან შეეწება, მარგალიტსა არ აღებდა, მჭვრეტნი მისნი გააკვირვნა, რასამცა ვინ იაზრებდა!

„მეფე ბრძანებს: „რა შევიგნათ, გული ჩვენი რით იხსნების? ამა ორთა კიდევანთა აზრი არა არ იქმნების; ან ვისიმე მიჯნურია, საყვარელი ეგონების, მისგან კიდე არვისად სცალს, არცაღა ვის ეუბნების.

1184

„ანუ არის ბრძენი ვინმე, მაღალი და მაღლად მხედი, არცა ლხინი ლხინად უჩანს, არცა ჭირი ზედა ზედი; ვით ზღაპარი, ასრე ესმის უბედობა, თუნდა ბედი, სხვაგან არის, სხვაგან ფრინავს, გონება უც, ვითა ტრედი.

1185

„ღმერთმან ქმნას, შინა მოვიდეს ძე ჩემი გამარჯვებული, მე დავახვედრო ესე მზე, და – , მისთვის დამზადებული; მან ათქმევინოს ნუთუ რა, ჩვენცა ვცნათ გაცხადებული, მუნამდის მთვარე შუქ-კრთომით ჯდეს, მზისა მოშორვებული“.

1186

„ხელმწიფისა შვილსა გითხრობ კარგსა ყმასა, გულოვანსა, უებროსა ზნედ და თვალად შვენიერსა პირსა, ტანსა; მაშინ ლაშქარს წასულ იყო, მუნ დაჰყოფდა დიდსა ხანსა, მამა მისთვის ამზადებდა მას, მნათობთა დასაგვანსა.

1187

„შოიღეს, ტანსა ჩააცვეს შესამოსელი ქალისა, მას ზედა შუქი მრავალი ჩნდა მნათობისა თვალისა, დაადგეს თავსა გვირგვინი ერთობილისა ლალისა, მუნ ვარდსა ფერი აშვენებს ბროლისა გამჭვირვალისა.

1188

„მეფემან ბრძანა: „მოკაზმეთ საწოლი უფლის-წულისა“. დაუდგეს ტახტი ოქროსა, წითლისა მაღრიბულისა; ადგა თვით დიდი ხელმწიფე, პატრონი სრისა სრულისა, მას ზედა დასვა იგი მზე, ლხინი მჭვრეტელთა გულისა.

1189

„უბრძანა ცხრათა ხადუმთა დადგომა მცველად კარისად; ხელმწიფე დაჯდა ნადიმად, მსგავსად მათისა გვარისად; უბოძა უსენს უბოძო მუქფად მის მზისა დარისად, სცემდეს ბუკსა და ტაბლავსა მოსამატებლად ზარისად.

1190

„გააგრძელეს ნადიმობა, სმა შეიქმნა მეტად გრძელი, ქალი პირ-მზე ბედსა ეტყვის: „რა ბედი მიც ჩემი მკლველი! სადაური სად მოსრულ ვარ, ვის მივჰხვედები, ვისთვის ხელი, რა ვქმნა, რა ვყო, რა მერგების, სიცოცხლე მჭირს მეტად ძნელი!“

1191

„კვლაცა იტყვის: „ნუ დავაჭნობ შვენებასა ვარდთა ფერსა; ვეცადო რას, ნუთუ ღმერთმან მომარიოს ჩემსა მტერსა; სიკვდილამდის ვის მოუკლავს თავი კაცსა მეცნიერსა? რა მისჭირდეს, მაშინ უნდან გონებანი გონიერსა!“

1192

„ხადუმნი უხმნა, უბრძანა: „ისმინეთ, მოდით ცნობასა!
მოღორებულხართ, დამცთარხართ თქვენ ჩემსა პატრონობასა,
დამცთარა თქვენი პატრონი ჩემსა თუ ლამის სძლობასა,
ჩემთვის ბუკსა და ტაბლაკსა ცუდად, გლახ, იცემს ნობასა.

1193

„არ ვარვ ვარ თქვენად დედოფლად, ჩემი გზა კიდევანია;
მაშოროს ღმერთმან მამაცი, პირად მზე, სარო ტანია!
სხვასა რას მნუკევთ საქმესა, ჩემნი საქმენი სხვანია,
თვენ თანა ჩემი სიცოცხლე არ ჩემი შესაგვანია!

1194

„უცილოდ თავსა მოვიკლავ გულსა დავიცემ დანასა,
თქვენ დაგხოცს თქვენი პატრონი, სოფელს ვერ დაჰყოფთ ხანასა;
ესე სჯობს, მოგცე საჭურჭლე, მძიმე მარტყია ტანასა,
მე გამაპარეთ, გამიშვით, თვარა დაიწყებთ ნანასა“.

1195

„შემოიხსნა მარგალიტი, შემოირტყა რაცა თვალი,
მოიხადა გვირგვინიცა გამჭვირვალი, ერთობ ლაღი;
მისცა, უთხრა: „გამომიღეთ, გვაჯები გულ-მხურვალი,
მე გამიშვით, ღმერთსა თქვენსა მიავაღეთ დიდი ვალი“.

1196

„მონათა მიჰხვდა სიხარბე მის საჭურჭლისა ძვირისა,
დაჰვიწყდა შიში მეფისა, ვითა ერთისა გვირისა,
გამოპარება დაასკვნეს მის უებროსა პირისა.
ნახე, თუ ოქრო რასა იქმს, კვერთხი ეშმაკთა ძირისა!

1197

„ვა, ოქრო მისთა მოყვასთა აროდეს მისცემს ლხენასა,
დღე სიკვდილამდის სიხარბე შეაქნევს კბილთა ღრჭენასა:
შესდის და გასდის, აკლია, ემდურვის ეტლთა რბენასა,
კვლა აქა სულსა დაუბამს, დაუშლის აღმაფრენასა.

1198

„რა ხადუმთა აუსრულეს საქმე მისი სანადელი,
ერთმან ტანსა აიხადა, მისცა მისი ჩასაცემელი,
სხვანი კარნი გამოარნეს, იჯრებოდა დარბაზს მსმელი,
დარჩა მთვარე გავსებული, გველისაგან ჩაუნთქმელი.

1199

„მონანიცა გარდიხვენწეს, გაიპარნეს მასვე თანა.
ქალმან კარსა დამირეკა, ფატმანობა ჩემი ბრძანა.
გავე, ვიცან, მოვეხვიე, გამიკვირდა, მეცა განა!
შინა ყოლა არ შემომყვა: „რად მანვეო?“ შემანანა.

1200

**„მიბრძანა: „თავი ვიყიდე მოცემულითა შენითა;
მუქაფა ღმერთმან შემოგზღოს მონყალებითა ზენითა!
ვეღარ დამმაღავ, გამიშვი, ფიცხლად გამგზავნე ცხენითა,
ვირემდის ცნობდეს ხელმწიფე, კაცსა მომწვედეს რბენითა“.**

1201

**„შევე ფიცხლად საჭინიბოს, ავხსენ ცხენი უკეთესი,
შევუკაზმე, ზედა შევსვი მხიარული, არ-მოკვნესი.
ჰგვანდა ოდეს ლომსა შეჯდეს მზე, მნათობთა უკეთესი,
ნახდა ჩემი ჭირნახული; ვერ მოვიმვი, რაცა ვსთესი.**

1202

**„დღე მიიყარა, ხმა გახდა, მოვიდა მისი მდევარი,
მოიცვეს შიგა ქალაქი, შეიქმნა მოსაწევი;
მე მკითხეს, ვარქვი: „თუ ჰპოვოთ მუნ სახლსა, სადა მე ვარი,
მეფეთა ვიყო შემცოდე და მათთა სისხლთა მზღვევარი!“**

1203

**„მონახეს, ვერა შეიგნეს, შეიქცეს დაწბილებულნი,
მას აქათ იგლოვს ხელმწიფე და ყოვლნი მისნი ხლებულნი.
დახედენ დარბაზის ერთა, შევლენ ისფრითა ღებულნი,
მზე მოგვეშორვა, მას აქათ ჩვენ ვართ სინათლე-კლებულნი.**

1204

**„მის მთვარისა სადაობა კვლა გიამბო, საქმე კვლაცი;
ან უწინა ესე გითხრა, რას შექადდა ისი კაცი:
მე გლახ ვიყავ მისი ნეზვი, იგი იყო ჩემი ვაცი.
კაცსა დასვრის უგულობა და დიაცსა ბოზი ნაცი.**

1205

**„მით არ ჯერ ვარ ქმარსა ჩემსა, მჭლე არის და თვალად ნასი.
ისი კაცი ჭაშნაგირი დარბაზს იყო მეტად ხასი;
ჩვენ გვიყვარდა ერთმანერთი, არ მაცვია თუცა ფლასი,
ნეტარძი ვინ სისხლი მისი შემახვრიტა ერთი თასი!**

1206

**„ესე ამბავი მასთანა ვთქვი დიაცურად, ხელურად:
ჩემსავე მოსლვა მის მზისა და გაპარება მელურად;
გამჟღავნებასა შექადდა არ მოყვარულად, მტერულად,
ან ისრე მკვდარსა ვიგონებ, იშ, თავი ვიხსენ მე რულად,**

1207

**„დამეჭადის, რაზომჯერცა ნავიკიდნით თავისწინა.
ოდეს მეხმე, არ მეგონა მე იმისი ყოფა შინა;
მოსრულ იყო, მოსლვა ვთქვა; შენცა მოხვე, შემეშინა,
ამად გკადრე: „ნუ მოხვალო“, მოგაგებე მონა წინა.**

1208

„აღარ დაჰბრუნდით, მოხვედით, შუქნი თქვენ ჩემთვის არენით;
შეიყარენით ორნივე, ჩემ ზედა დაიჭარენით;
ამად შევშინდი, ღონენი ველარა მოვაგვარენით,
იმას, გლახ, ჩემი სიკვდილი გულითა სწადდა, არ ენით.

1209

„თუცა ისი არ მოგეკლა, მისრულიყო დარბაზს ვითა,
შემასმენდა ჯავრიანი, გული ედვა ცეცხლებრ წვითა;
მეფე მწყრალი გარდასწმედდა სახლსა ჩემსა გარდაგვითა,
შვილთა, ღმერთო, დამაჭმევდა, დამქოლვიდა მერმე ქვითა!

1210

„მუქათა ღმერთმან შემოგბღოს, – მადლსა გკადრებდე მე რასა, –
რომელმან დამხსენ მშვიდობით იმა გველისა მზერასა!
ან ამას იქით ვნატრიდე ჩემსა ეტლსა და წერასა,
აღარ ვიშიშვი სიკვდილსა, ჰაი, ჩავიჭერ მე რასა!“

1211

ავთანდილ უთხრა: „ნუ გეშის, წიგნსაცა აგრე სწერია:
მოყვარე მტერი ყოვლისა მტრისაგან უფრო მტერია.
არ მიენდობის გულითა, თუ კაცი მეცნიერია,
ნულარ იშიშვი იმისგან, ან იგი მკვდართა ფერია.

1212

„იგივე მითხარ, მას აქათ, ქალი გაგზავნე შენ ოდეს,
რაცალა გეცნას ამბავი, ანუ რა მისი გსმენოდეს“.
კვლა იტყვის ფატმან ტირილით, კვლა თვალთა ცრემლი სდენოდეს:
„ვა, წახდეს შუქნი, რომელნი მზისაებრ ველთა ჰფენოდეს!“

ამბავი ნესტან-დარეჯანისა
ქაჯთაგან შეჰყრობისა
ფატმანისაგან მბობა ავთანდილთანა

1213

ვა, საწუთროო, სიცრუვით თავი სატანას ადარე,
შენი ვერავინ ვერა ცნას, შენი სიმუხთლე სად არე;
პირი მზისაებრ საჩინო სად უჩინო ჰყავ, სად არე?
მით ვხედავ, ბოლოდ სოფელსა ოხრად ჩანს ყოვლი, სად არე!

1214

ფატმან იტყვის: „მომეშორვა მზე, მნათობი სრულად ხმელთა.
სიცოცხლე და სულდგმულობა, მონაგები ჩემთა ხელთა;
მას უკანით გაუნყვედლად დება მჭირდის ცეცხლთა ცხელთა,
ვერ გავახმე წყარო ცრემლთა, თვალთა ჩემთა გადმომღვრელთა.

1215

„სახლი და შვილი მომძულდა, ვჯდი უგულოთა გულითა,
მას ვიგონებდი მღვიძარე, რა მიმეძინის ლულითა;
უსენ, გამტეხი ფიცისა, მიჩნს უსჯულოთა სჯულითა,
ვერ მიმიახლოს საახლოდ კრულმან პირითა კრულითა.

1216

„დღესა ერთსა, საღამო-ჟამ, – ჩასლვა იყო ოდენ მზისა, –
წავდეგ წინა დარაჯაგთა, კარი მიჩნდა ხანაგისა;
ვიგონებდი, სევდა მკლვიდა მისისავე გონებისა,
ვთქვი: კრულია ზენაარი ყოვლისავე მამაცისა.

1217

„მოვიდა სითმე ღარიბი, მონა მოყვსითა სამითა,
მონა, მონურად მოსილი, სხვანი მგზავრულად ხამითა;
სასმელ-საჭმელი მოიღეს, ქალაქს ნასყიდი დრამითა,
სმიდეს, სჭამდეს და უბნობდეს, სხდეს მხიარულნი ამითა.

1218

„მე ვუყურებდი, ვუჭვრეტდი; თქვეს: „ამოდ გავიხარენით,
მაგრა ჩვენ აქა მოყვასნი უცხონი შევიყარენით,
არც არა ვიცით, ვინ ვინ ვართ, ანუ სით მოვიარენით,
ხამს, ერთმანერთსა ამბავი ჩვენიცა ვუთხრათ ბარ ენით“.

1219

„მათ სხვათა მათი ამბავი თქვეს, ვითა მგზავრთა წესია;
მონამან უთხრა: „ჰე, ძმანო, განგება რამე ზესია:
მე მარგალიტსა მოგიმკი, თქვენ ქვრიმი დაგითვისია,
ჩემი ამბავი ამბავთა თქვენთაგან უკეთესია.

1220

„მე ვარო მონა მეფისა მალლისა, ქაჯთა მფლობლისა;
მათ მიჰხვდა ცუმა სენისა, მათისა დამამხობლისა:
მოგვიკვდა შემწე ქვრივისა, შემწყნარებელი ობლისა,
ან შვილთა მისთა და მისი ზრდის, უკეთესი მშობლისა.

1221

„დულარდუხტ არის დიაცი, მაგრა კლდე, ვითა ლოდია,
ვისცა არ დაჰკოდს, ყმა მისი ვერავის დაუკოდია;
მას უსხენ წვრილნი ძმის-წულნი: როსან და ერთი როდია,
ან იგი ქაჯეთს ხელმწიფედ ქვე ზის მორჭმული წოდია.

1222

„გვესმა ამბავი, ზღვათ იქით სიკვდილი დისა მათისა,
შეიჭირვებდეს ვაზირნი, დაშალეს ქმნა ხალვათისა,
ვითა ვჰკადროთო დავსება პირისა, ხმელთა მნათისა?
როშაქ მონაა, თავადი მონისა ბევრ-ათასისა.

1223

„როშაქ ბრძანა: „მოცავინმკლავს, მე ტირილსა არ დავჰხვდები.
მინდორს წავალ, ვიმეკობრებ, ალაფითა ავივსები,
შინა მოვალ შოებული, ადრე ზედა მოვესწრები,
მეფე დისა დატირებად წავიდოდეს, წაცავჰყვები“.

1224

„გვითხრა მისთა ხელისათა: „წავალ, თანა წამომყევით!“
წავგიტანა მონა ასი, ყველაკაი მისგან რჩევით.
დღისით მზისით ვმეკობრობდით, ღამეთაცა ვიყვნით თევით;
ღია ვლენეთ ქარავანი, ლარი ჩვენკე გარდმოვდევით.

1225

„მინდორ-მინდორ მოვიდოდით ჩვენ ღამესა დია ბნელსა,
დიდნი რამე სინათლენი გამოგვიჩნდეს შუა ველსა;
ვთქვით თუ, მზეა ნუთუ ზეცით ჩამოჭრილი ზედა ხმელსა!
დაბნეულნი მივეცენით გონებასა ჩვენსა მსჯელსა.

1226

„ზოგთა ვთქვით: არის ცისკარი; ზოგთა თქვეს: არის მთვარეო;
მას დარაზმულთა მივჰმართეთ, ახლოსაც ვნახეთ ბარეო;
შორს მოვუარეთ, მივედით, შემოვადეგით გარეო,
მით ნათლიდაღმა გამოხდა ხმა, ჩვენი მოუბარეო.

1227

„გვითხრა: „ვინ ხართ, ცხენოსანო? თქვენ სახელი თქვენი თქვენით;

გულანშართ მოციქული ქაჯეთს მივალ, მერიდენით“.
ესე გვესმა, მოვადეგით, ალყად გარე მოვერტყენით.
პირ-მზე რამე ცხენოსანი გავიცადეთ თვალით ჩვენით.

1228

„ვუჭვრიტეთ პირსა მნათობსა, ელვათა მავლვარებსა;
მისი ციმციმი მზისაებრ ეფინებოდა არებსა;
ძვირ-ძვირად გვეუბნებოდა სიტყვასა რასმე წყნარებსა,
კბილთაგან შუქი შეადგა ზედან გიშრისა სარებსა.

1229

„კვლა ვეუბნით მას მზესა ტკბილ-მოუბრითა ენითა.
არ მონა იყო, ტყუოდა, ჩვენ ესე შევიგენითა;
„როშაქ შეატყო ქალობა, გვერდსა წაუდგა ცხენითა,
ადარ გავუშვით, დაჭირვა ვჰკადრეთ ხელითა ჩვენითა.

1230

„კვლა ვჰკითხეთ: „გვითხარ მართალი საქმე შენ მზებრ ნათელისა,
ვისი ხარ, ვინ ხარ, სით მოხვალ მანათობელი ბნელისა?“
მან არა გვითხრა, გაუშვა წყარო ცრემლისა ცხელისა.
რა საბრალოა გავსილი მთვარე, ჩანთქმული გველისა.

1231

„არცა-რა ცხადი ამბავი, არცა-რა დასამალავი,
არა არ გვითხრა, ვინ იყო, ან ვისგან ნამუხთალავი;
ქუშ-ქუშად გვეუბნებოდა, კუშტი, თავისა მკრძალავი,
ვითა ასპიტი, მჭვრეტელთა მისთა თვალითა მლალავი.

1232

„როშაქ გვიბრძანა: „ნუ ჰკითხავთ, ან თურე არ სათქმელია,
ამისა საქმე უცხოა, ნაამბობლადცა ძნელია;
ბედი მეფისა ჩვენისა არსთაგან სანატრელია,
მით, რომე ღმერთი მას მისცემს, რაც უფრო საკვირველია.

1233

„ესე ღმერთსა მოსაგვრელად მისად ჩვენთვის მოუგვრია,
მივუტანოთ არმაღანად, დაგვიმადლებს მეტად დია.
თუ დავმაღავთ, გავმუღავნდებით, მეფე ჩვენი ამაყია,
პირველ მათი შეცოდება, მერმე დიდი აუგია“.

1234

„მივემონმენით, თათბირნი არ კიდევ გავაკიდენით;
დავბრუნდით, ქაჯეთს მივჰმართეთ, მას წინა მოვეკიდენით;
არცა რა ჰკადრეთ ხელდახელ, არცა თუ წავეკიდენით;
იგი ტირს, ღანვსა გულ-მდუღრად ჩაჰრცხის ცრემლისა კი დენით.

1235

„მე როშაქს ვჰკადრე: „გამიშვი კვლა ადრე თქვენი მხლებელი; ან გულანშაროს ქალაქსა ვარ საქმის რასმე მდებელი“. მან გამომიშვა, აქ სადმე ლარი მიც ნასაღებელი, თანა წავიტან, წაცავალ მე მათი ზედა-მსწრებელი“.

1236

„მათ ვაცთა დიდად იაშა ესე ამბავი მონისა. მე გავიგონე, შერემშრა ნაკადი ცრემლთა ფონისა, მენიშნა, ყოვლი ნიშანი ვისცან ჩემისა ღონისა, ცოტაი ლხინი მომეცა, მსგავსი დრამისა წონისა.

1237

„მოვიყვანე იგი მონა, ახლოს დავსვი ჩემსა წინა: ვჰკითხე: „მითხარ, რას იტყოდი, გაგონება მეცა მინა?“ მან იგივე კვლა მიაბო, რაცა მუნით მომესმინა, ამ ამბავმან გამაცოცხლა, სულმობრძავი დამარჩინა.

1238

„მე ორნი შავნი მონანი მყვანან სავსენი გრძნებითა: უჩინოდ წავლენ-წამოვლენ მათითა ხელოვნებითა; მოვასხენ, ქაჭეთს გავგზავნენ, ვარქვი თუ: „ნუ დასდგებითა, მაცნობეთ მისი ამბავი თქვენითა მოქმედებითა“.

1239

„სამ დღე მოვიდეს, მიაბგეს, ფიცხლა ებიჭა გზისადა: „მიუგვრიაო მეფისა, ზღვას იქით წამავლისადა, ვერვის შეუდგმან საჭვრეტად თვალნი, მართ ვითა მზისადა, ქვე დაუწინდავს საცოლედ როსან ცოტასა ყმისადა.

1240

„როსანს შევრთოთო“, დულარდუხტს მეფესა უბრძანებია: „ჯერ ქორწინებად არა მცალს, ან გული ცეცხლ-ნადებია, შემოვიქცევი, შევისძლობ, ვინ ცისა მზედ ნაქებია“. ციხეს დაუსვამს, ხადუმი ერთაი უახლებია.

1241

„ყოვლი მცოდნელი გრძნობისა მას თანა წაუტანია, მით რომე გზაა საჭირო, მტერნი საომრად მზანია; ქვე დაუყრია მოყმები, ვინც უფრო გულოვანია, დაეყოვნების; წასრულა, ჯერეთ ცოტაი ხანია.

1242

„ქაჭათა ქალაქი აქამდის მტერთაგან უბრძოლველია: ქალაქსა შიგან მაგარი კლდე მაღალი და გრძელია, მას კლდესა შიგან გვირაბი, ასადრომელი ხვრელია, მუნ არის მართო მნათობი, მისთა შემყრელთა მწველია.

1243

„გვირაბის კარსა ნიადაგ მოყმე სცავს არ პირ-ნასები.
ათი ათასი ჭაბუკი დგას, ყველაკაი ხასები;
ქალაქის კართა სამთავე სამათას-სამათასები.
გულო, გაგსაჯა სოფელმან, არ ვიცი და, გლახ, რას ები!“

1244

ესე ამბავი ავთანდილ პირ-მზემან, მაგარ-ვადამან,
რა მოისმინა იამა, სხვად არა გაუცხადა მან,
შესწირა ღმერთსა მადლობა ტურფამან დანაბადამან:
„ამბავი ჩემი სალხინო მითხარო ვისმან ღა დამან!“

1245

ფატმანს უთხრა: „საყვარელო, კმა ხარ ჩემთვის სასურველად,
მე ამბავი სანატრელი მომასმინე არ პირ-ბნელად,
მაგრა საქმე ქაჯეთისა გამაგონე უფრო მრთელად,
ქაჯნი ყველა უხორცოა, რამან შექმნა ხორციელად?“

1246

„მის ქალისა სიბრალული ამანთებს და მიდებს აღსა,
მაგრა ქაჯნი უხორციონი რას აქნევენ, მიკვირს ქალსა?“
ფატმან უთხრა: „მომისმინე, მართლად გხედავ მანდა მკრთალსა,
არ ქაჯნია, კაცნიაო, მინდობიან კლდესა სალსა“.

1247

„ქაჯნი სახელად მით ჰქვიან, არიან ერთად კრებულნი,
კაცი, გრძნებისა მცოდნენი, ზედა გახელოვნებულნი,
ყოველთა კაცთა მავნენი, იგი არვისგან ვნებულნი;
მათნი შემბმელნი წამოვლენ დამბრმალნი, დანბილვებულნი.

1248

„იქმენ რასმე საკვირველსა, მტერსა თვალსა დაუბრმოვენ,
ქართა აღძვრენ საშინელთა, ნავსა ზღვა-ზღვა დაამხოვენ,
ვითა ხმელსა გაირბენენ, წყალსა წმიდად დააშრობენ,
სწადდეს, დღესა ბნელად იქმენ, სწადდეს, ბნელსა ანათობენ.

1249

„ამისთვის ქაჯად უხმობენ გარეშემონი ყველანი,
თვარა იგიცა კაცნია ჩვენებრვე ხორციელანი“.
ავთანდილ მადლი უბრძანა: „ცეცხლნი დამივსენ ცხელანი.
დიდად მიამნეს ამბავნი, სეტყვანი აწინდელანი“.

1250

გულითა ღმერთსა ადიდებს ავთანდილ ცრემლთა მდენელი;
თქვა: „ღმერთო, გამადლობ, რომელი ხარ ჭირთა მომალხენელი;
ყოფილი, მყოფი, უთქმელი, ყურთაგან მოუსმენელი,
წყალობა თქვენი იქითად არს ჩვენი გარ მომფენელი!“

1251

მის ამბისა ცნობისათვის ცრემლით ღმერთსა ადიდებდა.
ფატმან ეჭვდა თავისათვის, ამაღ ცეცხლსა კვლა იდებდა;
ყმა ნამუსსა ინახევდა, სიყვარულსა იფერებდა,
ფატმან ყელსა ეხვეოდა, პირსა მზესა აკოცებდა.

1252

მას ღამეს ფატმან იამა ავთანდილთანა წოლითა;
ყმა უნდო-გვარად ეხვევის ყელსა ყელითა ბროლითა,
ჰკლავს თინათინის გონება ძრწის იდუმლითა ძრწოლითა,
გული მხეც-ქმნილი გასჭრია მხეცთავე თანა რბოლითა.

1253

ავთანდილ მალვით ცრემლსა სწვიმს, სდის ზღვათა შესართავისად,
შიგან მელნისა მორევსა, ცურავს გიშრისა ნავი სად;
იტყვის თუ: „მნახეთ, მიჯნურნო, იგი ვინ, ვარდი ა ვისად,
უმისოდ ნეხვთა ზედა ვზი ბულბული მსგავსად ყვავისად!“

1254

მუნ ცრემლნი, მისგან ნადენნი, ქვათაცა დასალბონია;
გიშრისა ტევრსა აგუბებს, ვარდისა ველსა ფონია;
ფატმან მას ზედა იხარებს, მართ ვითა იადონია,
თუ ყვავი ვარდსა იშოვნის, თავი ბულბული ჰგონია.

1255

გათენდა, ბანად წავიდა მზე, სოფელს შუქ-ნაკიდები;
დიაცმან უძღვნა მრავალი კაბა, ყაბაჩა, რიდები,
მრავალი ფერი სურნელი, ტურფა პერანგი, წმიდები;
„რაც გვნადოსო, ჩაიცვი, მე ნურას ნუ მერიდები“.

1256

ავთანდილ თქვა: „საქმე ჩემი გავაცხადო ამა დღესა!“
სამოსისა ვაჭრულისა ცმა აქამდის დაენესა;
მას დღე ყოვლი საჭაბუკო შეიმოსა ტანსა მხნესა,
მოიმატა დამშვენება, დაემსგავსა ლომი მზესა.

1257

ფატმანს პური შეეკაზმა ავთანდილის საწვეველად;
ყმა შევიდა მოკაზმული მხიაულად, არ პირ-ბნელად;
ფატმან ნახა, გაუკვირდა ვაჭრულისა უმოსელად,
შემოსცინა: „აგრე სჯობსო შენთვის ხელთა სასურველად“.

1258

ფატმან მისსა შვენებასა მეტის-მეტად ჰკვირდებოდა.
მან პასუხი არა გასცა, თავის წინა ღიმდებოდა:
„შეეტყვების, არ მიცნობსო ეგრე ვითა ყივნდებოდა!“
თუცა რასმე იფერებდა, მეტი არა გავიდოდა.

1259

პური ჭამეს, გაიყარნეს ყმა მივიდა მისსა შინა,
ღვინო-სმული, მხიარული დაწვა, ამოდ დაიძინა;
საღამო ჟამს გაიღვიძა, შუქი ველთა მოაფინა,
ფატმან უხმო: „მოდი, მნახე, მართო ვარო, თავის წინა“.

1260

„ფატმან მივიდა, ავთანდილს ხმა ესმა მისგან ოხისა;
იტყოდა: „მომკლავს უცილოდ ტანი ალვისა მო - , ხისა!“
გვერდსა დაისვა, ბალიში მისცა მისისა ნოხისა,
ვარდისა ბაღსა უჩრდილობს ჩრდილი წამწამთა ქოხისა.

1261

ავთანდილ ბრძანა: „ჰე, ფატმან, ვიცი, ეს საქმე შენია,
დაჰკრთები ამა ამბავსა, მართ ვითა გველ-ნაკებენია,
მაგრა აქამდის მართალი შენ ჩემი არა გსმენია,
ჩემნი მომკლველნი წამწამნი შავნი გიშრისა ხენია.

1262

„გგონივარ ვინმე ვაჭარი, პატრონი ქარავანისა;
მე ვარ სპასჰეტი მალლისა მეფისა როსტევეანისა,
თავადი სპისა დიდისა, მათისა შესაგვანისა,
მაქვს პატრონობა მრავალი საჭურჭლე-მარადხანისა.

1263

„შენ გიცი კარგი მოყვარე, ერთგული, მისანდობელი.
მათ უვის ერთი ასული, მზე ხმელთა მანათობელი.
იგია ჩემი დამწველი და ჩემი დამადნობელი;
მან გამომგზავნა, დავაგდე პატრონი, მათი მშობელი.

1264

„რომე შენ ქალი გყოლია, მე ძებნად მისვე ქალისად,
მივლია ყოვლი ქვეყანა, მის მზისა მონაცვალისად;
მისთვის გაჭრილი მინახავს, წევს ლომი ფერ-ნამკრთალი სად,
გამცუდებელად თავისად, მის გულისა და ძალისად“.

1265

ავთანდილ ფატმანს ყოველი უთხრა ამბავი თავისა,
ამბავი ტარიელისა, შემოსვა ვეფხის ტყავისა;
უბრძანა: „შენ ხარ წამალი ჯერ შენგან უნახავისა,
ღონე წამწმისა ხშირისა, ყორნის ფრთებ-ნაფუშავისა.

1266

**„მოდდი და, ფატმან მენიე, ვეცადნეთ მისსა რგებასა,
ვუშველოთ, იგი მნათობნი ნუთუ მიეცნენ შვებასა;
ვინცა სცნობს კაცი, ყველაი, ჩვენსა დაინყებს ქებასა,
ნუთუ კვლა მიჰხვდენ მიჭნურნი ერთმანერთისა ხლებასა.**

1267

**„მომგვარე, ქაჯეთს გავგზავნოთ იგივე მონა გრძნეული,
ქალსა ვაცნობოთ ყველაი ამბავი, ჩვენგან ცნეული;
მანცა გვაცნობოს მართალი, ვქმნათ მისი გამორჩეული,
ღმერთმან ქმნას, ქაჯთა სამეფო მოგესმას ჩვენგან ძლეული“.**

1268

**ფატმან თქვა: „ღმერთსა დიდება, საქმენი მომხვდეს მო-რანი,
დღეს რომე მესმნეს ამბავნი, უკვდავებისა სწორანი!“
მოჰგვარა მონა გრძნეული შავი, მართ ვითა ყორანი;
უბრძანა: „ქაჯეთს გავგზავნი, წა, გზანი გისხენ შორანი!**

1269

**„ან გამოჩნდების სახმრობა ჩემი შენისა გრძნებისა,
ფიცხლად დამივსე სახმილი შენ ჩემთა ცეცხლთა გზნებისა,
მას მზესა ჰკადრე მიზეზი მისისა განკურნებისა“.
მან უთხრა: „ხვალე მოგართვა ყოვლი ამბავი ნებისა“.**

წიგნი ფატმანისა
ნესტან-დარეჯანთანა

1270

ფატმან სწერს: „აჰა, მნათობო, სოფლისა მზეო ზენაო,
შენთა შორს-მყოფთა ყოველთა დამწველო, ამამრზენაო,
სიტყვა-შტევერო და წყლიანო, ტურფაო, ლამაზ-ენაო,
ბროლო და ლალო, ორივე კვლა ერთგან შენათხზენაო!

1271

„თუცა თუ შენი ამბავი შენ არა მომასშენიე;
მე ეგრეცა ვცან მართალი, მით გულსა მოვალხენიე;
შენთვის ხელ-ქმნილსა ტარიელს ამბითა მოალხენიე,
ორნივე მიჰხვდეთ წადილსა, იგი ვარდობდეს, შენ იე.

1272

„მოსრულა შენად საძებრად მისი ძმად-შეფიცებული,
ავთანდილ, მოყმე არაბი, არაბეთშიგან ქებული,
სპასპეტი როსტენ მეფისა, ვერვისგან დაწუნებული,
შენ სწერდი შენსა ამბავსა, ლალი, ბრძნად გაგონებული.

1273

„ჩვენ ამისთვის ესე მონა გამოვგზავნეთ თქვენსა წინა,
ვცნათ ამბავი ქაჯეთისა, მოსრულანცა ქაჯნი შინა?
მანდაურთა მეომართა ანგარიში წვრილად გვინა:
ვინ არიან მცველნი შენნი, ან თავადი მათი ვინ-ა?

1274

„რაცა იცი მანდაური, მოგვიწერე, გაამჟღავნე;
მერმე შენსა საყვარელსა ნიშანი რამ გაუგზავნე!
შენი ყველა აქანამდის ჭირი ლხინსა გაათავნე,
ღმერთსა უნდეს, მოყვარენი შესათერნი შეგაგზავნე!

1275

„წადი, უსტარო, ისწრაფე, თუ მუხლი გქონდეს მალეები;
დაგნატრი მიხვალ, დაგხვდების ბროლი, სათი და ლალები;
ბედად შენ მჯობხარ, უსტარო, გნახვენ დამწველის თვალები,
შენს უკან ჩემი სიცოცხლე, თუ გესმის, არ გებრალეები?“

1276

ფატმან მისცა დაწერილი მას გრძნეულსა ხელოვანსა;
„ესე წიგნი მიართვიო ქალსა, მზისა დასაგვანსა!“
მან გრძნეულმან მოლი რამე წამოისხა ზედა ტანსა,
მასვე წამსა დაიკარგა, გარდაფრინდა ბანის-ბანსა.

1277

წავიდა, ვითა ისარი, კაცისა მშვილდ-ფიცხელისა.
რა ქაჯეთს შეჰხდა ქმნილ იყო ოდენ ბანდ-ბანდი ბნელისა;
უჩინოდ შეველო სიმრავლე მოყმისა, კართა მცველისა,
მას მხესა ჰკადრა ამბავი მისისა სასურველისა.

1278

ციხისა კარნი დახშულნი შევლნა მართ ვითა ღიანი,
შევიდა ბანგი პირ-შავი, თმა-გრძელი, ტან-ნაბდიანი;
იგი მზე დაკრთა, ეგონა სამისო რამე ზიანი,
შეცვალა ვარდი ბაფრანად, ლაჟვარდის ფერად იანი.

1279

ბანგმან უთხრა: „ვინ გგონივარ, ანუ აგრე რად დაჰბნდები?
მე ვარ მონა ფატმანისა, თქვენს წინაშე ნამგზავრები;
ამა წიგნმან გამამართლოს, არ ტყუილად გეუბნები,
მზისა შუქნი მოიცადენ, ვარდო, ადრე ნუ დასტნები!“

1280

პირ-მზე გაკვირდა ფატმანის ამბითა საკვირველითა,
ნუშნი გააჰნა, შეიძრნეს სათნი გიჰრისა წნელითა.
მან იგი წიგნი მონამან მისცა თავისა ხელითა;
იკითხავს სულთქვამს, უსტარსა ალტობს ცრემლითა ცხელითა.

1281

მონასა ჰკითხა: „მიაბზე, ვინ არის ჩემი მძებნელი,
ანუ ვინ მიცის ცოცხალი, მინასა ზედა მტკეპნელი?“
მან მოახსენა: „ვიკადრებ, რასაც ოდენ ვარ, მცნებელი,
რა წამოსრულ ხარ, მას აქათ შენგან ჩვენია მზე ბნელი.“

1282

„ფატმანის გული მას აქათ ლახვართა შენახვევია;
მას რომე ცრემლი სდენია ზღვათაცა შენართვევია;
მე ერთხელ შენი ამბავი მისთვის კვლა მიმირთმევია,
ღმერთსა ვიმონებ, მას აქათ ტირილი არ დაჰლევია.“

1283

„ან ვინმე მოყმე მოვიდა შევნიერითა პირითა.
მათ უთხრა წვრილად ყველაი, თქვენ ხართ რითაცა ჭირითა.
იგია შენი მძებნელი მკლავითა, ვითა გმირითა,
მე გამომგზავნეს, დამვედრეს სწრაფა სწრაფითა ხშირითა“.

1284

ქალმან უთხრა: „მემართლების, ყმაო, შენი ნაუბარი!
ფატმან ჩემი რა იცოდა, ვიყავ ვისი წანაგვარი?
უღლონოდ არის სადმე ჩემი ცეცხლთა მომდებარი,
მე მივუნერ, შენცა ჰკადრე, ვარ ვითამცა გულ-მდუღარი“.

წიგნი ნესტან-დარეჯანისა
ფატმანთანა

1285

პირ-მზე სწერს: „აჰა, ხათუნო, დედისა მჯობო დედაო!
მისგან ტყვე-ქმნილსა სოფელმან რა მიყო, ამას ხედაო?
მე, გლახ, მათ ჩემთა პატიჟთა სხვაცა დამერთო ზედაო,
ან ვნახე შენი უსტარი, მე დიდად შეიმედაო.

1286

„შენ ორთა დამხსენ გრძნეულთა, გამიადვილე ჭირები,
ან აქა სრულთა ქაჯთაგან ვარ ასრე დანამჭირები:
ერთსა მცავს ერთი სამეფო, ბევრჯელ ათასი გმირები,
ავად მომიხდა თათბირი და ჩემი დანაპირები!

1287

„სხვად ამბავი აქაური მეტი რამცა მოგიწერე:
ქაჯთა მეფე არ მოსრულა, არცა მოვლენ ქაჯნი ჯერე,
მაგრა სპანი უთვალავნი მცვენ და მათი სიალფერე,
რასა ჰქვიან ძებნა ჩემი, არ ეგების, დაიჯერე!

1288

„ვინცალა ჩემი მძებნელი მოსრულა, ცუდ მაშვრალია,
იჭირვის, იწვის, ენთების, ჩემი სწვავს ცეცხლებრ ალია;
მაგრა მას ვჰნატრი, უნახავს მზე, ამად არ დამზრალია,
უმისოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი ბრალია!

1289

„შენ ამბავი არ გიამბე მაშინ, ამად დაგიმალე,
ვერ იტყოდა ენა ჩემი, თავი ჭირთა გავაკრძალე;
გვაჯები, საყვარელსა შემახვეწე, შემაბრალე,
ნუ წამოვა ძებნად ჩემად, მიუწერე, შეცასთვალე.

1290

„მე რომ მჭირს, კმარის, ნუ მომკლავს ამისითავე სწორითა:
მას მკვდარსა ვნახავ, მოვკვდები მე სიკვდილითა ორითა.
ვერას ვინ მარგებს, დასტურად ვიცი, არ რამე ჭორითა,
არ დაგმორჩილდეს, დამქოლე შავისა ქვისა ყორითა.

1291

„გეთქვა ნიშნისა გაგზავნა, ან ესე განამუღავნია,
მისეულთავე რიდეთა ნაკვეთი გამიგზავნია;
ესენი ჩემთვის მის გამო ტურფანი სანახავნია,
თუცა თუ ფერად ბედისა ჩემისა მსგავსად შავნია“.

ნიგნი ნესტან-დარეჯანისა
საყვარელთანა

1292

ან საყვარელსა მიუწერს გულ-ამოსკვნილი მტირალი,
მისმანვე ცრემლმან დაუვისს ვის ედებოდა ვის ალი!
დანერა წიგნი, მსმენელთა გულისა გასაგმირალი,
ვარდი გააპის, გამოჩნდის მუნ ბროლი გამომჭვირალი.

1293

„ჰე, ჩემო, ესე უსტარი არს ჩემგან მონაღვანები,
ტანი ვალმად მაქვს, ვალამი ნაღველსა ამონანები,
მე გული შენი ქაღალდად გულსავე ჩემსა ვანები,
გულო, შავ-გულო, დაბმულხარ, ნუ აფხნები, ან ები!

1294

„ჰხედავცა, ჩემო, სოფელი რათა საქმეთა მქმნელია!
რაზომცა ნათობს სინათლე, ჩემთვის ეგრეცა ბნელია.
ბრძენნი იცნობენ, სწუნობენ მით, მათგან საწუნელია;
უშენოდ ჩემი სიცოცხლე, ვამე, რა დიდი ძნელია!

1295

„ჰხედავ, ჩემო, ვით გაგვყარნა სოფელმან და ჟამმან კრულმან,
ვედარ გნახე საყვარელი მხიარული მხიარულმან,
ნეტარ რა ქმნას უშენომან გულმან, შენგან დალახვრულმან,
გაგიცხადა დამალული გონებამან დაფარულმან.

1296

„შენმან მზემან, აქანამდის შენ ცოცხალი არ მეგონე;
ჩემი მეთქვა, გარდასრულდა სიცოცხლე და ყოვლნი ღონე:
ან რა მესმა, შემოქმედი ვადიდე და ღმერთსა ვჰმონე,
ჩემი ყველა აქანამდის ჭირი ღხინსა შევანონე.

1297

„შენი სიცოცხლე მეყოფის ჩემად იმედად გულისად,
გულისა ერთობ წყლულისა და ასრე დადაგულისად.
მომიგონებდე, გახსოვდე მე შენთვის დაკარგული სად;
ვზი მზრდელი სიყვარულისა, მის ჩემგან დანერგულისად.

1298

„სხვად, ჩემო, ჩემი ამბავი ჩემგან არ მოგწერების:
ენა დაშვრების, მოსმენით არვისგან დაიჭერების.
ფატმან წამგვარა გრძნეულთა, ღმერთიმცა მას ეტერების,
ან კვლა ქმნა იგი სოფელმან, რაცა მას შეეფერების.

1299

„ან სოფელმან უარესი ჭირი ჭირსა მომისართა,
არ დასჯერდა ბედი ჩემი მას პატიჟთა მრავალ-გვართა;
კვლაცა მიმცა შესაპყრობლად ქაჯთა, ძნელად საომართა,
ბედმან გვიყო ყველაკაი, ჩემო, რაცა დაგვემართა!

1300

„ციხეს ვზი ეზომ მაღალსა, თვალნი ძლივ გარდასწვდებიან,
გზა გვირაბითა შემოვა, მცველნი მუნ ზედა დგებიან,
დღისით და ღამით მოყმენი ნობათსა არ დასცდებიან,
მათთა შემბმელთა დახოცენ, მართ ცეცხლად მოედებიან.

1301

„ნუთუ ესენი გეგონნეს სხვათა მებრძოლთა წესითა?!
ნუცა მე მომკლავ ჭირითა, ამისგან უარესითა;
შენ მკვდარსა გნახავ, დავიწვი, ვითა აბედი კვესითა:
მოგშორდი, დამთმე გულითა, კლდისაცა უმაგრესითა.

1302

„შენ, საყვარელო, ნუ სჭმუნავ ჭმუნვითა ამისთანითა:
ჩემი სთქვა, სხვათა მიჰხვდაო იგი აღვისა ტანითა;
არამ სიცოცხლე უშენოდ, ვარ აქამდისცა ნანითა,
ან თავსა კლდეთა ჩავიქცევ, ანუ მოვიკლავ დანითა.

1303

„შენმან მგემან, უშენოსა არვის მიჰხვდეს მთვარე შენი,
შენმან მგემან ვერვის მიჰხვდეს, მოცავიდენ საშნი მგენი;
აქა თავსა გარდავიქცევ, ახლოს მახლვან დიდნი კლდენი,
სული ჩემი შეივედრე, ზეცით მომხვდენ ნუთუ ფრთენი.

1304

„ღმერთსა შემვედრე, ნუთუ კვლა დამხსნას სოფლისა შრომასა,
ცეცხლსა, წყალსა და მიწასა, ჰაერთა თანა ძრომასა;
მომცნეს ფრთენი და აღვფრინდე, მივჰხვდე მას ჩემსა ნდომასა,
დღისით და ღამით ვჰხვდვიდე მზისა ელვათა კრთომასა.

1305

„მზე უშენოდ ვერ იქმნების, რათგან შენ ხარ მისი წილი,
განაღამცა მას იახელ მისი ეტლი, არ თუ წბილი!
მუნა გნახო, მადვე გსახო, განმინათლო გული ჩრდილი,
თუ სიცოცხლე მწარე მქონდა, სიკვდილიმცა მქონდეს ტკბილი.

1306

„მე სიკვდილი აღარ მიმძიმს, შემოგვედრებ რათგან სულსა,
მაგრა შენი სიყვარული ჩავიტანე, ჩამრჩა გულსა;
მომეგონოს მოშორვება, მემატების წყლული წყლულსა;
ნუცა მტირ და ნუცა მიგლოვ, ჩემო, შენთვის დაკარგულსა.

1307

„წადი, ინდოეთს მიმართე, არგე რა ჩემსა მშობელსა,
მტერთაგან შეინრებულსა, ყოვლგნით ხელ-აღუპყრობელსა,
გულსა ალხინე ჩემისა მოშორვებისა მთმობელსა,
მომიგონებდი მტირალსა, შენთვის ცრემლ-შეუშრობელსა.“

1308

„რაცა ვიჩივლე ბედისა ჩემისა, კმა საჩივარად;
ცან, სამართალი მართალი გულისა გულსა მივა რად.
შენთვის მოვკვდები, გავხდები ყორანთა დასაყვივარად.
ვირე ცოცხალ ვარ, გეყოფი სატირლად და სატკივარად.“

1309

„აჰა ინიშნე ნიშანი შენეულისა რიდისა,
გადმიკვეთია ალაში, ჩემო, ერთისა კიდისა,
ესეღა დაგრჩეს სანაცვლოდ მის იმედისა დიდისა,
რისხვით მობრუნდა ბორბალი ჩვენზედა ცისა შვიდისა.“

1310

ესე წიგნი, საყვარელსა მისსა თანა მინაწერი,
რა დაწერა, გარდაჰკვეთა მათ რიდეთა ერთი წვერი.
თავ-მოხდილსა დაუშვენდა სისხო, სიგრძე, თმათა ფერი,
ალვისაგან სული მოქრის, ყორნის ფრთათათ მონაბერი.

1311

იგი მონა წამოვიდა, გულანშაროს მიმავალი,
წამ-ერთ მიხდა ფატმანისას, დღე იარა არ-მრავალი,
რა ავთანდილს გაუსრულდა საქმე მისი სასურვალის,
ხელ-აპყრობით ღმერთსა ჰმადლობს, ცნობა სრული, არა მთრვალის.

1312

ფატმანს უთხრა: „გამისრულდა ჟამად საქმე საწადელი,
დიდი შენი მოჭირვება ჩემგან არის გარდუხდელი,
წავალ, დგომად აღარა მცალს, დრო მოსრულა შარშანდელი,
ფიცხლად ქაჯეთს მოვიყვანო მათი მომსპობ-ამწყვედელი“.

1313

ხათუნმან უთხრა: „ჰე, ლომო, ცეცხლი ან უფრო ცხელდების;
მოეშორვების ნათელსა, გული ამისთვის ბნელდების;
ისწრაფე, ჩემი ნუ გაგვა, ხელი ეგრეცა ხელდების,
თუ ქაჯნი მოგესწრებიან, მუნ მისლვა გაგიძნელდების“.

1314

ყმამან ფრიდონის მონანი უხმნა, მასთანა ხლებულნი;
უბრძანა: „მკვდარნი აქამდის, ანღა ვართ დაცოცხლებულნი,
რაცა გვინდოდა, მისითა სმენითა გახარებულნი,
ჩვენთა მტერთანი გიჩვენნე წყლულნი მით ვაგლახებულნი!“

1315

**„მიდით და ფრიდონს უამბეთ ამბავი არ-ნაცქაფევი;
მე ვერა ვნახავ, ვისწრაფი, გზა ჩემი არს ნასწრაფავი.
მან გაახაფოს ხმა ხაფი, კვლა უფრო გასახაფავი,
თქვენ მოგცე ლარი ყველაი მე, ჩემი ნაალაფავი.**

1316

**„ჩემსა ზედა დიდი არის ვალი, თქვენგან დანადები;
მადლსა სხვაებრ გარდავიხდი, თულა ფრიდონს შევეყრები;
ან წაიდეთ ყველაკაი, მეკობრეთა წანადები,
ამის მეტსა ვერას მოგცემ, ვიცი ამაღ გეძუნნები.**

1317

**„სახლი არ მახლავს, არ ძალ-მაქვს გაცემა საბოდვარისა“.
მისცა მართ სავსე ხომალდი, რიცხვი ტურფათა ლარისა;
უბრძანა: „წადით, წაიდეთ, გზა წავლეთ მისვე არისა,
ფრიდონს მიართვით უსტარი ჩემგან, ძმად-ნათყარისა“.**

წიგნი ავთანდილისა ფრიდონთანა

- 1318
დაწერა: „ფრიდონ მაღალო, სვე-სრულო მეფეთ-მეფეო,
ლომისა მსგავსო ძალ-გულად, მზეო შუქ-მოიფეფო,
მოვლენილო და მორჭმულო, მტერთა სისხლისა მჩქეფეო,
უმცროსმან ძმამან შორი-შორ სალამი დავიყეფეო!
- 1319
„ჭირნი ვნახენ და მოცამხვდა ნაცვალი ჭირნახულისა,
კარგა მოხდომა საქმისა ჩემისა გაზრახულისა;
მიცნია მართლად ამბავი პირისა მზედ-სახულისა,
დამარჩენელი ლომისა მის, ქვესკნელს დამარხულისა.
- 1320
„იგი მზე ქაჯთა მეფესა ჰყავს, ქაჯეთს პატიმარია.
მუნ მისლვა მიჩანს თამაშად, თუმცა გზა საომარია.
ნარგისთათ წვიმა ბროლისა წვიმს, ვარდი ნაწვიმარია,
ჯერთ ქალსა ქაჯნი არ ახლვან, მაგრა სპა უამარია.
- 1321
„გულ-მხიარული ვიხარებ, ამაღ არ ცრემლი მმილდების,
სადაცა შენ და შენი ძმა ხართ ძნელი გაადვილდების;
რაცა მოგინდეს, უცილოდ იქმთ, იგი არ აგცილდების,
არ თურე კაცმან დაგიდგნას, ვეჭვ, კლდესა გაგილბილდების.
- 1322
„ან შემინდევ, ვერა გნახე, შორს ამისთვის წაგიარე,
გზა-გზა ყოვნა აღარა მცალს, პატიმრად ა იგი მთვარე;
ადრე მოვალთ მხიარულნი, ჩვენი ნახვა გაიხარე,
ამის მეტი რაღა გკადრო, ძმასა ძმურად მოეხმარე.
- 1323
„ამა მონათა ჩემზედა გარდაუხდელი გულია...
ამოდ მმსახურეს, თქვენიმცა გული ამათთვის სრულია.
ქება რად უნდა მას, ვინცა თქვენთანა ხანდამშულია?
მსგავსი ყველაი მსგავსსა შობს, ესე ბრძენთაგან თქმულია“.

1324

ესე უსტარი დაწერა, შეკრა და წაცახვია მან,
მისცა ფრიდონის მონათა ვარდმან და ვითა იამან;
შესთვალა ზეპირ, რაც ხამდა სრულად, მართ ვითა ჰგია, მან,
მათ მარგალიტი უჩვენის ძონისა კარმან ღიამან.

1325

მონახა, პოვა ავთანდილ ნავი მისისა მხარისა,
გამოემართა იგი მზე პირითა სავსე მთვარისა;
მაგრა დაგდება უმძიმდა ფატმანის გულ-მდუღარისა,
მისთა გამყრელთა ნაკადი ჩასდის სისხლისა ღვარისა.

1326

ფატმან, უსენ და მონანი ტირან ცრემლითა ცხელითა;
იტყვიან: „მზეო, რა გვიყავ, დაგვწვენ ცეცხლითა მწველითა,
რად დაგვაბნელენ შენისა მოშორვებისა ბნელითა;
დამცავმარხენო ხელითა ჩვენისა დამმარხველითა!“

ნასლვა ავთანდილისა
გულანშაროთ და ტარიელის შეყრა

1327

გამოვლნა ზღვანი ავთანდილ მგზავრითა რითმე ნავითა,
პირ-მხიარული აცორვეს მართ ოდენ მარტო თავითა;
მას შეყრა ტარიელისა უხარის მით ამბავითა,
ხელ-განჰყრობილი გულითა არს ღმრთისა საესავითა.

1328

მონურვილ იყო ზაფხული, ქვეყნით ამოსლვა მწვანისა,
ვარდის ფურცლობის ნიშანი, დრო მათის ჰაემანისა,
ეტლის ცვალება მზისაგან, შეჭდომა სარატანისა,
სულთქნა, რა ნახა ყვავილი მან, უნახავმან ხანისა.

1329

აგრგვინდა ცა და ღრუბელნი, ცროდეს ბროლისა ცვარითა;
ვარდთა აკოცა ბავითა, მითვე ვარდისა დართა;
უბრძანა: „გიჭვრეტ თვალითა, გულ ტკბილად შემხედვართა
მისად სანაცვლოდ მოვილხენ თქვენთანა საუბართა“.

1330

რა მოეგონის მოყვარე, სდინდიან ცრემლნი მწარენი.
ტარიელისკენ იარნა მან გზანი საწყინარენი,
უდაბურნი და უგზონი, უცხონი რამე არენი,
სადაცა ნახის, დახოცის ლომ-ვეფხნი მოშამბნარენი.

1331

ქვაბნი გამოჩნდეს, იამა, იცნა, თქვა: „იგი ვლდენია,
სადაა ჩემი მოყვარე და ვისთვის ცრემლი მდენია;
ღირს ვარმცა, ვნახო პირის-პირ, უამბო რაცა მსმენია,
არ მოსრულ იყოს, რაღა ვქმნა, ცუდ ჩემი განავლენია!“

1332

„თუ მოსრულა, უღონოდ შინა ხანსა არ დაბმიდა,
მინდორს სადმე წავიდოდა, მხეცისაებრ ველთა ვლიდა;
სჯობს, თუ შამბ-შამბ წავიარო“, იგონებდა, იხედვიდა;
ესე თქვა და მიუქცია, მინდორთაკე წამოვიდა.

1333

მიაცორვეს და იმღერის მხიარულითა გულითა,
მართ სახელდებით უყივის ხმითა მით სიხარულითა.
ცოტაი წავლო, გამოჩნდა მზე სინათლითა სრულითა:
შამბისა პირსა ტარიელ დგას ხრმლითა მომახულითა.

1334

ტარიელს ლომი მოეკლა, მით ხრმალსა სისხლი სცხებოდა;
შამბისა პირსა ქვეითი დგა, ცხენი არა ჰხლებოდა;
ყვილი ავთანდილისა ესმოდა, ეოცებოდა,
შეხედნა, იცნა, გაიქცა, მისვე მირბოდა, ხლდებოდა.

1335

ხრმალი გატყორცა ტარიელ, მიჰმართა მისსა ძმობილსა.
ყმა ცხენისაგან გარდიჭრა, ჰგვანდა ეტლისა სწრობილსა.
მათ ერთმანერთსა აკოცეს, ჰგვანან ყელ-გარდაჯდობილსა,
ხმა შექრის-ფერად გაუხდა ვარდსა, ხშირ-ხშირად პობილსა.

1336

ტარიელ მოთქვა ტირილით სიტყვა ნატიფი, მჭევრები:
სისხლისა ღვარძან შეღება ნითლად გიშრისა ტევრები,
ალვასა წყარო ცრემლისა მორწყავს, ნაკადი ბევრები,
„რათგან შენ გნახე, რა მგამა, პატაჟი მჭირდეს მევ რები“.

1337

ტარიელ ტირს და ავთანდილ სიცილით ეუბნებოდა;
გალიმდის, ძონი გააპის, კბილთაგან ელვა ჰკრთებოდა;
ეტყოდა: „ვცანო ამბავი, შენ რომე გეამებოდა,
ან გაახლდების ყვავილი, ვარდი აქამდის ჭნებოდა“.

1338

ტარიელ უთხრა: „ჰე, ძმაო, კმარის, დღეს რაცა მლხენია,
ყოველი ჩემი სალხინო მინახავს, ნახვა შენია;
სხვად ნუ ყოს ღმერთმან წამალი, არცა რა მოგისმენია:
კაცმანმცა სოფელს ვით პოვა, რაც არა საქმე ზენია;“

1339

რა ტარიელ არ შესჯერდა, ავთანდილცა არ დაწყნარდა,
მის ამბისა დაყოვნება ველარ გასძლო, აუჩქარდა,
გამოიღო რიდე მისი, ვინ ბაგეთა ვარდი ვარდა,
რა ტარიელ ნახა, იცნა, გამოუღო, შემოვარდა.

1340

წიგნი და კიდე რიდისა იცნადა გაცაშალა მან,
პირსა დაიდვა, დაეცა, ვარდმან ფერითა მკრთალამან,
სულნი გაიქცნეს, მოდრიკა თავი გიშრისა ტალამან,
მისნი ვერ გასძლნეს პატიჟნი ვერ კაენ, ვერცა სალამან.

1341

ავთანდილ უჭვრეტს ტარიელს, უსულოდ ქვე-მდებარესა;
შეფრინდა, შველად მიმართა მას, ტკბილად მოუბარესა;
ვერა, ვერ არგო დამწვარსა, სრულად ცეცხლ-ნადებარესა,
მისთა ნიშანთა სიცოცხლე მართ მისი მიიბარესა.

1342

ავთანდილ დაჯდა ტირილად, ტირს ხმითა შვენიერთა,
ყორანსა გაჰგლეჯს ხშირ-ხშირად, აფრთხობს ბროლისა ჭერითა;
გახეთქა ლალი, გათლილი ანდამატისა კვერითა,
მუნით წყარონი გამოჩნდეს, ძონსა ვამსგავსე ფერთა.

1343

პირსა იხოკს, ღანჯთა სისხლი ჩასდიოდა მისსა მჭვრეტსა:
„რაცა ვქმენო, არ უქმნია არცა შმაგსა, არცა რეტსა;
წყალი სწრაფით რად დავასხი ცეცხლსა, ძნელად დასაშრეტსა!
ჩქარად ეცეს, ვერ გაუძლებს გული ლხინსა მეტის-მეტსა.

1344

„მე მოვკალ ჩემი მოყვარე, რა მმართვეს განზილებულსა?
თავსა ვაბრალობ საქმესა, არ დასმით გაგონებულსა!
ცრუ კაცი კარგად ვერა იქმს საქმესა გაძნელებულსა,
თქმულა: სინყნარე გმობილი სჯობს სიჩქარესა ქებულსა“.

1345

უცნობო ქმნილი ტარიელ ძეს მსგავსად ნატუსალისად,
ავთანდილ ადგა, გამოვლნა შამბნი საძებრად წყალისად,
მან პოვა სისხლი ლომისა, მოაქვს სავსებლად ალისად,
მკვრდსა დაასხა, გავეხდა ლაჟვარდი ფერად ლალისად.

1346

ავთანდილ მკვრდსა დაასხა მას ლომსა სისხლი ლომისა;
ტარიელ შეკრთა, შეიძრა რამში ინდოთა ტომისა;
თვალნი აახვნა, მიეცა ძალი ზე წამოჭდომისა,
ლურჯად ჩანს შუქი მთვარისა, მზისაგან შუქ-ნაკრთომისა.

1347

ზამთარი ვარდთა გაახმობს, ფურცელნი ჩამოსცვივიან.
ზაფხულის მზისა სიახლე დასწვავს, გვალვასა სჩივიან.
მაგრა მაზედა ბულბულნი ტურფასა ხმასა ჰყვივიან,
სიცხე სწვავს, ყინვა დაამბობს, წყლული ორჯერვე სტკივიან.

1348

აგრევე გული კაცისა მოსაგვარებლად ძნელია,
ჭირსა და ლხინსა ორსავე ზედა, მართ ვითა ხელია,
მიწყვი წყლულდების, სანუთრო მისი აროდეს მრთელია.
იგი მიენდოს სოფელსა ვინცა თავისა მტერია!

1349

ტარიელ ნახა ნაწერი კვლაცა მკვლელისა მისისა;
იკითხავს, თუცა აშეთებს კითხვა წიგნისა მისისა;
დაუყვის ცრემლმან სინათლე, ბნელად ჩანს შუქი დღისისა,
ავთანდილ ადგა, დაუნყო, თხრობა სიტყვისა მქისისა.

1350

იტყვის თუ: „ნაქმრად არ ვარგა ვაცისა გასწავლილისად,
ან რადღა გვმართებს ტირილი, ხამს დავსხდეთ ქმნად ღიმილისად,
ადეგ, წავიდეთ საძებრად მის მზისა წარხდომილისად!
ადრე მიგიყვან, მიყვანა არს შენგან მონდომილი სად.

1351

„ვითა გვმართებს გახარება, პირველ აგრე გავიხარნეთ,
მერმე შევსხდეთ, გავმართნეთ, ქაჯეთისკენ თავნი ვარნეთ,
ხრმალნი ჩვენნი ვინინამძღვრნეთ, მათნი ზურგით დავიყარნეთ,
უჭირველნი შემოვიქცეთ, იგი მძორთა დავადარნეთ“.

1352

მერმე ტარიელ ამბავსა ჰკითხავს, აღარა ბნდებოდა.
შეჰხედნის, თვალნი ამართნის, შავ-თეთრი ელვა კრთებოდა,
მართ ვითა ლალსა მზისაგან მას ფერი ეზარდებოდა,
ვინ ღირსა, თუცა წყალობით ცა მიწყვი მობრუნდებოდა!

1353

ავთანდილს მაღლი უბრძანა, ქმნა უყო საუბარისა:
„მე შენი ქება ვითა ვთქვა, ბრძენთაგან საქებარისა!
ვითა ზემთისა წყარომან, მოჰრწყე ყვავილი ბარისა,
დამწყვიდე დენა ცრემლისა, ნარგისთა ნაგუბარისა.

1354

„მე ვერა გიყო ნაცვალი, ღმერთი გარდგიხდის ციერი,
ზეგარდმო მისით შემოგზღოს მუქათა ჩემმაგიერი!“
შესხდეს და შინა წავიდეს, მათ ლხინი ჰქონდა ძლიერი;
ან გავაძლო სოფელმან ასმათ, აღრითგან მშიერი.

1355

ქვაბისა კარსა ასმათი მარტო მის, არ-ბარგოსანი.
შეჰხედნა, იცნა ტარიელ, თანა ყმა ჭარმაგოსანი.
ორნივე ტურფად იმღერდეს, ვით იადონი მგოსანი,
მაშინვე იცნა, ავარდა მოშლილი პერანგოსანი.

1356

აქამდის მიწყვი ენახა ქვაბს მისლვა მოტირალისა,
ან გაუკვირდა დანახვა სიცილით მომღერალისა.
ზარ-აღებული ავარდა, ცნობა უც, ვითა მთრვალისა,
არ იცის სმენა ამბისა ჯერ მისგან სასურვალისა.

1357

მათ რა ნახეს, შემოჰყვილეს სიცილით და კბილთა ჩენით:
„ჰე, ასმათო, მოგვივიდა მოწყალეობა ღმრთისა ზენით;
ვპოვეთ მთვარე დაკარგული, რაცა გნადდა იგი ვქმენით;
ან გავხედით ბედისაგან ცეცხლთა შრეტით, ჭირთა ლხენით!“

ავთანდილ ცხენსა გარდახდა ასმათის მოსახვეველად.
 მან მიჰყო ხელი ალფასა, შტო მოჰყვა მოსარხვეველად,
 ყელსა და პირსა აკოცებს, არის ცრემლისა მტრქვეველად;
 „რა ჰქმენო, რა სცან, მიაბზე, ვტირ შენი მოაჯე ველად“,

ავთანდილ ასმათს უსტარი მისცა მისისა ზრდილისა,
 ალვისა შტო-დამჭნარისა, მთვარისა ფერ-მიხდილისა;
 უთხრა თუ: „ნახე ნანერი მის პატიჟ-გარდახდილისა;
 მზე მოგვეახლა, მოგვეცა ჩვენ მოშორვება ჩრდილისა.“

ასმათ რა ნახა უსტარი, ცნა მისი დანანერობა,
 გაკვირდა, ზარმან აიღო, ათრთოლებს, ვითა ხელობა,
 ტერფით თხემამდის გაუხდა მას მეტი საკვირველობა;
 იტყვის: „რა ვნახე, რა მესმის, არსმცა ამისა მრთელობა!“

ავთანდილ უთხრა: „ნუ გეშის, ეგე ამბავი მრთელია;
 ლხინი მოგვეცა, მოგვეშორდა ყოველი ჭირი ძნელია,
 მზე მოგვეახლა, უკუნი ჩვენთვის აღარა ბნელია,
 ბოროტსა სძლია კეთილმან, – არსება მისი გრძელია!“

ინდოთ მეფე მხიარული ასმათს რასმე უბრძანებდა;
 ერთმანერთსა ეხვეოდეს, სიხარული ატირებდა;
 ვარდსა ზედა ყორნის ბოლო ნამსა თხელსა აპკურებდა.
 კაცსა ღმერთი არ გასწირავს, თუცა კაცი შეიგებდა.

ღმერთსა მისცეს დიდი მადლი, თქვეს: „გვიყო, რაცა სჯობდა;
 აწყა ვცანით, უარესსა პირი თქვენი არ გაბრჭობდა“.
 ინდოთ მეფე მხიარული ხელ-განპყრობით ამას ხმობდა.
 ქვაბს შევიდეს მხიარულნი, ასმათ რასმე მასპინძლობდა.

ტარიელ ეტყვის ავთანდილს: „ისმინე სიტყვა ასები,
 გაიმბობ რასმე ამბავსა, მოამბედ ნუ გენასები;
 მე ოდეს ქვაბნი წაუხვენ, დავხოცე დევთა დასები,
 მას აქათ მათი აქა ძეს საჭურჭლე ძვირ-ნათასები.“

მე აგრე არა მინახავს, მართ ვითა არა მნდომია;
 მოდი და გავხსნათ, შევიგნეთ, საჭურჭლე თუ რა ზომია“.
 ეამა, ადგეს ორნივე, არცა ქვე ასმათ მუდომია,
 დალენეს კარი ორმოცი, მათგან არ ზედა ომია.

1366

პოვეს საჭურჭლე უსახო, კვლა უნახავი თვალისა,
მუნ იდვა რიყე თვალისა, ხელ-წმინდად განათალისა,
ჩნდის მარგალიტი ოდენი ბურთისა საბურთალისა;
ვინმცა ქმნა რიცხვი ოქროსა, ვერვისგან დანათვალისა?!

1367

იგი სახლი ორმოცივე შიგან იყო გატენილი.
პოვეს ერთი ზარადხანა, აბჯრისათვის სახლად ქმნილი;
მუნ აბჯარი ყოვლი-ფერი ასრე იდვა, ვითა მწნილი,
შიგან ერთი კიდობანი დაბეჭდილი, არ-გახსნილი.

1368

ზედა ეწერა: „აქა ძეს აბჯარი საკვირველიო,
ჯაჭვ-მუზარადი, აღმასი, ხრმალი, ბასრისა მჭრელიო;
თუ ქაჯნი დევთა შეებნენ, დღე იყოს იგი ძნელიო;
უმისჟამისოდ ვინც გახსნას, არის მეფეთა მკლველიო“.

1369

კიდობანი გახსნეს, პოვეს მუნ აბჯარი სამი ტანი,
რასაცა ვით შეიმოსენ მეომარნი სამნი ყმანი,
ჯაჭვი, ხრმალი, მუზარადი, საბარკული მათი გვანი,
ზურმუხტისა ბუდებითა იყვნეს ვითა ლუსკუმანი.

1370

თვითომან თვითო ჩაიცვეს, თავის თავს გამოსცდიდიან,
ჯაჭვ-მუზარადსა, აბჯარსა მართ ვერა ვერ მოჰკიდიან;
ხრმალი რკინასა მოჰკრიან, ვით ბამბის მკედსა სტრიდიან,
მათ უღირს ყოვლად ქვეყანად, შვეატყევ, არ გაჰყიდიან.

1371

თქვეს: „ესე ნიშნად გვეყოფის, ვართო კარგითა ბედიტა;
ღმერთმან მოგვხედნა თვალიტა, ზეგარდმო მონახედიტა“.
აიღეს იგი აბჯარი თავის თავისა ქედიტა,
თვითო მათ, ერთი ფრიდონის საძღვრობლად შეკრეს ღვედიტა.

1372

ოქროც რამე წაიტანეს, მარგალიტი ღარიბები;
გამოვიდეს, გამობეჭდეს ორმოცივე საჭურჭლეები.
ავთანდილ თქვა: „ამას იქით დავამაგრო ხრმალთა ნები,
ამას ღამე არსად წავალ, რა გათენდეს, არ დავდგები“.

1373

აქა, მხატვარო, დახატე, ძმად უმტკიცესად ძმობილნი,
იგი მიჯნურნი მნათობთა, სხვისა ვერვისგან სწრობილნი,
ორნივე გმირნი, მოყმენი, მამაცობისა ცნობილნი,
რა ქაჯეთს მივლენ, გასინჯოთ ომი ლახვართა სობილნი.

ტარიელისა და ავთანდილისაგან წასლვა ფრიდონისასა

- რა გათენდა, გაემართნეს, წაიტანეს ასმათ თანა.
ნურადინის ქვეყანამდი შეისვიან მათ უკანა;
მუნ ვაჭარმან ოქროს ფასად ცხენი მისცა, არ უძღვანა,
ავთანდილ კმა ყოლაობად, სხვამცა ვინღა წაიტანა.
- 1374
- იარეს და ზედან შეჰხდეს ნურადინის მეჯოგეთა;
ჯოგი ნახეს, მოეწონა ფრიდონისთვის ეაგეთა.
მუნ ავთანდილს ინდო ეტყვის: „გაქნევ კარგთა სიშმაგეთა,
მოდი, ფრიდონს ველაღობნეთ, ჯოგსა მისსა მოვადგეთა.“
- 1375
- „ჯოგი წავუღოთ, მოსრულნი ვესმით ჯოგისა წაღებად,
გამოემართვის საომრად, ველთა სისხლისა დაღებად,
ანაზდად გვიცნობს, გაკრთების, გულსა შეჰლაშის დაღებად,
ამოა კარგი ლაღობა, ლაღსა შევეიქმს ლაღებად“.
- 1376
- დაუნყვეს პყრობა ტაიჭთა ფრიდონის უკეთესებსა.
მუნ მეჯოგეთა ფანოსი შეექმნა, ეკრა კვესებსა;
უყვილეს: „ვინ ხართ, მოყმენო, ვინ იქმთ საქმესა მესებსა?
ჯოგი მისია, ვინ მტერსა ჰკრავს ხრმალსა, არ აკვენსებსა“.
- 1377
- მათ მშვილდები დაინვადეს, მეჯოგეთა გაეკიდნეს.
მეჯოგენი მიიზახდეს, ხმანი მათნი გაადიდნეს:
„გვიშველეთო, გვიშველეთო, მეკობრეთა ამოგვნყვიდნეს;“
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, ფრიდონს ჰკადრეს, არ დარიდნეს.
- 1378
- შეეკაზმა ფრიდონ, შეჯდა, შეკაზმული გამოვიდა.
ხმა შეიქმნა, შეიყარნეს, რაზმი ველთა დაჰფარვიდა.
იგი მზენი მოეგებნეს, ვის ზამთარი ვერ დაზვრიდა;
დაეხურა ზარადები, პირსა მათსა უფარვიდა.
- 1379

1380

რა ტარიელ ფრიდონ იცნა, თქვა: „ვნახეო, ვინცა მინა“ .
მუზარადი მოიხადა, გაიღიმა, გაიცინა;
ფრიდონს უთხრა: „რასა ჰლამი, ჩვენი მოსლვა რას გენყინა?
პურად ავი მასპინძელი მოგვეგებვი ომად წინა!“

1381

ფრიდონ ფიცხლად გარდაიჭრა, დავარდა და თაყვანი სცა.
იგინიცა გარდაუხდეს, მოეხვივნეს, აკოცისცა.
ფრიდონ ღმერთსა ხელ-აპყრობით უსამომო მადლი მისცა,
დიდებულნი აკოცებდეს, იცნობდიან იგი ვისცა.

1382

ფრიდონ უთხრა: „რასა სდეგით, მოგელოდი უწინარე,
მე მზა ვარო, სამსახური თქვენი რამცა დავიზარე!“
ჰგვანდა, თუცა შეყრილ იყვნეს ორნი მზენი, ერთი მთვარე,
ერთმანერთი დააშვენეს, გაემართნეს, იქცეს გარე.

1383

ფრიდონის სახლსა გარდახდეს ორნივე, ტურფად გებულსა.
ახლოს დაისვამს ავთანდილს, მისსა ძმად-შეფიცებულსა.
ტარიელ დაჯდა საჯდომსა, ოქსინო-გარდაგებულსა,
მათ უძღვნეს იგი აბჯარი ფრიდონს, ჭაბუკად ქებულსა.

1384

უთხრეს: „ჯერ ჟამად არა გვაქვს სხვა შენტვის არმალანია,
მაგრა ტურფანი მრავალნი ქვე სადმე გვისხენ სხვანია“ .
მან დასდვა პირი მიწასა, არ დაიყოვნა ხანია:
„ჩემთვის ამისი ბოძება არს თქვენი შესაგვანია“ .

1385

გამოისვენეს მას ღამით ფრიდონის მასპინძლობითა;
აბანოს ბანნა, აავსნა შესამოსლისა ძღვნობითა,
დამოსნა ტურფა-ტურფითა, ერთმანერთისა მჭობითა,
თვალ-მარგალიტი ღარიბი უძღვნა ოქროსა გობითა.

1386

უთხრა თუ: „ესე სიტყვაა ავისა მასპინძელისა, –
ჰგავს, მოსწყენოდეს სტუმრობა თქვენ ბრძნისა, ვითა ხელისა,
მაგრა ან ყოვნა არ ვარგა, წავლა სჯობს გვისა გრძელისა,
თუ ქაჯნი მოგვესწრებიან, საეჭვი არს სიძნელისა.

1387

„დიდთა რას ვაქნევთ ლაშქართა, კარგნი გვინდა და ცოტანი;
სამასი ვაცი გვეყოფის, წავიდეთ მართ მეოტანი;
ჩვენ ქაჯეთს ქაჯთა საომრად დავაგნეთ ხრმალთა კოტანი,
მას ადრე ვპოვებთ, ვისიცა მოგვეკლავს ალვისა მო–, ტანი.

„ქაჭეთს ერთხელ ვვლაც ყოფილვარ, ჰნახავთ, თქვენცა გემაგრების, ყოვლგნით კლდეა, გარეშემო მტერი ვერა მოადგების; თუ იდუმალ არ შევუვალთ, ცხადად შებმა არ ეგების, მით ლაშქარი არად გვინდა, რაზმი მალვით ვერ მოგვყვების“.

იგინიცა დაემოწმნეს ამა მისსა ნაუბარსა.
მუნ დააგდეს ქალი ასმათ; ფრიდონ მისცემს საჩუქარსა.
თვით სამასსა ცხენოსანსა ნაიტანდეს, გმირთა დარსა;
ბოლოდ ღმერთი გაუმარჯვებს ყოვლსა, პირველ შენაზარსა.

ზღვა გაიარეს სამთავე, ერთგან ძმად შეფიცებულთა;
ფრიდონ გზა იცის, იარეს, დღისით და ღამით რებულთა.
ფრიდონ თქვა: „ვახლავთ არეთა ჩვენ, ქაჭეთს მიახლებულთა;
აქათგან ღამით ვლა გვინდა, მით არას გამჟღავნებულთა“.

ამა ფრიდონის თათბირსა სამნივე ერთგან ჰზმიდიან;
რა გაუთენდის, დადგიან და ღამით ფიცხლად ვლიდიან;
მივიდეს, აჩნდა ქალაქი, მცველთა ვერ დასთვალვიდიან,
გარე კლდე იყო, გუშაგთა ხმა ჯარვით გაადიდიან.

გვირაბის კარსა ჭაბუკი ათი ათასი მცველია.
მათ ლომთა ნახეს ქალაქი, მთვარე დგას მუნ ნათელია;
თქვეს: „ვითათბიროთ, ვითა ვქმნათ, ან გამორჩევა ძნელია;
ასი ათასსა აჯობებს, თუ გამორჩევით მქმნელია“.

თათბირი ნურადინ-ფრიდონისა

1393

ფრიდონ თქვა: „ვიტყვი სიტყვასა, ვეჭვ ჩემი არ დამცდარია.
ჩვენ ცოტანი ვართ, ქალაქი დიდთაგან საომარია;
პირის-პირ ომი არ ძალ-გვიც, არ-ჟამი საკვებარია,
ათას წელ ვერსით შევუვალთ, თუ ზედ დაგვიხშან კარია.

1394

„ჩემსა სიმცროსა გამზრდელნი სამუშაითოდ მზრდიდიან,
მასწავლნეს მათნი საქმენი, მახლტუნებდიან, მწვრთიდიან;
ასრე გავიდი საბელსა, რომ თვალნი ვერ მომკიდიან,
ვინცა მჭვრეტდიან ყმანვილნი, იგიცა ინატრიდიან.

1395

„ან ვინცა ვიცით უკეთე შეტყორცა საგდებელისა,
მან ერთსა ბურჯსა გარდვაგდოთ წვერი საბლისა გრძელისა,
მას ზედა გავლა ასრე მიჩნს, ვითა გარბენა ველისა,
თქვენ ჭირად გიყო შიგანთა პოვნა კაცისა მრთელისა.

1396

„აბჯრითა გავლა არად მიჩნს ჭირად გატანა ფარისა;
შიგან ჩავხლტები კისკასად, ვეცემი მსგავსად ქარისა,
ლაშქართა დავჰხოც, გავახვამ, ნახოთ გაღება კარისა!
თქვენცა მუნ მოდით, სადაცა გესმათ ზრიალი ზარისა“.

თათბირი ავთანდილისა

- 1397
**ავთანდილ უთხრა: „ჰე, ფრიდონ, მოყვასნი ვერ გიჩივიან;
ლომთა მკლავთაგან იმედი გაქვს, არა წყლულნი გტკივიან!
სთათბირობ ძნელთა თათბირთა, მტერთა ივაგლახ-ივიან,
მაგრა თუ გესმის, გუშაგნი რა ახლო-ახლო ყივიან?!**
- 1398
**„რა გახვიდოდე, გუშაგთა ესმას აბჯრისა ჩხერება,
გიგრძნობენ, თოკსა მოჰკვეთენ, ამისი ხამს დაჯერება;
წაგიხდეს ცუდად ყველაი, დაგრჩეს ცუდილა ფერება,
ეგე თათბირი არ ვარგა, სხვაებრ ვქმნათ თავის ტერება.**
- 1399
**„სჯობს, დადევით დამალულნი თქვენ ადგილსა იდუმალსა,
ისი კაცნი არ იჭირვენ მგზავრსა, ქალაქს შემავალსა,
სავაჭროდა მოვეკაზმი, საქმესა ვიქმ მე მუხთალსა,
ერთსა ჯორსა გარდავჰკიდებ მუზარადსა, ჯაჭვსა, ხრმალსა.**
- 1400
**„სამთავე შესლვა არ ვარგა, თუ გვიგრძნან, არს სათუები;
მე მართო შევალ ვაჭრულად და კარგად შევეტყუები,
მალვით ჩავიცვამ აბჯარსა, გაეჩნდები, გავეცრუები,
ღმერთმან ქმნას, უხვად ვადინო შიგნით სისხლისა რუები.**
- 1401
**„შიგნითა მცველთა მოვიცლი მე უნახავად ჭირისად,
თქვენ გარეთ კართა ეცენით, ყოველნი, მსგავსად გმირისად;
კლიტეთა დავლენ, გავახვამ, დამიდგამს ვერ ქვიტკირი სად,
თუ რა სხვა სჯობდეს, თქვენ ბრძანეთ, ვარ მრჩეველად ამა პირისად“.**

თათბირი ტარიელისა

1402

ტარიელ უთხრა: „მე თქვენი ვცან გმირთა მეტი გმირობა, თქვენსა ძალ-გულსა თქვენივე ჰგავს თათბირობა, პირობა; ვიცი, გნადს ომი ფიცხელი, არ ცუდი ხრმალთა ღირობა, კაციმცა მაშინ თქვენ გახლავს, რა ომმან ქმნას გაჭირობა.

1403

„მაგრა იყვენით ჩემთვისცა საქმისა რასმე რჩევითა: ხმა ესმას ჩემსა ხელ-მქმნელსა, ზედა გარდმოდგეს, მზე ვითა, თქვენ გქონდეს ომი ფიცხელი, უომრად მნახოს მე ვითა? ესე მე დამსვრის, ნუ უბნობთ სიტყვითა თქვენ სათნევითა.

1404

„მაგა თათბირსა ესე სჯობს, ვქმნათ ჩემი მონახსენები: გავიყოთ ვაცი ას-ასი, რა ღამე ჩნდეს ნათენები, სამთავე სამგნით მივჰმართოთ, ფიცხლად დვსხლიტოთ ცხენები; მოგვეგებვიან, ვემცრობით, ჩვენ ხრმალსა მივსცემთ მძლე ნები.

1405

„ფიცხლად შევებნეთ, შევსჯარნეთ, ვერ მოგვასწრებენ კარებსა, სამთაგან ერთი შევუვალთ, სხვა გარეთ ვსცემდეთ გარებსა, მან ერთმან შიგნით შიგანნი მივსცნეთ სისხლისა ღვარებსა, ხელი კვლა ვჰხადოთ აბჯარსა, მას ჩვენგან მძლედ ნახმარებსა“.

1406

ფრიდონ უთხრა: „შემიგია, გამიგია, ვიცი მე რა, მაგა ცხენსა ჩემეულსა მოასწრობენ კარსა ვერა; ოდეს გიძღვენ, არ ვიცოდი, ქაჯეთს გვინდა ქაჯთა მზერა, თვარა ყოლა არ გიძღვნიდი, ჩემი გითხრა სიძუნწე რა“.

1407

ფრიდონ ლალი ამხანაგობს საუბართა ესოდენთა. ამაზედან გაიციინეს მათ წყლიანთა, სიტყვა-ბრძენთა, ერთმანერთსა ელალობნეს ლალობათა, მათთა მშვენთა, გარდაჰხდეს და დაეკაზმნეს, უკეთესთა შესხდეს ცხენთა.

1408

კვლა ერთმანერთსა მიუგეს სიტყვები არ პირ-მკვახები, დაასკვნეს იგი თათბირი, ტარიას განამრახები: გაიყვეს ვაცი ას-ასი, ყველაი გმირთა სახები, ცხენებსა შესხდეს, აიღეს მათ მათი ჩაბალახები.

იგი ჭაბუკნი შუქითა ვნახენ მზისაცა მეტითა;
მათ სამთა შვიდნი მნათობნი ჰუარვენ ნათლისა სვეტითა;
ტარიელ შავსა ზედან ზის ტანითა მით წერნეტითა,
დალივენს მტერნი ომითა, ვითა მჭვრეტელნი ჭვრეტითა.

1410

ჩემი ან ესე ნათქვამი მათი სახე და დარია:
რა ზედა წვიმდეს ღრუბელნი და მათათა ატყდეს ღვარია,
მოვა და ხევთა მოგრაგნის, ისმის ზათქი და ზარია,
მაგრა რა ზღვათა შეერთვის, მაშინ ეგრეცა წყნარია.

1411

თუცა ფრიდონ და ავთანდილ სიკვეთე მიუწვდომნია,
მაგრა ტარიას შებმანი არვისგან მოსანდომნია;
მზე მნათობთაცა დაჰფარავს, არცალა ნათლად ხომნია,
ან იყურებდით, მსმენელნო, გესმნეს ფიცხელნი ომნია.

1412

სამთავე სამად გაიყვეს, თვითომან თვითო კარები;
თანა ჰყვა ვაცი სამასი, ყველაი გმირთა დარები.
მას ღამით უქმნეს სადარნო, უცრუო, ანაჩქარები,
გათენდა, გაჩნდეს, მიჰმართეს, თავისთავ ჰქონდა ფარები.

1413

პირველ ამოდ მიდიოდეს მგზავრთა რათმე მაგიერად,
მათ შიგანთა ვერა უგრძნეს, ვერცა დახვდეს გულ-ხმიერად;
გულსა შიში არა ჰქონდა, ამოდ დგეს და ნებიერად,
მიდგეს გარე, მუზარადნი დაიხურნეს ჟამიერად.

1414

ანაზღად ცხენი გაქუსლეს, მათრახმან შექმნა წრიალი.
რა ნახეს, კარნი გაახვნეს, ქალაქით გახდა ზრიალი.
სამთავე სამგნით მიჰმართეს, თავსა მით უყვეს რიალი,
იკრეს ნობსა და დაბდაბსა, შეიქმნა ბუკთა ტკრციალი.

1415

მაშინ ქაჯეთს მოიწია უსაზომო რისხვა ღმრთისა:
კრონოს, წყრომით შემხედველმან, მოიშორვა სიტკბო მზისა;
მათვე რისხვით გარდუბრუნდა ბორბალი და სიმგრგველე ცისა,
ველნი მკვდართა ვერ იტევდა, გადიადდა ჯარი მკვდრისა.

1416

კაცსა უკრავად დაბნედდის ხმა ტარიელის ხაფისა,
აბჯარსა ფრენდის, გაცუდდის, სიმავრე ჯავშან-ქაფისა.
სამგნითვე კართა შესჯარნეს, ჭირნი არ ნახეს კაფისა,
რა ქალაქს შეჰხედეს, შეიქმნა სიხარკე ციხეს სწრაფისა.

1417

ავთანდილ და ლომი ფრიდონ შიგნით ერთად შეიყარნეს, მტერნი სრულად აენყვიდნეს, სისხლი მათნი მოედვარნეს, უყვილეს და ერთმანერთი ნახეს, დიდად გაეხარნეს, თქვეს: „ტარიელ რა იქმნაო?“ მისად ჭვრეტად თვალნი არნეს.

1418

ერთმანცა არა იცოდა, ვერა ცნეს ტარიერისა. ციხესა კარსა მიჰმართეს, რიდი არ ჰქონდა მტერისა; მუნ ნახეს რიყე აბჯრისა, ნალენი ხრმალთა წვერისა, ათი ათასი ნობათი, უსულო, მსგავსი მტვერისა.

1419

ციხისა მცველნი ყველაი იდვა მართ ვითა სნეული, თავით ფერხამდის დაჭრილი, აბჯარი მუნ დახეული, ციხისა კარნი განხმულნი, კართა ნალენი სრეული, ცნეს ნაქმრად ტარიელისად, თქვეს: „საქმე არს მისეული“.

1420

გზანი დახვდეს შეკაფულნი, შევიდეს და გაძვრეს ხვრელსა; ნახეს, მზისა შესაყრელად გამოეშვა მთვარე გველსა, მუზარადი მოეხადა, ჰშვენის აკვრა თმისა ლელსა, მკერდი მკერდსა შეენება, გარდაეჭდო ყელი ყელსა.

1421

ეხვეოდეს ერთმანერთსა, აკოცეს და ცრემლნი ღვარნეს; ამას ჰკვანდეს, ოდეს ერთგან მუშთარ, ზუალ შეიყარნეს; მზე რა ვარდსა შემოადგეს, დაშვენდენ და შუქნი არნეს, აქანამდის ჭირ-ნახულთა ამას იქით გაიხარნეს.

1422

მათ ერთმანერთსა აკოცეს, დგანან ყელ-გარდაჭდობილნი, კვლა შეენებნეს ხშირ-ხშირად ვარდნი ბაგეთათ პობილნი. ან ესენიცა გავიდეს, შეკრბეს სამნივე ძმობილნი, მას მზესა მისცეს სალამი, წადგეს მართ ვითა ხმობილნი.

1423

მზე მოეგება პირითა ტურფითა, მოცინარითა, აკოცა მისთა მეშველთა ლაღმან ცნობითა წყნარითა, მათ მდაბლად მადლი უბრძანა სიტყვითა მით ნარნარითა, ორივე ერთგან უბნობდეს ამოთა საუბარითა.

1424

ტარიელსცა უსალამეს, მას აღვისა მორჩსა ვით ხეს, მიულოცეს გამარჯვება, ერთმანერთი მოიკითხეს; არა სჭირდა, არ ინანეს, რომ აბჯარი არ გაითხეს, თავნი მათნი გაალომნეს, მათნი მბრძოლნი იშვლეს, ითხეს.

1425

სამასისა ვაცისაგან ას-სამოცი შეჰყოლოდა;
ფრიდონს უმძიმს სპათა მისთა, მაგრა ცალ-ვერძ უხაროდა:
მონახეს და არ აცოცხლეს, რაცა მბრძოლი დარჩომოდა,
რომე პოვნეს საჭურჭლენი, აწმცა თვალვა ვით ითქმოდა!

1426

მოკრიფეს ჯორი, აქლემი, რაცა ვით პოვეს მალეები;
სამიათასსა აჰკიდეს მარგალიტი და თვალები,
თვალი ყველაი დათლილი, იაგუნდი და ლალები,
იგი მზე შესვეს კუბოსა, არს მათგან განაკრძალები.

1427

სამოცი ვაცი დააგდეს, ქაჯეთს ციხისა მცველია,
წამოიყვანეს იგი მზე, მათი-ღა წაგვრა ძნელია;
ზღვათა ქალაქსა დამართეს, თუცა გზა მუნით გრძელია,
თქვეს: „ფატმან ვნახოთ, მუქაფა გვაც მისი გარდუხდელია“.

ტარიელისაგან
ზღვათა მეფისას მისლვა

1428

ზღვათა მეფესა წინაშე გაგზავნა მახარობელი;
შესთვალა: „მოვალ ტარიელ, მტერთა მძლე, მოსრვით მსპობელი;
ქაჭეთით მომყავს ჩემი მზე, ჩემი ლახვართა მსობელი,
მწადიან, გნახო პატივით, ვითა მამა და მშობელი.

1429

„აწ მე მაქვს ქაჭთა ქვეყანა და მათი დანადგებია;
მეფეო, კარგი ყველაი მე თქვენგან წამკვიდებია;
ფატმანს უხსნია ჩემი მზე, სდგედებია და სდებია,
მისად მუქაფად რა გიძღვნა? მძულს ცუდი ნაქადებია!

1430

„მოდი, გვნახენ, გავიარდეთ ქვეყანასა შენსა ვირე,
სრულად ქაჭთა სამეფოსა გიძღვნი, ჩემგან შეიწირე,
კაცნი შენნი შეაყენენ, ციხე მაგრად დაიჭირე,
მე ვისწრაფი, ვერა გნახავ, შენ წამოდი, ჩემ კერძ ირე.

1431

„თქვენ უბრძანეთ ჩემმაგიერ უსენს, ქმარსა ფატმანისსა,
გამოგზავნოს, ეამების ნახვა მისი ხსნილსა მისსა;
მისგან კიდე ინატრიდა ჭვრეტასამცა სხვად და ვისსა;
ვინ მზესაცა უნათლეთა, ასრე ვითა ბროლი ფისსა.

1432

რა ვაცი ტარიელისა ესტუმრა ზღვათა მფლობელსა,
– წესია, გული გაჰკრთების ამბავსა გასაკრთომელსა –
მისცა მადლი და დიდება ღმერთსა, მართლისა მბრჭობელსა,
მაშინვე შეჯდა, არ უნდა მისლვა სხვასა და მხმობელსა.

1433

ბარგი აჰკვიდა, გააგო ქმნა ქორწილისა მათისა,
მას მოაქვს, რიცხვი ტურფათა, არს სიდიადე სათისა;
ფატმან ჰყავს თანა, იარეს სავალი დღისა ათისა;
უხარის ნახვა ლომისა და მზისა, ხმელთა მნათისა.

1434

შორს გაეგებნეს სამნივე დიდსა მეფესა ზღვათასა,
გარდახდეს, მდაბლად აკოცეს, გარესწყდეს ჯარსა სპათასა;
შეასხეს ქება ტარიელს, მან მადლი გაუათასა,
ქალი რა ნახეს, სტრფიალობს შუქსა მას ბროლ-ბაკმათასა.

1435

ფატმან ხათუნს, მისსა მჭვრეტსა, ედებოდა ცეცხლი ნელი,
მოეხვია, გარდუკოცნა ხელი, ფერხი, პირი, ყელი;
იტყვის: „ღმერთო, რა გამსახურო, გამინათლდა რათგან ბნელი!
ვცან სიმოკლე ბოროტისა, კეთილია მისი გრძელი“.

1436

ქალი ფატმანს ეხვეოდა, ტკბილად იტყვის, არ-გამწყრალი:
„ღმერთმან გული განმინათლა გახეთქილი, გაცამწყრალი,
ან ეგრე ვარ გავსებული, წინას ვიყავ ვითა მცხრალი,
მზემან შუქნი შემომადგნა, ვარდი მით ვარ არ-დმზრალი“.

1437

ზღვათა მეფე გარდაიხდის მუნ ქორწილსა მეტად დიდსა.
ქაჯეთიცა დაუმაღლა, არ გაუშვა დღესა შვიდსა;
უხვად გასცემს საბოძვარსა, საჭურჭლესა ანაკიდსა,
პერპერასა დაფანტულსა ზედა სცვეთდეს, ვითა ხიდსა.

1438

მუნ იღვის გორი ლარისა, სტავრისა და ატლასისა;
ტარიელს უძღვნა გვირგვინი, ვერ დანადგები ფასისა,
იაგუნდისა მრთელისა, ყვითლისა, მეტად ხასისა,
კვლა ერთი ტახტი ოქროსა, წითლისა მართ ხალასისა.

1439

ნესტან-დარეჯანს ყაბაჩა უძღვნა შემკული თვალითა,
იაგუნდითა წითლითა, ბადახშითა და ლალითა.
დასხდეს ორნივე ქალ-ყმანი პირითა ელვა-მკრთალითა,
მათნი მჭვრეტელნი დაიწვნეს, ცეცხლითა მართ ახალითა.

1440

ავთანდილს და ფრიდონს უძღვნა უსაზომო, დიდი ძღვენი:
ძვირფასისა უნაგირი, უკეთესი თვითო ცხენი,
თვითო კაბა თვალიანი, უცხო ფერთა შუქთა მფენი,
მოახსენეს: „მადლი რა ვთქვათ, სვიანმცა დავლა თქვენი!“

1441

ტარიელ მადლსა გარდიხდის ტურფა სიტყვითა, ენითა:
„დიდად ვიამე, მეფეო, პირველ ნახვითა თქვენითა,
მერმე აგვავსენ მრავლითა უცხოთა ტურფა ძღვენითა,
ვიცი, შორი-შორ არ-ჩავლა ჩვენ თქვენი კარგად ვქმენითა“.

1442

ზღვათა მეფე მოახსენებს: „ხელმწიფეო, ლომო, ქველო, მოახლეთა სიცოცხლეო, ვერ მჭვრეტელთა შორით მკვლელო, მსგავსი თქვენი რამცა მეძღვნა, შვენიერო სანახველო! რა მოგშორდფ, რა მერგების, საჭვრეტელად სასურველო?!“

1443

ტარიელ ფატმანს უბრძანა: „მე თავი შენი მიდია; დავ, ვალი შენი ჩემზედა გარდაუხდელი, დიდია; ან რაცა ქაჯთა საჭურჭლე ქაჯეთით ამიკიდია, მომიცემია, წაიღე, არ კიდე მომიყიდია“.

1444

ფატმან ხათუნ თაყვანი სცა ჰკადრებს მადლსა მეტის მეტსა. „მე, მეფეო, ნახვა თქვენი მიდებს ცეცხლსა დაუშრეტსა; რა მოგშორდფ, რა ვიქმნები, მე დამაგდებ, ვითა რეტსა. ახ, ნეტარდი მოახლეთა! ვაგლახ თქვენსა ვერა მჭვრეტსა!“

1445

ზღვათა მეფესა ეტყოდეს სამნივე შუქთა მათენი, კბილნი ბროლნი და ბაგენი, სადაფთა მოსადაფენი: „უთქვენოდ მყოფსა არ გვინდან ნიშაგნი, ნა-ჩანგ-დაფენი, მაგრა გაგვიშვენ, წავიდეთ, ჟამია, ვართ მოსწრაფენი.“

1446

„შენ იყავ ჩვენი მშობელი და ჩვენი საესავიო, მაგრა ამასცა ვიაჯით გვიბოძო ერთი ნავიო“. მეფემან ბრძანა: „არა მშურს სამინოდ თქვენად თავიო, რათგან ისწრაფი, რა გკადრო, წა, გინინამძღვრდეს მკლავიო“.

1447

მეფემან ნავი-ხომალდი მოჰკაზმა ზღვისა კიდესა. გამოემართა ტარიელ, გამყრელნი ცრემლსა ღვრიდესა, თავსა იცემდეს, იგლეჯდეს, თმა-წვერსა გაიყრიდესა, ფატმანის ცრემლთა შედენით თვით ზღვაცა გაადიდესა.

1448

გამოვლნეს ზღვანი სამთავე, ერთგან ძმად შენაფიცართა, კვლა ამტკიცებდეს სიტყვათა, მათ პირველ დანამტკიცართა; ჰშვენის მღერა და სიცილი მათ, მისთა არ-უიცართა, ბაგეთათ შუქი შეადგის ზედან ბროლისა ფიცართა.

1449

მუნით ვაცი ასმათს თანა მათ გაგზავნეს მახარობლად, კვლა ფრიდონის თავადთასა – ნაომართა მათთა მთხრობლად; „მანდა მოვა, მოიმაღლებს მზე მნათობთა მამაგრობლად, ჩვენ, დამზრალნი აქანამდის, ან ვიქმნებით დაუზრობლად“.

1450

იგი მზე შესვვს კუბოსა, იარეს გზა ზღვის პირისა,
მიცმანვილობდეს, უხარის მათ გარდახდომა ჭირისა;
მივიდეს, სადა ქვეყანა იყო ნურადინ გმირისა,
მოეგებნიან, ისმოდის ხმა სიმღერისა ხშირისა.

1451

მუნ მოეგებნეს ყოველნი ფრიდონის დიდებულები.
ასმათი, სავსე ლხინითა, ვის აღარ აჩნდა წყლულები,
ნესტან-დარეჯანს მოეჭდო, რომე ვერ გაჰყრის ცულები,
ან გაუსრულა ყოველი მან მისი ნაერთგულები.

1452

ნესტან-დარეჯან ეხვევის, პირსა აკოცებს პირითა;
უბრძანა: „ჩემო, ვაგლახ მე, შენცა აგავსე ჭირითა,
ან ღმერთმან მოგვცა წყალობა, ვცან მისი არ-სიძვირით ა;
მე გულსა შენსა ეზომსა, არ ვიცი, გარდვიხდი რითა!“

1453

ასმათ ჰკადრა: „მადლი ღმერთსა, ვარდნი ვნახენ არ-დაზრულნი,
ბოლოდ ასრე გააცხადნა გონებამან დაფარულნი,
სიკვდილიცა სიცოცხლედ მიჩნს, ოდეს გნახენ მხიარულნი,
სჯობან ყოველთა მოყვარულთა პატრონ-ყმანი მოყვარულნი“.

1454

დიდებულთა თაყვანი სცეს, მოახსენეს დიდი ქება;
„რომე ღმერთმან გაგვახარნა, კურთხეულ არს მისი ღმრთება!
ჩვენ გვიჩვენა პირი თქვენი, აღარა გვნვავეს ცეცხლთა დება,
წყლულსა, მისგან დაკოდილსა, მასვე ძალ-უც განკურნება“.

1455

მოვიდეს და პირი ხელსა დასდევს, აგრე გარდაჰკოცნეს,
მეფე ეტყვის: „ძმათა თქვენთა თავნი ჩვენთვის დაიხოცნეს,
იგი შვება საუკუნოს ცხადად პოვეს, არ იოცნეს,
ერთსა მიჰხვდეს საზიაროდ, დიდებანი იასოცნეს.

1456

თუცა მე მათი დახოცა მტკივის და სატკივარია,
მაგრა მათ მიჰხვდა უკვდავი მუნ დიდი საჩუქარია“.
ესე თქვა, ნელად ატირდა და წვიმა თოვლსა არია,
ნარგისათთ იძვრის ბორიო, ვარდსა ზრავს, იანვარია.

1457

მუნ ატირდეს ყველაკანი, რა ტირილად იგი ნახეს,
რაცა ვისცა დაჰკლებოდა, მათ ტირილით, სულ თქმით ახეს;
დადუმდეს და მოახსენეს: „რათგან ბრძენთა მშეებრ გსახეს,
თქვენთა მტვრეტთა მღერა ჰმართებს, რასათვისმცა ივაგლახეს!“

1458

„ვინ ღირს-ა თქვენსა ეგზომსა ტირილსა, შეჭირვებასა!
თქვენთვის სიკვდილი დია სჯობს მიწათა ზედა რებასა“.
კვლა ფრიდონ ჰკადრა მეფესა: „ნუ რად იქმ გამწარებასა,
ღმერთიძცა მუქფად მოგიზღავს ათასსა გახარებასა!“

1459

ავთანდილცა მიუმტკივნა, იტყვის დიდსა სიმძიმისა;
მათ შეასხეს ქება, უთხრეს: „მისცნეთ თავნი ან ღიმილსა,
რათგან მიჰხვდა დაკარგული ლომი მზესა ნახდომილსა,
აღარა ვტირთ სატირალსა, აღარ დავსდებთ თვალთა მილსა“.

1460

მივიდეს, სადა ქალაქი, დიდი მულღაზანზარია;
სცემდეს ბუკსა და ტაბლაკსა, გახდა ზათქი და ზარია,
დაბდაბისა და ქოსისა ხმა ტურფად შენათხზარია,
მოატყდეს მოქალაქენი, დააგდეს მუნ ბაზარია.

1461

შუკათა მოდგეს ვაჭარნი, ყოვლგნით მჭვრეტელთა ჯარია.
შორს უარებდეს სარანგნი, ხელთა აქვს მათ აბჯარია.
მოიჭრებოდეს ჯალაბნი, სარანგთა დამსაჯარია,
მათად საჭვრეტლად მიშვება მუნ მათგან ნააჯარია.

1462

გადახდეს ფრიდონისასა, სრა ნახეს მოსაწონები.
გამოეგება მრავალი ოქროს სარტყლითა მონები,
ფერხთა საფენლად ოქსინო მართ მათგან არს ნაქონები,
თავსა აყრიდეს ოქროსა, ხვეტს ჯარი მუნ ნარონები.

ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა
ფრიდონისაგან

- 1463
მათ ქალ-ყმათათვის საჯდომი დაედგა თეთრ-ძონეული,
წითელ-ყვითლეთა თვალითა ზედა კვეკლუცად ფრქვეული;
ავთანდილისთვის ყვითელი და შავი ერთგან რეული,
მოვიდეს, დასხდეს; მჭვრეტელი ვცან მათი სულ-დალფული.
- 1464
მგოსანნი მოდგეს, ისმოდა ხმა სიმღერისა ტკბილისა;
ქორწილი ქმნეს და გამრავლდა ძღვენობა ლარისა ლბილისა,
ფრიდონის პურად კარგისა, არ-მასპინძლისა წბილისა;
ნესტან-დარეჯანს უშვენის ღიმილი, ჩენა კბილისა.
- 1465
მოიღეს ძღვენი უსახო ფრიდონის არ-ალქატისა,
ცხრა მარგალიტი სიდიდით მართ ვითა კვერცხი ბატისა,
კვლა ერთი თვალი სამსგავსო მზისა შუქ-მონამატისა,
მას წინა ღამით ძალ-ედვის მხატვარსა ხატვა ხატისა.
- 1466
კვლა უძღვნა თვითო ფარღული, გარდასაყრელი ყელისა,
მრგვლად დათლილისა თვალისა, იაგუნდისა მრთელისა;
კვლა მოაქვს ერთი ტაბაკი, მძლედ საჭირავი ხელისა,
ავთანდილისთვის ლომისა ძღვენი ფრიდონის ქველისა.
- 1467
იგი ტაბაკი სავსეა მარგალიტითა სხვილითა.
ავთანდილს უძღვნა ყველაი არა სიტყვითა წბილითა:
აივსო სახლი სტავრითა და ოქსინოთა ლბილითა,
ტარიელ მაღლი უბრძანა, ლაღმან სიტყვითა ტკბილითა.
- 1468
ფრიდონისგან უსაზომო ქორწილია დღესა რვასა;
ყოვლთა დღეთა მიართმიდეს უფასოსა ძღვენსა მზასა;
დღე და ღამე არ გასწყვედდის ჩაღანა და ჩანგი ხმასა,
აჰა, მიჰხვდეს შესაფერნი ყმა ქალსა და ქალი ყმასა.

1469

ტარიელ ფრიდონს უბრძანა დღე-ერთ სიტყვები გულისა:
„არს გული თქვენი საჩემოდ უფროსი ძმისა სრულისა,
არ გემუქვების სიცოცხლე, არცა მოცემა სულისა,
მე თქვენგან ვპოვე მოკვდავმან ჩემი წამალი წყლულისა.

1470

„ავთანდილისგან შენც იცი ჩემთვის თავისა დადება.
ან მე მაქვს ნაცვლად მისისა მოხმარებისა წადება:
შენ მიდი, ჰკითხე, რა უნდა, მან ქმნას ამისი ცხადება,
ვითა დამივსო სახმილი, ვგრე მისიცა კმა დება.

1471

„უთხარ: „ძმაო, რა გარდიხდის შენგან ჩემსა ჭირნახულსა!
ღმერთი მოგცემს წყალობასა, მისგან ზეცით შესახულსა!
თუ ვერა ვიქმ საწადელსა შენსა, შენთვის გაზრახულსა,
არა ვნახავ სახლსა ჩემსა, არ დარბაზსა, არცა ხულსა.

1472

„ან მითხარ, ჩემგან რა გინდა, ანუ რით მოგეხმარები?
ვარჩევ, ნავიდეთ არაბეთს, იყავ ჩემიცა მარები;
ტკბილის სიტყვითა გავმართოთ და ხრმლითა საომარები,
თუ შენ შენს ცოლსა არ შეგერთავ, მე ჩემსა არ ვექმარები“.

1473

რა ფრიდონ უთხრა ავთანდილს ტარიას მოციქულობა,
მას გაეცინნეს, გაღიმდა, ჰშვენოდა მხიარულობა;
თქვა თუ: „მეშველი რად მინდა, მჭირს არავისგან წყლულობა!
ჩემი მზე არცა ქაჯთა ჰყავს, არცა სჭირს ლხინ-ნაკლულობა.

1474

„ჩემი მზე ტახტსა ზედა ზის მორჭმული ღმრთისა ნებითა,
საკრძალავი და უკადრი, ლალი, არვისგან ვნებით-ა,
არცა რა უმძიმს ქაჯთაგან, არცა გრძნეულთა გრძნებითა,
მასზედა შველა რად მინდა, რად მეჭვ რასაცა თნებითა!

1475

„რა მოვა ჩემთვის განგება, ზეცით მოსრულნი ზენანი,
ღმერთი იწადებს, მომივლენ გულის სახმილთა ლხენანი;
მაშინ-ღა მომხვდენ მოკვდავსა მზისა ელვათა ფენანი,
უმისუამისოდ ცუდია ჩემგან მი-და-მო რბენანი.

1476

„მიდი და ჰკადრე ტარიელს პასუხი, ჩემგან თხრობილი.
„მადლი რად უნდა, მეფეო, ხარ რაზომ გინდა ლმობილი,
ვარ მუცლითგანვე დედისა თქვენად სამონოდ შობილი,
ღმერთმან მუნამდის მიწა მყოს, ვირ მეფე იყო ცნობილი.

1477

**„გებრძანა: „შეყრა მნადიან საყვარელისა შენისა“ .
ეგე არს მსგავსი გულისა ლმობიერისა თქვენისა;
მუნა მე ხრმალი არ მიკვეთს, არცა სივრცელე ვნისა,
მიჯობს მოლოდნა საქმისა მის განგებისა შენისა.**

1478

**„ესეა ჩემი სანადი და ჩემი მოსანდომარე:
ინდოეთს განახო მორჭმული, საჯდომთა ზედა ჯდომარე,
გვერდსავე გიჯდეს მნათობი პირი ელვათა მკრთომარე,
მებრძოლნი თქვენნი მოგესრნეს, არვინ ჩნდეს მუნ მეომარე.**

1479

**„რა გამისრულდენ ესენი ჩემნი გულისა ნებანი,
მაშინ-ლა მივალ არაბეთს, მომხვდენ მის მზისა ხლებანი;
ოდესცა სნადდეს, დამივსნეს ამა ცეცხლისა დებანი.
სხვა თქვენგან არა არ მინდა, მძულან ცუდნი და თნებანი“.**

1480

**რა ფრიდონ ჰკადრა ტარიელს ესე სიტყვანი ყმისანი,
მან ბრძანა: „მაგას არა ვიქმ, ამას არ უნდა მისანი.
ვითა მან ჰოვნა მიზეზნი ჩემისა სულთა დგმისანი,
ეგრევე მანცა სამისოდ ნახნეს ძალ-გულნი ძმისანი.**

1481

**„მიდი, უთხარ ჩემმაგიერ სიტყვა ჩემგან არ ნათნები:
„მე შენისა გამზრდელისა უნახავად არ დავდგები.
ვეჭვ, მრავალი დამეხოცოს მონა მისგან საყვარლები,
ვითხოვ ხოლე შენდობასა, ეგეთი ღა მოვბრუნდები“.**

1482

**„ესე უთხარ: „ამის მეტსა ჰმოციქულობ ნურას ნუო,
ხვალე წასლვა არ დავშალო, არცა საქმე გავათუო;
მე არ მიზამს არაბთ მეფე, რომე სიტყვა გავაცრუო,
ამოდ ვსთხოვო ქალი მისი, შევეხვეწო, შევაგუო“.**

1483

**უამბო ფრიდონ ავთანდილს ტარიას მოციქულობა:
„არ დადგებისო, ცუდია შენგან ცდისა ღა თქმულობა,
მას დაუმძიმდა, მოედვა კვლა გულსა კვამლ-ალმულობა,
ასრე ხამს რიდი მეფეთა ყმათაგან მოკრძალულობა.**

1484

**ავთანდილ მივა მუხლ-მოყრით ტარიას შესახვეწეწლად;
ფერხთა ეხვევის, აკოცებს, აღარ შეხედავს ზე წელად;
ეტყვის: „კმა, რაცა შევსცოდე როსტანს წლეულად მე წელად,
კვლა ნუ მიქმ ერთგულობასა გამტეხლად, დაცამლეწეწლად.**

1485

„რასაცა ჰლამი, არ მოგცემს მას ღმრთისა სამართალია, გამზრდელსა ჩემსა ვით ვჰკადრო მე საქმე სამუხთალია! მე მისთვის ხელი ვით გავძრა, ვინ ჩემთვის ფერ-ნამკრთალია, ვით მოიხმაროს მონამან პატრონსა ზედა ხრმალია!

1486

„ეგე საქმე მე და ჩემსა საყვარელსა შეგვამდურვებს, ვა თუ განყრეს, გაგულისდეს, კუშტი გულსა შეაურვებს, ამბავსაცა დამიძვირებს, ჭვრეტისათვის მომასურვებს, შენდობასა ხორციელი კაცი ვერა დამიურვებს“.

1487

ტარიელ უთხრა სიცილით, მან მზემან შუქ-ნაფენამან, ხელი მოჰკიდა ავთანდილს, აჰმართა, ააყენა მან:
„მიყოლ კარგი ყველაი მომართებამან შენამან, მაგრა სჯობს, შენცა გალხინოს ჩემმან შენითა ლხენამან.

1488

„დია მძულს მეტი მოყვრისა შიში, კრძალვა და რიდობა, მძულს გაუნყვედლად კუშტობა, და სულ-მძიმობა დიდობა; თუ მოყვარეა გულისა, ემნას ჩემვე მონაზიდობა, თვარა მე ჩემდა, იგ მისდა, დია სჯობს კიდის კიდობა.

1489

„შე ვიცი გული საშენოდ შენისა საყვარელისა, არ ეწყინების სტუმრობა შენისა მე შემყრელისა. რადმცა რა ვჰკადრე მეფესა თხრობა რასაცა ჭრელისა! ოდენ ნახვისა მათისა ნატრა მაქვს სანატრელისა.

1490

„ამას ოდენ მოვახსენებ მუდარით და შეპოვნებით, რომე მოგცეს ქალი მისი მან მისითა, მოგონებით. რათგან ბოლო შეყრავეა, სიშორესა ვით ეთნების? დააშვენეთ ერთმანერთი, თავის-თავის ნუ დასჯნებით“.

1491

რა ავთანდილ ტარიასგან ცნა, ნასლვასა არ დაშლიდა, არა ჰკადრა შეცილება, საუბარსა ზედა ჰრთვიდა; ფრიდონ კაცსა დარჩეულსა სათანაოდ გარდასთვლიდა, თანა ნაჰყვა, განაღამცა მასთანავე გზასა ვლიდა.

სამთაგანვე ქვაბსა მისლვა
და მუნით არაბეთს წასლვა

- 1492
ამ საქმესა დაფარულსა ბრძენი დივნოს გააცხადებს:
ღმერთი კარგსა მოავლინებს და ბოროტსა არ დაბადებს,
ავსა წამ-ერთ შეამოკლებს, კარგსა ხან-გრძლად გააკვლადებს,
თავსა მისსა უკეთესსა უზადო ჰყოფს, არ აზადებს.
- 1493
ფრიდონისით გაემართნეს იგი ლომნი, იგი მზენი,
თანა მიჰყავს პირი მზისა, ქალი მჭვრეტთა ამამრზენი,
ჰკიდავს ბროლსა ყორნის ბოლო დანყობილი, დანათხზენი,
მუნ ბადახშსა აშვენებდეს სინატიფე, სინაზენი.
- 1494
იგი მზე უჯდა კუბოსა და აგრე არონინებდეს;
მინადირობდეს, ნადირსა მუნ სისხლსა მინადინებდეს:
სადაცა დახვდის ქვეყანა, მჭვრეტელთა მოალხინებდეს,
მოფეგბინან, სძღვნობდიან, აქებდეს, არ აგინებდეს.
- 1495
მას ჰგვანდეს, თუცა სამყაროს მზე უჯდა შუა მთვარეთა;
იარნეს დღენი მრავალნი ლაღთა, ბრძნად მოუბარეთა;
შიგან მათ დიდთა მინდორთა, ყოვლგნით ვაც-მიუმხვდარეთა;
სად ყოფილ იყო ტარიელ, მიჰხვდეს მის კლდისა არეთა.
- 1496
ტარიელ ბრძანა: „მე მმართვეს დღეს თქვენი მასპინძელობა;
მუნ მივალ, სადა ყოფილ ვარ, მჭირდა სადამდის ხელობა;
მუნ გვიმასპინძლოს ასმათმან, მას უც ხორცისა ხმელობა,
მე რომე გიძღვნი ტურფათა, აქოთ ლარისა ჭრელობა“.
- 1497
მივიდეს, შიგან გარდახდეს ქვაბსა მას დიდთა კლდეთასა,
ასმათს უც ხორცი ირმისა, იქმს მასპინძლობა-კვეთასა.
ამხანაგობდეს, ლაღობდეს, წასლვასა მათ საქმეთასა;
ღმერთსა ჰმადლობდეს შეცვლასა ლხინად ჭირისა დღეთასა.
- 1498
მოიარეს ქვაბოვანი, თამაშობდეს მხიარულნი,
პოვნეს იგი საჭურჭლენი, ტარიასგან დაბეჭდულნი,
ვერცა ვისგან დანათვალნი, ვერცა ვისგან შეგებულნი;
არ იტყვიან – არა გვაქვსო, იგ ამისთვის გულ-ნაკულნი.

1499

უბოძა ტურფა მრავალი მათ მათი შესადაარები.
კვლა ფრიდონისნი აავსნა, სპა ჰყვა თუ სპასალარები.
აივსო კაცი ყველაი, მაშინ მათ თანა ნარები,
მაგრა ძეს რომე საჭურჭლე, ჰგვანდა კაც-დაუკარები.

1500

ფრიდონს უთხრა: „ვალი თქვენი ჩემგან ძნელად გარდიხდების,
მაგრა თქმულა: „კარგის მქმნელი კაცი ბოლოდ არ წახდების“;
ან საჭურჭლე რაზომიცა აქა ძეს და ან იდების,
შენი იყოს ყველაკაი, შენ წაიღე, ვითა გხვდების“.

1501

ფრიდონ მდაბლად თაყვანი სცა, ჰკადრა მადლი მეტის-მეტი;
„მე, მეფეო, რად გგონივარ უჭკუო და აგრე რეტი?
მტერი ყოვლი ჩალად გიჩანს, ვინმცა იყო ვითა კეტი,
ჩემი ლხინი მუნამდის ა, ვირე ვიყო შენი მჭვრეტი!“

1502

ფრიდონ კაცნი დააბრუნნა მოსასხმელად აქლემისად,
სახლსა მისსა მისალებლად მის ყველასა საჭურჭლისად;
ან მუნითგან გაემართნეს არაბეთით წავლად გმისად,
ავთანდილ ა გალუული შესაყრელად, მთვარე, მზისად.

1503

მიჰხვდეს არაბთა საზღვართა, რა ვლეს მრავალი ხანები.
დახვდა სოფლები, ციხები, ხშირ-ხშირად თანის-თანები.
მუნ შიგან მყოფსა ემოსა ტანსა ლურჯი და მწვანები,
ავთანდილისთვის ყველაი ცრემლითა არს ნაბანები.

1504

ტარიელ კაცი გაგზავნა წინაშე როსტან მეფესა;
შესთვალა: „გკადრებ, მეფეო, სურვილთა სიიფესა,
მე მოვალ მეფე ინდოთა დარბაზსა თქვენსა სეფესა,
გიჩვენებ ვარდსა კოკობსა, უფრტვენელსა, მოუკრეფესა.

1505

„მაშინ თქვენ ჩემი გენყინა ნახვა მიწისა შენისა,
ცდა შეპყრობისა ავი ჰქმენ, შემოტევება ცხენისა;
მე შენთა სპათა ვაჩვენე ნიშანი რამე წყენისა,
დავხოცე მონა მრავალი, მსახური სრისა თქვენისა.

1506

„ან ამად მოვალ წინაშე, დავყარენ ჩემნი გმანია,
შემინდოთ, რაცა შეგცოდე, ჰქმნეთ განყრომისა კმანია.
ძღვენი არა მაქვს, მმონებენ ფრიდონ და მისნი ყმანია,
ოდენ ძღვნად თქვენი ავთანდილ მე თქვენთვის მომიტანია“.

1507

რა მიუვიდა მეფესა მახარობელი ჟამისა,
ვით გაეხარნეს, ვერ იტყვის ენა ერთისა წამისა;
თინათინს დაწვთა ემატა ელვა შუქისა სამისა,
ბროლსა და ლალსა აშვენებს მუნ ჩრდილი წარბ-წამწამისა.

1508

ტაბლავსა ჰკრეს და გაისმა ხმა მაშინ თქართქარებისა.
ლაშქარნი რბოდეს მი-და-მო, ქმნა სწადდა მათვე რებისა.
და იწყეს მოსხმა ცხენისა, მოღება უნაგრებისა,
შესხდა სიმრავლე მოყმისა მკლავ-ფიცხელ, გულ-მაგრებისა.

1509

მეფე შეჯდა, გაეგებნეს თავადნი და სრულად სჰანი.
ვისცა ესმის, მოვიდიან მას წინაშე სხვაგნით სხვანი.
ყველაკაი ღმერთსა ჰმადლობს, გაამაღლეს მათნი ხმანი,
თქვეს: „ბოროტსა უმყოფოთ, კეთილნია, შენთვის მზანი!“

1510

რა ერთმანერთი აუჩნდა მიგებულ-მოსაგებავთა,
ავთანდილ ეტყვის ტარიელს სიტყვათა დანაზებავთა:
„აგერა ჰხედავთ მინდოროთა, მტვერითა შენაღებავთა,
ამისთვის ვინვი, სახმილი გულსა ეცხელა, ებავთა.

1511

„ისია ჩემი გამზრდელი და თქვენდა მოგებებულა.
იქი ვერ მივალ, მრცხვენიან, გულსა სახმილი დებულა,
ჩემად არაკად სულ-დგმული კაცი არ განბილებულა,
რასაცა მიზამთ, თქვენ იცით, ფრიდონ თქვენდავე ხლებულა“.

1512

ტარიელ უთხრა: „კარგსა იქმ შენ პატრონისა კრძალვასა.
ან დადგე, იქი ნუ მიხვალ, იქმცა უჩემოდ ხალვასა.
მე მივალ, ვუთხრობ მეფესა შენგან თავისა მალვასა,
ვეჭვ, ღმრთითა ადრე შეგყარო მზესა მას, ტანად ალვასა“.

1513

მუნ დადგა ლომი ავთანდილ, დაიდგა მცირე კარავი.
ნესტან-დარეჯან მუნვე დგას, იგია მჭვრეტთა მზარავი,
მისთა წამწამთა ნიავი ქრის, ვითა ქარი არავი,
წავიდა მეფე ინდოთა მისრული, მიუპარავი.

1514

ფრიდონ წაჰყვა; განალამცა გავლეს ველი დიდსა ხანსა;
ცნა მეფემან, ტარიელი მართო მოვა, მოჰხრის ტანსა;
გარდახდა და თაყვანი სცა მას უკადრსა, ლომებრ ჯანსა,
სდებს პატივსა ინდოთ მეფეს, მართ მამისა შესაგვანსა.

1515

ტარიელცა თაყვანი სცა, მივა კოცნად, სასალამოდ;
მეფე ყელსა აკოცებდა მართ ბაგისა დასაამოდ,
გაკვირვებით ეუბნების, არის მისგან სათამამოდ:
„შენ მზე ხარო, შენი გაყრა არის დღისა შესალამოდ“.

1515

გაკვირვა მეფე მისსა თვალადობა-სიტურფესა.
პირსა უჭვრეტს გაკვირვებით, უქებს მკლავთა სიალფესა,
კვლა ფრიდონცა უსალამა, თაყვანი სცა მან მეფესა,
მას მეფესა, ავთანდილის ნახვისათვის მოსწრაფესა.

1517

მეფე ტარიას ქებასა დაჰკრთების, დაელონების.
ტარიელ ეტყვის: „მეფეო, ან გული შენ გემონების;
მიკვირს თუ ეგრე სიკეთე თქვენ ჩემი რად გეგონების!
რათგან ავთანდილ შენია, სხვა რად ვინ მოგეწონების?“

1518

„ნუ გიკვირს მისი ვერ ნახვა და დაყოვნება ხანისა!
მოდი და დავსხდეთ, მეფეო, ამოა კორდი მწვანისა,
გკადრო მიზეზი მისისა თქვენ წინა ვერ მოტანისა,
ვიაჯ რასამე, ან მმართვეს მოთხოვა მე ფარმანისა“.

1519

დასხდეს მეფენი, მოადგა გარე სიმრავლე რაზმისა.
ტარიელს პირსა ციმციმი ათქს, უნათლესი ბაზმისა.
ჭვრეტა ახელებს მჭვრეტელთა, ყოფა ქცევისა და ზმისა,
დაუნყო თხრობა მეფესა სიტყვისა, ბრძნად ნაკაზმისა:

1520

„მეფეო, თავი მემცრობის მე მისად მოსახსენებლად,
მაგრა მოსრული თქვენს წინა ვარ შემომხვეწლად მექნებლად.
თვით იგი იაჯს, რომელიც ჩანს მზეებრ შუქთა მფენელად,
ვინ არის ჩემად სინათლედ და ჩემად გამათენებლად.“

1521

„აწ ამას გკადრებთ ორნივე ხვეწნით და შემუდარებით,
ავთანდილ დამდვა წამალი მისგან თავისა დადებით,
დავინწყდეს, რომე პატიჟნი სჭირდეს ჩვენთავე დარებით,
არ განყენ, გრძელი ამბავი არს ჩემგან მიუმხვდარებით“.

1522

„თქვენთა უყვარს ერთმანერთი, ქალი მას და იგი ქალსა,
მით ვიგონებ საბრალოსა, მტირალსა და ფერ-ნამკრთალსა;
მუხლ-მოყრილი გეაჯები, ნულარ აწვევ იმათ აღსა,
რომე მისცე ქალი თქვენი მკლავ-მაგარსა, გულ-ფიქალსა.“

1523

„ამის მეტსა არას გკადრებ, არ მოკლესა, არცა გრძელსა“.
ამოიღო ხელ-მანდილი, მოინასკვა ზედან ყელსა,
ადგა, მუხლნი მიუყარნა, იაჭების, ვითა მზრდელსა,
გაუკვირდა ყოვლსა კაცსა, მის ამბისა მომსმენელსა.

1524

რა ტარიელ მუხლ-მოყრილი ნახა, მეფე შეუზარდა,
შორს უკუდგა, თაყვანი სცა, ქვე მიწამდის დაუვარდა.
მოახსენა: „ხელმწიფეო, ლხინი ყოვლი უკუქარდა,
თქვენმან აგრე სიმდაბლემან ნახვა თქვენი ჩამადარდა.

1525

„ვით ეგების, რაცა გნადდეს, რომე კაცი არ მოგთმინდეს,
ანუ მშურდეს ქალი ჩემი, საკლავად და ტყვედცა გინდეს;
გებრძანამცა სახლით თქვენით, ცრემლი არცა მაშინ მდინდეს;
სხვა მისებრი ვერა პოოს, ცათამდისაც აღცაფრინდეს!

1526

„მე სიძესა ავთანდილის უკეთესსა ვჰპოვებ ვერა;
თვით მეფობა ქალსა ჩემსა მივეც, აქვს და მას ეფერა;
ვარდი ახლად იფურჩნების, მე ყვაავილი დამებერა,
რამცა ვჰკადრე შეცილება, რასაც ოდენ იგი ჯერა!

1527

„თუ შეგერთო ერთი მონა, თქვენთვის არცა მაშინ მშურდა.
ვინმცა გკადრა შეცილება, უშმაგომცა ვით მოგმდურდა!
თუ ავთანდილ არ მიყვარდა, ასრე მისთვის რად მომსურდა?
ღია, ღმერთო, წინაშე ვარ, ესე ჩემგან დადასტურდა“.

1528

რა ტარიელ მეფისაგან ესე სიტყვა მოისმინა,
დადრკა, მდაბლად ეთაყვანა, პირსა ზედან დაეფინა.
კვლა მეფემან თაყვანი სცა, წამორევლო, წადგა წინა,
ერთმანერთი მოიმაღლეს, მათ ერთსაცა არ ეწყინა.

1529

ფრიდონ შეჯდა, ავთანდილის მახარობლად გაექანა, –
ესდენ დიდი სიხარული გაეხარნეს მასცა განა, –
წავიდა და წამოუძღვა, მოიყვანა, მოჰყვა თანა,
მაგრა ირცხვის მეფისაგან, შუქი ბნელად მოეგანა.

1530

მეფე ადგა, მოეგება; ცმა გარდახდა, რა მივიდა;
ხელთა ჰქონდა ხელმანდილი, პირსა მითა იფარვიდა.
მზე ღრუბელსა მოჰფარვოდა, ქუშდებოდა, ვარდსა მრვიდა,
მაგრა მისსა შვენებასა რამცა ვითა დაფარვიდა?!

1531

მეფე კოცნასა ჰლამობდა, აღარა ცრემლნი სდენიან;
ავთანდილ ფერხთა ეხვევის, შუქნი ქვე დაუფენიან;
უბრძანა: „ადგე, ნუ ირცხვი, შენ ზნენი გამოგჩენიან,
რათგან მერჩიო, ნუ მერცხვი, ჩემგან ნულარა გრცხვენნიან!“

1532

მოეხვია, გარდაკოცნა მან პირისა არე-მარე:
„დამივსეო ცეცხლი ცხელი, მაგრა წყალი არემარე;
ვინ გიშერი დააჯოგა და წამწმისა არემა-რე,
გვალე, შეგყრი, ლომო, მზესა, თავი მისკე არე მარე“.

1533

მეფე ყელსა ეხვეოდა მას ლომსა და ვითა გმირსა,
ახლოს უზის, ეუბნების, აკოცებს და უჭვრეტს პირსა;
იგი მზე და ხელმწიფობა ასრე მიჰხვდა, ვითა ღირსა,
მაშინ ლხინი ამო არის, რა გარდიხდის კაცი ჭირსა.

1534

ყმა მეფესა მოახსენებს: „მიკვირს, სხვასა რად რას ბრძანებ,
რად არ გინდა ნახვა მზისა, ანუ რად-ღა აგვიანებ?
მიეგებვი მხიარული, სახლსა თქვენსა მოიყვანებ,
შემოიმოს შუქთა მისთა, ნათლად გარე მოივანებ“.

1535

ტარიელსცა მოახსენა; შესხდეს, ქალსა მიეგებნეს,
მათ სამთავე გოლიათთა მზისა ფერად ღაწვნი ღებნეს,
მიჰხვდეს მათსა საწადელსა, იგი პოვეს, რაცა ძებნეს,
ხელი ჰხადეს ხრმალთა მათთა, არა ცუდად წელთა ებნეს.

1536

მეფემან ქალს უსალამა, მან შორით გარდახდომილმან.
დაუყვანა თვალნი ელვამან, მისთა ღაწვთაგან კრთომილმან;
გამოეგება, აკოცა კუბოსა შიგან ჯდომილმან,
დაუნყო ქება მეფემან, თვით ვერას ვერ-მიხვდომილმან.

1537

ეტყვის: „მზეო, ვითა გაქო, ნათელო და დარიანო,
შენთვის ხელნი გონებანი არა ცუდად არიანო,
მზიანო და მთვარიანო, ეტლად რაო და რიანო,
თქვენ საჭვრეტლად აღარ მინდით, არ ვარდნო და არ იანო“.

1538

გაკვირდეს ყოვლნი მხედველნი მისთა ელვათა ფენასა;
ვით მზემან, დაყვანა მჭვრეტელთა თვალნი ნათლისა ჩენასა;
სითცა გამოჩნდის, იქმოდეს ჯარნი მუნითკენ რბენასა,
მისგან დამწვარნი მისციან გულნი ჭვრეტითა ლხენასა.

1539

შესხდეს, ნავიდეს ყველანი, შინა თავისა მარებად,
ჰქონდეს შვიდნივე მნათობნი ვის მზისა დასადარებლად,
არ მიიხდომის სიტურფე, არს მათგან მიუმხვდარებად,
ადრე მივიდეს მეფისა სახლად სამყოფად, არებად.

1540

შევიდეს, ნახეს თინათინ მჭვრეტთა მიმცემი ჭირისა;
სკიპტროსან-გვირგვინოსანსა ჰშვენოდა ცმა პორფირისა:
მოსრულთა პირსა შეადგა ელვა მისისა პირისა,
შევიდა მეფე ინდოთა, იგი მზე, მსგავსი გმირისა.

1541

ტარიელ და ცოლმან მისმან ქალსა მდაბლად უსალამეს,
მოეგებნეს, აკოცეს და საუბარი დააამეს,
იგი სახლი გაანათლეს, არ ნათელი შეალამეს,
ბროლ-ბადახში გააღანვეს და გიშერი აწამწამეს.

1542

თინათინ ზედა აწვივა ტახტსა მეფეთა ზეთასა;
ტარიელ უთხრა: „შენ დაჯე, სწადიან ბრჭესა ბრჭეთასა,
დღეს ტახტი შენი შენ გმართებს მეტად ყოველთა დღეთასა,
მე ლომი ლომთა დაგისვა გვერდსა შენ მზესა მზეთასა“.

1543

ორთავე ხელი მოჰკიდეს და დასვეს ტახტსა თავისსა:
გვერდსა დაუსვეს ავთანდილ, სურვილსა მოეკლა ვისსა;
უნახავსა და ნახულსა სჯობს ყოვლსა სანახავისსა,
ნუ ეჭვ მიჯნურად მათებრსა, ნუცა თუ რამინს და ვისსა.

1544

ქალსა შესწბა, გაუკვირდა ავთანდილის გვერდსა ჯდომა,
ფერი ჰკრთა და გაუფიცხა შე-და-გამო გულმან კრთომა;
მეფე იტყვის: „შვილო, ჩემგან გაქვს სირცხვილი თუ რა ზომა,
ბრძენთა უთქვამს სიყვარული, ბოლოდ მისი არ წახდომა.

1545

ან, შვილო, ღმერთმან თქვენ მოგცეს ათას წელ დღეთა გრძელობა,
სვე-სვიანობა, დიდობა, კვლა ჭირთა გარდუხდელობა,
ცამცა ნუ შეგცვლის, მოგხვდების თვით მისებრ შეუცვლელობა,
თქვენის ხელითა მეღირსოს მიწათა შემომყრელობა!“

1546

მართ მეფემან სპათა ბრძანა ავთანდილის თაყვანება:
„ესეაო მეფე თქვენი, ასრე იქმნა ღმრთისა ნება,
დღეს ამას აქვს ტახტი ჩემი, მე სიბერე, ვითა სწება,
ჩემად სწორად მსახურებდით, დაიჭირეთ ჩემი მცნება“.

1547

ლაშქარნი და დიდებულნი დადრკეს, მდაბლად ეთაყვანნეს,
მოახსენეს: „მიწად ვექმნეთ, ვინცა მიწად მიგვიყვანნეს,
მორჩილ-ქმნილნი დაგვამდიდრეს, ურჩი მკვდართა დაგვაგვანნეს.
მტერთა მკლავნი შეაძუნტნეს, გული ჩვენი აგულვანნეს“.

1548

ტარიელცა უთხრა ქებით იმედისა თავსა დება;
ქალსა უთხრა: „შემიყრიხართ, აღარა გწვავს ცეცხლთა დება,
ქმარი შენი ძმაა ჩემი, აგრევე მწადს თქვენი დება,
ორგულთა და შემცილეთა თქვენთა მე ვქმნა გაფლიდება“.

ქორწილი ავთანდილისა და
თინათინისა არაბთ მეფისაგან

- 1549
მას დღე ავთანდილ ხელმწიფედ ზის და ხელმწიფე მენია,
მასთანა მჭდომსა ტარიელს ჰშვენნიან სინაზენია;
ნესტანჯარ ახლავს თინათინს, ვით მჭვრეტთა ამამრზენია,
ჰგავს თუ, ცა მოდრკა ქვეყანად, შეყრილან ორნი მზენია.
- 1550
დაიწყეს მორთმა პურისა ლაშქართა მის მესავსისა,
ზროხა და ცხვარი დაკლული არს უმრავლესი ხავსისა,
შეიქმნა ძღვენობა ძღვენისა, მათისა შესამსგავსისა,
მათ ყოვლთა შუქი ანათობს პირისა, მზისა მსგავსისა.
- 1551
იაგუნდისა ჯამები იყვის, ლალისა ჭიქები,
კვლა უცხო ფერთა ჭურჭელთა სხდის უცხო-უცხო სიქები,
მის ქორწილისა მაქები კაცი ბრძენთაგან იქები,
მჭვრეტელო, გულსა ეტყოდი: „ნუ ავხსნები, იქ ები!“
- 1552
მუტრიბნი მოდგეს ყოველგნით, ისმოდის ხმა წინწილისა;
შეყრით ძეს გორი ოქროსა და ბადახშისა თლილისა;
მსმელთათვის წყარო ღვინისა ასგან დის, მსგავსი მილისა,
ბინდით ცისკრამდის სმა იყო, გარდახდა ჟამი დილისა.
- 1553
არა დარჩა უსაბოძვრო არ-კოჭლი და არ საპყარი;
მოდიოდა მარგალიტი მოფანტული, მონაყარი;
გაბედითდა წასაღებლად ატლასი და ოქრო მყარი;
სამ დღე იყო ინდოთ მეფე ავთანდილის ვით მაყარი.
- 1554
ხვალისად მეფე არაბთა კვლა პურობს, არ ლაფალია;
ტარიელს უთხრა: „შენი მზე საჭვრეტლად სატურფალია.
მეფე ხარ ყოვლთა მეფეთა და ეგე დედოფალია;
ხამს, ყურსა გვეგდოს საყურად ჩვენ თქვენი ნატურფალია.
- 1555
„აწ, მეფეო, არ ეგების ჩვენი სხდომა თქვენად სწორად“.
სახელმწიფო საჯდომი და სხვა დაუდგა ტახტი შორად.
ქვემოთ დასხნა ავთანდილ და ცოლი მისი მათად სწორად.
პირველ ძღვენი ტარიასთვის მოიღიან, იღვის გორად.

1556

არაბთა მეფე მასპინძლობს, იქმს ოდენ არიფობასა,
ზოგჯერ მათ ახლავს, ზოგჯერ მათ, არ იხმობს ხელმწიფობასა,
გასცემს და უქებს ყოველნი უხვობა-იფობასა,
ფრიდონ ზის ახლოს ავთანდილს, ჩვეული ვით მეფობასა.

1557

მეფესა ქმრითურთ პატივი ჰქონდა ინდოთა ქალისა,
სიყვარული და ჩუქება, ვით სიძისა და სძალისა;
რომე სძღვნა, არა ეგების თქმა არცა ნაათალისა,
თვითო სკიპტრა და პორფირი და გვირგვინები თვალისა.

1558

კვლა უძღვნა ძღვენი ორთავე, მსგავსი მათისა ბედისა,
ათასი თვალი, ნაშობი რომანულისა დედისა,
კვლა მარგალიტი ათასი, მართ ვითა კვერცხი ტრედისა,
ათასი ცხენი ტაიჭი, სიდიდით მსგავსი ქედისა.

1559

ფრიდონს უძღვნა ცხრა ტაბაკი მარგალიტი თავ-შედგმული,
ცხრა ტაიჭი, ძვირფასისა უნაგრითა შეკამშული.
ინდოთ მეფე თაყვანსა სცემს ლაღი, ბრძენი, არ-მახმული,
მადლი ჰკადრა ფხიზელურად, თუცა იყო ღვინო-სმული.

1560

რას ვაგრძელებდე, გარდახდეს დღენი ერთისა თვისანი.
თამაშობდიან, არ იყვნეს ყოლა გაყრანი სმისანი.
ტარიელს სძღვნიან უცხონი თვალნი ლალისა ქვისანი,
მათ ყოვლთა მათნი ელვანი ჰფარვენ მართ ვითა მზისანი.

1561

ტარიელ ჰგვანდის ვარდსა და იყვის ფიფქისა მთოველად.
ავთანდილ როსტანს წინაშე გაგზავნა დასათხოველად;
შესთვალა: „შენი სიახლე კმა ჩემად ლხინად ყოველად.
მტერთა აქვს ჩემი სამეფო, ვიცი მუნ შიგან მძოველად.

1562

„უცებნი მოსრნის მცოდნელთა ცოდნამან, ხელოვნებამან.
ვეჭვ, მოგცეს თქვენცა დაღრეჭა ჩემმან რასაცა ვნებამან;
წავიდე, ავი არ მიყოს მე აქა დაყოვნებამან,
ადრე კვლა გნახნე მორჭმულნი, ინებოს ღმრთისა ნებამან“.

1563

როსტევან ჰკადრა: „მეფეო, რად ხართ რასაცა რიდითა,
რაცა გიჯობდეს, იქმოდით, გასჭვრეტდით, გაიცდიდითა,
ავთანდილ თანა წამოგყვეს, წადით ლაშქრითა დიდითა,
თქვენთა მტერთა და ორგულთა დაჰფრენდით, დაცასჭრიდითა“.

1564

ავთანდილ უთხრა ტარიელს ესე სიტყვები ორები.
მან უთხრა: აგრე ნუ უბნობ, შეცვე ბროლისა ყორები,
ახლად შეყრილსა მთვარესა, მზეო, ვით მოეშორები?“
ავთანდილ უთხრა: „მაგითა შენგან არ მოვიდორები.

1565

„არ დია გინდა დამაგდო, წახვიდე ჩემად მზრახავად;
„ცოლი უყვარსო, გამწირა“ იყო ამისად მსახავად;
მე დავრჩე შენი გაყრილი თავისა მევაგლახავად?
კაცსა მოყვრისა განირვა, ახ, მოუხდების, ახ, ავად!“

1566

ტარიელს უგავს სიცილი ბროლისა ვარდთათ ფრქვევასა,
უბრძანა: „ვიტყვი უშენოდ შენისა უფრო მე ვასა;
რათგან გწადიან, წამომყევ, დამწამებ ნურას თნევასა“.
ავთანდილ ბრძანებს ლაშქართა ყოველგნით მისთანა წვევასა.

1567

შეყარნა სპანი არაბეთს, აღარა ხანსა ზმულია;
კაცი ოთხმოცი ათასი, ყველაი დაკაზმულია.
კაცსა და ცხენსა ემოსა აბჯარი ხვარაზმულია.
არაბთა მეფე მათითა გაყრითა ნაღველ-ჭმულია.

1568

ერთმანერთისა გაყრილნი ქალნი ორნივე, დობილნი,
ერთმანერთისა დად-ფიცნი, სიტყვისა გამონდობილნი,
მკერდითა მკერდსა შეკრულნი, ყელისა გარდაჭდობილნი,
ტიროდეს; მათთა მჭვრეტელთა გულიმცა ესხნეს წდობილნი.

1569

მთვარე ცისკრისა ვარსკვლავსა რა თანა შეესწოროსა,
ორნივე სწორად ნათობენ, მოშორდეს, მოეშოროსა;
არა თუ იგი მოშორდეს, მართ ცამან მოაშოროსა,
მათად საჭვრეტლად მჭვრეტელმან, ხამს, თავი იქედგოროსა.

1570

მათადვე სახედ, რომელსა ესენი დაუბადიან,
იგივე გაჰყრის, სიშორე არა თუ ნებით სწადიან,
ვარდსა სწებენ და აპობენ, ტირან და ცრემლნი ჩადიან,
მათთა გამყრელთა ყოველთა სიცოცხლე არ იქადიან.

1571

ნესტან-დარეჯან თქვა: „ნეტამც ყოლა არ შემოგცნებოდი,
მზისა გამყრელი გაყრითა ან ასრე არ დავდნებოდი.
ამბავსა სცნევდი, მაცნევდი, წიგნითა მეუბნებოდი,
ვითა მე შენთვის დამწვარვარ, აგრე შენ ჩემთვის ჰბნდებოდი“.

1572

თინათინ უთხრა: „ჰე მზეო, შენთა მჭვრეტელთა ლხინებო,
რადმცა გაგნირე, თუ ვითა გაყრასა მოვითმინებო!
ღმრთისაგან დღეთა თხოვისა ნაცვლად სიკვდილი ვინებო,
აგრემცა მივი, რაზომსა მე ცრემლსა დავიდინებო!“

1573

კვლა აკოცეს ერთმანერთსა, გაიყარნეს იგი ქალნი;
ქვე დამდგომიან წამავალსა ვერ მოსწყვიდნა ყოლა თვალნი.
იგი იჭვრეტს უკუღმავე, ედებოდეს ამით აღნი,
რომე მწადდეს, ვერ დავწერენ მე სიტყვანი ნაათალნი.

1574

როსტან მათითა გაყრითა ხელთაგან უფრო ხელდების,
ათასჯერ იტყვის ვაგლახსა, არ სულთქმა უერთხელდების,
ცხელი სდის წყარო ცრემლისა, მართ ვითა ქვაბი ცხელდების,
ტარიელ არის დაღრეჯით, ფიფქი ნასდების, თხელდების.

1575

ტარიელს ვარდსა დაუტყლევს მეფე ხვევნით და კოცვებით;
იტყვის თუ: „თქვენი სიახლე მიჩნს აქამდისცა ოცვებით;
რათგან მოგშორდი, დავრჩები პატიჟთა გაასოცვებით,
შენგან მოგვეცა სიცოცხლე, შენგანვე დავიხოცვებით“.

1576

ტარიელ შეჭდა მეფისა გამყრელი, გამოშალამე;
სრულად ლაშქართა სდიოდა ცრემლი, მინდორთა სალამე;
„მზე შენ გელმისო საომრად და თავი შენ მას ალამე“.
უბრძანა: „თქვენთვის მტირალსა ყოლა რად მიჩნდეს სალა მე!“

1577

გაემართნეს და წავიდეს დია სპითა და ბარგითა,
ტარიელ, ფრიდონ, ავთანდილ თავითა მეტად კარგითა.
კაცი ოთხმოცი ათასი ჰყვა ცხენებითა ვარგითა,
მივლენ სამნივე გულითა ერთმანერთისა მარგითა.

1578

სამთავე ვლეს, ღმერთიან მათებრ სხვა ნურა ნუ დაბადოსა!
მოეგებიან; მტერობა ვერავინ დაიქადოსა,
მინდორსა შიგან სადილად გარდახდეს უდილადოსა,
ვითა ჰმართებდათ, პურობდეს, ღვინოსა სმიდეს, არ დოსა.

ტარიელისაგან ინდოთ მეფის
სიკვდილის ცნობა

1579

ქედსა ზედა გარდმოადგა მეტად დიდი ქარავანი;
კაცები და სახედრები ერთობ იყო შაოსანი;
გარეშემო მოეკვეცნეს უკანამო დალაღანი;
მეფე ბრძანებს: „მოასხითო, ჩვენ დავეყოვნოთ აქა ხანი“.

1580

მოასხნეს იგი ვაჭარნი და მათი უხუცესია;
უბრძანა: „ვინ ხართ, შავითა რად ტანი შეგივლესია?“
მათ მოახსენეს: „სით მოვალთ, მუნ ასრე დანაწესია,
ინდოეთს მისრით მოსრულთა გვივლია გზა უგრძესია“.

1581

გაეხარნეს მათ ვაჭართა ინდოეთით მომავლობა,
მაგრა თავი უმეცარ ჰყვეს, არა მისცეს ყოლა გრძნობა;
უცხოურად ეუბნების, მათ ვერა ქმნეს მათი ცნობა,
არ ესმოდა ინდოური, არაბულად ყვეს უბნობა.

1582

უბრძანეს: „გვითხარ, ვაჭარნო, ამბავი ინდოეთისა“.
მათ ჰკადრეს: „ზეცით მოსრულა ინდოეთს რისხვა ზეცისა;
დიდსა და წვრილსა ყველასა ცრემლი სდის მსგავსი წვეთისა,
მას შიგან მყოფსა ბრძენსაცა ცნობა აქვს ვითა შეთისა“.

1583

თვით მათვე მათსა ამბავსა უამბობს, არის წყლიანი:
„ფარსადან მეფე ინდოთა იყო ხელმწიფე სვიანი,
მას ესვა ქალი, მნათობი მზისაცა უფრო მზიანი,
კბილ-მარგალიტი, ტან-ალვა, ღანვ-ბადახშ, ყორან-თმიანი.

1584

„მას ქალსა და ამირბარსა ერთმანერთი შეუყვარდა.
ამირბარმან სიძე მოკლა, ხმა მეფესა დაუვარდა;
იგი ქალი პატარაი მამიდასა გაეზარდა,
ბუქთა მისგან მონაქროლთა ინდოეთი გარდაჰქარდა.

1585

„მამიდაი ქაჯი იყო, გრძნეულობა იცის კარგა;
მით შემართა საშინელი, მზე ხმელეთსა დაუკარგა;
თვითცა მოკვდა უბედური, მართ საცოცხლოდ არად ვარგა,
იგი ქალი დაიკარგა, ალვა მორჩი სხვაგან დარგა.

1586

„ცნა ამირბარმან, წავიდა ლომი მის მზისა მძებნელად; იგიცა წახდა, ინდოეთს გახდა მთვარე და მზე ბნელად; ორნივე გარდაიკარგნეს, მათი ღა ჰოვნა არს ძნელად, მეფემან ბრძანა: „ჰე, ღმერთო, რად ცეცხლსა მომიდებ ნელად?“

1587

„მეფე გაშმაგდა მათისა უღონო-ქმნილი ძებნისა; ვად შეიცვალა ინდოეთს ხმა წინწილისა, ებნისა; ცოტასა ხანსა გავეძლო დება სახმილთა გზნებისა, ან თვითცა მოკვდა, შეიქმნა ბოლო სრვისა და ტკეზნისა“.

1588

რა ვაჭარმან ესე სიტყვა თქვა, საქმენი გააკვლადნა. ქალმან დიდნი დაიკვივლნა, ფიცხლა თავსა მოიხადნა. ტარიელცა დაიზახნა, დაფარულნი გააცხადნა, ნარგისთაგან ნანვიმარი ღვარი ადგა, თოვლი გადნა.

1589

მომკალ, ქალსა თავშიშველსა თუ მზე ვითა ეურჩოსა; სული ვარდსა დავამსგავსე, თავმოხდილი ყაყაჩოსა; თუ ბრძენიცა მაქებაარი მისი იხმობს ვირებ „ჩოსა“, ჰგავს, თუ ტყუბი მარგალიტი მის ბროლისა ხარხაჩოსა.

1590

ქალი საბრალოდ მამასა სტირს, ბულბულისა მსგავსია. თმა გაიგლიჯა, გაყარა, ღანვი ცრემლითა ავსია; ვარდი შექმნილა ზაფრანად, ლალი მართ ვითა ხავსია, მზესა ღრუბელი ეფარვის, ამაღ ნათელი დავსია.

1591

იხოჯს და იგლეჯს, ზახილით ტირს სიტყვა-ხაფი უარე; სისხლი და ცრემლი თვალთაგან ჩამოსდის გარე უარე: „მოვჰკვე, მამაო, მე შენთვის შვილი ყოველთა უარე, ვერა გამსახურე ასულმან, ვერცა რა შეგაგუარე.

1592

„ჩემთვის ბნელ-ქმნილო მამაო, ნათელო თვალთა ჩემთაო; ჩემთა რა გაცნევს ამბავსა, გულისა მონაცემთაო; მზეო, რად ღა გაქვს სინათლე, რად ღა ანათობ თემთაო, რად არ დაიქვც, ქვეყანავ, რად ღა მართიხარ მე მთაო?“

1593

ტარიელ მოსთქვამს: „გამზრდელო, ჰა, ჰა, რა საქმე მსმენია. მიკვირს, თუ მზე ღა რად ნათობს, რად არა დაუჩენია? მზე მოჰკვე ყოველთა სულდგმულთა, სოფელი აღარ შენია, ღმერთსა მიჰმადლე, შემინდევე, რაცა შენ ჩემგან გწყენია“.

1594

კვლა უბრძანებდეს: „გვიამბეთ ამბავი დანარჩონია“.
მათ მოახსენეს: „პატრონო, ინდოეთს დიდი ომია,
მოსულა ხატათ ლაშქარი, ქალაქსა შემოსდგომია,
რამაზ არს ვინმე ხელმწიფე, მათად პატრონად მჯდომია.

1595

„ჯერთ დედოფალი ცოცხალ-ა, მკვდართაგან უფრო მკვდარია;
იბრძვის ინდოთა ლაშქარი, თუც იმედ-გარდამწყდარია;
გარეთ ციხენი წაუხვამს, ყველაი გარდამხდარია,
მზეო, თქვენ შუქნი მიჰფინეთ, ჰაი, რა ავი დარია!

1596

„მუნა მყოფსა ყველაკასა შეეკერა, ჩვენცა, შავი;
რამაზს წინა გამოვედით, მისრულად ვთქვით ჩვენი თავი;
მეფე ჩვენი დიდი არის, მათ ეწადა მისი შავი,
გამოგვიშვა, წამოვედით, არა გვიყო ყოლა ავი“.

1597

რა ტარიელს ესე ესმა, მეტად ფიცხლად აიყარა;
ეჭი სამ-დღე წასავალი ერთსა დღესა წაიარა;
დროშა მისი აიმართა, წინა არა აიფარა,
ან წახეთ, თუ გოლიათი გული ვითა ამაგარა!

ტარიელისაგან ინდოეთს მისლვა
და ხატაელთ დამორჩილება

1598

ინდოეთს ზედა წაადგა, მუნ მთა და დიდი ქედია;
აჩნდა ლაშქარი უსახო, ესაკვირველა, ჰე, დია;
ტარიელ ბრძანა: „მოყმენო, ან თქვენგან რა იმედია?
ადრე მოვიცლი იმათგან, ღმერთი და ჩემი ბედია!

1599

„იმა ლაშქართა უნახვან კვლა ჩემი ხრმალთა კვეთანი;
ერთხელ შემებნეს, დავხოცენ, შევქმენ აბჯართა ფეთანი“.
ავთანდილ ჰკადრა: „რად უნდა თქმანი სიტყვათა მძლეფანი,
მათ ვითა მტვერთა წავიხვამთ, მიხვდეს ფერხითა ცვეთანი“.

1600

დაეკამბნეს საომარად, გაამაცდეს, გაჩაუქდეს;
ცხენთა შესხდეს უკეთესთა, სახედარნი ასუბუქდეს;
ერთმანერთსა აჯობინეს, მჭვრეტელთაგან არ გაუქდეს,
იგი ქედი ჩაიქროლეს, ბუქისაგან უფრო ბუქდეს.

1601

წინ მავალნი დარაჯათა მათთა ზედა გარდევიდეს;
ტარიასთა გააქცივნეს, მიენივნეს, ჩამოჰყრიდეს,
მოაგებეს მხარ-დაკრულნი, მათ წინაშე მოასხმიდეს,
აიზიდნეს; „ვისნი ხართო?“ – ჰკითხეს, ხანსა არ დაზმიდეს.

1602

მათ მოახსენეს: „ტურთაო, ჩვენ ცუდად დაღორებულნი,
რამაზის ხელმწიფისანი აქა დარაჯად რებულნი“.
უბრძანა: „წადით, რეგვენო, თქვენ ჩვენგან გაფიცებულნი,
აცნობეთ თქვენსა პატრონსა, – მოვლენ გულითა ქებულნი.

1603

უთხარით: „ბრძანებს ტარიელ, მეფე ლალი და ჯანია,
იგი ხელმწიფე მაღალი, მებრძოლთა მემაჯანია;
ჩემსა ამბავსა გაცნევენ თქვენივე დარაჯანია,
შიში ვერ გიხსნის სიკვდილსა, ცუდი და დაღრეჯანია.

1604

„დია დიდთა დამაჯნება უშმაგომან ვით გააგო!
ინდოეთსა ვით მოადეგ, შმაგთაგანცა უფრო შმაგო?
აჰა, მოველ იგი ცეცხლი, რომე სრულად ამოგდაგო,
ხრმალი ჩემი მოლესული შენს ტანზედა დავაბლაგო.

1605

„აწ დაემზადე, მოჰარვა მე შენი არა მწაადიან;
შემები რაზმი დააწყევ, პირველვე გამიცხადიან:
პირ-ბოზო, ჩემი მორევნა რა დია დაგიქადიან?
მე ჩაბალახად გახმარებ, რაცა გიმუზარადიან“.

1606

დარაჯანი წავიდეს და ერთმანერთსა მიუსწრობდეს.
რამაზს ჰკადრეს ყველაკაი, დამალვასა ვერა სთმობდეს:
„მოვიდაო ინდოთ მეფე, ლაშქარნიცა კარგნი ჰყმობდეს,
ვინცა ვითა გარდევხვენოს, იგი ერთი ორთა სჯობდეს“.

1607

ინდოთა დროშა ტარიელს აქვს და ალაში უბია;
დროშა არაბთა მეფისა მასთანა შენატყუბია;
არაბთა, იცის ყველამან, მათი აბჯარი შუბია,
ფრიდონ-მზე მოყმე, რომელმან შექმნა სისხლისა გუბია.

1608

ცოტაი წავლეს, გამოჩნდა ხუთასი ცხენოსანანი;
შეტევებასა ჰლამოდეს ყმანი არაბთა თანანი:
ტარიელ ეტყვის: „ნუ იქმთო, მისცა სიტყვისა ნანანი,
მოვიდეს, აჩნდა უაბჯროდ, არცა თუ ჰქონდა დანანი.

1609

ცხენის ფერხთა მოეხვია, მუხლ-მოყრილი შეეხვეწა;
მოახსენა: „შემიბრალე, მისსა ძალსა ვინცა გხვეწა!
ნუ დამარჩენ, ნუ მაცოცხლებ და წამიღონ მკვდარი მე, წა!
გული თქვენი სასაკუთრო ბედმან ასრე დამილენა.

1610

„დაიკარგენით, წახვედით თქვენ, წელნი მეთენია,
გახდეს ფრინველნი უმეფოდ, არწივსა მოსტყდეს ფრთენია;
ამად შევმართენ საქმენი ჩემნი საკამათენია,
ადრე გამიტყდა სოფელი, მართ ვითა კაბათენია.

1611

„ვიაჯი, მომკალ მე ხოლმე, ყველაი ჩემი ბრალია;
მერმე ხუთასი ვაზირი მყავს აქათ წაუვალია;
თავები დასჭერ, ადინე, სისხლი მართ ვითა ღვარია,
სჰა უბრალოა, ნუ დაჰხოც, ვტირ ამად გულ-მდუღარია“.

1612

ყოვლთა მისცეს ზენაარი, მიუყარნეს მუხლნი წინა;
ნუ დაგვხოცო მისსა ძალსა, ვინცა აგრე დაგარჩინა!
ტარიელ დგას დაყმუნვებით, რამაზ წინა მოეფინა.
ღმერთი ალხენს მონანულთა, არ შეუნდობს კაცი ვინა.

233

1613

კაცი ცრემლითა შეინდობს, თუ ცოდვა მისთანაც არსა,
ვით ნინველნი ისხემდეს თავსა მტვერსა და ნაცარსა;
ამით დაესხნეს რისხვასა, ზეცით მოსრულსა ნაცარსა,
წაღმავე წაგრებს სოფელი კვლა მისგან უკუ ნაცარსა.

1614

ბრძენთა ვინმე მოსწავლემან საკითხავი ესე პოვნე:
ესეაო მამაცისა მეტის მეტი სიგულოვნე:
„ოდეს მტერსა მოერიო, ნულარ მოჰკლავ, დაიყოვნე;
გინდეს სრული მამაცობა, ესე სიტყვა დაიხსოვნე“.

1615

ტარიელ მოტკბა, ღმრთისავე მსგავსად იგ წაღმართულია;
„აღარ დაგხოცო“, უბრძანა, – ძლეული შიშმან თუ ღია, –
„წაღმავე წაგრებს საქმესა, რაცა უკუდმა სთულია,
ნაქმარი მრუდი ყველაი ან ჩემგან გამართულია“.

1616

თაყვანი სცეს და დალოცეს, ყოვლთა ხმა ერთა იერეს,
ღმერთსა შევედრეს ზახილით, სვე მათი დააძლიერეს,
თავები დახსნეს სიკვდილსა, სიცოცხლე ამით მიერეს;
ტარიას ხრმალნი ვერ გაძღეს, ჯერთ ხორცი მოიმშვიერეს.

1617

ტარიას ნახვად მოსრული მუშთარი ახლოს მჭვრეტია;
რისხვისა ცეცხლი ტარიელს სიტკბოთა დაუშრეტია;
მოვიდეს, ნახეს; რამაზის ლაშქარი ძლივ ღა ეტია,
ინდოეთს ზეცით სინათლე ჩადგა, მართ ვითა სვეტია.

1618

ერთი კაცი მახარობლად მათ ლაშქართა მიუვიდა:
„არ დაგხოცო, შეგინყალნა“, – ყველაკაი დალოცვიდა;
ბუკსა ჰკრეს და იხარებდეს, ყველა ამას მოზრახვიდა:
„მოვიდაო იგი მოყმე, რომე ერთი ბევრსა სრვიდა“.

1619

მოეგებნიან ტარიელს, შორი-შორ უსალამიან;
შიგანთა დროშა ინდოთა მათად ცნეს, – იალამიან.
ვერ გამოენდვნეს ინდონი; თქვეს, თუ „ღალატსა ლამიან“,
არ მოელოდეს ტარიელს, მით ცრემლი დაილამიან.

1620

ტარიელ მიდგა, უყვილა: „მე მოველ მეფე თქვენით,
თანა მყავს ჩემი მნათობი, პირი ელვათა მფენით,
ჩვენ მოგვცა მალლით მაღალმან წყალობა მისი ზენით,
გამოდით, თქვენი სიშორე არს ჩემგან მოუთმენით“.

1621

მაშინ-ღა იცნეს ტარიელ, მათგან მი-ღა-მო სრბანია,
სრულად ნათლითა აივსო ზღუდე და ბანის ბანია;
ხმაბაღლად ხმობდეს, იზახდეს: „მოგვშორდეს სალმობანია,
აქამდის რისხვა მაღალმან ან მოგვცნა წყალობანია“.

1622

კარნი გაახვნეს, გამოჩნდეს, მოიხვნეს მათ კლიტენია;
ერთობ ფლასითა მოსილნი უმზერდეს მუნ მჭვრეტენია;
ტირან ორნივე ქალ-ყმანი, ვარდისა ბაღსა ტენია,
ზახილით თავსა იცემდეს, ყორნის ფრთა ბროლსა სტენია.

1623

ვითა გამზრდელსა ჰმართებდა, გაზრდილი აგრე ხელია;
რომე სდის ცრემლი თვალთაგან ცეცხლთაგან უფრო ცხელია;
თავსა იცემდეს, იზახდეს, ტირს მეტად გულ-ფიცხელია,
გაშრისა ტევრსა მოჰფოცხდა ბროლისა საფოცხელია.

1624

რა ნახნა ხასნი, ვაზირნი ფლასითა დამოსილნია,
კვლა დაიზახნა ტარიელ, უფროსნი დანაკვილნია;
სისხლი და ცრემლი თვალთაგან სდის და მიწყობით მილნია.
მოვიდეს, ყელსა მოეჭვდენეს, ვითა ძმანი და შვილნია.

1625

დიდებულნი მოეხვივნეს, მოუზრუნვეს მათ ცოლ-ქმართა;
ქალი დაბნდა, მამისათვის ტირილიცა ვერ შემართა,
ვარდსა რტონი ჩამოსცვივდეს, ზე ვერავინ წამომართა,
მუნა კაცთა ვერ ნახვიდი გაცინებით მოღიმართა.

1626

დედოფალი გამოჭრილი მოვიდოდა მათად ნახვად;
უბრძანებდა: „რად ვინ სტირთო“, ესე ჰქონდა წყრომა-ზრახვად:
„ღმერთმან რისხვა მოაქცია წყალობისა გამოსახვად,
გვმართებს, რომე მადლი მივსცეთ, აღარა გვცალს გლოვა-ახვად“.

1627

ტარიელ ზედა მოიჭდო მხურვალთა ცრემლთა მდენელმან;
იტყვის თუ: „ცეცხლი დამევსო ცხელი, ან დამწვა მე ნელმან;
დადუმდი, სული დაიღე ჩემგან ამისმან მსმენელმან,
თქვენი სიცოცხლე მალხინა ღმერთმან, ობოლთა მლხენელმან“.

1628

ქალმან დედასა შესტირნა: „ჰაი, მე რა ვქმნა, დედაო!
წითელ-ყვითლითა დაგაგდე, ან შაოსანსა გხედაო,
მამამან ტახტი დასცალა, აღარ სადა ზის ზედაო!“
დედამან ცრემლნი მოსწურნა, „ნუ სტირ, დადუმდი, ბედ-აო“.

1629

გარდაუკოცნა პირი და ბაგეთა ვარდი თხელები,
ვარდსა დაუტყლუჟს ბაგითა, გახდა ალვისა მთხელები,
ნესტანჯარს ეტყვის: „რადღა ვთქვათ სიტყვები ბედით ხელები,
ჩვენ ყოვლთა გვმართებს ნეტარძი ათასი, არ-ერთხელები.

1630

რა გარდახდა მცირე ხანი, ჟამი იქმნა გარდასრულად;
დიდებულნი ეთაყვანნეს, ერთობილნი ადგეს სრულად;
იგი მზენი მიეგებნეს, მოეხვივნეს გულის-გულად,
აკოცეს და მოიკითხეს თავის-თავის, თვითეულად.

1631

ავთანდილ და ფრიდონ ჰკადრეს დედოფალსა მიმტკივნება;
ტარიელ თქვა: „დედოფალო, გჭირს ამათი არა-მცნება,
ესენია მხსნელნი ჩვენნი, ან არა გვცალს გრძლად უბნება,
ამათგან გვაქვს ჩვენ ორთავე სიცოცხლისა მოპოვნება“.

1632

ადგეს და ქალაქს შევიდეს, თვით გარდახდეს სრასა მათსა;
ერთსა ბრძანებს დედოფალი, მართ სიტყვასა ვითამ ათსა:
„ღმერთმან მოსრნა მტერნი ჩვენნი, ვერ დაგვცემენ ყოლ შამათსა,
ავად შევიქმ სიხარულსა მართ გულისა საკამათსა“.

1633

უბრძანა: „გლოვა გახსენით, ქოს-წინწილასა ჰკარითო;
დიდი ზათქი და ზეიმი გავიდეს ჩვენით კარითო;
ნახლები თქვენი ოქროსა სარტყლითა მოიკარითო,
ციწინოდით და იმღერდით, ნუ ცრემლი აწანწკარითო“.

ქორწილი ტარიელისა
და ნესტან-დარეჯანისა

1634

დედოფალმან მათ ცოლ-ქმართა თვითო ხელი დაუჭირა,
ზედა ტახტსა მეფისასა ერთგან დასხმა გაუპირა,
მოიშორვა კაეშანი, გული მდედრი აქვიტკირა,
გლოვა ცვალა სიხარულად, აღარავინ აატირა.

1635

დედოფალმან შეიმოსა, შავი ძაძა აიხადა;
დიდებულთა შესამოსი მხიარული დაუმზადა;
ყველაკაი დამოსა და საბოძვარი უდიადა,
ბრძანა: „ჭირი დავივიწყოთ, რათგან ლხინი დაგვებადა“.

1636

ტახტსა ზედა ერთგან მსხდომნი ტარიელ და ცოლი მისი,
ერთმანერთსა შეჰფერობდეს, ქალი ყმისა შესატყვისი;
გონება და ანუ ენა გამოსთქმიდა ვითა ვისი,
ვინმცა ჰგვანდა ხორციელი სოფელს შვილი ადამისი;

1637

ტარიელს და ცოლსა მისსა მიხვდა მათი სანადელი –
შვიდი ტახტი სახელმწიფო, საშვებელი გაუცდელი.
მათ პატიჟთა დაავინყებს ლხინი ესე აწინდელი,
ყოლა ლხინთა ვერ იამებს ვაცი ჭირთა გარდუხდელი.

1638

თვით ორნივე ერთგან მსხდომნი ჰნახნეთ, მზეცა ვერა სჯობდეს;
ბუკსა ჰკრეს და მეფედ დასვეს, ქოსნი ხმასა დაატკობდეს;
მისცეს კლიტე საჭურჭლეთა, თავთა მათთა მიანდობდეს;
„ესეაო მეფე ჩვენი“, – იზახდიან, ამას ხმობდეს.

1639

ავთანდილ და ფრიდონისთვის ორნი ტახტნი დაამზადნეს;
ზედა დასხდეს ხელმწიფურად, დიდებანი უდიადნეს,
ღმერთმან სხვანი ხორციელნი მათებრნი და რად დაბადნეს!
ამბობდიან ჭირთა მათთა, ყველაკასა გაუცხადნეს.

1640

სმა, პურობა, გახარება ქმნეს, ჯალაბი გაადიდეს;
ვითარიცა ქორწილობა ხამს, ეგეთსა გარდიხდიდეს.
მათ ორთავე თავის-თავის ძღვენსა სწორად მიართმიდეს,
გლახაკათავის საბოძვარსა საჭურჭლესა ერთგან ჰყრიდეს.

1641

დედოფალმან ეგრე ბრძანა: „ობოლ-ქვრივნი მოასხენით; ყველაკაი დაამდიდრეთ, საბოძვრითა აავსენით“; თვით უბოძა უსაზომო, რომ არ ითქმის კაცთა ენით, „ულოცეთო დღეგრძელობა, ესე ღმერთსა შევედრენით“.

1642

ტარიელ თქვა: „დედოფალო, გკადრებ ერთსა მოსახსენსა: „შეიწყალე რამაზ მეფე, მიავალე ღმერთსა შენსა; ვნახე, მეტად შემებრაღნეს, შეუშინდა ხრმალსა ჩვენსა, ღმერთი აღხენს მონანულსა, მოცთომილსა ცრემლ-ნადენსა“,

1643

დედოფალმან ლმობიერად „შევუნდობო“, ესე ბრძანა; მოიყვანა რამაზ მეფე, ხელმწიფეთა ათაყვანა; ყოვლით კერძო მომღერალთა ხმები გაეთანისთანა, ჭირთა მათგან გარდახდილთა ესე ლხინი შეაგვანა.

1644

ოქრო, თვალი, მარგალიტი, შვენიერი სანახავად, ყოვლგან იღვის ვითა გორი, მოდის ველთა მოსარწყავად; ვისცა სწადდის, ალაფობდის, წაილიან უკითხავად, მანდატური არვის სცვიდის, ბოლოს ვინ ჯდის, ანუ თავად.

1645

ავთანდილ და ფრიდონისთა სპათა ეტყვის მეფე დიდი: „სტუმარნი ხართ, შოებისა სირცხვილი და ნუ გაქვს რიდი“; თვითოს კაცსა თვითო ჯორი, მარგალიტი ანაკიდი, ესე მისცა საბოძვარი, სხვას ყველასა ვერ დავსთვლიდი.

1646

ავთანდილ და ფრიდონისთვის საბოძვარსა ვინ დასთვალავს! ვერ გამოსთქვამს სიმრავლესა ენა, ამად თავსა კრძალავს! რაცა ედვა, უკეთესსა დედოფალი არ დამალავს, მათ უხმობდა მხსნელად მათად, ტკბილად უჭვრეტს, არა ლალავს.

1647

სრულნი ინდონი ავთანდილს და ფრიდონს მწედ ხადოდიან, „თქვენგან გვჭირს კარგი ყველაი“, მართ ამას მოიტყუდიან; ვითა პატრონსა სჭვრეტდიან, რაც სწადდის, მას იქმოდიან, სადარბაზობლად ნიადაგ მათ წინა მოვიდოდიან.

1648

ტარიელ რამაზ მეფესა უბოძა საბოძვარია; უბრძანა: „ხარკსა მოგვეცემდი, მართ ვითა შენი გვარია“; მან თაყვანი სცა, პირსა ქვე მიწამდის დამდებარია, წავიდა მისი მლოცველი, არ ომთა მომკვებარია.

ინდოთ მეფე უბრძანებდა ასმათს მისსა შეკდომილსა:
 „რაცა შენ ჰქმენ არ უქმნია არ გამზრდელსა, არცა ზრდილსა;
 ან ინდოეთს სამეფოსა მეშვიდესა, ერთსა წილსა,
 ზედა დაგსვამ, შენი იყოს, გვმსახურებდი ტკბილი ტკბილსა.“

„ვინცა გწადდეს ქმრად შეირთე, სამეფოსა ეპატრონე;
 მუნიდაღმა გვმსახურებდი, თავი შენი დაგვამონე!“
 ასმათ ფერხნი გარდუკოცნა: „შენგან არის ჩემი ღონე,
 მონობისა უკეთესი რამც ვიშოვნე, რამც ვიქონე?“

მოახსენა: „ხელმწიფეო, ვიკადრებ და ნუ განყრები:
 თუ ხმელეთი სრულად მქონდეს, ვერცა მაშინ გაგეყრები,
 მე მეყოფა შეუქი თქვენი, ვარ მზის ეტლთა შესასწრები,
 ვერ გავსწირავ ჩემგან ზრდილსა, არცა სხვაგან ვიარები“.

კვლაცა უბრძანა ტარიელ: „კმარს შენი ჭირთ ნახულები;
 გვახსოვან შენი ჩვენზედა თვალნი ცრემლ-ნაფახულები,
 სჯობს, მოისმინო ნათქვამი, ქმნა ჩემგან გაზრახულები,
 ბოროტი სცვალო კეთილად, გყვენ სპანი ხრმალ-მახულები“.

დაჰმორჩილდა, მოახსენა: „ჭირთა ჟამი ერთხელია“;
 მოიყვანეს კარგი მოყმე, გონიერი, არ ხელია:
 ასმათ მისცეს, მიუძღვების, დაუჭირა სახელია,
 იგი კაცი გაადიდეს, აქვს მეფობის სახელია.

ერთგან სამთავე ძმობილთა დაყვენეს ცოტანი დღენია;
 თამაშობდიან უსახო მოუდიოდეს ძღვენია;
 რა მარგალიტი ღარიბი, რა უკეთესი ცხენია,
 მაგრა ავთანდილს სურვილმან დაღრეჯა დააჩენია.

ტარიელ ცნა: „ამა ყმასა ცოლისათვის მოესურვა“.
 უბრძანებდა: „გული, შენი, ვიცი, ამაღ მომემდურვა;
 ან ვაგლახ მე, ჭირი შენი გონებამან შვიდით ურვა,
 მოგშორდები, საწუთრომან ლხინი ასრე დამიშურვა“.

კვლა ფრიდონცა დაეთხოვა: „წავიდეო სახლსა ჩემსა,
 ზედა-ზედა დავსტკეპნიდე დარბაზსა და ამა თემსა:
 სამსახურსა მიბრძანებდი უხუცესი ვითა მრწემსა,
 შენთვის ასრე მომსურდების, წყაროსათვის ვით ირემსა“.

1657

მასცა უბოძა ფარმანი: „ნა, სახლი მოიარეო,
მე ნუ გამწირავ, მნახევდი, ადრე მობრუნდი გარეო“;
ავთანდილს უთხრა: „უშენოდ რამცა ვით გავიხარეო?
რათგან ისწრაფი, რაღა ვქმნა? მოგელის ლომსა მთვარეო!“

1658

როსტენისთვის წაატანა საძღვნიოდ ტურფა ჯუბაჩები,
კვლა ჯურჯელი თვალთა თლილთა, არ კოვზები, არ ჩამჩები.
„ჩემმაგიერ მიუტანე, წადი, ნურას მეურჩები“.
ავთანდილ თქვა: „არა ვიცი, მე უშენოდ ვით დავრჩები“.

1659

ქალსა ქალმან გაუგზავნა ყაბაჩა და ერთი რიდე,
რომე ჩაცმა-დაბურვასა ვინ ღირს იყო მათგან კიდე!
ერთი თვალი, – წამღებელმან ვერა თქვას თუ ცუდად ვზიდე, –
ღამე მზეებრ გაანათლოს, ჩნდის, სადაცა შეჰხედვიდე.

1660

ავთანდილ შეჯდა, წავიდა, ტარიას გაესალამა;
იგი ორნივე გაყრისა დაწვნა ცეცხლისა ალამა;
სრულად ინდონი მისტირან, ცრემლმან მინდორი დალამა;
ავთანდილ იტყვის: „მომკლავ სოფლისა მე სამსალამა“.

1661

ერთგან ფრიდონ და ავთანდილ იარნეს დღენი მცირენი;
გზამან გაყარნა, წავიდეს თავის-თავ ანატირენი;
კარგად მოუხდეს მათ მათნი საქმენი დანაპირენი,
ავთანდილ მიჰხდა არაბეთს, ნახნა არ ცუდნი ჭირენი.

1662

გამოეგებნეს არაბნი, სამეფო დააშვენა მან;
ნახა მზე მისი, მიჰრიდა მისთა სურვილთა წყენამან;
მასთანა ტახტსა დავეჯდა, ილხინა მჭვრეტთა ლხენამან,
გაახელმწიფა გვირგვინი ზეცით მოსრულმან ზენამან.

1663

მათ სამთავე ხელმწიფეთა ერთმანერთი არა სძულდეს,
ერთმანერთსა ნახვიდიან, საწადელნი გაუსრულდეს,
ბრძანებისა შემცილენი მათთა ხრმალთა დავენწყულულდეს,
მოიმატეს სამეფონი, გახელმწიფდეს, გამორჭმულდეს.

1664

ყოვლთა სწორად წყალობასა ვითა თოვლსა მოათოვდეს;
ობოლ-ქვრივნი დაამდიდრნეს და გლახაკნი არ ითხოვდეს;
ავის მქმნელნი დააშინნეს, კრავნი კრავთა ვერ უწოვდეს,
შიგან მათთა საბრძანისთა თხა და მგელი ერთად სძოვდეს.

დასასრული

- 1665
გასრულდა მათი ამბავი ვითა სიმმარი ღამისა;
გარდახდეს, გავლეს სოფელი, ნახეთ სიმუხთლე ჟამისა;
ვის გრძლად ჰგონია, მისთვისცა არის ერთისა წამისა,
ვსწერ ვინმე მესხი მეღვინე მე რუსთველისად ამისა.
- 1666
ქართველთა ღმრთისა დავითის, ვის მზე მსახურებს სარებლად,
ესე ამბავი გავლევს მე მათად საკამათებლად,
ვინ არის აღმოსავლეთით დასავლეთს ზართა მარებლად,
ორგულთა მათთა დამწველად, ერთგულთა გამახარებლად.
- 1667
დავითის ქნანი, ვითა ვთქვენ, სიჩალხე სიხაფეთანი!
ესე ამბავნი უცხონი უცხოთა ხელმწიფეთანი,
პირველ ბნენი და საქმენი, ქებანი მათ მეფეთანი,
ვპოვენ და ლექსად გარდავთქვენ, ამითა ვილაყფეთანი.
- 1668
ესე ასეთი სოფელი არვისგან მისანდობელი,
წამია კაცთა თვალისა და წამწამისა მსწრობელი!
რასა ვინ ეძებთ, რას აქნევთ, ბედიი მაყივნებელი,
ვის არ შეუცვლის, კარგია, ორისავ იყოს მხლებელი.
- 1669
ამირან დარეჯანის ძე მოსეს უქია ხონელსა,
აბდულ-მესია შავთელსა, ლექსი მას უქეს რომელსა,
დილარგეთ სარგის თმოგველსა, მას ენა დაუშრომელსა,
ტარიელ მისსა რუსთველსა, მისთვის ცრემლ-შეუშრომელსა.

სარჩევი

დასაწყისი	3
ამბავი როსტევეან არაბთა მეფისა	7
როსტევეან მეფისაგან და ავთანდილისაგან ნადირობა	12
ნახვა არაბთა მეფისაგან მის ყმისა ვეფხისტყაოსნისა	14
თინათინისაგან ავთანდილის გაგზავნა მის ყმის საძებრად	19
წიგნი ავთანდილისა თავის ყმათა თანა	25
ავთანდილისაგან მის ყმისა ძებნად წასლვა	27
ამბავი ავთანდილისა ასმათს რომ ეუბნების ქვაბშიგან	34
შეყრა ტარიელისა და ავთანდილისა	41
ტარიელისაგან თავის ამბის მბობა ავთანდილთანა	45
ამბავი ტარიელის გამიჯნურებისა	49
წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა მიწერილი ჰირველი	54
წიგნი ტარიელისა საყვარელთანა	55
წიგნი ტარიელისა ხატაელთანა	56
ნესტანისაგან ტარიელის ხმობა	57
წიგნი ხატაელთა მეფისა ტარიელის წინაშე მოწერილი პასუხად	59
ტარიელისა და ნესტანის ჰირისჰირ შეყრა	60
ტარიელისაგან ხატაელს წასლვა და დიდი ომი	62
წიგნი ტარიელისა ინდოთ მეფის წინაშე და გამარჯვებით შემოქცევა	68
წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელსა თანა	72
ტარიელის ტირილი და დაბნედა	73
წიგნი ტარიელისა საყვარელსა თანა პასუხად	74
რჩევა ნესტან-დარეჯანის გათხოვებისა	75
ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანის თათბირი და გამორჩევა	77
ხვარაზმმას შვილის ინდოეთს მოსლვა საქორწინოდ და ტარიელისაგან მისი მოკლვა	81
ამბის ცნობა ტარიელისაგან ნესტან-დარეჯანის დაკარგვისა	84
ამბავი ნურადინ-ფრიდონისა ოდეს ტარიელ შეეყარა	88
შველა ტარიელისაგან ფრიდონისა	91
ფრიდონისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბობა	92
ამბავი ავთანდილისა არაბეთს შექცევისა	99
დათხოვნა ავთანდილისა როსტევეან მეფესთანა ვაზირის საუბარი	107
ავთანდილისაგან შერმადინის საუბარი	113
ანდერძი ავთანდილისა როსტევეან მეფის წინაშე	115
ლოცვა ავთანდილისა	118

ცნობა როსტევიან მეფისაგან ავთანდილის გაპარვისა	119
წასლვა ავთანდილისაგან ტარიელის შეყრად მეორედ	121
ჰოვნა ავთანდილისაგან დაბნედილის ტარიელისა	126
მბობა ტარიელისაგან ლომ-ვეფხის დახოცისა	132
ტარიელისაგან და ავთანდილისაგან ქვაბს	
მისლვა და ასმათის ნახვა	134
წასლვა ავთანდილისაგან ფრიდონისასა	139
მისლვა ავთანდილისაგან ფრიდონისასა	142
წასლვა ავთანდილისაგან ნესტან-დარეჯანის	
საძებრად და ქარავანთა შეყრა	149
ამბავი ავთანდილისა გულანშაროს მისლვისა	154
ფატმანისაგან ავთანდილის გამიჯნურება	157
წიგნი ფატმანისა ავთანდილთანა სამიჯნურო	158
წიგნი ავთანდილისა ფატმანთანა	160
ფატმანისაგან ნესტან-დარეჯანის ამბის მბობა	164
ამბავი ნესტან-დარეჯანისა ქაჯთაგან შეჰყრობისა	
ფატმანისაგან მბობა ავთანდილთანა	176
წიგნი ფატმანისა ნესტან-დარეჯანთანა	184
წიგნი ნესტან-დარეჯანისა ფატმანთანა	186
წიგნი ნესტან-დარეჯანისა საყვარელთანა	187
წიგნი ავთანდილისა ფრიდონთანა	191
წასლვა ავთანდილისა გულანშაროთ და ტარიელის შეყრა	193
ტარიელისა და ავთანდილისაგან წასლვა ფრიდონისასა	199
თათბირი ნურადინ-ფრიდონისა	202
თათბირი ავთანდილისა	203
თათბირი ტარიელისა	204
ტარიელისაგან ზღვათა მეფისას მისლვა	208
ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა ფრიდონისაგან	213
სამთაგანვე ქვაბსა მისლვა და მუნით არაბეთს წასლვა	217
ქორწილი ავთანდილისა და თინათინისა არაბთ მეფისაგან	225
ტარიელისაგან ინდოთ მეფის სიკვდილის ცნობა	229
ტარიელისაგან ინდოეთს მისლვა და	
ხატაელთ დამორჩილება	232
ქორწილი ტარიელისა და ნესტან-დარეჯანისა	237
დასასრული	241

1641

დელოფაღმან ეგრე ბრძანა: „ობოლ-ქვრიფნი მოასხენით; ყველაკაი დაამდიდრეთ, საბოძვრითა აავსენით“; თვით უბოძა უსაზომო, რომ არ ითქმის კაცთა ენით, „ულოცეთო ღლეგრძელობა, ესე ღმერთსა შევედრენით“.

1642

ტარიელ თქვა: „დელოფაღო, გკადრებ ერთსა მოსასხენსა: „შეიწყალე რამაჲ შეფე, მიავალე ღმერთსა შენსა; ვნახე, მეტად შემებრალნეს, შეუშინდა სრმალსა ჩვენსა, ღმერთი აღხენს მონანულსა, მოცთომილსა ცრემლ-ნადენსა“,

1643

დელოფაღმან ღმობიერად „შევეუნდობო“, ესე ბრძანა; მოიფუნა რამაჲ შეფე, ხელმწიფეთა ათაფუნა; ყოვლით კერძო მომღერალთა ხმები გაეთანისთანა, ჭირთა მათგან გარდახდილთა ესე ღვინი შეაგვანა.

1644

ოქრო, თვალი, მარგალიტი, შეენიერი სანახავად, ყოვლგან იღვის ვითა გორი, მოღის ველთა მოსარწყავად; ვისცა სწადის, ალაფობდის, წაილიან უკითხავად, მანღატური არვის სცვიდის, ბოლოს ვინ ჯდის, ანუ თავად.

1645

ავთანდილ და ფრიდონისთა სპათა ეტყუვის შეფე დიდი: „სტუმარნი ხართ, შოებისა სირცხვილი და ნუ გაქვს რიდი“; თვითოს კაცსა თვითო ჯგორი, მარგალიტი ანაკიდი, ესე მისცა საბოძვარი, სხვას ყველასა ვერ დავსთვლიდი.

1646 ავთანდილ და ფრიდონისთვის საბოძვარსა ვინ დასთვალავს!
ვერ გამოსთქვამს სიმრავლესა ენა, ამაღ თავსა კრძალავს!
რაცა ედვა, უკეთესსა დედოფალი არ დამალავს,
მათ უხმობდა მხსნელად მათად, ტყბილად უქვერეცს, არა ლალავს.

1648 ტარიელ რამაც შეფესა უბოძა საბოძვარიც;
უბრძანა: „ხარკსა მოგვეცემლი, მართ ვითა უენი გვარია“;
მან თაყვანი სცა, პირსა ქვე მიწამდის დამდებარია,
წავიდა მისი მლოცველი, არ ომთა მომკვეხარია.

1651 მოახსენა: „ხელმწიფეო, ვიკადრებ და ნუ გაწურები;
თუ ხმელეთი სრულად მქონდეს, ვერცა მაშინ გაგვეწრები,
მე შეუოფა უუქი თქვენი, ვარ მზის ეტლთა შენასწრები,
ვერ გავსწირავ ჩემგან ზრდილსა, არცა სხვაგან ვიარები“.

1652 თვალცა უბრძანა ტარიელ: „ამარს უენი ჭირთ ნახულები;
ტფისსოვან უენი ჩვენზედა თვალნი ცრემლ-ნაფასულები,
სჯობს, მოისმინო ნათქვამი, ქმნა ჩემგან გაზრახულები,
ბოროტი სცვალო კეთილად, გწვენ სპანდ სრმალ-მანსულები“.

1653 დაჭმორჩილდა, მოახსენა: „ჭირთა ჭამი ერთხელია“;
მოიფვანეს კარგი მოყმე, გონიერი, არ ხელია;
ასმათ მისცეს, მიუძღვების, დაჭირა სახელია,
იგი კაცი გააღიღეს, აქვს მეფობის სახელია.